

Utgiftsområde 17

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utgiftsområde 17 – Kultur, medier, trossamfund och fritid

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	6
2	Lagförslag	9
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst	9
3	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	10
3.1	Utgiftsområdets omfattning.....	10
3.2	Utgiftsutveckling.....	10
3.3	Skatteutgifter	12
3.4	Mål för utgiftsområdet.....	13
3.5	Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet.....	17
3.6	Sammanfattande resultatbedömning för kulturområdet	17
3.7	Sammanfattning av reformer och finansiering inom kulturområdet.....	18
3.8	Kulturbudgetens utveckling.....	19
3.9	Anslagsutveckling för medieområdet och medelstildelning till radio och tv i allmänhetens tjänst	19
4	Kulturområdesövergripande verksamhet	21
4.1	Mål för området.....	21
4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	21
4.3	Resultatredovisning	21
4.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	32
4.5	Politikens inriktning	33
4.6	Budgetförslag.....	35
4.6.1	1:1 Statens kulturråd.....	35
4.6.2	1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete.....	36
4.6.3	1:3 Skapande skola	37
4.6.4	1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	38
4.6.5	1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	39
4.6.6	1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet.....	40
4.6.7	1:7 Myndigheten för kulturanalys	42
5	Teater, dans och musik.....	45
5.1	Mål för området.....	45
5.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	45
5.3	Resultatredovisning	45
5.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	49
5.5	Politikens inriktning	50
5.6	Budgetförslag.....	51
5.6.1	2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	51
5.6.2	2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	53
5.6.3	2:3 Statens musikverk	54
6	Litteraturen, läsandet och språket.....	57
6.1	Mål för området.....	57
6.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	57
6.3	Resultatredovisning	57
6.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	61
6.5	Politikens inriktning	62

6.6	Budgetförslag.....	62
6.6.1	3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	62
6.6.2	3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	63
6.6.3	3:3 Institutet för språk och folkminnen.....	64
7	Bildkonst, arkitektur, form och design	67
7.1	Mål för området.....	67
7.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	67
7.3	Resultatredovisning	67
7.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	69
7.5	Politikens inriktning	70
7.6	Budgetförslag.....	70
7.6.1	4:1 Statens konstråd	70
7.6.2	4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön.....	71
7.6.3	4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	72
7.6.4	4:4 Bidrag till bild- och formområdet	73
8	Konstnärernas villkor	75
8.1	Mål för området.....	75
8.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	75
8.3	Resultatredovisning	75
8.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	78
8.5	Politikens inriktning	79
8.6	Budgetförslag.....	79
8.6.1	5:1 Konstnärsnämnden	79
8.6.2	5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	80
9	Arkiv.....	83
9.1	Mål för området.....	83
9.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	83
9.3	Resultatredovisning	83
9.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	85
9.5	Den årliga revisionens iakttagelser.....	85
9.6	Budgetförslag.....	86
9.6.1	6:1 Riksarkivet.....	86
10	Kulturmiljö	89
10.1	Mål för området.....	89
10.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	89
10.3	Resultatredovisning	89
10.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	94
10.5	Politikens inriktning	94
10.6	Budgetförslag.....	95
10.6.1	7:1 Riksantikvarieämbetet	95
10.6.2	7:2 Bidrag till kulturmiljövård.....	96
10.6.3	7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning.....	97
10.6.4	7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer.....	98
11	Museer och utställningar	99
11.1	Mål för området.....	99
11.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	99
11.3	Resultatredovisning	99
11.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	101
11.5	Politikens inriktning	102
11.6	Den årliga revisionens iakttagelser.....	103
11.7	Budgetförslag.....	104
11.7.1	8:1 Centrala museer: Myndigheter	104

11.7.2	8:2 Centrala museer: Stiftelser	107
11.7.3	8:3 Bidrag till vissa museer	108
11.7.4	8:4 Forum för levande historia	110
11.7.5	8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	111
12	Trossamfund	113
12.1	Mål för området	113
12.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	113
12.3	Resultatredovisning	113
12.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	115
12.5	Politikens inriktning	115
12.6	Budgetförslag	116
12.6.1	9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	116
12.6.2	9:2 Stöd till trossamfund	117
13	Film	119
13.1	Mål för området	119
13.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	119
13.3	Resultatredovisning	119
13.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	123
13.5	Politikens inriktning	124
13.6	Budgetförslag	125
13.6.1	10:1 Filmstöd	125
14	Medier	127
14.1	Mål för området	127
14.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	127
14.3	Resultatredovisning	127
14.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	135
14.5	Politikens inriktning	136
14.6	Budgetförslag	137
14.6.1	11:1 Sändningar av TV Finland	137
14.6.2	11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	138
14.6.3	11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	139
14.6.4	11:4 Statens medieråd	139
14.6.5	11:5 Stöd till taltidningar	140
14.6.6	Public service	141
15	Ungdomspolitik	143
15.1	Mål för området	143
15.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	143
15.3	Resultatredovisning	143
15.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	152
15.5	Politikens inriktning	153
15.6	Budgetförslag	154
15.6.1	12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	154
15.6.2	12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	155
15.6.3	12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitik	157
16	Politik för det civila samhället	159
16.1	Mål för området	159
16.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	159
16.3	Resultatredovisning	159
16.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	164
16.5	Politikens inriktning	165

16.6	Idrottspolitiken	165
16.6.1	Mål för området.....	165
16.6.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	165
16.6.3	Resultatredovisning.....	165
16.6.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen.....	168
16.6.5	Politikens inriktning.....	169
16.7	Friluftslivspolitiken.....	169
16.7.1	Mål för området.....	169
16.7.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	169
16.7.3	Resultatredovisning.....	170
16.7.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen.....	172
16.7.5	Politikens inriktning.....	172
16.8	Budgetförslag.....	173
16.8.1	13:1 Stöd till idrotten	173
16.8.2	13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler.....	174
16.8.3	13:3 Stöd till friluftsförbund.....	175
16.8.4	13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer.....	176
16.8.5	13:5 Insatser för den ideella sektorn.....	177
17	Folkbildning	179
17.1	Mål för området.....	179
17.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	179
17.3	Resultatredovisning.....	179
17.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	184
17.5	Politikens inriktning	186
17.6	Budgetförslag.....	187
17.6.1	14:1 Bidrag till folkbildningen	187
17.6.2	14:2 Bidrag till tolkutbildning.....	188
17.6.3	14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen.....	190
17.6.4	14:4 Särskilt utbildningsstöd.....	191
18	Spelmarknaden.....	193
18.1	Mål för området.....	193
18.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	193
18.3	Resultatredovisning.....	193
18.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	196
18.5	Politikens inriktning	197
18.6	Budgetförslag.....	197
18.6.1	15:1 Spelinspektionen.....	197

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst (avsnitt 2.1 och 14.6.6).
2. Riksdagen godkänner medelstillelningen för 2022 från public service-kontot till Sveriges Radio AB med 3 201 400 000 kronor, till Sveriges Television AB med 5 244 900 000 kronor och till Sveriges Utbildningsradio AB med 463 100 000 kronor (avsnitt 14.6.6).
3. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2022 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt tabell 1.1.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Statens kulturråd	73 714
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	1 450 582
1:3 Skapande skola	199 964
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 852
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 681 723
1:7 Myndigheten för kulturanalys	18 436
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 122 130
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	301 614
2:3 Statens musikverk	97 355
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	205 735
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	128 474
3:3 Institutet för språk och folkminnen	72 251
4:1 Statens konstråd	11 078
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 947
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 805
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	61 069
5:1 Konstnärsnämnden	23 444
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	599 830
6:1 Riksarkivet	467 946
7:1 Riksantikvarieämbetet	286 384
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	276 042
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 451 114
8:2 Centrala museer: Stiftelser	288 714
8:3 Bidrag till vissa museer	79 718
8:4 Forum för levande historia	50 175
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80
9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	16 327

Anslag	
9:2 Stöd till trossamfund	81 919
10:1 Filmstöd	608 444
11:1 Sändningar av TV Finland	9 721
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 471
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	483
11:4 Statens medieråd	24 144
11:5 Stöd till taltidningar	47 856
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	59 053
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	290 680
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	2 000
13:1 Stöd till idrotten	2 366 811
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164
13:3 Stöd till friluftorganisationer	97 785
13:4 Bidrag till riksdagspartierna kvinnoorganisationer	15 000
13:5 Insatser för den ideella sektorn	23 758
14:1 Bidrag till folkbildningen	4 829 783
14:2 Bidrag till tolkutbildning	60 331
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	60 000
14:4 Särskilt utbildningsstöd	202 158
15:1 Spelinspektionen	77 376
Summa anslag inom utgiftsområdet	18 454 593

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	25 000	2023
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	11 000	2023–2024
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	30 000	2023–2024
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	183 000	2023
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	40 000	2023–2024
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	20 000	2023
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	196 000	2023–2032
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	90 000	2023–2025
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	212 000	2023
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	40 000	2023–2025
13:4 Bidrag till riksdagspartierna kvinnoorganisationer	15 000	2023
14:2 Bidrag till tolkutbildning	120 000	2023–2027
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	982 000	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Underlaget för public service-avgiften är den avgiftsskyldiges beskattningsbara förvärvsinkomst enligt 1 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Underlaget ska högst uppgå till 1,950 gånger det inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för beskattningsåret.

Underlaget ska högst uppgå till 1,870 gånger det inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för beskattningsåret.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.
 2. Bestämmelsen i den nya lydelsen tillämpas första gången för det beskattningsår som börjar efter den 31 december 2021.

¹ Senaste lydelse 2020:1204.

3 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

3.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet omfattar frågor om kulturområdesövergripande verksamhet, teater, dans och musik, litteraturen, läsandet och språket, bildkonst, arkitektur, form och design, konstnärernas villkor, arkiv, kulturmiljö, museer och utställningar, trossamfund, film, medier, ungdomspolitik, politik för det civila samhället (inklusive idrottspolitik), folkbildning och spelmarknaden. De myndigheter, verksamheter och anslag som utgiftsområdet omfattar behandlas i respektive delavsnitt. I avsnitt 4 Kulturområdesövergripande verksamhet sammanfattas även vissa tvärgående perspektiv för hela kulturområdet avseende allas möjlighet att delta i kulturlivet samt kulturlivets internationalisering och internationellt samarbete.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	Utfall 2020	Budget 2021 ¹	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024
Kulturområdesövergripande verksamhet	4 491	5 403	5 349	3 479	2 612	2 429
1:1 Statens kulturråd	57	67	65	74	71	72
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	2 523	3 280	3 251	1 451	532	327
1:3 Skapande skola	175	201	200	200	201	176
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45	45	40	45	45	45
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	10	10	9	10	10	10
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 667	1 782	1 767	1 682	1 734	1 779
1:7 Myndigheten för kulturanalys	14	17	17	18	19	19
Teater, dans och musik	1 523	1 487	1 488	1 521	1 489	1 502
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 195	1 137	1 137	1 122	1 139	1 152
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	213	228	226	302	252	252
2:3 Statens musikverk	116	123	125	97	98	98
Litteraturen, läsandet och språket	357	399	400	406	409	411
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	175	201	198	206	206	206
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	114	127	130	128	130	131
3:3 Institutet för språk och folkminnen	68	71	73	72	73	74
Bildkonst, arkitektur, form och design	121	139	139	127	112	112
4:1 Statens konstråd	30	11	12	11	11	11
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	39	68	68	43	43	43
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	12	14	14	12	12	12
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	40	46	46	61	46	46
Konstnärernas villkor	497	903	901	623	549	549
5:1 Konstnärsnämnden	22	23	23	23	24	24
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	475	881	878	600	525	525
Arkiv	438	441	410	468	450	455
6:1 Riksarkivet	438	441	410	468	450	455

	Utfall 2020	Budget 2021 ¹	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024
Kulturmiljö	1 016	1 045	1 044	1 030	1 034	1 036
7:1 Riksantikvarieämbetet	275	289	293	286	290	292
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	273	288	282	276	276	276
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460	460	460	460	460	460
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8	8	8	8	8	8
Museer och utställningar	2 014	2 010	1 972	1 870	1 791	1 797
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 477	1 553	1 515	1 451	1 387	1 392
8:2 Centrala museer: Stiftelser	381	297	297	289	274	274
8:3 Bidrag till vissa museer	107	101	101	80	80	80
8:4 Forum för levande historia	50	60	59	50	51	51
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål		0	0	0	0	0
Trossamfund	118	120	119	98	98	99
9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	13	13	13	16	17	17
9:2 Stöd till trossamfund	106	107	106	82	82	82
Film	553	949	949	608	553	553
10:1 Filmstöd	553	949	949	608	553	553
Medier	71	82	82	86	87	90
11:1 Sändningar av TV Finland	10	9	9	10	10	10
11:2 Forskning och dokumentation om medietvecklingen	3	3	3	3	4	4
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	0	0	0	0	0	0
11:4 Statens medieråd	24	24	24	24	24	25
11:5 Stöd till taltidningar	34	45	45	48	48	52
Ungdomspolitik	337	344	342	352	302	303
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	49	52	53	59	60	60
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	287	291	288	291	241	241
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	2	2	2	2	2	2
Politik för det civila samhället	3 958	4 309	4 306	2 556	2 156	2 156
13:1 Stöd till idrotten	3 474	3 922	3 922	2 367	1 967	1 967
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	125	102	101	52	52	52
13:3 Stöd till friluftorganisationer	51	48	48	98	98	98
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15	15	15	15	15	15
13:5 Insatser för den ideella sektorn	293	222	220	24	24	24
Folkbildning	4 841	5 118	5 104	5 152	4 592	4 595
14:1 Bidrag till folkbildningen	4 462	4 770	4 770	4 830	4 338	4 338
14:2 Bidrag till tolkutbildning	46	55	43	60	52	55
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	140	100	100	60		
14:4 Särskilt utbildningsstöd	193	193	191	202	202	202
Tillsyn över spelmarknaden	81	76	73	77	78	79
15:1 Spelinspektionen	81	76	73	77	78	79
Totalt för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	20 417	22 826	22 678	18 455	16 313	16 165

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Förändringar av utgiftsramen 2022–2024 för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	17 791	17 791	17 791
Pris- och löneomräkning ²	46	151	240
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	618	-1 629	-1 865
varav BP22 ³	2 114	371	364
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt	0	0	0
Ny utgiftsram	18 455	16 313	16 165

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 3.3 Utgiftsram 2022 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	2022
Transfereringar ¹	14 247
Verksamhetsutgifter ²	4 188
Investeringar ³	20
Summa utgiftsram	18 455

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2020 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av en skatteutgift beskrivs i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2020/21:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 17.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	Prognos 2021	Prognos 2022
Bidrag till Tekniska museet	10	10
Ersättning till idrottsutövare	- ¹	-
Försäljning av konstverk för mindre än 300 000 kr/år (undantag från skatteplikt) ²	-	-
Tidningar och tidskrifter (6 %)	2 400	2 550
Böcker och broschyrer m.m. (6 %)	1 490	1 570
Entréavgiftsbelagda kulturella föreställningar (6 %)	1 220	1 410
Förevisning av naturområden (6 %)	50	50
Kommersiell idrott (6 %)	1 920	2 420
Upphovsrätter (6 %)	460	490
Entré till djurparker (6 %)	50	50
Försäljning av konstverk för minst 300 000 kr/år (12 %)	20	20
Omsättning i ideella föreningar (undantag från skattskyldighet)	470	500
Skattereduktion för gåvor till ideell verksamhet	100	100
Totalt för utgiftsområde 17	8 190	9 170

¹ Ett "-" innebär att skatteutgiften inte kan beräknas.² Ingen avdragsrätt.

3.4 Mål för utgiftsområdet

Kultur

Riksdagen har antagit följande nationella kulturpolitiska mål (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145):

Målen är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

De nationella kulturpolitiska målen tillämpas på resultatredovisningen för följande avsnitt: Kulturområdesövergripande verksamhet, Teater, dans och musik, Litteraturen, läsandet och språket, Bildkonst, arkitektur, form och design, Konstnärernas villkor, Arkiv, Kulturmiljö, Museer och utställningar samt Film.

De statliga insatserna till stöd för den kommunala kulturskolan

Riksdagen har antagit att det övergripande målet ska vara att främja kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttrycksätt, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar (prop. 2017/18:164, bet. 2017/18:KrU9, rskr. 2017/18:312).

Litteratur och läsfrämjande

Riksdagen har antagit följande nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande (prop. 2013/14:3, bet. 2013/14:KrU4, rskr. 2013/14:117): Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Nationell språkpolitik

Riksdagen har antagit följande mål för en nationell språkpolitik (prop. 2005/06:2, bet. 2005/06:KrU4, rskr. 2005/06:89):

- Svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige.
- Svenskan ska vara ett komplett och samhällsbärande språk.
- Den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig.
- Alla ska ha rätt till språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk.

Bildkonst, arkitektur, form och design

Riksdagen har antagit följande nationella mål för arkitektur-, form- och designpolitiken (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316):

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Målet ska uppnås genom att

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids,
- det offentliga agerar förebildligt,
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas tillvara och utvecklas,
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla, och
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Arkiv

Riksdagen har antagit mål för den statliga arkivverksamheten (prop. 1989/90:72, bet. 1989/90:KrU29, rskr. 1989/90:307). Målet är att myndigheternas arkiv ska bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser:

- rätten att ta del av allmänna handlingar,
- behovet av information för rättskipningen och förvaltningen, och
- forskningens behov.

Kulturmiljö

Riksdagen har antagit mål för det statliga kulturmiljöarbetet (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13:KrU9, rskr. 2012/13:273). Målet är att främja:

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, och

- en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Film

Riksdagen har antagit följande mål för filmpolitiken (prop. 2015/16:132, bet. 2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289):

- utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet,
- allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet,
- filmarvet bevaras, används och utvecklas,
- svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet,
- barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande,
- jämställdhet och mångfald präglar filmområdet, och
- filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

Medier

Målen för mediepolitiken är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15: KrU6, rskr. 2014/15:96).

Trossamfund

Riksdagen har antagit mål för statens bidrag till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet. 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). Stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Ungdomspolitik

Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354).

Politik för det civila samhället

Målet för politiken för det civila samhället (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195) är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer genom att

- utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort,
- stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen
- och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter, och
- fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

Idrott

Riksdagen har beslutat om målen för den statliga idrottspolitiken (prop. 2008/09:126, bet. 2008/09: KrU8, rskr. 2008/09:243). Mål och syfte med statsbidraget till idrotten är att ge möjligheter för alla i Sverige att motionera och idrotta, att främja en god folkhälsa, att stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt att ge alla i Sverige positiva upplevelser av idrott som underhållning. Stöd till barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Stöd kan även lämnas till sådan verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Friluftslivspolitik

Målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38).

Tio mätbara mål har redovisats till riksdagen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278).

Målen är följande:

- tillgänglig natur för alla
- starkt engagemang och samverkan
- allemansrätten
- tillgång till natur för friluftsliv
- attraktiv tätortsnära natur
- hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- skyddade områden som resurs för friluftslivet
- ett rikt friluftsliv i skolan
- friluftsliv för god folkhälsa
- god kunskap om friluftslivet.

De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna utgör ett stöd för att genomföra åtgärder. De är också underlag för att mäta och följa upp målen och för att fortsätta utveckla friluftslivspolitikerna.

Friluftsliv är ett allmänt intresse som spänner över flera politikområden och friluftslivsmålen berör flera olika myndigheter. Naturvårdsverket ansvarar för att utveckla förutsättningarna för friluftslivet och samordnar arbetet på nationell nivå.

Länsstyrelserna samordnar och leder det regionala arbetet. Flera av de miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377) har även preciseringar och etappmål som rör friluftslivet. Dessa redovisas i utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Folkbildning

Målet för folkbildningspolitiken fastställdes genom riksdagens beslut i fråga om regeringens proposition Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172, bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379). Målet är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Målet avspeglar folkbildningens idémässiga grund, särskilda pedagogik och självständighet.

Spelmarknaden

Målet för området är en sund och säker spelmarknad under offentlig kontroll som värnar intäkterna till det allmänna och som ger goda förutsättningar för allmännyttig ideell verksamhet att erhålla finansiering genom intäkter från spel. De negativa konsekvenserna av spelande ska minskas och det ska råda hög säkerhet i spelen. Spel om pengar ska omfattas av ett starkt konsumentskydd och inte kunna missbrukas för kriminell verksamhet (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:KrU1, rskr. 2018/19:94).

3.5 Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet

Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet är:

- barns och ungas tillgång till kultur
- jämställdhet
- tillgänglighet, och
- konstnärlig förnyelse och utveckling av verksamheten.

De gemensamma bedömningsgrunderna tillämpas för den sammanfattande resultatbedömningen för kulturområdet. Tillämpningen för respektive delavsnitt för kulturområdet framgår under rubrikerna Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.

3.6 Sammanfattande resultatbedömning för kulturområdet

Kultur

Regeringen bedömer att pandemin har påverkat kultursektorn hårt och därmed även måluppfyllelsen inom området. Myndigheten för kulturanalys har på regeringens uppdrag genomfört en översyn av effekterna inom kulturområdet med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19 (Ku2021/01124) i vilken myndigheten har kartlagt regeringens olika insatser i form av krisstöd, stimulerande och vägledande åtgärder samt samverkan och smittsäkrande insatser.

Pandemin har försvårat möjligheterna att uppfylla målet om barns och ungas tillgång till kultur och deltagande i kulturaktiviteter. Barns och ungas tillgång till scenkonst har kraftigt minskat under pandemin. Vidare har kulturskolan behövt anpassa sin verksamhet, framför allt genom att övergå till distansundervisning. Gruppundervisning och uppsökande verksamhet har dock försvårats med anledning av pandemin. Utvecklingsarbetet inom ramen av Skapande skola har dock gett goda förutsättningar för att nå fler barn och unga över hela landet. Under pandemin har den fysiska tillgängligheten till museer, utställningar och annan programverksamhet inom museiområdet drastiskt minskat för barn och unga. Museers digitala tillgänglighet och förmedling har dock ökat under året, vilket gör att målet om barns och ungas tillgång till kultur och deltagande i kulturaktiviteter i viss utsträckning har uppfyllts.

Myndigheternas arbete att främja jämställdhetsfrågor inom kulturområdet fortsätter. Nationalscenerna Operan och Dramaten samt Riksteatern har fortsatt sitt förebyggande arbete för att motverka sexuella trakasserier och andra former av diskriminering under året. Detta bl.a. genom ett systematiskt och medvetet jämställdhetsarbete på alla nivåer inom organisationerna där uppföljningar och löpande rutiner finns på plats.

Kultursektorn har, trots omfattande utmaningar under pandemin, hittat nya kreativa lösningar och former för att möta sin publik, inte minst genom digitala plattformar.

Digitaliseringen har dock inte kunnat ersätta eller väga upp för det publik- och besökstapp som har skett i den övriga verksamheten. Många bibliotek har ökat sin digitala tillgänglighet och hittat nya sätt att nå besökare. De insatser som genomförts på biblioteksområdet bidrar till att främja tillgång till biblioteksverksamheten i hela landet. Regeringens satsningar på digitaliseringen inom arkiv, scenkonst, film och bibliotek skapar förutsättningar för såväl effektiviseringar som ökad service och tillgänglighet som främjar ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Arbetet med att främja ett ökat läsande och tillgängligheten till litteratur bidrar i hög grad till att uppfylla det nationella målet om att det utifrån vars och ens särskilda förutsättningar ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

De fördelade krisstöden bedöms ha varit av stor betydelse och har bidragit till att kulturverksamheter kunnat överleva, att konstnärer kunnat försörja sig och fortsätta att utveckla sitt konstnärskap. Därmed har stöden främjat möjligheter till kulturupplevelser och konstnärlig förnyelse, vilket bidragit till uppfyllelsen av målen att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. Pandemin har tydliggjort att konstnärer arbetar under dåliga sociala och ekonomiska villkor, vilket riskerar att leda till att färre kan verka som konstnärer och att det därmed finns sämre förutsättningar för att uppnå de kulturpolitiska målen.

3.7 Sammanfattning av reformer och finansiering inom kulturområdet

Tabell 3.5 Beräknade utgiftsförändringar kulturområdet

Miljoner kronor

	2022	2023	2024
Förlängning av Stärkta bibliotek	75,0		
Särskilda behov inom kulturområdet, kulturlivets internationalisering m.m.	745,0		
Bidrag till Giellagáldu	5,0	5,0	5,0
Bidrag till regional kulturverksamhet	100,0	100,0	100,0
Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	50,0		
Bidrag till bild- och formområdet	15,0		
Ersättningar och bidrag till konstnärer	75,0		
Höjd biblioteksersättning	2,0	2,0	2,0
Riksarkivet	23,0		
Vård av kulturmiljöer	10,0	10,0	10,0
Museum om Förintelsen	30,0	45,0	55,0
Nationellt arbete för pollenprognoser	15,0	15,0	15,0
Digitalisering av kulturarvet och utveckling av digitala tjänster	20,0	20,0	20,0
Stiftelsemuseer	20,0	5,0	5,0
Föremålsvården i Kiruna	4,0	4,0	4,0
Produktionsincitament för film	100,0	100,0	100,0
Filmstöd	55,0		
Statistik inom scenkonst och bild- och formområdet	1,0	1,0	1,0
Genomförande av det globala kulturpolitiska mötet inom ramen för IFACCA 2022	3,0		
Arbetet med Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet	1,5	1,5	1,5

	2022	2023	2024
Finansiering från Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	-3,5	-2,0	-2,0
Finansiering från Skapande skola	-1,5		
Finansiering från Bidrag till regional kulturverksamhet	-1,0	-1,0	-1,0
Finansiering från Bidrag till kulturmiljövård	-1,5	-1,5	-1,5
Summa	1 342,0	304,0	314,0

3.8 Kulturbudgetens utveckling

Förslagen som lämnas i denna proposition, inklusive tidigare aviserade anslagsförändringar, innebär en ökning av kulturbudgeten med cirka 117 miljoner kronor, varav pris- och löneomräkningen utgör cirka 44 miljoner kronor, i jämförelse med den av riksdagen beslutade budgeten för 2021 (exklusive ändringsbudgetar). Sedan 2014 har budgeten ökat med 3 280 miljoner kronor. Till kulturbudgeten räknas områdena Kulturområdesövergripande verksamhet, Teater, dans och musik, Litteraturen, läsandet och språket, Bildkonst, arkitektur, form och design, Konstnärernas villkor, Arkiv, Kulturmiljö, Museer och utställningar samt Film.

Tabell 3.6 Kulturbudgetens utveckling

Miljoner kronor

Budgetår	Kulturbudget
2010	6 415
2011	6 488
2012	6 593
2013	6 729
2014	6 853
2015	6 825
2016	7 184
2017	7 593
2018	8 338
2019	8 231
2020	8 523
2021	10 016
2022	10 133

3.9 Anslagsutveckling för medieområdet och medelstildelning till radio och tv i allmänhetens tjänst

Förslagen som lämnas i denna proposition, inklusive tidigare aviserade anslagsförändringar, innebär att anslagen inom medieområdet summerar till ca 1 187 miljoner kronor för 2022. Detta innebär en ökning av anslagen inom medieområdet med ca 129 miljoner kronor i jämförelse med budgeten för 2021. Pris- och löneomräkningen för 2022 uppgår till ca 0,9 miljoner kronor. Till medieområdets anslag räknas 8:1 *Presstödet* och 8:2 *Myndigheten för press, radio och tv* (utg. omr. 1), 11:1 *Sändningar av TV Finland*, 11:2 *Forskning och dokumentation om medieutvecklingen*, 11:3 *Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet*, 11:4 *Statens medieråd* och 11:5 *Stöd till taltidningar*.

Medelstildelningen från public service-kontot till Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB beräknas till ca 8 909 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med ca 174 miljoner kronor jämfört med 2021.

Tabell 3.7 Anslagsutveckling för medieområdet samt medelstillelning till radio och tv i allmänhetens tjänst

Miljoner kronor

Budgetår	Anslag in om medieområdet	Radio och tv i allmänhetens tjänst ¹
2010	759	6 986
2011	765	7 125
2012	754	7 368
2013	753	7 413
2014	724	7 613
2015	693	7 765
2016	692	8 035
2017	705	8 193
2018	692	8 234
2019	742	8 396
2020	887	8 563
2021	1 058	8 735
2022	1 187	8 909

¹Avser medelstillelningen från rundradiorörelsen till Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB och granskningsnämnden för radio och tv.

4 Kulturområdesövergripande verksamhet

4.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken och för de statliga insatserna för stöd till den kommunala kulturskolan.

4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom kulturområdesövergripande verksamhet utgår från följande bedömningsgrunder:

- kultur i hela landet, bl.a. hur bidrag inom kultursamverkansmodellen fördelas per län respektive konst- och kulturområde och regional fördelning av statliga kulturutgifter
- kultur av och för fler, bl.a. insatser för att stärka kulturskolan och insatser för bättre möjligheter till kulturupplevelser och eget skapande för alla
- kulturlivets internationalisering, bl.a. insatser för att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, inklusive de utsända kulturrådens arbete, samt svensk medverkan i EU-programmet Kreativa Europa.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) är samtliga relevanta och ingår i resultatredovisningen för området.

4.3 Resultatredovisning

Kultur i hela landet

Krisstöd till det fria kulturlivet med anledning av coronapandemin

Restriktioner och deltagarbegränsningar med anledning av coronapandemin har under 2020 slagit mycket hårt ekonomiskt mot kultursektorn, vilket bekräftar av Myndigheten för kulturanalys översyn av pandemins effekter inom kulturområdet. Samtliga nöjes-, fritids- och kulturbranscher i den kommersiella sektorn minskade sin omsättning 2020 jämfört med 2019. Exempelvis minskade teater- och konserthusföretag 57 procent i omsättning (Kulturanalys 2021, En översyn av pandemins effekter inom kulturområdet. Delredovisning 2021-04-15).

Myndigheten för kulturanalys översyn visar på att kulturområdet kan ses som ett ekosystem, en större helhet som är beroende av alla sina mindre, sammanlänkande enheter. Många kulturaktörer är beroende av intäkter från såväl offentliga aktörer som av näringsverksamhet. Därför har regeringen sedan pandemins början vidtagit långtgående åtgärder för att skydda kulturen genom krisen och stötta kulturlivet för en kommande återstart. Under 2020 tillfördes kulturområdet i olika omgångar flera krisstöd, som totalt uppgick till över 2,5 miljarder kronor.

Sammanlagt fördelade Statens kulturråd 1,3 miljarder kronor i krisstöd till kulturlivet under 2020. Krisstöden som har betalats ut till organisationer har haft ett samlat syfte att lindra den akuta ekonomiska krisen, stimulera till återhämtning, säkerställa en

fortsatt bredd av kulturuttryck i hela landet och understödja verksamhet vars överlevnad är väsentlig för kulturens återhämtning. Avseende de stöd Statens kulturråd fördelat för inställda och uppskjutna evenemang samt för särskilda behov i kulturlivet fördelades sammantaget 1 172 383 775 kronor vilket motsvarar en beviljandegrad på 41 procent av det sökta beloppet. Sammanlagt 3 160 olika organisationer beviljades krisstöd. Den sammanlagda beviljandegraden var 65 procent avseende antal ansökningar, 4 165 av 6 417 ansökningar. Majoriteten av ansökningarna och de beviljade stöden avsåg musik- och scenkonstområdena. Utöver att Statens kulturråd har fördelat stöd för förlorade intäkter till det fria kulturlivet och stöd till särskilda behov i kulturlivet, har myndigheten även beviljat krisstöd till regional kulturverksamhet, centrumbildningar och allianser, samt fördelat ordinarie bidrag till kulturområdet i sin helhet. De stora behoven inom kultursektorn har även lett till att ansökningar inom ordinarie bidragsgivning ökat markant. Sammantaget ökade antalet beslut (krisstöd och ordinarie bidragsgivning) under året med 80 procent.

Den kulturpolitiska styrningens effekter på den konstnärliga friheten

Regeringen gav 2019 Myndigheten för kulturanalys i uppdrag att genomföra en översyn av den kulturpolitiska styrningens effekter på den konstnärliga friheten. Uppdraget redovisades den 10 juni 2021 (Ku2021/01518). Myndigheten för kulturanalys identifierar ett antal brister och risker i hur kulturpolitiken i dag är utformad i relation till idealet om konstnärlig frihet och principen om armlängds avstånd. Samtidigt bedömer myndigheten att inriktningen på mycket av den kulturpolitiska styrningen är rimlig i förhållande till såväl självständighetsmålet (att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund) som de kulturpolitiska målen som helhet. Myndigheten för kulturanalys ifrågasätter exempelvis inte behovet av kulturpolitisk styrning i syfte att skapa förutsättningar för breddad delaktighet, professionellt utövande av både kvinnor och män, kultur i hela landet eller utövande inom olika genrer. Däremot bör denna styrning utformas och genomföras så att negativ påverkan på den konstnärliga friheten undviks. Negativ påverkan inbegriper enligt Myndigheten för kulturanalys sådan styrning som styr, påverkar, eller riskerar att påverka dels vilka företeelser konstnärer och kulturskapare väljer att skildra, dels hur konstnärer och kulturskapare väljer att skildra dem. Det är i utformningen och genomförandet av denna styrning som myndigheten har identifierat brister som antingen påverkar, eller riskerar att påverka, den konstnärliga friheten negativt.

Regionalt utfall av statens insatser

Vartannat år redovisar Statens kulturråd det regionala utfallet av 28 statliga myndigheters och institutioners verksamheter och bidrag som kan härledas och fördelas per region. De senaste två åren har ca 75 procent av de statliga anslagen kunnat härledas till regionerna.

Tabell 4.1 Utfall av statliga medel till kulturverksamheter, per region och per invånare 2018–2020

	2018 (tkr)	Kr/inv	2019 (tkr)	Kr/inv	2020 (tkr)	Kr/inv
Stockholm	2 619 371	1 117	2 081 565	876	2 959 762	1 237
Uppsala	170 453	453	173 611	452	210 606	542
Södermanland	97 139	330	92 256	310	123 485	412
Östergötland	214 392	464	238 288	512	282 960	606
Jönköping	95 489	265	79 785	219	109 946	301
Kronoberg	77 241	386	73 584	365	96 025	475

Kalmar	82 033	335	73 957	301	120 448	490
Gotland	226 270	3 819	239 979	4 021	257 897	4 289
Blekinge	98 922	619	93 892	588	114 722	721
Skåne	479 377	352	465 673	338	673 746	485
Halland	70 395	214	77 435	232	143 740	427
Västra Götaland	700 869	410	707 119	410	990 579	571
Värmland	115 518	410	112 438	398	162 019	573
Örebro	94 317	312	85 324	280	114 622	375
Västmanland	73 935	270	73 564	267	91 995	332
Dalarna	99 396	346	96 088	334	141 048	490
Gävleborg	151 682	529	159 314	554	201 134	700
Västernorrland	169 483	690	161 134	657	192 769	788
Jämtland	89 045	683	90 025	688	112 048	854
Västerbotten	152 861	566	158 671	584	219 687	804
Norrbottn	112 481	449	110 508	442	136 954	549
Internationellt	85 802	-	81 482	-	47 628	-
Totalt härlett	6 076 471	594	5 525 692	535	7 502 773	723
Totalt i kulturbudgetens utfall för ingående poster	7 401 431	723	7 364 121	713	9 832 024	947

Fotnot: I 2020 års siffror ingår krismedel på ca 1,8 miljarder kronor.

Källa: Statens kulturråd.

Av tabell 4.1 framgår att Stockholm, Skåne och Västra Götaland är de regioner som beloppsmässigt tilldelas de största statliga bidragen. Dessa regioner är även de befolkningsmässigt största regionerna. Utfallet blir däremot annorlunda om man ser till kronor per invånare. Då tilldelas mest statligt stöd till Gotland, Stockholm och Jämtland.

Regional kultur och kultursamverkansmodellen

En betydelsefull del av regeringens arbete för kultur i hela landet sker inom kultursamverkansmodellen som totalt omfattar ca 4,7 miljarder kronor i offentlig finansiering. Statens stöd uppgick 2020 till ca 1,6 miljarder kronor.

Det är främst regioner och kommuner som är huvudmän för de ca 240 verksamheter som tilldelas stöd inom modellen. Statens kulturråd ansvarar för att fördela statens stöd till regionerna i kultursamverkansmodellen och regionerna har i sin tur frihet och ansvar att fördela dessa medel till de stödberättigade konst- och kulturområden som anges i bidragsförordningen. När det gäller stödberättigade verksamheter i Stockholms län, tilldelas dessa stöd direkt till institutionerna av Statens kulturråd eftersom Region Stockholm inte ingår i kultursamverkansmodellen. Fördelningen av kultursamverkansmedlen i form av verksamhetsmedel per region och per konst- och kulturområde framgår av tabell 4.2.

Tabell 4.2 Beviljade verksamhetsbidrag per region och konst- och kulturområde

Region	Bibliotek och läs- och litteraturfrämjande	Filmkulturell verksamhet	Främjande av hemslojd	Konst- och kulturområdes övergripande	Museer och kulturmiljö	Bild och form	Teater, dans och musik	Enskilda arkiv	Total summa (tkr)
Blekinge	8 %	A	4%	0 %	29 %	2 %	54 %	3 %	17 351
Dalarna	7 %	3 %	2%	0 %	16 %	3 %	69 %	1 %	37 986
Gotland	6 %	4 %	C	0 %	38 %	F	52 %	B	24 274
Gävleborg	D	D	D	28 %	22 %	F	47 %	4 %	42 825

Region	Bibliotek och läs- och litteraturfrämjande	Filmkulturell verksamhet	Främjande av hemslöjd	Konst- och kulturområdes övergripande	Museer och kulturmiljö	Bild och form	Teater, dans och musik	Enskilda arkiv	Total summa (tkr)
Halland	8 %	D	D	6 %	23 %	5 %	56 %	2 %	30 297
Jämtland	6 %	3 %	2 %	0 %	31 %	2 %	55 %	1 %	32 239
Jönköping	7 %	D	2 %	0 %	20 %	5 %	64 %	1 %	34 933
Kalmar	6 %	4 %	2 %	0 %	30 %	3 %	54 %	1 %	32 877
Kronoberg	5 %	A	2 %	0 %	19 %	1 %	74 %	C	38 948
Norrbottn	7 %	3 %	1 %	1 %	12 %	3 %	72 %	1 %	48 151
Skåne	2 %	2 %	1 %	0 %	20 %	3 %	70 %	1 %	201 877
Södermanland	8 %	2 %	2 %	0 %	19 %	2 %	65 %	3 %	29 155
Uppsala	5 %	1 %	C	0 %	13 %	1 %	79 %	1 %	42 019
Värmland	5 %	2 %	1 %	0 %	12 %	1 %	78 %	1 %	54 812
Västerbotten	3 %	1 %	1 %	1 %	9 %	0 %	84 %	1 %	86 221
Västernorrland	5 %	E	C	0 %	13 %	1 %	80 %	2 %	47 032
Västmanland	7 %	2 %	2 %	0 %	14 %	1 %	73 %	2 %	32 504
Västra Götaland	1 %	0 %	C	10 %	10 %	1 %	78 %	1 %	328 849
Örebro	6 %	2 %	1 %	2 %	12 %	1 %	75 %	1 %	41 217
Östergötland	4 %	1 %	1 %	0 %	10 %	F	83 %	1 %	72 864
Totalt	4 %	1 %	1 %	4 %	15 %	2 %	72 %	1 %	1 276 431

A: Redovisar tillsammans med region Kalmar, B:Finansieras/ redovisas inte inom kultursamverkansmodellen, C: Redovisas inom museiverksamhet, D: Redovisas inom konst- och kulturområdesövergripande, E: Redovisas inom professionell teater, dans och musik, F: Bild och form redovisas tillsammans med annan verksamhet.

Källa: Statens kulturråd.

Under 2020 förstärkte regeringen anslaget till regional kulturverksamhet med 150 miljoner kronor med anledning av pandemin. Statens kulturråd har redovisat en uppföljning av dessa medel i juni 2021 (Ku2021/11545).

Statens kulturråd fördelar även utvecklingsbidrag till projekt av nationellt kulturpolitiskt intresse. Fördelningen 2020 av utvecklingsbidrag uppgick till totalt ca 34,6 miljoner kronor och fördelades till 88 projekt.

Uppföljning och utvärdering

Utifrån resultaten av den interna genomlysning som Statens kulturråd genomförde 2020, har ökat fokus lagts vid breddat deltagande vid myndighetens länsvisa bidragsfördelning fr.o.m. 2021. Syftet med genomlysningen har varit att se över hur Kulturrådets bidragsgivning och arbete med kultursamverkansmodellen kan utvecklas. Ett antal utvecklingsområden identifierades. Pandemin har dock medfört att dessa arbeten i vissa fall inte kunnat prioriteras enligt plan. I samverkan med Myndigheten för kulturanalys och regionerna har formerna för uppföljning av kultursamverkansmodellen förenklats. Under 2021 avser Kulturrådet att närmare följa upp områdena arkiv och film inom kultursamverkansmodellen.

Kulturinstitutioners hyror

Hyreskostnaderna har minskat för flertalet av kulturinstitutionerna under 2019–2020. Kostnadernas andel av de statliga förvaltningsanslagen och bidragen varierar mellan 1,5 och 46,7 procent vid kulturinstitutionerna, vilket framgår av tabell 4.3 nedan. De senaste tre åren har hyreskostnaderna överlag minskat för institutionerna. Två undantag som kan noteras är Nationalmuseum, vars lokaler genomgått en betydande renovering, samt Riksarkivet som flyttat till nya utökade lokaler vilket inneburit ökade hyreskostnader.

Under 2020 har flertalet institutioner beviljats krismedel vilket påverkar såväl hyreskostnaderna som dess andel av förvaltningsanslagen och bidragen.

Regeringen beslutade den 30 augusti 2018 (dir. 2018:98) att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av existerande hyresmodell för de fem kulturinstitutioner vars huvudbyggnader sedan 2001 har en kostnadsbaserad hyresmodell och lämna förslag till nya alternativa och hållbara hyresmodeller. Betänkandet Funktionalitet och enhetlighet – hyresmodell för fem kulturinstitutioners huvudbyggnader (SOU 2020:76) överlämnades till regeringen i december 2020. Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

Tabell 4.3 Hyreskostnader för vissa kulturinstitutioner 2018–2020

Myndighet/Institution	Hyreskostnad inkl. uppvärmning och el (tkr)			Förvaltningsanslag och bidrag (tkr)			Hyreskostnad, uppvärmning och el, andel av förvaltningsanslag och bidrag			Förändring av kostnadernas andel av förvaltningsanslag och bidrag 2018–2020 i procentenheter
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
Riksteatern	15 958	14 614	4 270	270 452	275 780	291 851	5,9 %	5,3 %	1,5 %	-4,4
Kungliga Operan AB	53 812 ¹	46 300	54 100	495 051	499 500	550 495	10,9 %	9,3 %	9,8 %	-1,1
Kungliga Dramatiska teatern AB	36 416	30 500 ²	36 400	244 925	244 342	268 134	14,9 %	12,5 %	13,6 %	-1,3
Dansens Hus	9 795	10 639	10 601	24 109	24 352	26 708	40,6 %	43,7 %	39,7 %	-0,9
Riksarkivet	114 240	117 301	144 053	397 785	403 183	427 306	28,7 %	29,1 %	33,7 %	+5,0
Institutet för språk och folkminnen	7 160	7 315	7 656	67 045	67 598	68 760	10,7 %	10,8 %	11,1 %	+0,4
Riksantikvarie-Ämbetet	47 976	50 203	48 906	259 946	264 372	274 786	18,4 %	19 %	17,8 %	-0,6
Statens historiska Museer	46 477	48 153	44 154	162 507	166 092	177 033	28,6 %	29 %	24,9 %	-3,7
Nationalmuseum	53 853	116 728	121 546	220 477	264 224	260 507	24,4 %	44,2 %	46,7 %	+22,3
Naturhistoriska riksmuseet	65 070	66 165	60 592	182 507	185 627	199 760	35,7 %	35,6 %	30,3 %	-5,4
Statens museer för världskultur	67 425	68 362	68 765	187 492	190 744	194 959	35,9 %	35,8 %	35,3 %	-0,6
Statens maritima och transport-historiska museer	89 981	96 120	98 231	182 544	180 246	308 447	49,3 %	53,3 %	31,8 %	-17,5
Statens centrum för arkitektur och design	14 793	15 247	15 396	58 780	59 683	60 819	25,2 %	25,5 %	25,3 %	+0,1
Statens musikverk	28 836	28 284	29 316	91 767	92 766	94 490	31,4 %	30,5 %	31,0 %	-0,4
Statens försvars-historiska museer	39 449	41 342	39 593	120 584	119 269	125 434	37,8 %	34,6 %	31,5 %	-6,3
Moderna museet	50 200	50 800	49 300	157 114	158 911	166 651	32,0 %	32,0 %	29,6 %	-2,4
Nordiska museet	42 544	34 780	39 922	118 640	120 468	138 729	35,9 %	28,9 %	28,8 %	-7,1
Tekniska museet	5 319	5 319	4 297	48 323	49 068	61 192	11,0 %	10,8 %	7,0 %	-4,0
Arbetets museum	2 210	2 298	2 179	18 202	18 483	21 407	12,1 %	12,4 %	10,1 %	-2,0
Dansmuseet	5 557	5 717	5 140	10 454	10 454	11 626	53,2 %	54,7 %	44,2 %	-9,0
Drottningholms Slottsteater	447	576	367	12 573	12 876	15 888	3,6 %	4,5 %	2,3 %	-1,3
Forum för levande historia	5 685	6 370	7 456	45 926	56 779	66 702	12,4 %	11,2 %	11,2 %	-1,2

¹ Under 2018 gjordes en avräkning för åren 2017–2018 vilket innebär en reduktion om 12 miljoner kronor.

² Under 2019 fick Dramaten en hyresnedsättning på ca 7 miljoner kronor p.g.a. renovering i Thaliahuset

Källa: Uppgifter från respektive myndighet och institution.

Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Boverkets samlingslokaldelegation fördelar årligen stöd till icke-statliga kulturlokaler. Söktrycket 2020 var mycket stort. Av de knappt 10 miljoner kronor som fanns avsatta för bidraget söktes nära 54 miljoner kronor. Beviljat belopp uppgick till ca 9,5 miljoner kronor, se tabell 4.4 nedan.

Tabell 4.4 Stöd till icke-statliga kulturlokaler 2018–2020

	2018	2019	2020
Antal ansökningar	47	43	39
Antal utbetalda stöd	11	10	11
Utbetalat belopp (tkr)	7 600	8 700	9 500

Källa: Boverket.

Kultur av och för fler

Barn och unga

Statens kulturråd, som är den myndighet som fördelar bidraget till Skapande skola, har under 2020 bedrivit ett förändringsarbete i enlighet med rekommendationerna i den översyn som myndigheten gjorde på uppdrag av regeringen 2019 (Ku2019/01974). Detta har innefattat förenkling av ansökningsprocessen och informationsinsatser riktade till skolhuvudmän. Insatserna har resulterat i fler ansökningar som tydligt riktade in sig på bidragets ändamål.

Pandemin har påverkat och begränsat skolornas genomförande av Skapande skola-projekt. Många skolhuvudmän har, på grund av risk för smittspridning, inte tagit emot externa besökare i skolorna. Samtidigt har huvudmännen visat på stor uppfinningsrikedom för att erbjuda aktiviteter på ett smittsäkert sätt, vilket innebär att syftet med bidraget ändå kunnat uppnås i viss utsträckning.

Utifrån uppgifter om att barns och ungas deltagande i kulturlivet avtar med stigande ålder, gjorde regeringen 2020 en förändring i förutsättningarna för bidraget som innebär att målgruppen framöver ska vara elever i förskoleklass, grundskola och vissa särskilda utbildningsformer på grundskolenivå.

Tabell 4.5 Skapande skola

	2016	2017	2018	2019	2020
Antal beviljade ansökningar	439	551	463	411	397
<i>varav ansökningar gällande förskola</i>	20	75	96	167	175
Antal kommunala huvudmän som beviljats bidrag	273	272	261	267	258
Antal enskilda/statliga huvudmän som beviljats bidrag	120/2	124/2	125/2	162/3	139
Andel beviljade kommuner i procent	94	94	90	92	89
Beviljat belopp i tusental kronor	183 499	187 208	187 643	174 839	182 504
<i>varav beviljat belopp till förskola i tusental kronor</i>	12 254	10 086	10 428	20 914	23 505
Antal elever och förskolebarn som planeras ta del av aktiviteterna	885 243	885 758	868 502	891 419	829 194

Källa: Statens kulturråd.

Den kommunala kulturskolan

I budgetpropositionen 2021 förstärktes det statliga bidraget till kommuner som bedriver kulturskola med 100 miljoner kronor och uppgår därmed till 200 miljoner kronor 2021.

253 kommuner sökte 2020 det statliga utvecklingsbidraget, varav 12 kommuner var nya sökande för året. Det är en ökning jämfört med 2019 då 232 kommuner sökte utvecklingsbidrag för kulturskoleverksamhet. Statens kulturråd har inför 2020 års bidragsomgång utvecklat bidraget i syfte att bl.a. förenkla ansöknings- och beredningsprocessen. Att stärka verksamhet i glesbygd eller i områden med socioekonomiska utmaningar har prioriterats i bidragsgivningen.

Uppföljningar som Statens kulturråd har genomfört visar att bidraget har använts för att utveckla kulturskoleverksamheten. Kulturskolorna breddar sin verksamhet genom att t.ex. nyanställa pedagoger som startat uppsökande verksamhet och nya undervisningsformer för att nå barn och unga som vanligtvis inte söker sig till kulturskolan.

Under våren 2020 gick många kulturskolor över till distansundervisning i större utsträckning. Undervisning som sker i grupp samt uppsökande verksamhet har försvårats med anledning av pandemin.

De nationella minoriteternas kultur

De nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Statens kulturråds bidragsgivning till nationella minoriteters kultur bidrar till att stärka utveckla och synliggöra de nationella minoriteternas språk och kultur. Totalt fördelades ca 14,7 miljoner kronor under 2020 till nationella minoriteters kultur såsom framgår av tabell 4.6 nedan. Detta är en viktig del i arbetet för att alla ska kunna utöva och ta del av kulturlivet. Kulturrådet konstaterar i årsredovisningen för 2020 att söktrycket från de nationella minoriteterna ökar och att tillgängliga medel inte motsvarar söktrycket.

Tabell 4.6 Statens kulturråds beviljade bidrag till nationella minoriteter

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Projektbidrag	2 227	4 075	4 050
Verksamhetsbidrag	9 250	8 800	7 800
Litteraturbidrag	1 802	1 905	2 002
Kulturtidskrifter	0	1 590	850
Totalt	13 279	16 370	14 702

Anm.: Könsuppdelad statistik finns inte tillgänglig.

Källa: Statens kulturråd.

De nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas kultur är även särskilt i fokus i det uppdrag som regeringen tilldelat Kungl. biblioteket 2020 (Ku2020/02691) där myndigheten i samverkan med Sametinget ska främja de nationella minoriteternas bibliotek, se avsnitt 6. Litteraturen, läsandet och språket. (Se även utg.omr. 1 avsnitt 11.3.4.)

Jämställdhet

Konstnärsnämnden, Statens konstråd, Statens kulturråd och Statens musikverk har 2020 haft fortsatta åiterrapporteringskrav om att redovisa resultat av de åtgärder avseende jämställdhetsintegrering som har vidtagits för att myndigheternas verksamhet ska bidra till att uppnå målen för jämställdhetspolitiken (se relevanta avsnitt för redogörelse utifrån kulturområde). Den sammantagna bilden är att myndigheterna arbetar väl med jämställdhetsintegrering, men att det kvarstår utmaningar, framför allt i relation till andra diskrimineringsgrunder. Exempelvis visar Svenska Filminstitutets rapport Vilka kvinnor att kvinnors villkor att verka påverkas av ålder och rasifiering. Flera av myndigheterna har identifierat denna utmaning och arbetar med att inkludera fler perspektiv i jämställdhetsarbetet.

Ett mer tillgängligt kulturliv för personer med funktionsnedsättning

Staten verkar för ett tillgängligt kulturliv för personer med funktionsnedsättning inom flera områden (se bl.a. avsnitt 10.3 angående ett mer tillgängligt kulturarv).

Statens kulturråd är sektorsansvarig myndighet inom kultursektorn för att driva arbetet med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Kulturrådet har under 2020 inom ramen för arbetet inom kultursamverkansmodellen genom rapporten Göra allt möjligt granskat hur regioner med nya regionala kulturplaner beskriver sitt strategiska arbete med att öka tillgänglighet och undanröja hinder för delaktighet. I rapporten framkommer att det finns en bredd av arbetssätt och en hög ambitionsnivå, men att frågorna är komplexa och att utmaningarna i många fall delas med andra sektorer. Aspekter som lyfts fram är betydelsen av samarbete, kunskap och långsiktighet i arbetet med att nå och behålla publik samt om utmaningar som rör geografisk och socioekonomisk tillgänglighet.

Det civila samhällets betydelse för kultur i hela landet

I tabell 4.7 nedan framgår Statens kulturråds bidragsgivning till civila aktörer. Myndigheten redovisar att ca 12 procent av den totala bidragsgivningen 2020 tillfallit aktörer inom det civila samhället.

Tabell 4.7 Statens kulturråds bidragsgivning till civila samhällets aktörer

	2018	2019	2020
Verksamhetsbidrag (mnkr)	216,2	242,6	229,1
Antal beviljade ansökningar	282	551	485
Andra bidrag (mnkr)	102,7	71,3	84,6
Antal beviljade ansökningar	569	571	601

Anm.: Könsuppdelad statistik finns inte tillgänglig.

Källa: Statens kulturråd.

Under 2020 fördelade Statens kulturråd även krisstöd till det civila samhällets aktörer. Totalt uppgick det krisstöd som fördelades till civila samhällets aktörer till ca 156 miljoner kronor, utöver beloppen i tabell 4.7.

Bidragsgivning till det civila samhället sker även från andra myndigheter, bl.a. Riksantikvarieämbetet (se avsnitt 10.3).

Pandemin har förändrat kulturvanorna

Myndigheten för kulturanalys publicerade i juni 2021 en rapport om kulturvanor. Det är tydligt att rekommendationer och restriktioner med anledning av covid-19-pandemin har påverkat invånarnas kulturaktiviteter under 2020. Rapporten visar att kulturaktiviteter som man kan utföra hemma var vanligare än besöksaktiviteter 2019 och under 2020 förstärktes skillnaderna. Det finns också fortsatt tydliga skillnader i invånarnas kulturvanor med avseende på kön, ålder och utbildningsnivå respektive mellan stad och land.

Scenkonstallianserna och centrumbildningarna

Statens bidrag till Scenkonstallianserna och centrumbildningarna bidrar till att stärka konstnärernas arbetsmarknad och trygghet. Under 2020 fördelade Statens kulturråd ca 26,7 miljoner kronor till de 13 centrumbildningarna inom de olika konstområdena, som tillsammans samlar drygt 10 000 professionella kulturskapare. Dessutom delades 10 miljoner kronor ut i ett särskilt krisstöd med anledning av pandemin. Centrumbildningarnas stödjande och främjande arbete har haft en särskilt viktig roll under pandemin för att förmedla uppdrag och skapa arbetstillfällen.

Under 2020 har 82,3 miljoner kronor fördelats till scenkonstallianserna på teater-, dans- och musikområdet som under året haft drygt 400 anställda tillsammans. Medlen har under året bidragit till att allianserna har kunnat verka för att öka frilansande scenkonstnärers sociala och ekonomiska trygghet, avlasta arbetslöshetskassan, utveckla matchning och förmedling samt stimulera den konstnärliga utvecklingen. Alliansverksamheterna erhöll under 2020 krisstöd på sammanlagt 35 miljoner kronor för att mildra pandemins ekonomiska konsekvenser och tack vare dessa stöd har uppsägningar kunnat undvikas.

Främjande av fristadssystemet

Det finns i dag 25 fristäder i Sverige, dvs. kommuner eller regioner som är anslutna till det internationella nätverket ICORN (International Cities Of Refuge Network). Det innebär att Sverige är det land som har flest antal fristäder. Under 2020 fanns det 19 fristadsförfattare och konstnärer på plats i landet. Som en del av Statens kulturråds främjandeuppdrag för fristadssystemet har ca 1,9 miljoner kronor delats ut i projektbidrag till insatser som syftar till att främja fristadskonstnärers publika arbete.

Kulturlivets internationalisering

Regeringens insatser för kulturlivets internationalisering hanteras främst genom insatser hos Statens kulturråd. Pandemin har kraftigt begränsat möjligheterna att främja internationellt utbyte och samarbete under 2020. Kulturaktörer verksamma i Sverige har haft små möjligheter att synas ute i världen under året eftersom pandemin påverkat alla planerade insatser.

Statens kulturråds bidragsgivning till internationellt utbyte och samarbete är en viktig del i att möta det kulturpolitiska målet om att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan. Pandemins effekter har även fått påverkan på bidragsgivningen då exempelvis turnéer ställts in och rådande restriktioner har försvårat möjligheten att få internationell konst och kultur till Sverige.

Med syfte att främja konstnärlig frihet internationellt genom synergier mellan kulturpolitiska och biståndspolitiska insatser har Kulturrådet med finansiering från Sida under året initierat ett program för att stärka och skydda konstnärlig frihet.

Statens kulturråd fördelar även bidrag till de utsända kulturrådens verksamhet. Bidraget bidrar till att stärka kulturaktörers internationalisering samt lyfta frågeställningar som rör bl.a. frågor om demokrati, yttrandefrihet och hållbarhet. Trots pandemin har kulturråden kunnat ställa om sin verksamhet och arbetat mer digitalt och har därmed kunnat fortsätta främja den konstnärliga friheten och svenska kulturaktörers möjligheter att verka i utlandet, bl.a. genom projekt som fokuserat på barn och unga.

Europeiska unionen

Statens kulturråd och Stiftelsen Svenska Filminstitutet följer årligen upp utfallet av medel som fördelas från EU-programmet Kreativa Europa till projekt med svenska deltagare.

Tabell 4.8 Medel från EU:s program Kreativa Europa till projekt med svenska deltagare

Tusental euro

	2016	2017	2018	2019	2020
Delprogrammet MEDIA	5 027	4 390	3 863	4 831	2 980
Delprogrammet Kultur	3 861	13 476	15 270	12 590	14 735
Sektorsövergripande programområde ¹	970	-	1 500	240	390
Totalt	9 858	17 866	20 633	17 661	18 105

¹ Ingen utlysning skedde 2017.

Källa: Statens kulturråd.

I december 2020 uppnåddes enighet om innehållet och utformningen av programmet Kreativa Europa för programperioden 2021–2027. Programmet antogs formellt under våren 2021.

EU-kommissionen lanserade i januari 2021 initiativet New European Bauhaus i syfte att stärka genomförandet av den gröna omställningen närmare människorna med fokus på att utveckla hållbara, inkluderande och estetiska livsmiljöer där arkitektur, design, konst och kulturarv tillvaratas. Svenska myndigheter och aktörer har engagerat sig i initiativet.

Medel från EU:s struktur- och investeringsfonder (Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling) tilldelas olika projekt med kulturanknytning runt om i landet. År 2020 gick totalt ca 313 miljoner kronor till sådana projekt, se tabell 4.8. Totalt har

drygt 1,58 miljarder kronor fördelats de senaste fem åren genom fonderna, vilket innebär att dessa EU-medel utgör en viktig finansieringskälla för projekt med kulturanknytning.

Tabell 4.9 Medel från EU:s struktur- och investeringsfonder till svenska projekt med kulturanknytning

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019	2020
Regionalfondsprogrammen	31 416	59 580	40 177	71 178	34 311
Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)	157 291	86 658	141 059	47 203	42 069
Socialfondsprogrammet	8 967	13 438	6 532	23 119	35 453
Landsbygdsprogrammet	42 964	22 501	64 050	181 292	135 630
Lokalt ledd utveckling	11 374	38 475	84 322	137 702	66 060
Totalt	252 013	220 653	336 140	460 493	313 523

Fotnot: Könsuppdelad statistik finns inte tillgänglig.

Källa: Statens kulturråd.

Nordiska ministerrådet

Med anledning av visionen om att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region 2030 har omfördelningar inom budgeten gjorts. Under 2020 har detta lett till nedskärningar inom bl.a. Nordiska ministerrådet för kultur (MR-K). Under året fattade MR-K beslut om en särskild insats för kulturlivet, där Kultur- och konstprogrammet stärktes. Nordicom, som är ett centrum för nordisk medieforskning vid Göteborgs universitet, och Kulturanalys Norden, som är ett nordiskt kunskapscentrum för kulturpolitik vid Myndigheten för kulturanalys, fick därutöver i uppdrag att undersöka pandemins påverkan och publicerade rapporter i april 2021.

Europarådet

Arbetet i Europarådet och dess styrkommitté för kultur, kulturarv och landskap (CDCPP) har fortsatt med fokus på att lyfta och sprida frågor kopplat till befintliga konventioner. Arbetet i kommittén har också utvecklats till att omfatta tematiska fördjupningar som belyser kulturfrågor ur olika aspekter så som klimatförändring och hållbar utveckling samt artificiell intelligens. Som en del i att främja internationell samverkan har medlemsstaterna enats om flera initiativ inom kommitténs ansvarsområde, bl.a. ett manifest för konstens och kulturens yttrandefrihet i den digitala eran och en rekommendation om främjande av kontinuerligt riskförebyggande i den dagliga förvaltningen av kulturarvet.

Unesco

År 2020 gav Sverige 900 000 kronor till arbetet med två av Unescos kulturarvs-konventioner som Sverige har ratificerat, 500 000 kronor till Unescos 1970-års konvention om åtgärder för att förbjuda och hindra olovlig import, export och överförande av äganderätt av kulturegendom och 400 000 kronor till Unescos 1954-års konvention om skydd av kulturföremål i händelse av väpnad konflikt (Haagkonventionen).

I september 2020 valdes Sverige, som första nordiska land, in i den mellanstatliga kommittén för Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet för perioden 2020–2024. Sverige har också valts in i den internationella byrå som kommer förbereda konventionens sextonde kommittémöte 2021. Det nordiska samarbetet i konventionen har stärkts under året, bl.a. genom arbetet med en samnordisk

nominering av nordiska klinkbåtstraditioner till Unescos lista över mänsklighetens immateriella kulturarv.

Sverige är också ordförande i Unescos program för medieutveckling inom utvecklingspolitiken, IPDC.

4.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Pandemin bedöms ha påverkat kultursektorn hårt och även påverkat de bidragsfördelade myndigheternas ordinarie verksamhet under året. De fördelade krisstöden bedöms ha varit av stor betydelse och har bidragit till att kulturverksamheter kunnat överleva, att konstnärer kunnat försörja sig och att den kulturella infrastrukturen runt om i landet har kunnat upprätthållas. Därmed har stöden bidragit till att främja möjligheter till kulturupplevelser och konstnärlig förnyelse vilket bidragit till uppfyllelsen av målen att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

Principen om armlängds avstånd inom kultur- och konstnärspolitiken är en förutsättning och utgångspunkt för den statliga politiken inom området. Det är angeläget att upprätthålla och tydliggöra den principiella hållningen till konstnärlig frihet och armlängds avstånd.

Statens stöd till regionala kulturverksamheter genom kultursamverkansmodellen är en viktig del i arbetet för kultur i hela landet. Statens bidragsgivning till regional kultur är en viktig förutsättning för att stärka och vidareutveckla den kulturella infrastrukturen i hela landet. Modellen bidrar till både ökat genomslag för regionala prioriteringar och till måluppfyllelsen av de nationella kulturpolitiska målen. En stark regional kultur och ökad likvärdighet för kulturen i regionerna bidrar även till att övriga statliga insatser får ett gott genomslag för kulturens utveckling, till konstnärligt verksamhetsarbetsmarknad och till publikens tillgång till kultur i hela landet. Regeringen bedömer att den statliga bidragsgivningen och verksamheterna på ett betydelsefullt sätt bidrar till kultur i hela landet och det nationella kulturpolitiska målet att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Statens insatser kompletteras även av insatser som görs av regioner, kommuner och det civila samhället.

Regeringen bedömer att arbetet för de nationella minoritetsspråken och kultur fortsatt är angeläget att vidareutveckla.

Det är angeläget att det finns förutsättningar för statliga myndigheters och institutioners arbete att ha en god lokalförsörjning. Regeringen noterar att lokalkostnaderna varierar ganska mycket mellan de olika institutionerna, men att de för var och en av institutionerna sett över en treårsperiod är tämligen stabila.

Pandemin har påverkat invånarnas kulturvanor och vad gäller barn och unga så har pandemin begränsat måluppfyllelsen beträffande barns och ungas tillgång till kultur och deltagande i kulturaktiviteter. Regeringen bedömer dock att det utvecklingsarbete som gjorts avseende Skapande skola ger goda förutsättningar för att nå fler barn och unga över hela landet.

Regeringen bedömer att arbetet som bedrivs inom ramen för internationella organisationer möjliggör för Sverige att lyfta viktiga frågor kopplade till jämställdhet, mångfald, konstnärlig frihet och yttrandefrihet, centrala för de nationella kulturpolitiska målen uppfyllande. Det internationella samarbetet har kunnat fortsätta trots pandemin och minskade möjligheter till resor och fysiska möten. Arbetet för att lyfta konstnärlig frihet och yttrandefrihet runt om i världen har blivit allt viktigare då dessa i vissa fall begränsats av restriktioner som införts med anledning av pandemin.

4.5 Politikens inriktning

Återstart för kulturen

Regeringen ser ett behov av flera insatser för att stimulera kulturens återstart och föreslår som ett led i detta att medel avsätts för stimulansstöd till kulturområdet. Övriga insatser kopplade till återstart för kulturen redogörs det för i avsnitten 5.5, 7.5, 8.5 och 13.5.

I syfte att bl.a. mildra de ekonomiska konsekvenserna och skydda kulturverksamheter och konstnärer under krisen har regeringen under 2020 och 2021 vidtagit flera åtgärder, som har varit av stor betydelse för kulturlivets överlevnad. Men även efter att kulturlivet kan öppna på nytt kommer konsekvenserna vara kännbara. Det finns ett tydligt behov av stöd för att stimulera till återhämtning och säkra produktion, arbetstillfällen och kompetens inom sektorn. Aktörer som inte kunnat bedriva verksamhet saknar finansiering för att påbörja produktioner. Samtidigt riskerar kulturlivet att utarmas på konstnärlig och teknisk kompetens när personal byter bransch för att säkra sin försörjning. Även på lång sikt hotas kompetensförsörjningen på grund av risken att studenter hoppar av konstnärliga utbildningar och nyutexaminerade inte får möjlighet att etablera sig. De förändringar i beteenden och strukturer som utvecklats under pandemin ställer också krav på kultursektorn att utveckla nya arbetssätt.

Regeringen föreslår vidare att tillfälliga medel avsätts för att stärka och stimulera kulturlivets internationalisering. Genom internationellt utbyte och närvaro i internationella sammanhang skapas möjligheter för kulturverksamheter och konstnärer att bredda sitt geografiska verksamhetsområde och på så vis nå en större marknad och öka sina arbetstillfällen. Ur ett export- och investeringsperspektiv utgör de kulturella näringarna även en viktig del av Sverige som ett kreativt och innovativt land. Som en följd av pandemin har stora delar av det internationella och interkulturella utbytet begränsats. För att stimulera kulturlivets återstart krävs det att befintliga strukturer för internationellt kulturutbyte både upprätthålls och utvecklas.

Genom Statens kulturråd står Sverige 2022 som värd för World Summit on Arts and Culture, som är ett kulturpolitiskt toppmöte för beslutsfattare och utövare. Mötet innebär ett viktigt tillfälle att stärka det internationella kultursamarbetet liksom arbetet med att stärka konstnärlig frihet globalt och regeringen bedömer det som angeläget att medel avsätts för dess genomförande.

Regeringen föreslår också att tillfälliga medel avsätts för att förstärka det statliga stödet till de nationella minoritetsspråken och nationella minoriteters kultur. De fem nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Det finns fortsatt stora behov för att minoritetsspråken och de nationella minoriteternas kultur ska kunna bevaras, utvecklas och stärkas. (Se även utg.omr. 1 avsnitt 11.3.4.)

Stärkt kultursamverkan – för kultur i hela landet

Regeringen föreslår att anslaget för regional kulturverksamhet förstärks permanent. Statens stöd till regional kulturverksamhet bidrar till kultur i hela landet och därmed till det nationella kulturpolitiska målet om att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Stödet fördelas i huvudsak genom kultursamverkansmodellen och medför förbättrade förutsättningar för kulturens infrastruktur i form av stöd till scenkonst, museer, bild- och formverksamhet, biblioteksverksamhet samt litteratur och läsfrämjande, enskilda arkiv, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslöjd.

För många offentligt finansierade regionala kulturverksamheter var den ekonomiska situationen ansträngd redan före pandemin. Eftersom en betydande del av de

regionala kulturverksamheternas finansiering, vid sidan av den offentliga finansieringen, utgörs av publikintäkter har pandemin och påföljande restriktioner dessutom medfört negativa ekonomiska konsekvenser för regional kulturverksamhet.

Stärkta bibliotek i hela landet

Regeringen föreslår att medel avsätts för att förstärka satsningen på Stärkta bibliotek. Satsningen (se avsnitt 6) för att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet har varit framgångsrik och regeringen bedömer därför att den bör förstärkas.

Utveckling och införande av produktionsincitament för filminspelningar

Regeringen föreslår att medel avsätts för utveckling och införande av s.k. produktionsincitament för filminspelningar i Sverige. Filmbranschen utgör en central del av de kulturella och kreativa näringarna i Sverige och skapar positiva effekter för såväl regional utveckling som svensk konkurrenskraft. Samtidigt erbjuder i dag de flesta stater i Europa produktionsincitament för den audiovisuella sektorn, vilket innebär att film- och teveproduktioner kan få skattereduktioner eller ekonomisk kompensation för sina kostnader. Detta missgynnar Sverige i konkurrensen om inspelningsplatser för internationella produktioner, och allt fler svenska filmproduktioner spelas in utomlands. Följden blir att såväl kompetens som kapaciteten inom den svenska filmbranschen urholkas.

Genom att utveckla och införa produktionsincitament för filminspelningar kan utländska filmbolag attraheras till Sverige och bättre förutsättningar skapas för den nationella filmproduktionen. Detta kan i sin tur bidra till arbetstillfällen, regional tillväxt och kulturens återstart.

Statistik inom scenkonst samt bild och form

Regeringen föreslår att medel avsätts för att Myndigheten för kulturanalys ska kunna ta fram och regelbundet publicera statistik inom scenkonst samt bild och form. För scenkonst respektive bild och form har det saknats nationell statistik men myndigheten har bedrivit ett arbete för att sådan statistik ska kunna utvecklas. Det är av stor betydelse att myndigheten kan fortsätta med detta arbete så att det finns sådan statistik som gör det möjligt att kunna följa utvecklingen och utvärdera de kulturpolitiska insatserna.

Stärkt stöd till de samiska språken

Regeringen föreslår att medel tillförs för att, tillsammans med regeringarna i Norge och Finland, möjliggöra verksamhet vid Sámi Giellagáldu. Det samiska språkliga samarbetet Sámi Giellagáldu som etablerats av sametingen i Norge, Finland och Sverige har stor betydelse för en fortsatt harmoniserad språkutveckling över landgränserna.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 1:1 Statens kulturråd

Tabell 4.10 Anslagsutveckling 1:1 Statens kulturråd

Tusental kronor

2020	Utfall	56 694	Anslagssparande	1 599
2021	Anslag	67 099 ¹	Utgiftsprognos	65 136
2022	Förslag	73 714		
2023	Beräknat	71 465 ²		
2024	Beräknat	72 179 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 70 715 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 70 714 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens kulturråds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.11 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:1 Statens kulturråd

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	67 099	67 099	67 099
Pris- och löneomräkning ²	615	1 334	2 018
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	6 000	3 032	3 062
<i>varav BP22³</i>	<i>6 000</i>	<i>3 000</i>	<i>3 000</i>
– Reform inom musikområdet	3 000	3 000	3 000
– Genomförande av IFACCA 2022	3 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	73 714	71 465	72 179

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för en reform på musikområdet (avsnitt 5.5, 5.6.2 och 5.6.3). Förslaget bedöms leda till ett minskat antal anställda vid Statens musikverk och ett ökat antal anställda vid Statens kulturråd, men hur många som berörs av förändringen kan för närvarande inte bedömas. Vid förändringen ska myndigheterna beakta 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Vidare ökas anslaget med 3 000 000 kronor för 2022 för genomförande av det kulturpolitiska toppmötet World Summit on Arts and Culture.

Regeringen föreslår att 73 714 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Statens kulturråd* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 71 465 000 kronor respektive 72 179 000 kronor.

4.6.2 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tabell 4.12 Anslagsutveckling 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

2020	Utfall	2 523 199	Anslagssparande	10 484
2021	Anslag	3 280 084 ¹	Utgiftsprognos	3 251 421
2022	Förslag	1 450 582		
2023	Beräknat	532 082		
2024	Beräknat	327 082		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.13 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 589 084	1 589 084	1 589 084
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-138 500	-1 057 000	-1 262 000
varav BP22	921 500	103 000	103 000
– Finansiering	-3 500	-2 000	-2 000
– Bidrag till Giellagáldu – samiska språk	5 000	5 000	5 000
– Förlängning av Stärkta bibliotek	75 000		
– Särskilda behov inom kultur och kulturlivets internationalisering m.m.	745 000		
– Produktionsincitament för film	100 000	100 000	100 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	-2	-2	-2
Förslag/beräknat anslag	1 450 582	532 082	327 082

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 745 000 000 kronor för 2022 för stimulansstöd till kulturområdet, för att stärka kulturlivets internationalisering samt för att förstärka det statliga stödet till de nationella minoritetsspråken och nationella minoriteters kultur. Vidare ökas anslaget med 100 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för utveckling och införande av produktionsincitament för filminspelningar i Sverige. Vidare ökas anslaget med 75 000 000 kronor för 2022 för en förstärkning av satsningen Stärkta bibliotek. Vidare ökas anslaget med 5 000 000 kronor årligen för 2022–2024 för bidrag till Sámi Giellagáldu. Därutöver minskas anslaget med 3 500 000 kronor för 2022 och med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2023 för att finansiera omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 1 060 000 000 kronor fr.o.m. 2022. I detta ligger dels att tidsbegränsade medel för ett särskilt stimulansstöd till kulturområdet och en tillfällig ökning av satsningen Stärkta bibliotek upphör, dels att medel för ett läsfrämjandelyft för folkbibliotekarier ökas.

Regeringen föreslår att 1 450 582 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 532 082 000 kronor respektive 327 082 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2023.

Skälen för regeringens förslag: De aktörer som får bidrag inom ramen för detta anslag har behov av att kunna planera sin verksamhet för kommande år. Ett bemyndigande möjliggör en mer långsiktig planering. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2023.

Tabell 4.14 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023
Ingående åtaganden	9 100	8 275	25 000	
Nya åtaganden	8 275	25 000	25 000	
Infriade åtaganden	-9 100	-8 275	-25 000	-25 000
Utestående åtaganden	8 275	25 000	25 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	25 000	25 000	25 000	

4.6.3 1:3 Skapande skola

Tabell 4.15 Anslagsutveckling 1:3 Skapande skola

Tusental kronor

2020	Utfall	175 462	Anslagssparande	1 003
2021	Anslag	201 465 ¹	Utgiftsprognos	199 729
2022	Förslag	199 964		
2023	Beräknat	201 464		
2024	Beräknat	176 464		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Skapande skola för elever i förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer. Anslaget får även användas för statsbidrag till andra verksamheter som syftar till att stärka kultur i skolan. Anslaget

får även användas för utgifter för administration, främjande, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.16 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:3 Skapande skola

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	201 465	201 465	201 465
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-1 500		-25 000
<i>varav BP22</i>	-1 500		
– Finansiering	-1 500		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	-1	-1	-1
Förslag/beräknat anslag	199 964	201 464	176 464

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 1 500 000 kronor för 2022 för att finansiera omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Regeringen föreslår att 199 964 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Skapande skola* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 201 464 000 kronor respektive 176 464 000 kronor.

4.6.4 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tabell 4.17 Anslagsutveckling 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tusental kronor

2020	Utfall	44 552	Anslagssparande	468
2021	Anslag	45 153 ¹	Utgiftsprognos	39 745
2022	Förslag	45 153		
2023	Beräknat	45 153		
2024	Beräknat	45 153		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.18 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområde

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	45 153	45 153	45 153
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	45 153	45 153	45 153

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 45 153 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 45 153 000 kronor respektive 45 153 000 kronor.

4.6.5 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tabell 4.19 Anslagsutveckling 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

2020	Utfall	9 671	Anslagssparande	181
2021	Anslag	9 852 ¹	Utgiftsprognos	9 171
2022	Förslag	9 852		
2023	Beräknat	9 852		
2024	Beräknat	9 852		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till icke-statliga kulturlokaler för ändring, tillbyggnad och handikappanpassning av sådana lokaler.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.20 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	9 852	9 852	9 852
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 852	9 852	9 852

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 9 852 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 9 852 000 kronor respektive 9 852 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 000 000 kronor 2023 och 2024.

Skälen för regeringens förslag: Projekt som ryms inom stödet till icke-statliga kulturlokaler kan sträcka sig över flera kalenderår. Stöd betalas ut när projekten är avslutade. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 000 000 kronor 2023 och 2024.

Tabell 4.21 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023	Beräknat År 2024
Ingående åtaganden	9 000	8 720	9 000		
Nya åtaganden	6 020	6 280	6 000		
Infriade åtaganden	-6 300	-6 000	-4 000	-6 000	-5 000
Utestående åtaganden	8 720	9 000	11 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	9 000	9 000	11 000		

4.6.6 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tabell 4.22 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

2020	Utfall	1 667 115	Anslagssparande	805
2021	Anslag	1 782 049 ¹	Utgiftsprognos	1 766 694
2022	Förslag	1 681 723		
2023	Beräknat	1 733 676 ²		
2024	Beräknat	1 779 065 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 681 723 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 681 723 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till regionala och lokala kulturverksamheter inom följande områden:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet,
- museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete,
- bibliotek-, läs- och litteraturfrämjande verksamhet,
- professionell bild- och formverksamhet,
- regional enskild arkivverksamhet,
- filmkulturell verksamhet, och
- främjande av hemslojd.

Anslaget får användas för utgifter för tidsbegränsade utvecklingsinsatser samt för bidrag till det civila samhället och de professionella kulturskaparnas medverkan i arbetet med att ta fram och genomföra regionala kulturplaner. Anslaget får även användas för Kungl. bibliotekets genomförande av det samlade ansvaret för statens stöd och samordning inom biblioteksväsendet. Anslaget får även användas för

kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet samt för Statens kulturråds arbete med bedömning, uppföljning och främjande inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.23 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 719 049	1 719 049	1 719 049
Pris- och löneomräkning ²	13 674	67 203	113 968
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-51 000	-52 576	-53 952
<i>varav BP22³</i>	<i>99 000</i>	<i>99 000</i>	<i>99 000</i>
– Finansiering	-1 000	-1 000	-1 000
– Förstärkning kultursamverkansmodellen	100 000	100 000	100 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 681 723	1 733 676	1 779 065

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 100 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för en förstärkning av det statliga bidraget till regional kulturverksamhet. Vidare minskas anslaget med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för att finansiera omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 150 000 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att tidsbegränsade medel för att förstärka kultursamverkansmodellen upphör.

Regeringen föreslår att 1 681 723 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 733 676 000 kronor respektive 1 779 065 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2023 och 2024.

Skälen för regeringens förslag: De aktörer som får bidrag inom ramen för detta anslag har behov av att kunna planera sin verksamhet för kommande år. Ett bemyndigande på anslaget minskar antalet beslut som behöver fattas och möjliggör en mer långsiktig planering för mottagare av stödet. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2023 och 2024.

Tabell 4.24 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023	Beräknat År 2024
Ingående åtaganden	0	0	30 000		
Nya åtaganden	0	30 000	15 000		
Infriade åtaganden	0	0	-15 000	-15 000	-15 000
Utestående åtaganden	0	30 000	30 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	30 000	30 000	30 000		

4.6.7 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tabell 4.25 Anslagsutveckling 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tusental kronor

2020	Utfall	14 218	Anslagssparande	2 208
2021	Anslag	17 300 ¹	Utgiftsprognos	16 850
2022	Förslag	18 436		
2023	Beräknat	18 653 ²		
2024	Beräknat	18 845 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 18 437 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 18 435 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för kulturanalys förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.26 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	17 300	17 300	17 300
Pris- och löneomräkning ²	136	341	523
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 000	1 012	1 022
<i>varav BP22³</i>	<i>1 000</i>	<i>1 000</i>	<i>1 000</i>
– Statistik inom scenkonst samt bild och form	1 000	1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	18 436	18 653	18 845

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för arbete med statistik inom scenkonst samt bild och form.

Regeringen föreslår att 18 436 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Myndigheten för kulturanalys* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 18 653 000 kronor respektive 18 845 000 kronor.

5 Teater, dans och musik

5.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken.

5.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom teater, dans och musik utgår från följande bedömningsgrunder:

- besöksutveckling
- insatser för att nå bredare målgrupper samt tillgänglighetsarbete i publik verksamhet
- fördelning av bidrag
- insatser för jämställdhet
- internationellt utbyte och samverkan.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) är samtliga relevanta och ingår i resultatredovisningen.

5.3 Resultatredovisning

Drastiskt minskade besök vid de nationella scenkonstinstitutionerna som spelar en viktig roll för hela sektorn

Deltagarbegränsningar för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar för att motverka spridningen av det virus som orsakar covid-19-pandemin har kraftigt påverkat scenkonstens möjlighet att bedriva verksamhet. Restriktionerna har inneburit kraftigt minskade publik- och försäljningsintäkter. Pandemin har även tydliggjort den viktiga roll som scenkonstinstitutionerna spelar i det ekosystem som skapar arbetstillfällen för såväl frilansande konstnärer som underleverantörer inom olika yrkesgrupper.

Tabell 5.1 Antal besök (föreställningar)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kungliga Dramatiska teatern AB	274 058	266 625	272 200	280 555	236 770	59 532
Kungliga Operan AB	296 807	286 0647	297 103	290 500	301 400	76 986
Fria scenkonsten (Statens kulturråd) ¹	1 782 210	1 628 631	-	-	-	-
Dansens Hus	50 608	68 851	72 773	47 558	50 957	24 649
Drottningholms Slottsteater (inkl. fysiska visningar av teatern)	30 597	36 372	37 050	33 659	34 248	1 991
Riksteatern	526 205	528 721	486 063	471 515	436 255	117 741
Unga Klara ²	-	-	-	17 836	27 950	7 048

¹ Statens kulturråd inhämtar uppgifter om föreställningar och besök från aktörer inom fri scenkonst som får bidrag av myndigheten. För närvarande saknas dock tillräckligt kvalitetssäkrade uppgifter fr.o.m. 2017.

² Unga Klara finns med i redovisningen fr.o.m. 2018.

Anm.: Könsuppdelad statistik saknas.

Den kraftiga nedgången av antalet besökare är ett resultat av de restriktioner som regeringen beslutade under 2020. Antalet fysiska besökare uppgick till knappt 300 000. Många av scenkonstinstitutionerna har erbjudit digitala utsändningar vilket till viss del har kompenserat för uteblivna fysiska besök. Nästan 1,7 miljoner besökare tog del av dessa visningar.

Kraftiga intäktsminskningar och utökade statliga stöd

För nationalscenerna motsvarar de minskade försäljningsintäkterna mellan 2019 och 2020 en nedgång på sammanlagt ca 66 procent. Minskade biljettintäkter får konsekvenser även på längre sikt då verksamheterna tvingas skjuta fram produktioner och får svårare att investera i nya uppsättningar de kommande åren. Därtill har pandemin tvingat många yrkesgrupper inom sektorn att lämna branschen på grund av minskade möjligheter till försörjning vilket riskerar att leda till ett kompetenstapp framöver. (Svensk scenkonst, Scenkonsten, pandemin och framtiden. Rapport om coronapandemins långsiktiga konsekvenser för scenkonsten 2021-04-16.)

Voksenåsen inledde året med norsk regeringskonferens följt av omsättningsrekord i januari och februari. Som en följd av pandemin har verksamheten minskat med ungefär 80 procent under 2020, både i den kommersiella delen som består av hotell och i utbudet av kulturaktiviteter. Staten har under året skjutit till 5,6 miljoner kronor till verksamheten för att täcka upp för inkomstbortfallet.

Tabell 5.2 Nationella scenkonstinstitutioner försäljningsintäkter (inkl. gager)

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Kungliga Operan AB	73 813	86 364	27 527
Kungliga Dramatiska teatern AB	56 240	44 292	13 528
Riksteatern	21 936	18 999	5 309
Dansens hus	13 378	14 595	11 664
Drottningholms Slottsteater	5 107	5 856	168
Unga Klara	397	3 474	538

Källa: Kulturinstitutionernas årsredovisningar.

Tabell 5.3 Bidragsgivning till scenkonstområdet

Miljoner kronor

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kungliga Operan AB	446,1	452,3	465,5	495	499,5	550,5
Kungliga Dramatiska teatern AB	226,7	229,4	230,9	241,9	244,3	276,1
Riksteatern	259,4	261,7	263,4	270,5	276,5	286,3
Dansens hus	23,4	23,6	23,8	24,1	24,4	26,7
Drottningholms Slottsteater	11,7	11,9	12,4	12,6	12,8	15,7
Voksenåsen	10,4	10,5	10,6	10,7	10,9	22,6
Unga Klara ¹	-	-	-	16,2	16,3	16,8
Fria aktörer inom teater, dans, musik och övrig scenkonst (Statens kulturråd)	176,9	173,0	174,0	201,7	195,5	201,1
Statens musikverk (samverkansprojekt)	25	25	25	25	25	25
Total bidragsgivning	1 179,6	1 187,4	1 205,6	1 297,7	1 305,1	1 420,8

¹ Unga Klara är medräknad i bidragsgivningen fr.o.m. 2018.

Anm.: Siffror för scenkonstinstitutionerna för 2020 inkluderar krismedel.

Statens musikverk har under året fördelat medel till 122 samverkansprojekt, som alla drivits av en aktör från det fria musiklivet. Cirka två tredjedelar av bidragen gick till projekt i storstadslänen. Pandemin har påverkat genomförandet och lett till att många projekt har genomförts på ett förändrat sätt.

Minskad tillgång till scenkonsten för barn och unga

Under pandemin har många skolhuvudmän, på grund av risk för smittspridning, inte tagit emot externa besökare i skolorna vilket lett till uteblivna scenkonstupplevelser för barn och unga. Barnombudsmannen framhåller i sin årsrapport Alla tar ju inte ansvar – Barnkonventionen som lag under en samhällskris att mindre och sämre tillgång till kulturaktiviteter under pandemin kan ha påverkat barns och ungas hälsa (se utg. omr. 9 avsnitt 7).

Ökad digital tillgänglighet till scenkonsten innebär även utmaningar

Digitaliseringsarbetet inom scenkonstområdet har redan före pandemin varit under utveckling, och arbetet har varit ett viktigt verktyg för scenkonstinstitutionerna att nå ut till en bred och varierad publik i hela landet. Genom tillskott av medel under 2018–2020 har Operan, Dramaten och Riksteatern kunnat utveckla nya digitala lösningar samt nå ut med sina föreställningar i hela landet och till fler och nya grupper i samhället. Det arbetet har möjliggjort för teatrarna att påskynda och intensifiera digitala lösningar för att kunna kommunicera med sin publik under pandemin. Ett resultat av arbetet är t.ex. Operan Play som under hela pandemin fungerat som digital scen och erbjudit publiken streamade föreställningar av opera och balett helt gratis. Unga Klara har som första teater i landet genomfört en streamad nypremiär, vilket bl.a. möjliggjort för hemmavarande gymnasieelever att ta del av föreställningarna.

Post- och telestyrelsen (PTS) har, på uppdrag av regeringen, kartlagt och analyserat erfarenheter och behov kopplat till den digitala omställningen med anledning av covid-19 (I2020/01584) inom bl.a. scenkonstområdet. Av PTS rapport (Digital omställning till följd av covid-19 PTS-ER-2021:1) framkommer bl.a. att pandemin har visat på svårigheter för kulturinstitutionerna och kulturskapare att ta betalt för sina produktioner. Detta beror på att institutionerna ännu inte har betalmodeller anpassade

till digitala utsändningar på plats. Studien visar också att utbudet av digital kultur inom scenkonsten har ökat under pandemin.

Enligt Svensk Scenkonsts rapport Scenkonsten, pandemin och framtiden, har den snabba digitala omställningen inneburit att verksamheter som förmedlar scenkonst inte hunnit etablera strukturer och modeller för dessa nya behov. Av rapporten framgår även att de nya utgifterna kopplade till digitaliseringen inte kan täckas upp till följd av intäktsbortfall från inställda föreställningar. Svensk Scenkonst har tecknat tillfälliga krisavtal i samarbete med berörda fackförbund avseende upphovsrättsliga ersättningar för att möjliggöra en temporär möjlighet att tillgängliggöra scenkonstföreställningar.

Tabell 5.4 Arkiv- och biblioteksverksamhet vid Statens musikverk

	2016	2017	2018	2019	2020
Antal utlån	35 088	33 866	37 247	40 596	37 103
Antal besök	10 691	9 292	8 439	11 066	6 465
Antal förfrågningar	16 453	15 200	14 538	14 544	10 891
Antal nedladdningar och spelningar av utgiven musik	9 644 960	9 309 824	9 945 084	7 309 357	10 475 114

Anm.: Könsuppdelad statistik saknas.

Källa: Statens musikverk.

Arkiv- och biblioteksverksamheten vid Statens musikverk har påverkats i mindre utsträckning av pandemin, då myndigheten har kunnat ställa om till andra sätt för att nå ut, bl.a. genom fjärrlån. Antalet nedladdningar och spelningar av musiken från Caprice Records har slagit nytt rekord under 2020, främst i form av strömningar i onlinetjänster.

Insatser har gjorts för ökad jämställdhet

Nationalscenerna Operan och Dramaten samt nationalgåvan Voksenåsen AS är statliga bolag där samtliga styrelseledamöter inklusive ordföranden nomineras av regeringen och väljs av stämman. Regeringen eftersträvar en jämn könsfördelning. Det innebär att andelen kvinnor respektive män ska vara minst 40 procent. I alla tre styrelser uppnås detta mål.

Operan, Dramaten och Riksteatern har fortsatt sitt förebyggande arbete för att motverka sexuella trakasserier och andra former av diskriminering under året. Detta bl.a. genom ett systematiskt och medvetet jämställdhetsarbete på alla nivåer inom organisationerna där uppföljningar och löpande rutiner finns på plats. Regeringen har fortsatt att följa upp frågan, bl.a. inom ramen för de årliga dialogerna.

Statens kulturråds totala bidragsgivning inom teater-, dans- och musikområdet är relativt jämnt fördelad mellan könen, men det finns könsmonster inom vissa bidragskategorier. Den övervägande delen av upphovsmän och konstnärliga ledningar inom scenkonstområdet är kvinnor. Representationen av män är något högre inom flera bidragsformer inom musikområdet.

Statens musikverk har under en längre period haft en jämställd fördelning mellan kvinnor och män i sin bidragsgivning. Andelen kvinnor har ökat under 2020.

Tabell 5.5 Andel anställda per kön

Konstnärlig personal, andel män/ andel kvinnor i procent

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kungliga Operan AB	53/47	51/49	52/48	52/48	53/47	52/48
Kungliga Dramatiska teatern AB	49/51	49/51	50/50	46/54	39/61	42/58
Unga Klara AB	-	-	-	33/59 ¹	40/52 ²	33/67
Drottningholms slottsteater	51/49	51/49	49/51	49/51	47/53	34/66
Riksteatern	-	-	42/58	44/56	43/57	42/58

¹ Därutöver angav 8 procent annan könstillhörighet.² Samma som ovan.

Internationellt utbyte och samverkan har påverkats av pandemin

Pandemin har kraftigt begränsat möjligheterna till ett internationellt utbyte, vilket bl.a. visat sig i minskat antal ansökningar om internationellt samarbete hos Statens kulturråd. Det innebär att turnéer och gästspel utomlands har ställts in eller skjutits på framtiden. Särskilt inom den fria sektorn finns en omfattande internationell verksamhet som inte har kunnat verka under pandemin. Genom pandemin har sektorn tvingats till nytänkande där digitala lösningar oftast varit det enda alternativet för att upprätthålla internationella utbyten och samarbeten.

Dramaten har genomfört en tretton dagar lång digital teaterfestival med Thaliateatern i Hamburg med föreställningar från tolv europeiska teatrar. Operan har nått ut internationellt via den digitala plattformen Operan Play. Drottningholms slottsteater genomförde ett gästspel på Théâtre du Capitole i Toulouse, där 7 föreställningar genomfördes framför en publik på totalt ca 4 000 personer. Trots många inställda gästspel har Unga Klara genomfört en rad olika internationella utbyten under året med teatrar och konstnärer på fyra kontinenter. Under 2020 blev Unga Klara även nominerad till regeringens exportpris för de kulturella och kreativa näringarna.

Dansen är en till stor del internationaliserad konstform. På grund av pandemin minskade det internationella utbytet kraftigt inom området 2020. Exempelvis minskade Dansens hus antalet internationella gästspel i jämförelse med 2019 från 16 till 3. Dansens Hus har, i samarbete med Island Dance Company och CODA Oslo International Dance Festival, arrangerat ett tvåårigt nordiskt mentorskapsprogram för konstnärlig utveckling.

Även cirkusen är i hög grad en internationell konstform. Artister och kompanier har en stor del av sina arbetstillfällen utomlands och förlägger ofta delar av sin produktion i form av residens utanför Sverige.

Av Statens musikverks bidragsgivning har 7,4 procent gått till internationella projekt. Elektronmusikstudion har under året upplåtit sin studioverksamhet till 23 internationella tonsättare. Studios verksamhet har påverkats negativt av pandemin och var stängd under stora delar av 2020.

5.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att sektorn trots omfattande, både ekonomiska och verksamhetsmässiga utmaningar under 2020, har hittat nya kreativa lösningar och former för att möta sin publik, inte minst genom digitala plattformar. Digitaliseringen har dock inte kunnat ersätta eller väga upp för det publik tapp som har skett i den övriga verksamheten. Regeringen bedömer att tidigare digitaliseringsåtgärder har skapat goda förutsättningar för sektorn att nå geografisk spridning, nya publikgrupper och på sina håll många unika besökare. Samtidigt innebär digitala lösningar sämre möjligheter till intäkter då institutionerna inte hunnit utveckla betalmodeller för

digitala utsändningar. Regeringen konstaterar även att digitaliseringen medför ökade kostnader för institutionerna där särskilt frågan om skälig ersättning till upphovsmän och rättighetshavare utgör en grundförutsättning för fortsatt digitalisering. Regeringen bedömer att sektorn genom att i största möjliga omfattning främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och skapande förmågor samt att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse har bidragit till att det övergripande målet om kulturen som dynamisk, utmanande och obunden där alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade området i stort har uppnåtts.

Regeringen ser med oro på att barns och ungas tillgång till scenkonst kraftigt har minskat under pandemin vilket har lett till sämre möjligheter att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen. Regeringen avser att följa frågan framöver så att barn och unga i hela landet får tillgång till scenkonstupplevelser.

Regeringen ser att det sker ett aktivt arbete på många av institutionerna för att motverka sexuella trakasserier och att mycket har förbättrats, men att det är ett långsiktigt arbete som behöver fortgå.

Många scenkonstaktörer har hittat kreativa digitala lösningar i försök att hålla konstnärliga utbyten med scenkonstaktörer i andra länder vid liv. Därmed har det internationella och interkulturella utbytet och samverkan främjats och upprätthållits under pandemin. Regeringen konstaterar därmed att det övergripande målet får anses uppfyllt.

Regeringen bedömer att de krisstöd som har betalats ut till sektorn under 2020 har varit avgörande för att säkra en livskraftig scenkonst även efter pandemin. Stöden har möjliggjort viss verksamhet och har bidragit till att undvika konkurser samt hindra det kompetenstapp som uppstår när konstnärer tvingas lämna sektorn. Regeringen bedömer att konsekvenserna av pandemin med stor sannolikhet kommer att påverka scenkonstområdet under lång tid framöver, vilket riskerar att försvåra uppfyllelsen av det kulturpolitiska målet om att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Regeringen kommer att följa frågan.

5.5 Politikens inriktning

Återstart för kulturen – fria aktörer inom scenkonst och musik

För att stimulera kulturlivets återstart och bidra till en kvalitativ, fri scenkonst som finns tillgänglig i hela landet bedömer regeringen att medel bör avsättas till Statens kulturråds bidragsgivning för teater-, dans- och musikändamål. De fria aktörerna utgör en central del av scenkonstens infrastruktur, såväl inom arrangörskap som produktion, och spänner över ett brett fält av nyskapande kulturuttryck. Ofta rör det sig om små aktörer som därtill verkar med begränsade ekonomiska resurser och som drabbats särskilt hårt av pandemins konsekvenser. Övriga insatser kopplade till återstart för kulturen redogörs det för i avsnitten 4.5, 7.5, 8.5 och 13.5.

Reform på musikområdet

Regeringen bedömer att Statens musikverks uppgift att fördela bidrag till musiklivet bör föras över till och inordnas i Statens kulturråd, som bedöms ha bättre förutsättningar för bidragsgivning på musikområdet. Regeringen bedömer också att en främjande funktion för musikområdet bör inrättas vid Statens kulturråd. År 2011 reformerades de statliga insatserna på musikområdet och i samband med det bildades Statens musikverk. Inom myndigheten inrättades en Plattform för musik (Musikplattformen) med syftet att bidra med nationell överblick och kompetens-

uppbyggnad samt främja internationell samverkan. Utifrån de bedömningar och analyser som redovisas i promemorian Vissa statliga insatser på musikområdet (Ds 2021:11), som har remitterats, anser regeringen emellertid att dessa intentioner har varit svåra att förverkliga. Bland annat gäller det rollen som kunskaps- och nätverksbyggande funktion för musiklivet i Sverige. Merparten av remissinstanserna stödjer förslaget helt eller delvis.

Digitalisering av kulturarvet

Regeringen föreslår att medel tillförs Statens musikverk i syfte att säkra digitalt tillgängliga och spårbara samlingar och för utveckling av digitala tjänster. Det övergripande målet för regeringens digitaliseringsstrategi är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Pandemin har tydliggjort betydelsen av att museernas samlingar finns digitalt tillgängliga med kvalitativa metadata. Det är dels en förutsättning för både nationell och internationell forskning och kunskapsutveckling, dels en fråga om tillgänglighet och allas lika tillgång till det gemensamma kulturarvet. Att ordna upp och digitisera (konvertera information från analog till digital form) samlingarna är även nödvändigt för att kunna bedriva en säker och aktiv samlingsförvaltning (se även avsnitt 11.5).

Renovering av Kungliga Operan

Statens fastighetsverk (SFV) har lämnat en redovisning av det uppdrag som regeringen gav myndigheten i november 2020 om underlag avseende investeringar i operabyggnaden i Stockholm. Detta som ett komplement till den framställan som SFV inkommit med tidigare avseende en renovering och ombyggnad av Kungliga Operans huvudbyggnad (Fi2019/01565 och Fi2020/01970). Kungliga Operan har utifrån ett regeringsuppdrag i december 2020 lämnat en redovisning av de verksamhetsmässiga konsekvenserna av SFV:s underlag (Ku2020/02624 delvis). Underlagen bereds i Regeringskansliet. (Se även utg.omr. 2 avsnitt 5.5.)

5.6 Budgetförslag

5.6.1 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner

Tabell 5.6 Anslagsutveckling 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner

Tusental kronor

2020	Utfall	1 194 748	Anslagssparande	
2021	Anslag	1 136 933 ¹	Utgiftsprognos	1 136 933
2022	Förslag	1 122 130		
2023	Beräknat	1 139 304 ²		
2024	Beräknat	1 151 965 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 122 130 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 122 131 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Kungliga Operan AB, Kungliga Dramatiska teatern AB, Riksteatern (ideell förening), Stiftelsen Dansens hus, Stiftelsen Drottningholms Slottsteater, Unga Klara och Voksenåsen AS. Anslaget får även användas för kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 5.7 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner**

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 116 333	1 116 333	1 116 333
Pris- och löneomräkning ²	8 936	26 158	38 854
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-3 140	-3 188	-3 223
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	1	1	1
Förslag/beräknat anslag	1 122 130	1 139 304	1 151 965

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 3 140 000 kronor fr.o.m. 2022. I detta ligger dels att tidsbegränsade medel till Voksenåsen AS upphör, dels att medel för investeringar och kostnader i samband med byte av Dramatens övermaskineri ökas.

Regeringen föreslår att 1 122 130 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 139 304 000 kronor respektive 1 151 965 000 kronor.

Tabell 5.8 Sammanställning av medelstillelningen 2021 och 2022 till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater, Unga Klara och Voksenåsen

Tusental kronor

	2021 ¹	2022 ²
Operan	503 753	507 922
Dramaten	262 005	255 804
Riksteatern	288 979	291 338
Dansens hus	25 151	25 297
Drottningholms slottsteater	17 718	14 837
Unga Klara	17 575	15 703
Voksenåsen	21 752	11 229
Totalt	1 136 933	1 122 130

¹ Inklusivt beslut om förändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Medelstillelningen för 2022 är preliminär.

5.6.2 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tabell 5.9 Anslagsutveckling 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

2020	Utfall	212 867	Anslagssparande	747
2021	Anslag	227 614 ¹	Utgiftsprognos	225 663
2022	Förslag	301 614		
2023	Beräknat	251 614		
2024	Beräknat	251 614		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det fria kulturlivet, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa andra aktörer av kulturpolitiskt intresse inom teater, dans och musik. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 5.10 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	227 614	227 614	227 614
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	74 000	24 000	24 000
<i>varav BP22</i>	<i>74 000</i>	<i>24 000</i>	<i>24 000</i>
– Reform inom musikområdet	24 000	24 000	24 000
– Fria aktörer inom scenkonst och musik	50 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	301 614	251 614	251 614

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 24 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för en reform på musikområdet (avsnitt 4.6.1, 5.5 och 5.6.3). Vidare ökas anslaget med 50 000 000 kronor för 2022 för att stärka stödet till teater-, dans- och musikändamål.

Regeringen föreslår att 301 614 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 251 614 000 kronor respektive 251 614 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 183 000 000 kronor 2023.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget beviljas bidrag till den fria scenkonsten samt fonogramstöd. För att skapa goda planeringsförutsättningar för de fria grupperna bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande

år. Anslaget används huvudsakligen för bidragsgivning till fria scenkonstgrupper. Grupperna bedriver omfattande turnéverksamhet, både i Sverige och i utlandet, vilket medför behov av goda planeringsförutsättningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 183 000 000 kronor 2023.

Tabell 5.11 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023
Ingående åtaganden	116 076	118 879	137 000	
Nya åtaganden	118 879	137 000	183 000	
Infriade åtaganden	-116 076	-118 879	-137 000	-183 000
Utestående åtaganden	118 879	137 000	183 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	167 000	167 000	183 000	

5.6.3 2:3 Statens musikverk

Tabell 5.12 Anslagsutveckling 2:3 Statens musikverk

Tusental kronor

2020	Utfall	115 564	Anslagssparande	3 549
2021	Anslag	122 646 ¹	Utgiftsprognos	125 114
2022	Förslag	97 355		
2023	Beräknat	98 479 ²		
2024	Beräknat	98 403 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 97 355 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 96 355 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens musikverks förvaltningsutgifter och för utgifter för statsbidrag till musiklivet. Anslaget får även användas för utgifter som uppkommer till följd av att Stiftelsen Svenska riks-konserter avvecklas, så som pensionskostnader som regleras retroaktivt.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 5.13 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:3 Statens musikverk

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	122 646	122 646	122 646
Pris- och löneomräkning ²	709	2 133	3 331
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-26 000	-26 300	-27 574
varav BP22 ³	-26 000	-26 000	-27 000
– Reform inom musikområdet	-27 000	-27 000	-27 000
– Digitalisering av kulturarvet och utveckling av digitala tjänster	1 000	1 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	97 355	98 479	98 403

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 000 000 kronor årligen för 2022 och 2023 för en satsning på digitalisering av kulturarvet och utveckling av digitala tjänster (se avsnitt 11.5). Vidare minskas anslaget med 27 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för en reform på musikområdet (avsnitt 4.6.1, 5.5 och 5.6.2). Förslaget bedöms leda till ett minskat antal anställda vid Statens musikverk och ett ökat antal anställda vid Statens kulturråd, men hur många som berörs av förändringen kan för närvarande inte bedömas. Vid förändringen ska myndigheterna beakta 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Regeringen föreslår att 97 355 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Statens musikverk* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 98 479 000 kronor respektive 98 403 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.14 Sammanställning över avgiftsintäkter till Statens musikverk

Tusental kronor

	2020	2021	2022
	Utfall	Prognos	Beräkning
Totala intäkter avgiftsbelagd verksamhet¹	2 449	2 574	3 635

¹ I myndighetens avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning, eventuell sponsring och lokaluthyrning.

Källa: Statens musikverk.

6 Litteraturen, läsandet och språket

6.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken, politiken för litteratur- och läsfrämjande och den nationella språkpolitiken.

6.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom Litteraturen, läsandet och språket utgår från följande bedömningsgrunder:

- utbud och tillgänglighet till biblioteksverksamhet i hela landet med utgångspunkt i bl.a. bibliotekslagen (2013:801)
- fördelning av statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande
- insatser för att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen av litteratur och kulturtidskrifter
- utveckling av läsvanor hos befolkningen
- insatser för att främja ett ökat läsande genom främjandeinsatser, bidragsgivning, produktion, utlåning och distribution av litteratur och medier för alla oavsett bakgrund och förutsättningar
- insatser för att främja klarspråksarbete och terminologiarbete inom den offentliga förvaltningen och insatser för att främja den enskildes tillgång till språk med utgångspunkt i språklagen (2009:600).

I den del av avsnittet som rör det immateriella kulturarvet, biblioteksverksamhet och läsfrämjande görs bedömningen utifrån resultat relaterade till den, för kulturområdet, gemensamma bedömningsgrunden Tillgänglighet. Vad gäller de övriga gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) redovisas uppgifter om jämställdhet och insatser kopplade till barn och unga.

6.3 Resultatredovisning

Utbud och tillgänglighet till bibliotek, litteratur och läsning

Bibliotekssamverkan

Covid-19-pandemin har inneburit stor omställning av biblioteksverksamheten i hela landet. De regionala biblioteksverksamheterna och Kungl. biblioteket har arbetat för att utveckla insatser för ökad digital kompetens hos allmänheten genom satsningen Digitalt först. Inom satsningen har användningen av utbildningsplattformen Digiteket ökat kraftigt under pandemin. Över 80 procent av all folkbibliotekspersonal har registrerat sig på Digiteket där kurser och artiklar finns tillgängliga.

Under 2020 har Kungl. biblioteket vidareutvecklat den nationella biblioteksinfrastrukturen Libris, där upphovsrättsligt fritt material finns tillgängligt. Insatser har gjorts för att utveckla katalogiseringsverktyget, som också har anpassats enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

Under 2020 har 43 kommuner antagit en ny biblioteksplan, vilket är något färre än föregående år. Av landets kommuner har cirka 97 procent en biblioteksplan med aktuell planperiod. Flera kommuner har uppgett att pandemin har påverkat möjligheten till förankring och samråd i framtagandet av planer.

Satsningen Stärkta bibliotek innebär ökad tillgänglighet och utbud av biblioteksverksamhet

Genom satsningen Stärkta bibliotek har regeringen avsatt 250 miljoner kronor årligen 2018–2020. Statens kulturråd uppger att stödet har fått god spridning och möjliggjort för folkbiblioteken att utveckla sin verksamhet. Satsningen har fortsatt finansiering om 150 miljoner kronor 2021 och 75 miljoner kronor per år 2022 och 2023. Samtliga kommuner sökte och beviljades bidrag under 2020, vilket innebär en ökad tillgänglighet och utbud av biblioteksverksamhet i hela landet. Statens kulturråd uppger att flera bibliotek har fått planera om insatser under pandemin, samtidigt som digitala läsfrämjande satsningar har ökat. Ett flertal ansökningar har fokuserat på tillgänglighet för personer med kognitiv funktionsnedsättning efter att Statens kulturråd har publicerat en kunskapsöversikt inom området.

Fortsatt stor efterfrågan på tillgänglig litteratur

Under 2020 minskade Myndigheten för tillgängliga mediers (MTM) produktion av punktskriftsböcker på grund av personalbrist hos myndigheten i början av året. Produktionen av talböcker ökade, men förvärven av talböcker fortsatte att minska, vilket enligt MTM till största delen förklaras av att myndigheten endast har möjlighet att förvärva talböcker i samband med beställningar från läsare.

Tabell 6.1 Produktion och förvärv av talböcker och punktskriftsböcker

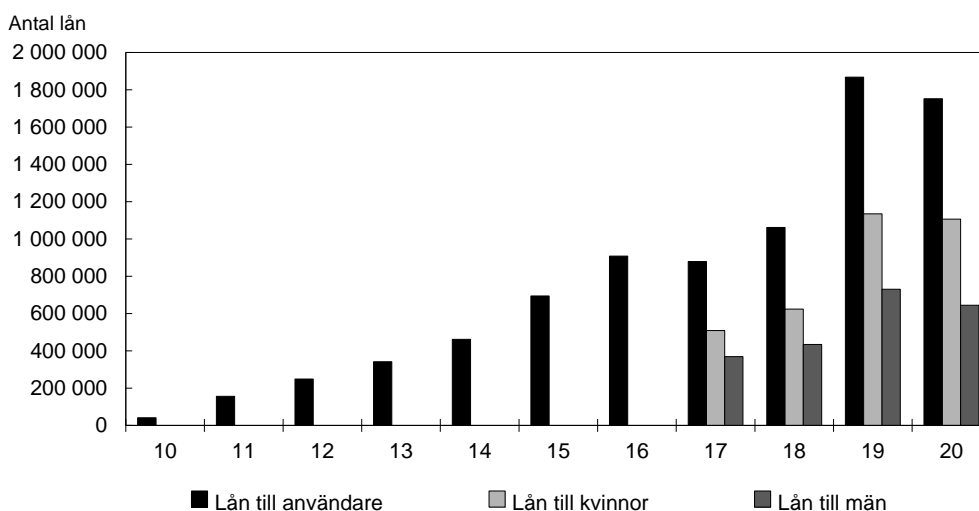
Antal titlar

	2016	2017	2018	2019	2020
Produktion punktskriftsböcker	1 154	520	842	871	728
Förvärv punktskriftsböcker	0	4	0	1	0
Produktion talböcker	2 311	2 222	2 254	2 039	2 114
Förvärv talböcker	868	1017	618	303	150

Källa: Myndigheten för tillgängliga medier.

Utgivningen av lättläst litteratur ökade under 2020, från åtta titlar 2019 till elva titlar 2020. Samtidigt minskade försäljningen av lättlästa böcker med 20 procent jämfört med 2019, vilket förklaras av en mer nischad utgivning mot målgrupper som de kommersiella förlagen inte når.

Den stora ökningen av antalet lån i det digitala biblioteket Legimus har sedan 2019 planat ut men ligger fortfarande på en betydligt högre nivå än 2018.

Diagram 6.1 Antal digitala lån av talböcker, e-textböcker och teckenspråkig litteratur 2010–2020

Antalet digitala lån av talböcker, e-textböcker och teckenspråkig litteratur.

Källa: Myndigheten för tillgängliga medier.

Bidragsgivning till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande

Under 2020 beviljade Statens kulturråd ca 370 miljoner kronor i bidrag till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande. Av tabell 6.2 framgår fördelning av stöd inom området.

Tabell 6.2 Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande (beviljade medel)

	2016	2017	2018	2019	2020
ALMA, Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (tkr)	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Bokstart (tkr)	-	8 700	8 485	9 257	10 069
Efterhandsstöd till litteratur (tkr)	35 099	37 317	35 048	36 655	47 893
Antal inkomna ansökningar	2 001	2 169	2 041	2 110	2 024
varav beviljade ansökningar	761	790	728	771	791
Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek (tkr)	23 930	23 690	23 580	24 310	24 000
Antal inkomna ansökningar	256	237	246	237	242
varav beviljade ansökningar	250	236	241	236	237
Internationellt litteratursamarbete (projektbidrag och översättningsstöd) (tkr)	7 994	7 386	7 605	8 798	8 700
Kulturtidskrifter (stöd till produktion och spridning) (tkr)	22 650	24 810	2 000	50 580 ¹	27 752
Läs- och litteraturfrämjandebidrag (tkr)	16 999	15 138	15 188	16 187	22 699
Antal inkomna ansökningar	198	225	206	215	237
varav beviljade ansökningar	107	125	120	119	154
Stärkta bibliotek (tkr)	-	-	220 553	220 000	220 400
Antal inkomna ansökningar	-	-	427	367	407
varav beviljade ansökningar	-	-	339	331	363
Planerad utgivning (tkr)	878	861	555	1 260	1 540
Fristadsprogrammet (tkr)	634	1 685	1 792	1 886	1 920
TOTALT (tkr)²	113 185	124 587	319 806	373 933	369 973

¹ Statens kulturråd beslutar om bidrag till kulturtidskrifter generellt genom bemyndigande vilket innebär att 2020 beslutas om bidrag för 2021. År 2019 fördelades bidrag vid två tillfällen.

² Könsuppdelad statistik saknas.

Källa: Statens kulturråd.

Läs- och litteraturfrämjande insatser och utveckling av läsvanor

Under 2020 beviljade Statens kulturråd 237 av 242 sökande kommuner sammanlagt 24 miljoner kronor i inköpsstöd till folk- och skolbibliotek (se tabell 6.1). Stödet syftar till att främja barns och ungas läsintresse genom inköp av barn- och ungdomslitteratur och vuxenlitteratur som främjar barns och ungas intresse för läsning. Jämfört med föregående år har antalet ansökningar ökat marginellt.

Under 2020 beviljades ca 32,7 miljoner kronor till läs- och litteraturfrämjande insatser (inklusive Bokstart), se tabell 6.2. Ansökningarna som inkom till Statens kulturråd rörde en hel eller delvis omställning till digitala evenemang till följd av pandemin.

Under 2020 genomfördes flera insatser inom ramen för Bokstart i syfte att sprida kunskap om språkutveckling. Statens kulturråd har även publicerat en rapport som bygger på en uppföljning av samtliga Bokstartsprojekt. Rapporten konstaterar att ett fortsatt statligt stöd kommer ge pågående projekt möjligheten att växa samt att fler kommuner påbörjar Bokstartsarbete.

Den 30 mars 2021 överlämnades regeringens skrivelse Barns och ungas läsning (skr. 2020/21:95) till riksdagen. Utgångspunkten för skrivelsen är Läsdelegationens betänkande Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57). I skrivelsen lämnas en redovisning av hur regeringen arbetar för läsfrämjande insatser för barn och unga.

Även inom ramen för kultursamverkansmodellen ska statligt stöd lämnas till litteratur och läsfrämjande insatser (se avsnitt 4.3).

Höjt stöd till utgivning av litteratur och kulturtidskrifter

Under 2020 höjde Statens kulturråd bidragsbeloppen inom efterhandsstödet till litteratur med ca 11 miljoner kronor jämfört med året innan, i syfte att ytterligare stödja utgivningen av kvalitetslitteratur i Sverige och verka litteraturfrämjande (se tabell 6.2). Med anledning av pandemin höjdes även distributionsstödet tillfälligt under året för att kompensera utgivarna för inkomstbortfall.

För 2020 beslutade Statens kulturråd om en höjning av produktionsstöd motsvarande 25 miljoner kronor till 82 kulturtidskrifter, varav 9 behandlar nationella minoriteters språk och 8 är helt eller delvis på annat språk än svenska. Stödet syftar till att en mångfald av kulturtidskrifter av hög kvalitet ska ges ut och läsas i Sverige.

I bidragsgivningen inom litteratur- och biblioteksområdet utgör kvinnor en högre andel inom vissa stöd, exempelvis upphovspersoner som medverkat i böcker som fått litteraturstöd för barn- och ungdomslitteratur, medan män är i majoritet i exempelvis facklitteraturgenren.

Till följd av pandemin ställdes litteraturfrämjande verksamhet inom Swedish Literature Exchange om till digitala format, och litteraturevenemang, mässor och resor ställdes in. Vissa bidragsmedel avsatta för internationella åtaganden omfördelades till andra stöd, exempelvis översättningsstödet.

Språkfrämjande verksamhet

Institutet för språk och folkminnets (Isof) språkvårdsarbete och språkrådgivning till myndigheter, organisationer och allmänhet har ökat under 2020. Isof har generellt haft en stor efterfrågan vad gäller råd i frågor som är relaterade till pandemin. När det gäller flerspråkighet och allas rätt till språk, har Isof under året bl.a. producerat och publicerat flera ord- och termlistor inom språkvårdsarbetet i svenska, de nationella

minoritetsspråken och svenskt teckenspråk. Insatser för revitalisering av de nationella minoritetsspråken redovisas under utgiftsområde 1.

Ett levande och tillgängligt immateriellt kulturarv

Det immateriella kulturarvet synliggörs och blir tillgängligt för allt fler, bl.a. genom Sveriges nationella förteckning över immateriellt kulturarv (levande traditioner.se) som har fortsatt att utökas med traditioner i dialog med ideella organisationer i hela landet. Under 2020 har konventionsarbetet tagit ett nytt steg framåt när Sverige blev invalt i den mellanstatliga kommittén för konventionen för perioden 2020–2024. Institutet för språk och folkminnen är Sveriges expertmyndighet i kommittén. Se även avsnitt 4 Kulturområdesövergripande verksamhet om Unescoarbetet.

6.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens samlade bedömning är att insatser inom området har främjat allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Pandemin har inneburit stor omställning av biblioteksverksamheten i hela landet. Många bibliotek har ökat sin digitala tillgänglighet och hittat nya sätt att nå besökare. De insatser som genomförts på biblioteksområdet bidrar till att främja tillgång till biblioteksverksamheten nationellt. Pandemins konsekvenser har tydliggjort bibliotekens viktiga roll i lokalsamhället som mötesplats och genom tillhandahållande av information och litteratur. Det finns fortsatt stort behov av att stödja biblioteksverksamhet runt om i landet. Satsningen Digitalt först har bidragit till att den digitala kunskapen har höjts. Samtliga kommuner har sökt och fått bidrag genom Stärkta bibliotek vilket regeringen bedömer ha bidragit till att främja tillgången till och utbudet av folkbiblioteksverksamhet i hela landet.

Regeringen bedömer att MTM:s arbetet med att tillgängliggöra litteratur möter en stor efterfrågan. Arbetet bidrar i hög grad till att uppfylla det nationella målet om att det utifrån vars och ens särskilda förutsättningar ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Regeringen bedömer att det höjda efterhandsstödet till litteratur har bidragit till att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen. Synligheten för svensk litteratur internationellt har minskat med inställda planerade insatser och evenemang under 2020 till följd av pandemin. Detta har försvårat arbetet med att sprida svensk litteratur utomlands.

Isofs arbete inom språkvården i svenska, de nationella minoritetsspråken och svenskt teckenspråk bidrar till att bl.a. sprida kunskap och förståelse om språken och ge alla en mer likvärdig tillgång till språkliga resurser. Regeringen bedömer att insatserna inom språkvården och språkpolitiken sammantaget har bidragit till att uppfylla målen om allas rätt till språk, och att den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig. Dessa insatser är ytterst en fråga om jämlikhet och allas rätt till demokratisk delaktighet.

Regeringen bedömer att arbetet med tillämpningen av konventionen om tryggande av det immateriella kulturarvet i Sverige har fortsatt utvecklats positivt de senaste åren, och bidrar till att öka kunskapen om och tillgängligheten till det immateriella kulturarvet i hela landet. Sveriges nya medlemskap i kommittén för konventionen innebär både en möjlighet till och behov av ett stärkt engagemang i konventionsarbetet, både internationellt och nationellt.

6.5 Politikens inriktning

Stärka arbetet med Unescos konvention om det immateriella kulturarvet

Regeringen föreslår att Institutet för språk och folkminnen tillförs medel under den period Sverige är medlem i kommittén för Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet, dels för kommittéarbete, dels för utveckling av det nationella arbetet med konventionen. Det är angeläget att Sverige under denna fyraårsperiod 2020–2024 kan bidra på ett konstruktivt sätt i det internationella kommittéarbetet, samtidigt som Sverige också ska vara aktivt på nationell nivå och visa goda resultat i Sveriges tillämpning av konventionen. I både det internationella och det nationella konventionsarbetet är det en viktig uppgift att verka för att främja förutsättningarna för civilsamhällets deltagande i konventionsarbetet.

6.6 Budgetförslag

6.6.1 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tabell 6.3 Anslagsutveckling 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

2020	Utfall	175 023	Anslagssparande	5 712
2021	Anslag	200 735 ¹	Utgiftsprognos	197 896
2022	Förslag	205 735		
2023	Beräknat	205 735		
2024	Beräknat	205 735		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter, läsfrämjande och ett litteraturpris till Astrid Lindgrens minne. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning, främjande och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 6.4 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	200 735	200 735	200 735
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	5 000	5 000	5 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	205 735	205 735	205 735

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för en utbyggnad av satsningen Bokstart.

Regeringen föreslår att 205 735 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 205 735 000 kronor respektive 205 735 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2023 och 2024.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelas stöd till utgivning och spridning av litteratur och kulturtidskrifter. För att skapa goda planeringsförutsättningar för aktörerna inom området bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande år. Statens kulturråd har också behov av att fatta beslut om översättningsstöd i förskott eftersom stödets konstruktion innebär att ingen del av det beslutade bidragsbeloppet betalas ut innan det aktuella stödbjektet (boken) är färdigproducerat. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2023 och 2024.

Tabell 6.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023	Beräknat År 2024
Ingående åtaganden	30 051	27 752	40 000		
Nya åtaganden	27 752	40 000	35 000		
Infriade åtaganden	-30 051	-27 752	-35 000	-35 000	- 5 000
Utestående åtaganden	27 752	40 000	40 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	40 000	40 000	40 000		

6.6.2 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tabell 6.6 Anslagsutveckling 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tusental kronor

2020	Utfall	113 515	Anslagssparande	9 775
2021	Anslag	127 349 ¹	Utgiftsprognos	130 004
2022	Förslag	128 474		
2023	Beräknat	130 101 ²		
2024	Beräknat	131 465 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 128 474 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 128 473 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för tillgängliga mediers förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 6.7 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	127 349	127 349	127 349
Pris- och löneomräkning ²	1 125	2 752	4 116
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	128 474	130 101	131 465

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 128 474 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 *Myndigheten för tillgängliga medier* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 130 101 000 kronor respektive 131 465 000 kronor.

6.6.3 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tabell 6.8 Anslagsutveckling 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tusental kronor

2020	Utfall	68 061	Anslagssparande	2 631
2021	Anslag	71 120 ¹	Utgiftsprognos	72 556
2022	Förslag	72 251		
2023	Beräknat	72 996 ²		
2024	Beräknat	73 719 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 72 251 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 72 251 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Institutet för språk och folkminnens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till terminologiskt arbete.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 6.9 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	71 120	71 120	71 120
Pris- och löneomräkning ²	640	1 380	2 098
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	491	496	501
<i>varav BP22³</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>
<i>– Främja arbetet med att trygga det immateriella kulturarvet</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>	<i>1 500</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	72 251	72 996	73 719

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 500 000 kronor årligen för 2022–2024 för att stärka Institutet för språk och folkminnens arbete med Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med ca 1 000 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att tidsbegränsade medel för förslag från Tolkutredningens betänkande (SOU 2018:83) upphör.

Regeringen föreslår att 72 251 000 kronor anvisas under anslaget 3:3 *Institutet för språk och folkminnen* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 72 996 000 kronor respektive 73 719 000 kronor.

7 Bildkonst, arkitektur, form och design

7.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken och mål för arkitektur-, form- och designpolitiken.

7.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom bildkonst, arkitektur, form och design utgår från följande bedömningsgrunder:

- fördelning av statliga medel till bild- och formkonstområdet
- insatser för att främja kunskap, kvalitet, förebildlighet och samverkan avseende arkitektur, form och design
- insatser för att för att främja utvecklingen av omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer.

Dessa specifika bedömningsgrunder är delvis ändrade jämfört med föregående år för att tydligare koppla mot målet för arkitektur, form och design samt för att inte överlappa med de gemensamma bedömningsgrunderna. Samtliga gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet (se avsnitt 3.5) tillämpas avseende bildkonst och form. Avseende arkitektur och design tillämpas de gemensamma bedömningsgrunderna barns och ungas tillgång till kultur samt tillgänglighet.

7.3 Resultatredovisning

Unga i fokus för bidragsgivning inom bild och form

Tabell 7.1 Beviljade bidrag inom bild- och formkonstområdet 2014–2020

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bild och form/projektbidrag	1 420	2 975	3 157	3 648	10 184	9 825	9 470
Kollektivverkstäder	1 000	800	800	900	1 000	1 000	1 300
Konsthantverkskooperativ	2 000	2 000	2 825	1 060	2 300	2 300	2 273
Organisationer inom bild- och formområdet	13 430	13 480	12 845	13 445	13 645	13 745	13 745
Verksamhetsbidrag till utställningsarrangörer	9 470	9 420	9 160	9 450	12 175	12 500	14 800
Totalt	27 320	28 675	28 787	28 503	39 304	39 370	41 588

Anm.: Statens kulturråd brukar besluta om verksamhetsbidrag till utställningsarrangörer inom bild och form genom bemyndigande vilket innebär att beslut som fattas 2020 gäller bidrag för 2021. Eftersom bidrag inte ges till individer redovisas inte statistiken könsuppdelad.

Källa: Statens kulturråd.

För att öka den konstnärliga förnyelsen och utvecklingen inom bild- och formområdet beslutade regeringen om en ny gemensam bidragsförordning, förordningen (2020:337) om statsbidrag till aktörer inom bildkonst, form- och konsthantverk. Den ersätter de tre tidigare förordningarna som innehöll formuleringar som begränsade och

motverkade möjligheten att förnya bidragsgivningen och stödja verksamheter som arbetar på nya sätt och i nya former. Förordningen trädde i kraft den 30 juni 2020.

I jämförelse med 2019 ökade bidraget till kollektivverkstäderna något. Dessa utgör en viktig del av infrastrukturen inom bild och form som bidrar till att konsthantverkare och konstnärer kan vara verksamma över hela landet och främjar tillgängligheten till bild och form. Vidare konstateras att barns och ungas tillgång till kultur främjats genom en fortsatt prioritering av projekt med verksamheter för och med barn och unga. Av dem som fick projektbidrag angav 71 procent att projekten involverade barn och unga, en ökning i jämförelse med 2019 (53 procent) och 2018 (21 procent). Flera av de utställningsarrangörer som beviljades bidrag under året har en omfattande och kvalitativ verksamhet för och med barn och unga. Även andra stöd inom utgiftsområde 17 bidrar till måluppfyllelsen inom området, se (prop. 2020/21:1 utg.omr. 17 avsnitt 7.3).

Nämnden för hemslöjdsfrågor fördelade under året ca 8 miljoner kronor i bidrag till slöjd- och hantverksområdet med stöd av förordning (2007:1193) med instruktion för Nämnden för hemslöjdsfrågor. Bidragsgivningen har dels bidragit till att öka områdets bredd där slöjd inkorporeras i arkitektur och industri, dels bevarandet av slöjdens immateriella kulturarv.

Kunskapen om arkitektur, form och design har utvecklats och tillgängliggjorts i hela landet

Praktiknära forskning och utvecklingsinsatser för arkitektur, form och design har bidragit både till att identifiera kunskapsbehov på området och till att utveckla ny kunskap bl.a. vad gäller urbana ekosystemtjänster, barnperspektiv, tillgänglighet till offentliga rum samt lösningar för mobilitet och förändringar av gaturum. Insatserna har genomförts av Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) i bred samverkan med olika aktörer. Tillsammans med myndighetens utställningar, programverksamheter och seminarier har kunskap tillgängliggjorts och spridits. I stor utsträckning har digitala lösningar ersatt fysiska möten till följd av pandemin, genom detta har också delvis nya målgrupper och större spridning över hela landet uppnåtts.

Det statliga stödet till föreningen Svensk Form har under året resulterat i regionala och lokala insatser, bl.a. utställningar, seminarier och samverkansprojekt med kommuner, regioner och branscher i syfte att stimulera designutveckling, fördjupa kunskapen om form och design och stärka den regionala samverkan. Inför budgetåret 2021 beslutade regeringen att tilldela Form/Design Centrum i Malmö permanenta medel för att med utgångspunkt i politiken för gestaltad livsmiljö vara en mötesplats för arkitektur, form och design och konsthantverk. Mötesplatsen har utvecklats och samlat organisationer, akademi, offentlig sektor och branschorganisationer och bl.a. har ett riksdagsseminarium anordnats. Utställningar, föreläsningar, visningar m.m. har tillgängliggjorts och lyft frågorna och aktiviteter för barn och unga har genomförts.

Nämnden för hemslöjdsfrågor påbörjade 2020 en flerårig satsning med fokus på slöjd kopplat till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Satsningen genomförs med regioner, huvudmän och hemslöjdskonsulenter och handlar om att arbeta med hållbarhetsmålen utifrån ett slöjdperspektiv på lokal, regional och nationell nivå. Detta med särskilt fokus på cirkulär och hållbar produktion.

Främjande av arbetet för gestaltning av livsmiljöer

År 2020 publicerades den första uppföljningen av politiken för gestaltad livsmiljö, Med människan i Centrum (ArkDes 2020). Uppföljningen pekar bl.a. på att politikens bredd behöver fångas upp genom att perspektivet gestaltad livsmiljö lyfts inom hela

området hållbar samhällsutveckling, att kunskapen behöver öka för att stärka människors delaktighet i samhällsutvecklingen samt att det finns behov av samstämmiga modeller för att kunna prioritera kvalitet och hållbarhet. Andra utvecklingsbehov rör krav på kvalitet och hållbarhet i upphandlingar, statlig förebildlighet, ökat fokus på flexibilitet och av återbruk vid byggande samt utformning av offentliga rum, vars betydelse stärkts under pandemin. I rapporten Arkitektur och gestaltad livsmiljö (Boverkets rapport 2020:23) konstateras bl.a. att kommuner på grund av resurs- och kompetensbrist har svårt att prioritera frågorna. Myndighetens bedömning är dock att möjligheterna att få ökat genomslag för frågorna är goda samt att det utökade arbetet på nationell nivå ger förbättrade förutsättningar för helhetssyn och synergieffekter.

Regeringen har under året beslutat om åtgärder för att bidra till målet för arkitektur, form och design och gestaltad livsmiljö. Upphandlingsmyndigheten gavs 2020 i uppdrag att utveckla stöd för hur kvalitetsfrågor som avser arkitektur och gestaltad livsmiljö kan tas tillvara vid offentlig upphandling. Ett stöd har upprättats i enlighet med uppdraget. Vidare har regeringen i regleringsbrevet avseende budgetåret 2021 givit sex statliga fastighetsförvaltande myndigheter i uppdrag att bl.a. redogöra för hur de verkat och avser verka förebildligt för att bidra till hållbara gestaltade livsmiljöer och till målet för arkitektur, form och design. Resultat kopplat till politik för gestaltad livsmiljö redovisas även i utg.omr. 18 avsnitt 3.3.2.

Kartläggningar, stöd och vägledningar har utarbetats av Statens konstråd, Riksantikvarieämbetet och Boverket avseende bl.a. hur upp till en procent av budgeten kan avsättas till bild- eller formkonstnärlig gestaltning när staten bygger, kulturhistoriska värden i plan- och byggprocesser, kulturhistorisk värdering vad gäller byggnadsanknuten offentlig konst samt omsorgsfull gestaltning för vårdens, förskolans och skolans miljöer. Regeringens satsning Kunskapsutveckling för offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer avslutades och har resulterat i bl.a. lokala konstinitiativ, utvecklad samverkan genom medskapande metoder samt en gemensam utlysning med Formas inom området politik för gestaltad livsmiljö och offentlig konst. Kunskapsinsatser och integrering av gestaltungspektivet i yttranden till kommuner har gjorts av länsstyrelserna som samtidigt konstaterar utvecklingsbehov inom området gestaltad livsmiljö. För att synliggöra hur regioner kan arbeta med frågorna har en förstudie publicerats, Regionernas roll i gestaltad livsmiljö med fokus på regional utveckling (Boverkets rapport 2020:11).

7.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att de statliga insatserna bidragit till de nationella kulturpolitiska målen bl.a. mot bakgrund av att förutsättningarna att stödja konstnärlig förnyelse inom området ökat, att barns och ungas tillgång till kultur främjats genom utställningar och programverksamhet samt att andelen beviljade bidragsprojekt som involverar barn och unga har ökat. Vidare har tillgängligheten främjats genom utställningar, seminarier och utveckling av digitala lösningar inom hela området.

Regeringens sammantagna bedömning är att redovisade resultat bidragit till målet för arkitektur, form och design och arbetet med gestaltad livsmiljö genom att främja de preciseringsåtgärder som ska bidra till att uppnå målet. Resultaten bedöms också bidragit till bl.a. mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030 och till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö i miljömålssystemet. Kunskap och stöd för att stärka kvalitetsaspekter, estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden, offentlig förebildlighet och tillgänglighet har utvecklats och spridits. Samarbete och samverkan har även utvecklats. För att uppnå målet för arkitektur, form och design fordras dock fortsatt arbete. Bland annat behöver allmänhetens delaktighet stärkas och kunskapen om och

tillämpningen av omsorgsfull gestaltning utvecklas inom hela arbetet med hållbar samhällsutveckling på nationell, regional och lokal nivå. För detta utgör utvecklade samverkan mellan olika aktörer centrala delar.

7.5 Politikens inriktning

Återstart för kulturen – fria aktörer inom bild och form

Möjligheten att tillgängliggöra bild, form och konsthantverk för allmänheten och skapa arbetstillfällen och goda villkor för konstnärer är till stor del beroende av att det finns en infrastruktur med arrangörer och utställare över hela landet. Därigenom kan konsten tillgängliggöras för publiken. Men eftersom aktörerna ofta är små och ekonomiskt svaga är infrastrukturen inom bild- och formområdet sårbar, vilket har blivit än tydligare under pandemin. För att stimulera kulturlivets återstart bedömer regeringen att medel bör avsättas till Statens kulturråd för att stärka förutsättningarna för fria aktörer inom bild- och formområdet att bedriva verksamhet samt för att öka ersättningarna till konstnärer för utfört arbete. Övriga insatser kopplade till återstart för kulturen redogörs det för i avsnitten 4.5, 5.5, 8.5 och 13.5.

7.6 Budgetförslag

7.6.1 4:1 Statens konstråd

Tabell 7.2 Anslagsutveckling 4:1 Statens konstråd

Tusental kronor

2020	Utfall	29 636	Anslagssparande	2 701
2021	Anslag	11 007 ¹	Utgiftsprognos	11 848
2022	Förslag	11 078		
2023	Beräknat	11 233 ²		
2024	Beräknat	11 355 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 078 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 078 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 7.3 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 4:1 Statens konstråd

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	11 007	11 007	11 007
Pris- och löneomräkning ²	71	226	348
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 078	11 233	11 355

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 11 078 000 kronor anvisas under anslaget 4:1 *Statens konstråd* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 11 233 000 kronor respektive 11 355 000 kronor.

7.6.2 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tabell 7.4 Anslagsutveckling 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tusental kronor

2020	Utfall	39 465	Anslagssparande	3 853
2021	Anslag	67 947 ¹	Utgiftsprognos	68 052
2022	Förslag	42 947		
2023	Beräknat	42 947		
2024	Beräknat	42 947		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds utgifter för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 7.5 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	67 947	67 947	67 947
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-25 000	-25 000	-25 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	42 947	42 947	42 947

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att tidsbegränsade medel för att öka statens förvärv av konst upphör.

Regeringen föreslår att 42 947 000 kronor anvisas under anslaget 4:2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 42 947 000 kronor respektive 42 947 000 kronor.

7.6.3 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tabell 7.6 Anslagsutveckling 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tusental kronor

2020	Utfall	11 711	Anslagssparande	14
2021	Anslag	13 767 ¹	Utgiftsprognos	13 662
2022	Förslag	11 805		
2023	Beräknat	11 894 ²		
2024	Beräknat	11 968 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 805 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 805 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Nämnden för hemslöjdsfrågors förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Svenska Hemslöjdsföreningars Riksförbund, rikshemslöjds konsulenternas verksamhet och för projekt inom hemslöjdsområdet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 7.7 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	11 767	11 767	11 767
Pris- och löneomräkning ²	38	127	201
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 805	11 894	11 968

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 11 805 000 kronor anvisas under anslaget 4:3 *Nämnden för hemslöjdsfrågor* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 11 894 000 kronor respektive 11 968 000 kronor.

7.6.4 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tabell 7.8 Anslagsutveckling 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

2020	Utfall	40 068	Anslagssparande	1
2021	Anslag	46 069 ¹	Utgiftsprognos	45 674
2022	Förslag	61 069		
2023	Beräknat	46 069		
2024	Beräknat	46 069		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom bild- och formområdet, utställare, konsthantverkskooperativ samt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder. Anslaget får även användas för statsbidrag till folkparkerna och vissa samlingslokalhållande organisationer för konstförvärv.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 7.9 Förändringar av anslagsnivån för 2022–2024 för 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	46 069	46 069	46 069
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	15 000		
varav BP22	15 000		
– Fria aktörer inom bild och form	15 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	61 069	46 069	46 069

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 15 000 000 kronor för 2022 för att stärka stödet till fria aktörer inom bild- och formområdet.

Regeringen föreslår att 61 069 000 kronor anvisas under anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 46 069 000 kronor respektive 46 069 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2023.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används till bidrag som fördelas till fria aktörer inom bild- och formområdet. Bemyndigandet innebär att dessa aktörer kan ansöka om bidrag vartannat år, vilket minskar den administrativa bördan och skapar bättre planeringsförutsättningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 20 000 000 kronor 2023.

Tabell 7.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023
Ingående åtaganden	12 000	14 000	14 000	
Nya åtaganden	14 000	14 000	20 000	
Infriade åtaganden	-12 000	-14 000	-14 000	-20 000
Utestående åtaganden	14 000	14 000	20 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	14 000	14 000	20 000	

8 Konstnärernas villkor

8.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken.

8.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom konstnärernas villkor utgår från följande bedömningsgrunder:

- hur fördelningen av statliga bidrag och ersättningar till konstnärer nationellt och internationellt har främjat konstnärlig kvalitet, mångfald och utveckling
- hur biblioteksersättningen och den individuella visningsersättningen har utvecklats över tid
- hur fördelningen av statliga bidrag och ersättningar till konstnärer har skett med avseende på bl.a. geografi
- ytterligare insatser för att främja konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap
- ytterligare insatser för att stärka konstnärernas arbetsmarknad.

Jämfört med föregående år har endast språkliga justeringar skett av bedömningsgrunderna. Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) redovisas främst jämställdhet samt konstnärlig förnyelse och utveckling av verksamheten. Tillgänglighet redovisas också då bl.a. den bredd av bidrag och ersättningar som fördelas bidrar till detta. Barns och ungas rätt till kultur redovisas inte särskilt eftersom bidragsgivningen på området normalt inte specifikt riktas till verksamhet för barn och unga.

8.3 Resultatredovisning

Bidrag och ersättningar till konstnärer främjar konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap

Konstnärsnämndens stipendier och bidrag

Konstnärsnämnden fördelade totalt ca 180 miljoner kronor i stipendier och andra bidrag till enskilda konstnärer under 2020. Därutöver fördelades krisstipendier med anledning av pandemin, se nedan. Myndigheten fick under året in 6 131 ansökningar, varav 1 502 beviljades. Detta är en tydlig minskning av antalet inkomna ansökningar jämfört med 7 183 år 2019, något som förklaras med att ansökningarna om bidrag för internationellt utbyte minskade. Vad gäller de bidrag som inte rör internationell verksamhet ökade i stället antalet ansökningar, något som myndigheten delvis förklarar med att pandemins effekter har gjort att fler fått upp ögonen för myndighetens bidragsgivning. Bifallsgraden för de stipendier och bidrag som inte är krisstipendier låg på 24 procent, vilket är i linje med tidigare år.

Konstnärsnämnden bedriver även ett betydande internationellt arbete, bl.a. genom de tre internationella programmen inom bild och form (Iaspis), musik samt dans. Inom programmen finns residensverksamhet. Det finns även annan främjandeverksamhet

för konstnärer, exempelvis expertbesök där svenska konstnärer ges möjlighet till nätverkande med internationella curatorer, kritiker och andra experter. Verksamhet inom programmen har i hög grad ställts in på grund av pandemin. Myndigheten har arbetat för att hitta nya sätt att arbeta internationellt. Den begränsade möjligheten att bedriva internationell verksamhet under pandemin har också lett till att Konstnärsnämnden har omfördelat bidragsmedel från internationell verksamhet till arbetsstipendier.

När det gäller den geografiska spridningen av bidragsgivningen är det fortsatt tydligt att de flesta konstnärer bor och verkar i någon av de tre storstadsregionerna i landet. 83,6 procent av alla ansökningar (exklusive krisstipendier) kom från dessa. Av samtliga ansökningar kom 58 procent från kvinnor och 42 procent från män. Bland de beviljade bidragen och stipendierna var motsvarande fördelning 55 procent för kvinnor och 45 procent för män. Andelen kvinnliga sökande är högre bland yngre konstnärer.

Biblioteksersättningen stärker de litterära upphovsmännens ställning

Sedan 2014 har det skett en kontinuerlig höjning av biblioteksersättningens grundbelopp med mellan 4 och 12 öre årligen, se tabell 8.1. Biblioteksersättningen betalas ut till upphovsmän till litterära verk för användningen av deras verk vid de svenska folk- och skolbiblioteken. Ersättningen delas ut av Sveriges författarfond och baseras på en överenskommelse mellan regeringen och företrädare för de litterära upphovsmännen. Höjningen av ersättningen är en satsning på förbättrade villkor för författare, översättare, tecknare, illustratörer och fotografer. För 2021 har den totala ersättningen höjts med 3,8 miljoner kronor jämfört med året innan.

Tabell 8.1 Biblioteksersättningen

	Grundbelopp per utlåning (kronor)	Höjning av grundbelopp (kronor)	Total biblioteksersättning (tusental kronor)
2015	1,45	0,04	141 933
2016	1,52	0,07	148 997
2017	1,60	0,08	156 839
2018	1,68	0,08	163 832
2019	1,76	0,08	171 633
2020	1,88	0,12	177 342
2021	1,92	0,04	181 115

Överlag är könsfördelningen jämn när det gäller mottagare av stipendier och ersättning från Sveriges författarfond.

Krisstöd till konstnärer med anledning av pandemin

Regeringen har i ändringsbudgetar för 2020 skjutit till medel som kommit bl.a. Konstnärsnämnden till del. Konstnärsnämnden har under 2020 fördelat 288 miljoner kronor i krisstipendier till konstnärer. Totalt fördelades 6 313 krisstipendier till 5 302 individer i två ansökningsomgångar. 2 933 stipendier fördelades till kvinnor och 3 380 till män. Eftersom krisstipendiernas primära syfte var ekonomiskt krisstöd, utformades nya kriterier och prioriteringsgrunder jämfört med ordinarie stipendier. Krisstipendierna riktade sig till alla yrkesverksamma konstnärer (förutom konstnärer inom ordområdet där stöd fördelades av Sveriges författarfond). De sökande skulle intyga att de hade drabbats ekonomiskt av pandemin.

Av dem som sökte det första krisstipendiet var det 43 procent som aldrig hade sökt stöd hos Konstnärsnämnden tidigare. Till skillnad från den ordinarie bidragsgivningen som har en övervikt av kvinnor, hade krisstipendierna 53 procent manliga sökande och 47 procent kvinnliga sökande. I den första ansökningsomgången var antalet beviljade bidrag på bild- och formområdet relativt sett färre och antalet beviljade bidrag på musikområdet relativt sett fler jämfört med ordinarie bidragsgivning. I den andra ansökningsomgången var fördelningen mellan konstområdena mer lik den ordinarie bidragsgivningen. Detta kan förklaras med att det i den första omgången fanns ett krav på dokumenterat intäktsbortfall.

Sveriges författarfond (Författarfonden) har under 2020 fördelat 40 miljoner kronor i krisstipendier till författare och andra litterära upphovsmän. Under 2020 tog Författarfonden emot totalt ca 60 procent fler ansökningar än ett genomsnittsår. Antalet förstagångssökande, dvs. personer som tidigare inte vänt sig till Författarfonden med ansökningar om arbetsstipendier, ökade också i samma utsträckning.

Den individuella visningsersättningen säkerställer att bild- och formkonstnärer ersätts för verk som visas offentligt

Den individuella visningsersättningen fördelas av Bildupphovsrätt i Sverige till bild- och formkonstnärer som ersättning för att deras verk som ägs av offentliga institutioner visas för allmänheten. År 2020 fick 4 401 bild- och formkonstnärer (2 663 kvinnor och 1 738 män) individuell visningsersättning, vilket innebar en ökning med 150 kvinnor och 43 män jämfört med 2019. Fördelningen motsvarar till stor del ålders- och könssammansättningen inom konstnärskåren. Den totala individuella visningsersättningen ökade med 10 miljoner kronor under 2020 jämfört med 2019, eftersom ersättningen under året förstärktes för att mildra pandemins konsekvenser.

Kulturbryggan främjar nyskapande kultur och kultur i hela landet

Kulturbryggan, som är ett särskilt beslutsorgan inom Konstnärsnämnden, har under 2020 fördelat ca 26 miljoner kronor till 32 projekt, varav 21,7 miljoner kronor till 28 projekt inom projektbidraget och 4,6 miljoner kronor till 4 projekt inom strukturbidraget. Under året har Kulturbryggan avgränsat syftet med strukturbidraget för att bättre uppfylla bidragets syfte att stärka infrastrukturen på orter i landet där den är bristfällig eller saknas. Bidragsgivningen till projekt som sker utanför storstadsregionerna uppgår till 32 procent jämfört med 41 procent 2019. Konstnärsnämnden bedömer att detta delvis beror på att man har börjat utgå från Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analysers definition av olika kommuntyper.

Ytterligare insatser för konstnärer

Analys och bevakning av konstnärernas villkor bidrar till underlag för både sektorn och regeringen

Under året har Konstnärsnämnden, tillsammans med Myndigheten för kulturanalys, arbetat med att utveckla metoder för att på årlig basis kunna följa och analysera konstnärers inkomster och företagande. Konstnärsnämnden har också tagit fram publikationen Företagsplanering för konstnärligt yrkesverksamma. Vidare har Konstnärsnämnden har ingått ett samarbete med Sida där man bl.a. har tagit fram ett samverkansprogram för att stärka och främja konstnärer inom ramen för biståndsarbetet.

Konstnärsnämndens analys- och bevakningsarbete under det senaste året har präglats av att analysera pandemins konsekvenser för konstnärernas villkor. Konstnärsnämnden har i sina analyser visat att hela kultursektorn har påverkats i stor omfattning. Detta beror bl.a. på att inkomster kopplade till publik verksamhet utgör

en stor del av konstnärers intäkter. Under 2020 föll dessa inkomster nästan helt bort, samtidigt som kostnader i många fall kvarstod. Till detta kom ekonomisk oro och instabilitet som har påverkat viljan att satsa på kulturverksamhet. Konstnärsnämnden har också visat på förhållanden i branschen som försvårat läget under pandemin, bl.a. brist på skriftliga avtal och minskade intäkter från upphovsrättsersättningar på den växande digitala marknaden.

Den 23 mars 2021 överlämnade regeringen skrivelsen Politik för konstnärers villkor (skr. 2020/21:109) till riksdagen. I skrivelsen lämnas en redovisning av hur regeringen arbetar för att stärka konstnärers villkor. Skrivelsen togs fram bl.a. mot bakgrund av den konstnärspolitiska utredningens betänkande *Konstnär – oavsett villkor?* (SOU 2018:23).

Medverkans- och utställningsersättningen säkerställer att bild- och formkonstnärer får betalt för utfört arbete

Samtliga statliga museimyndigheter som bedriver utställningsverksamhet har i regleringsbrev för 2020 och 2021 fått i uppdrag att särskilt redovisa utbetalda ersättningar till konstnärer som gjorts i enlighet med avtalet om upphovsmäns rätt till ersättning vid visning av verk samt medverkan vid utställning m.m. (MU-avtalet). För 2020 redovisar museimyndigheterna en utbetald ersättning på ca 1,1 miljoner kronor. Precis som 2019 visade Statens kulturråds årliga uppföljning av tillämpningen av MU-avtalet bland utställningsarrangörer som omfattas av kultursamverkansmodellen att samtliga svarande utställningsarrangörer tillämpar MU-avtalet, antingen helt eller till viss del. År 2017 och 2018 var andelen 80 respektive 86 procent.

En stärkt upphovsrätt stärker konstnärernas villkor

Under 2020 har regeringen gjort ett arbete för att genomföra det nya EU-direktivet om upphovsrätt på den digitala inre marknaden (direktiv (EU) 2019/790) i svensk rätt. Direktivet syftar bl.a. till att anpassa upphovsrätten till den digitala utvecklingen och stärka upphovsmännens position som avtalspart. Inom ramen för sitt allmänna kunskapshöjande uppdrag har Patent- och registreringsverket fortsatt arbetet med att öka förståelsen för upphovsrätt. Syftet med arbetet är bl.a. att främja laglig tillgång till digitalt upphovsrättsligt skyddat material (såsom film, böcker och musik) och minska användandet av olagliga digitala tjänster som utan lov tillgängliggör sådant material.

8.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

De statliga bidragen och ersättningarna bidrar till att fler kan verka som konstnärer och bedöms därför bidra på ett avgörande sätt för att främja konstnärlig kvalitet, mångfald och konstnärlig utveckling. Under året har de krisstipendier som delats ut av Konstnärsnämnden och Författarfonden spelat en avgörande roll för att säkerställa att konstnärer kunnat fortsätta sin verksamhet. Krisstöden har tillsammans med den ordinarie stödgifningen bidragit till att konstnärer har kunnat fortsätta med att utveckla sitt konstnärskap, vilket är en viktig förutsättning för att alla ska ha möjlighet till kulturupplevelser. Pandemin har tydliggjort att många konstnärer arbetar under dåliga sociala och ekonomiska villkor, vilket riskerar att leda till att färre kan verka som konstnärer och att det därmed finns sämre förutsättningar för att uppnå de kulturpolitiska målen. Förutsättningarna för att verka som konstnär behöver därför förbättras. De analysunderlag som tagits fram har bidragit till en fördjupad förståelse för konstnärers ekonomiska och sociala situation. Biblioteksersättningen har bidragit till att skapa en långsiktig ekonomisk trygghet för författare och andra litterära upphovsmän samtidigt som möjlighet getts att utveckla den litterära verksamheten. Statens

kulturråds arbete med att göra det statliga MU-avtalet allmänt känt och tillämpat bedöms ha bidragit till den positiva utvecklingen inom tillämpningen.

8.5 Politikens inriktning

Återstart för kulturen – konstnärer

Regeringen föreslår att medel avsätts för att stärka konstnärernas villkor som ett led i regeringens återstart för kulturen. De professionella konstnärerna har en central roll för ett levande kulturliv i hela landet. Samtidigt har konstnärer varit särskilt hårt drabbade av pandemins ekonomiska konsekvenser, framför allt i form av uteblivna uppdrag och intäkter. Pandemin har synliggjort konstnärers utsatta ekonomiska och sociala situation och ytterligare försämrat situationen.

Även om restriktionerna har lättat något och kulturlivet allteftersom kan öppna upp kommer konsekvenserna av pandemin för konstnärer att vara tydliga också framöver. För att stimulera en återstart och förbättra konstnärernas villkor behövs förstärkningar av såväl stipendie- och bidragsgivning som ersättningar till konstnärer för utfört arbete. Övriga insatser kopplade till återstart för kulturen redogörs det för i avsnitten 4.5, 5.5, 7.5 och 13.5.

Höjd bibliotekersättning

Regeringen och upphovsmännens organisationer har kommit överens om en ny höjd nivå på bibliotekersättningens grundbelopp för 2022. Till följd av detta beräknas den totala bibliotekersättningen 2022 uppgå till cirka 184,8 miljoner kronor, vilket är en höjning med ca 3,7 miljoner kronor jämfört med 2021. En höjning av bibliotekersättningen stärker de litterära upphovsmännens villkor och skapar möjligheter för konstnärlig utveckling och förnyelse.

8.6 Budgetförslag

8.6.1 5:1 Konstnärsnämnden

Tabell 8.2 Anslagsutveckling 5:1 Konstnärsnämnden

Tusental kronor

2020	Utfall	22 467	Anslagssparande	674
2021	Anslag	22 568 ¹	Utgiftsprognos	23 043
2022	Förslag	23 444		
2023	Beräknat	23 707 ²		
2024	Beräknat	23 948 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 23 444 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 23 444 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konstnärsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 8.3 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 5:1 Konstnärsnämnden

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	22 568	22 568	22 568
Pris- och löneomräkning ²	876	1 139	1 380
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	23 444	23 707	23 948

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 23 444 000 kronor anvisas under anslaget 5:1 *Konstnärsnämnden* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 23 707 000 kronor respektive 23 948 000 kronor.

8.6.2 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tabell 8.4 Anslagsutveckling 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

2020	Utfall	474 621	Anslagssparande	5 035
2021	Anslag	880 831 ¹	Utgiftsprognos	878 171
2022	Förslag	599 830²		
2023	Beräknat	524 830		
2024	Beräknat	524 830		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 7 803 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2022 sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2019 som är 1 267 tkr.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och ersättningar till konstnärer och upphovsmän inom bild-, form-, musik-, teater-, dans-, ord- och filmområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten, inklusive för det särskilda beslutsorganet Kulturbryggan.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 8.5 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	522 831	522 831	522 831
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	77 000	2 000	2 000
<i>varav BP22</i>	<i>77 000</i>	<i>2 000</i>	<i>2 000</i>
– Höjd biblioteksersättning	2 000	2 000	2 000
– Konstnärer	75 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	-1	-1	-1
Förslag/beräknat anslag	599 830	524 830	524 830

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 77 000 000 kronor för 2022 och 2 000 000 fr.o.m. 2023 för att stärka konstnärernas villkor och för en höjd biblioteksersättning (avsnitt 4.6.2 och 8.5).

Regeringen föreslår att 599 830 000 kronor anvisas under anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 524 830 000 kronor respektive 524 830 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 196 000 000 kronor 2023–2032.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelar Konstnärsnämnden bidrag och stipendier som sträcker sig upp till tio år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 196 000 000 kronor 2023–2032.

Tabell 8.6 Beställningsbemyndigande för anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025– 2032
Ingående åtaganden	132 758	121 380	147 000			
Nya åtaganden	27 059	70 000	74 000			
Infriade åtaganden	-38 437	-44 380	-25 000	-40 000	-40 000	-116 000
Utestående åtaganden	121 380	147 000	196 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	196 000	196 000	196 000			

9 Arkiv

9.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken samt syftena med den statliga arkivverksamheten.

9.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom Arkiv utgår från följande bedömningsgrunder:

- förelägganden efter tillsyn
- antal hyllmil bevarade arkiv
- antal digitiserade bilder och digitala bilder i arkivsystemet
- antal besök, framtagna volymer och besvarade förfrågningar
- nya metoder och ny kunskap
- statsbidrag till enskild arkivverksamhet.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) ingår Tillgänglighet i bedömningsgrunderna ovan vad gäller antal digitiserade bilder och digitala bilder i arkivsystemet och antal besök, framtagna volymer och besvarade förfrågningar.

9.3 Resultatredovisning

Tillsynen visade endast mindre brister i arkivförvaltningen

Under 2020 gjordes 53 inspektioner av arkivverksamheten vid myndigheter inom arbetsmarknads- och försvarsområdet. De genomfördes såväl fysiskt som digitalt med anledning av pandemin. Tillsyn görs områdesvis och resultaten är inte jämförbara mellan åren. Tillsynen har visat att föreskrifterna i väsentliga delar uppfylls. Förelägganden har särskilt gällt brister i den verksamhetsbaserade arkivredovisningen.

Arkivdepåer under 2020 – Krigsarkivets bestånd har flyttats

Med undantag för enstaka lokaler i Göteborg är de statliga arkivdepåerna i dag av god eller mycket god kvalitet. Begränsat med utrymme vid depåerna innebär fortsatt låg omfattning av leveranser av statligt arkivmaterial. Mottagandet har 2020 varit mer ojämnt på grund av pandemin och leveransstopp har gällt till Krigsarkivet. Under 2020 flyttades huvuddelen av Krigsarkivets arkivbestånd från lokaler med stora brister till arkivlokaler med mycket hög standard. Beståndet omfattade ca 77 000 hyllmeter arkiv och bibliotek och ca en miljon kartor och ritningar. Regeringen tillförde 16,3 miljoner kronor i propositionen Vårändringsbudget för 2020 för kostnader för säkerhetsåtgärder vid flytten.

Tillgängligheten till arkivmaterialet ökade men är ojämn

Antalet arkiv registrerade i arkivredovisningssystemet Arkis och arkiv tillgängliga via den nationella arkivdatabasen uppgick vid utgången av 2020 till drygt 73 000. Arkiven var totalt till 80 procent sökbara på volym i Arkis men på vissa verksamhetsorter var andelen lägre, ned till 50 procent. Skillnaderna beror på varierande behov av

arbetsinsats vid registrering av uppgifter och historiska prioriteringar vid olika verksamhetsorter, tidigare separata myndigheter. Totalt 69 miljoner av de digitala bilderna i Arkis var tillgängliga i Riksarkivets digitala forskarsal. Därutöver fanns 43,5 miljoner bilder endast tillgängliga på plats i en av forskarsalarna, eventuellt efter en sekretessprövning. Det är bilder där en öppen publicering kan vara i strid med EU:s dataskyddsförordning eller bilder som omfattas av sekretess enligt bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Under 2020 har en stor del av det som digitiserats (processen att konvertera information från analog till digital form) varit bundna folkbokföringshandlingar som tar lång tid och därför är resurskrävande att digitisera.

Tabell 9.1 Resultat av insatser för att öka möjligheterna att ta del av allmänna handlingar

Antal miljoner										
Resultatindikator	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hyllmil pappersarkiv	69,6	70,4	71,7	72,5	73,1	73,7	73,8	73,9 ¹	73,9 ¹	73,8
Digitala bilder i arkivsystemet	115	130	143	154	169	180	191	206	212	216
Digitiserade bilder	23,9	20,2	29,6	37,6	32,1	27,9	19,4	20,7	38,8	4,1

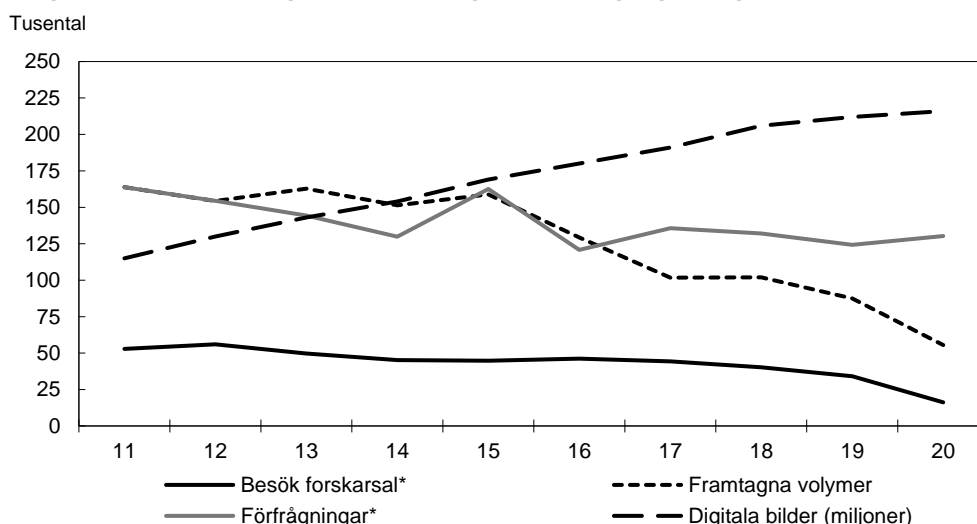
¹ För de kommunala arkiven (Malmö, Stockholm och Värmland) har enskilt material exkluderats vilket förklarar skillnaden mot rapporterade siffror tidigare år.

Källa: Riksarkivet.

Begränsad möjlighet till besök men fortsatt tillfredställande service

Pandemin innebar begränsade öppettider i Riksarkivets läsesalar under året men huvuddelen av framtagningen till Riksarkivets läsesalar har kunnat ske inom 30 minuter. Under året har det blivit möjligt att förbeställa arkivmaterial som då funnits framme vid ankomst. Programverksamhet har ersatts av digitala alternativ.

Diagram 9.1 Efterfrågan på arkivuppgifter och tillgång till digitala bilder över tid

*Uppgifter om kön registreras inte vid besök eller förfrågningar.

Källa: Riksarkivet.

Ökning av förfrågningar och delvis långa svarstider

Under 2020 har antalet förfrågningar ökat med nästan fem procent. Ökningen bedöms vara en effekt av mindre tillgängliga läsesalar. Att besvara förfrågningar har prioriterats men flera verksamhetsplatser har inte kunnat göra detta inom tillfredsställande tid. Mer än 50 procent av förfrågningarna besvarades inom tio arbetsdagar men ca en tredjedel av förfrågningarna besvarades efter mer än 15

arbetsdagar. En stor andel av förfrågningarna avser fastighetsinskrivningshandlingar som består av ca två hyllmil pappershandlingar. Handläggningstiden för dessa ärenden har under perioder varit upp till tio veckor vilket Justitieombudsmannen kritiserat Riksarkivet för. De långa handläggningstiderna beror på svårigheter att omfördela resurser inom myndigheten då informationen till största delen är platsbunden.

Artificiell intelligens kan användas för att tolka handskrift

Forsknings- och utvecklingsinsatserna har fokuserat på projekt som utforskar och utvecklar det digitala tillgänglighetsförändringen av arkivmaterial, bl.a. de nationella forskningsinfrastrukturprojekten, SwedPop och AIRA. Dessa utvecklar och utvärderar prototyper för artificiell intelligens för att tolka handskrift eller komplex tabellinformation som omvandlas till läs- och sökbar text. Genom SwedPop kan medicinsk forskning koppla samman information om dödsorsaker och livslängd med annan demografisk information.

Statsbidrag till enskild arkivverksamhet

Tio arkivverksamheter har fått verksamhets- eller utvecklingsbidrag inom Riksarkivets bidragsgivning. Totalt fördelades ca 9,1 miljoner kronor, i huvudsak för drift, och totalt ansökt belopp var ca 12,1 miljoner kronor. Utvecklingsbidrag har bl.a. beviljats för projekt att höja arkivkunskapen inom det civila samhället. Två regionala arkivinstitutioner utanför kultursamverkansmodellen har tilldelats 472 000 kronor.

9.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Tillstånden vid arkiven inom de inspekterade områdena bedömer regeringen är tillfredsställande då arkivföreskrifterna i väsentliga delar är uppfyllda vid de myndigheter som inspekterats under 2020. Genom flytten av Krigsarkivet har förutsättningarna för bevarande av de berörda arkivbestånden förbättrats väsentligt. Det flyttade materialet motsvarar cirka tio procent av det totala arkivbeståndet. Regeringen bedömer sammantaget att syftet att öka möjligheterna att ta del av allmänna handlingar har uppfyllts.

Efterfrågan på uppgifter från arkiven var fortsatt hög och ökande. Trenden över tid mot färre fysiska besök och färre framtagna volymer förstärktes under 2020. Regeringen bedömer att detta i stor utsträckning är en effekt av pandemin. En allt högre förteckningsgrad och ett stort antal digitala bilder har gett möjlighet till att effektivisera och förbättra service. Trots det kvarstår svårigheter att besvara förfrågningar inom rimlig tid då det i allmänhet krävs fysisk tillgång till efterfrågade arkivhandlingar. Regeringen bedömer att Riksarkivet i ökad omfattning behöver digitisera ofta efterfrågade handlingstyper. Pandemin har ändrat förutsättningarna för utåtriktad verksamhet men denna har ändå i huvudsak kunnat genomföras digitalt. Regeringen ser positivt på den ökade tillgängligheten för hela landet som följt av detta och bedömer sammantaget att syftet att tydliggöra och förstärka arkivens betydelse som källa till stora delar har uppfyllts.

Regeringen bedömer att en god och relevant metodutveckling genomförts för att öka den digitala tillgängligheten och är i linje med regeringens arbete mot en digital förvaltning.

9.5 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har avgivit en revisionsberättelse med reservation för Riksarkivet. Grunden för Riksrevisionens uttalande med reservation är att Riksarkivet har

överskridit anslagskrediten för anslag 6:1, anslagspost 1 Riksarkivet med 1 417 000 kronor. Myndigheten har i och med överskridandet inte följt 6 § anslagsförordningen (2011:223). Överskridandet framgår av årsredovisningen.

Regeringen har en dialog med Riksarkivet om den finansiella styrningen vid myndigheten.

Vidare anger Riksrevisionen som grund att Riksarkivet under flera års tid har ackumulerat ett allt större underskott för avgiftsområdet Digitaliseringstjänster. Det ackumulerade underskottet uppgår till 25 134 000 kronor per den 31 december 2020. Det är inte förenligt med det ekonomiska målet för Digitaliseringstjänster som enligt 5 § avgiftsförordningen (1992:191) ska beräknas så att avgifterna helt täcker verksamhetens kostnader.

Regeringen gav i regleringsbrevet för budgetåret 2020 Riksarkivet i uppdrag att redovisa en plan för hantering av det ackumulerade underskottet. Riksarkivet redovisade den 1 december 2020 regeringsuppdraget och anger att en låg omsättning i verksamheten innebär att förutsättningarna att täcka underskottet med avgifter inom rimlig tid saknas. Regeringen bedömer att underskottet bör täckas med anslag.

9.6 Budgetförslag

9.6.1 6:1 Riksarkivet

Tabell 9.2 Anslagsutveckling 6:1 Riksarkivet

Tusental Kronor

2020	Utfall	437 623	Anslagssparande	-41 072
2021	Anslag	441 117 ¹	Utgiftsprognos	409 736
2022	Förslag	467 946		
2023	Beräknat	450 228 ²		
2024	Beräknat	454 940³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 444 962 tkr i 2022 års prishivå.

³ Motsvarar 445 038 tkr i 2022 års prishivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksarkivets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till restaurering, arkivering och arkivförvaltning av kulturhistorisk, försvarsanknuten film samt för statsbidrag till enskilda arkiv.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 9.3 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 6:1 Riksarkivet**

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	441 117	441 117	441 117
Pris- och löneomräkning ²	3 891	9 157	13 792
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	22 938	-46	31
<i>varav BP22³</i>	<i>23 000</i>		
<i>– Förstärkning av Riksarkivets förvaltningsanslag</i>	<i>23 000</i>		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	467 946	450 228	454 940

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 23 000 000 kronor för 2022 för att i första hand täcka underskott i verksamhet inom myndigheten som helt finansieras med avgiftsintäkter.

Regeringen föreslår att 467 946 000 kronor anvisas under anslaget 6:1 *Riksarkivet* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 450 228 000 kronor respektive 454 940 000 kronor.

10 Kulturmiljö

10.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken.

De nationella målen för kulturmiljöarbetet är ett komplement till de nationella kulturpolitiska målen och de preciseringar som rör kulturmiljön som finns i flera av miljö kvalitetsmålen samt till generationsmålet för miljöarbetet (för mer information om de nationella miljömålen se utg.omr. 20).

10.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom kulturmiljö utgår från följande bedömningsgrunder:

- bidragsgivningens och den kyrkoantikvariska ersättningsens bidrag till måluppfyllelsen för kulturmiljöområdet
- en utvecklad tillämpning av lagstiftningen
- insatser för ökad kunskap, forskning och utveckling för kulturmiljöarbetet
- insatser för att öka delaktighet och tillgänglighet till kulturarvet
- samverkan och samarbete för ett brett ansvarstagande för kulturmiljön.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) är tillgänglighet av störst relevans för kulturmiljöområdet och omfattas av bedömningsgrunden Insatser för att öka delaktighet och tillgänglighet till kulturarvet. Barns och ungas tillgång till kultur omfattas av samma bedömningsgrund.

10.3 Resultatredovisning

Att främja en mångfald av kulturmiljöer

Bidragsgivningen ökar mångfalden och delaktigheten i kulturmiljöarbetet

Kulturmiljövårdsanslaget har använts för insatser i form av vård och tillgängliggörande av värdefulla kulturmiljöer, kulturlandskap och fornlämningar över hela landet. Under 2020 utbetalades totalt 273,7 miljoner kronor till kulturmiljövård, vilket är något mer än 2019. Av detta är nio miljoner kronor bidrag till kulturarvsarbete.

Tabell 10.1 Beslutade medel anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Miljoner kronor utbetalade per aktör och kategori

	2016	2017	2018	2019	2020
Länsstyrelserna	225,3	215,1	244,2	255,9	260,2
Kunskapsunderlag	37,9	32,5	30,7	36,1	33,5
Vårdinsatser	158,3	156,1	181,4	176,4	182,4
Information och tillgängliggörande	20	17,1	20,8	23	24,6
Arkeologi	6,3	7,1	8,2	10,3	3,9
Ersättning enligt 2 kap 14 § kulturmiljölagen (1988:950)	2,7	2,3	3,2	6,6	7,2
Riksantikvarieämbetet	29,3	37,7	25,7	12,7	13,6
Varav Kulturmiljövård ap.1	21,3	21,7	17,7	4,7	4,6
Inkl. Laponia förvaltning	2	2	2	2	2
Varav Kulturarvsverksamhet ¹ ap.2	8	16	8	8	9
Summa bidrag till kulturmiljövård	254,5	252,8	269,9	268,6	273,7

¹ För åren 2016–2017 ingår medel till arbetslivsmuseer i summan. Dessa medel återfinns fr.o.m. 2018 inom anslaget 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer.

Källa: Riksantikvarieämbetet.

Den största delen av kulturmiljövårdsanslaget beslutas för åtgärder i skyddade miljöer. Under 2020 fördelades totalt ca 178 miljoner kronor till olika kulturmiljövårdsinsatser i enligt lag skyddade miljöer. Till insatser i kulturmiljöer som saknar skydd enligt lag eller förordning har beviljats bidrag om ca 21 miljoner kronor, en liten ökning jämfört med året innan.

Kulturmiljövårdsanslaget har lämnats till insatser som bidragit till utveckling och förnyelse av kulturmiljöarbetet, t.ex. genom att belysa skilda aspekter av kulturarvet. Under året har flera förbisedda kulturarv uppmärksammats, bl.a. genom dokumentation, restaurering och tillgängliggörande av samiska kulturmiljöer. Både delaktigheten och allmänhetens tillgång till kulturarvet har ökat som ett resultat av informationsinsatser och tillgänglighetsåtgärder i kulturmiljöer över hela landet. Samtidigt har kulturarvets mångfald fortsatt stärkts genom att olika slags kulturmiljöer bevarats. Tack vare bidraget har lokalt och regionalt verksamma hantverkare kunnat bibehålla och utveckla sin kompetens genom arbetet med traditionella material och metoder.

Kyrkoantikvarisk ersättning

Under 2020 förbrukade Svenska kyrkan 434 miljoner kronor av den kyrkoantikvariska ersättningen. Det är fyra procent lägre än förbrukningen under 2019, vilket enligt Svenska kyrkan kan ha en förklaring i att pandemin till viss del påverkat möjligheterna att genomföra vård- och underhållsprojekt. Ansökningstrycket från församlingar och stift är dock fortsatt högt. Den största andelen av ersättningen har liksom tidigare gått till åtgärds-kategorin vårdinsatser (85 procent av förbrukade medel). 92 procent av ersättningen har gått till kyrkobyggnader, vilket innebär att andelen till denna objektstyp ökat ytterligare.

Tabell 10.2 Förbrukade medel kyrkoantikvarisk ersättning

Miljoner kronor, förbrukade per objektstyp

	2017	2018	2019	2020
Kyrkobyggnad	466,7	343,5	412,5	399,7
Kyrkotomt	7,6	7,1	2,8	2,2
Kyrkliga inventarier	30,1	28,7	25,7	24,2
Begravningsplats ¹	45,3	27,8	4,3	3,1
Övergripande planering eller flera objekt	7,3	9,7	8,3	5,3
Summa förbrukad kyrkoantikvarisk ersättning	557,0²	416,6	453,7	434,5

¹ Ett förtydligande om vilka åtgärder som bör bekostas av begravningsavgiften ligger bakom den kraftiga minskningen 2019 av hur mycket kyrkoantikvarisk ersättning som förbrukats för åtgärder på begravningsplatser.

² För 2017 har mer kyrkoantikvarisk ersättning förbrukats än de av staten tilldelade medlen för året (460 miljoner kronor). Skälet är ett tidigare överskott som möjliggjorde en ramfördelning som översteg statsanslaget under en period.

Källa: Svenska kyrkan.

Utvecklad regeltillämpning ger stöd i kulturmiljöarbetet

Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna har i olika former och varierande omfattning bedrivit tillsyn enligt kulturmiljölagen (1988:950) och enligt miljöbalken. Både Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna uppger att tillsynen har minskat i omfattning under året. Riksantikvarieämbetets insatser i form av vägledning när det gäller fornlämningsbegreppet och nya allmänna råd bedöms av myndigheten ha underlättat lagtillämpningen i kulturmiljöarbetet. Genomförda revideringar i den pågående översynen av riksintressen har resulterat i förbättrade kunskapsunderlag för den kommunala planeringen som gör att utpekade kulturmiljövärden kan tas tillvara.

Antalet skyddade byggnader och kulturmiljöer ökar långsamt

Antalet registrerade fornlämningar och registrerade övriga kulturhistoriska lämningar är alltså cirka 300 000 respektive 350 000. Endast en relativt liten ökning har skett i förhållande till föregående år. Förändringar i antalet registrerade lämningar mellan åren är överlag små. Vid utgången av 2020 fanns det 2 530 byggnadsminnen, varav 274 statliga, registrerade i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister. Av dessa har 27 byggnadsminnen, varav 8 statliga, tillkommit de senaste två åren. Fram till december 2018 hade totalt 39 byggnadsminnen hävts, varav 27 enskilt ägda och 12 statligt ägda. Under 2019 och 2020 hävdes ett enskilt byggnadsminne per år, medan inga statliga byggnadsminnen hävdes.

Antalet kyrkobyggnader som Svenska kyrkan äger och som omfattas av 4 kap. kulturmiljölagen uppgick 2020 till 3 331, varav 2 949 var skyddade av tillståndsplikt enligt 4 kap. 3–4 §§ kulturmiljölagen. Sedan relationsändringen kyrka–stat 2000 har antalet skyddade kyrkobyggnader ökat med 36 stycken genom särskilt beslut enligt 4 kap. 4 § samma lag. Antalet skyddade kyrkor som avyttrats under samma period uppgår till 34 stycken varav en avyttrats under 2020. Skyddet kvarstår efter avyttring.

Det finns 1 503 (april 2021) riksintressen för kulturmiljövård i hela landet. Dessa utgör i genomsnitt fyra procent av länens totala areal, men den procentuella andelen varierar stort mellan länen. Antalet riksintressen har minskat de senaste åren, till stor del beroende på länsstyrelsernas arbete med att se över riksintresseanspråken. Under 2020 tillkom i Kalmar län kulturresevatet Stensjö by. Det senaste kulturresevatet innan dess beslutades 2014. Det finns därmed 45 kulturresevat.

Att öka delaktigheten i kulturmiljöarbetet

Ett mer tillgängligt kulturarv

Av kulturmiljövårdsanslaget har länsstyrelserna under 2020 beviljat bidrag om 24,6 miljoner kronor till informationsinsatser och tillgängliggörande. Genom fysiska tillgänglighetsåtgärder och anpassad kommunikation har tillgängligheten till kulturmiljön ökat.

Den pågående digitaliseringen inom kulturarvsområdet har ökat allmänhetens tillgång till museernas arkiv och samlingar. Det statliga bidraget Kulturarvs-IT möjliggör årligen ett viktigt arbete med digitalisering och publicering av samlingar i databaser och på webbplatser. Totalt har 21 arbetsledare och 113 personer med lönebidrag varit anställda under året. Det sammanlagda sökta beloppet översteg tillgängliga medel med cirka 1,6 miljoner kronor.

Ideella insatser i kulturarvsarbetet

Under 2020 fördelade Riksantikvarieämbetet 17 miljoner kronor (16 miljoner 2019) i statligt bidrag till arbetslivsmuseer, hembygds museer och övrigt ideellt kulturarvsarbete samt 4,75 miljoner kronor till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet. Nästan 27 miljoner kronor fördelades till ideell museiverksamhet med försvarshistorisk inriktning genom Statens försvarshistoriska museer och Statens maritima och transporthistoriska museer.

En ökad källa till kunskap, bildning och upplevelser

Tillgängliga kunskaper om kulturarvet

Möjligheterna att hitta och använda digitala och analoga resurser i Antikvarisk-topografiska arkivet och Vitterhetsakademiens bibliotek, båda vid Riksantikvarieämbetet, har förbättrats under året. Pandemin har orsakat bl.a. en halvering av antalet fysiska besök, men också sannolikt bidragit till den kraftigt ökade efterfrågan på digitala resurser, förfrågningar och beställningar av digitala kopior. Antikvarisk-topografiska arkivet utsågs under 2020 till Årets arkiv i Sverige.

Riksantikvarieämbetets besöksmål, Glimmingehus och Gamla Uppsala museum, har digitalt nått en mångdubbelt större publik i alla åldrar, betydligt fler än fysiska besök ett vanligt år. Knappt hälften respektive en dryg tredjedel av antalet besökare under året var barn. Genom temadagarna Kulturarvsdagen och Arkeologidagen, som samordnas av Riksantikvarieämbetet och genomförs av olika aktörer över hela landet, har kunskaper om kulturarvet spridits till en bred allmänhet. 26 respektive 15 procent av arrangörerna hade särskilda aktiviteter för barn. Nytt för året var möjligheten att delta med digitala arrangemang. Tillgång till könsuppdelad statistik saknas.

Pandemin har medfört att människor besökt kulturresevat, fornlämningsområden och andra kulturhistoriskt intressanta områden i större utsträckning än tidigare. Trycket på många besöksmål har varit stort och kulturmiljöaktörernas arbete för ökad fysisk och digital tillgänglighet till kulturmiljön har mött verkliga behov. Samtidigt har det orsakat ökat slitage på fornlämningsområden och andra kulturhistoriskt intressanta områden vilket ställer krav på större samhälleliga insatser för att vårda och utveckla dessa miljöer.

Bidagsfördelning till kulturarvsforskning och utvecklingsarbete

I utlysningen för 2020 beviljades medel till 22 projekt. Utöver det fördelades medel till fyra fortsättningsprojekt för centrala museers forskning. De beviljade projekten leddes av 12 kvinnor respektive 14 män. Forskningsresultaten av anslaget ska publiceras med

öppen tillgång (se utg.omr. 16 avsnitt 7) och har spridits brett vid seminarier och via olika informationskanaler. En utvärdering av myndighetens FoU-verksamhet som Riksantikvarieämbetet gjorde 2020 visar att FoU-programmet för 2012–2016 resulterat i forskningsprojekt av god vetenskaplig kvalitet och att flera projekt fått effekter i form av följdprojekt.

Arkeologi och arkeologisk uppdragsverksamhet

Den arkeologiska uppdragsverksamheten vid Statens historiska museer har bidragit till ny och ökad kunskap som förmedlats till en bred publik, bl.a. via webbplatsen arkeologerna.com. Antal unika besök på webbplatsen ökade med 47 procent från 2019 till 2020 och antalet följare i sociala medier mer än fördubblades. Verksamheten uppvisar för 2020 ett positivt resultat med 9,9 miljoner kronor, vilket innebär ett positivt resultat för tredje året i rad.

Ökad helhetssyn för att tillvarata kulturmiljön i samhällsutvecklingen

Det tvärssektoriella kulturmiljöarbetet utvecklas

Den kulturmiljööversikt som Riksantikvarieämbetet publicerade 2020 visar att kulturmiljöarbetet har svårt att ta plats i miljömålssystemet och att det är svårt att bedöma kulturmiljöförlusterna till följd av den otillräckliga uppföljningen och bristande dataunderlag. Regeringen kan ändå konstatera att för flera av de miljökvalitetsmål som har preciseringar för kulturmiljön är utvecklingen negativ (se även utg.omr. 20 avsnitt 3.4).

Under 2020 har Riksantikvarieämbetet slutredovisat uppdraget att stödja och följa tio myndigheters framtagande och genomförande av vägledande strategier för kulturmiljöfrågor (Ku2020/00120). Riksantikvarieämbetets insatser med kunskaps-spridning och framtagande av metodstöd och vägledande material har stärkt andra aktörer i hanteringen av kulturmiljövärden. En uppdaterad handlingsplan för klimatanpassning har antagits under året. Som resultat av årets insatser har flera riksintressen för kulturmiljövården uppdaterats och kunskaperna om vattenanknutna kulturmiljöer har ökat. Inom skogsbruket bröts dock de senaste årens positiva trend med minskande skador på kända kulturlämningar 2020 (se även utg.omr. 23 avsnitt 2.6.3). Med anledning av detta har Riksantikvarieämbetet identifierat ett antal brister att åtgärda i det fortsatta arbetet.

Regionalt och lokalt arbete för kulturmiljön

Under 2020 slutrapporterade Riksantikvarieämbetet regeringsuppdraget om kulturhistoriska värden i plan- och byggprocesser (Ku2020/01120). Myndigheten konstaterar att lagar och regelverk ger förutsättningar för integrering och tillvaratagande av kulturvärden men att det finns utmaningar när det gäller tillämpningen. Tillgång till antikvarisk kompetens i plan- och byggprocesser liksom aktuella kulturmiljöprogram saknas alltså i många kommuner. Flertalet länsstyrelser redovisar fortsatt utveckling av det tvärssektoriella arbetet för kulturmiljön och resultat i form av förbättrade kunskapsunderlag för olika samhällsprocesser, t.ex. för vattenanknutna kulturmiljöer och med nya översyner av riksintressen. Från anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* har totalt 19,7 miljoner kronor utbetalats till framtagande av regionala och kommunala kunskapsunderlag, bl.a. för riksintressen, kommunala kulturmiljöprogram och vattenanknutna kulturmiljöer.

10.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens bedömning är att kulturmiljöområdet sammantaget utvecklas i positiv riktning, i enlighet med de nationella kulturmiljömålen. Resultaten av kulturmiljöaktörernas insatser bedöms ha bidragit till ökad måluppfyllelse. De vårdinsatser och insatser för tillgängliggörande som genomförts under året har bidragit till att en mångfald kulturmiljöer över hela landet kunnat bevaras, användas och utvecklas. Bidragsgivningen har också stimulerat utveckling av kulturmiljöarbetet. Kunskapsfrämjande insatser och utåtriktad verksamhet har stärkt delaktigheten i kulturmiljöarbetet och ökat människors möjligheter att ta del av kulturarvet. Förutsättningarna för det ideella kulturarvsarbetet har dock försämrats under pandemin.

Regeringen konstaterar att samarbetet kring integrering av kulturmiljövården i olika samhällsbyggnadsprocesser ökar. Dock behöver tillgången till kulturmiljökompetens och aktuella kunskapsunderlag om kulturmiljön öka. Regeringen bedömer att arbetet med att utveckla kulturmiljöaspekterna inom vissa områden bör fortsätta, t.ex. genom att fortsätta arbetet med de kulturmiljöstrategier som tagits fram av tio berörda myndigheter. Skydd och en bättre skötsel för att bevara områden med höga natur- och kulturmiljövården i skogar och vattenmiljöer samt ett fortsatt och hållbart nyttjande av odlingslandskapet behövs för att miljömålen ska kunna nås (se även utg.omr. 20). Regeringen konstaterar att med utvecklingsstryck i samhällsbyggnaden som påverkar kulturmiljön följer behov av resurser och uppdrag som möjliggör tillvaratagande av kulturmiljövården. Det finns även ett behov av att utveckla uppföljning av kulturmiljöns tillstånd och förändring, bl.a. inom ramen för miljömålssystemet.

10.5 Politikens inriktning

Vård och utveckling av kulturmiljön

Regeringen föreslår att det statliga stödet till kulturmiljövård stärks för att möta behovet av vårdinsatser i kulturmiljöer över hela landet. Bidraget till kulturmiljövård har avgörande betydelse för att en mångfald av kulturmiljöer ska kunna bevaras och utvecklas. Bidraget utgör även ett viktigt stöd för möjligheten att bevara och föra vidare det immateriella kulturarvet. Förslaget bidrar till att främja ett levande kulturarv som är angeläget för människor i dag och som bevaras för kommande generationer.

10.6 Budgetförslag

10.6.1 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tabell 10.3 Anslagsutveckling 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tusental kronor

2020	Utfall	274 988	Anslagssparande	6 846
2021	Anslag	288 996 ¹	Utgiftsprognos	293 307
2022	Förslag	286 384		
2023	Beräknat	289 526 ²		
2024	Beräknat	292 372³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 286 384 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 286 384 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksantikvarieämbetets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom kulturmiljöområdet, till utgifter för statsbidrag till löner för arbetsledare inom ramen för Kulturarvs-IT samt för det svenska bidraget till Europeana. Vidare får anslaget användas för utgifter vid avvecklingen av Riksutställningar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 10.4 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	288 996	288 996	288 996
Pris- och löneomräkning ²	2 088	5 282	8 174
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-4 700	-4 752	-4 798
<i>varav BP22³</i>	<i>-4 700</i>	<i>-4 700</i>	<i>-4 700</i>
– Överlåtelse av ansvar för Gamla Uppsala museum	-4 700	-4 700	-4 700
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	286 384	289 526	292 372

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 4 700 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att Riksantikvarieämbetet överlätit ansvaret för driften av besöksmålet Gamla Uppsala museum till Region Uppsala (se avsnitt 11.6).

Regeringen föreslår att 286 384 000 kronor anvisas under anslaget 7:1 Riksantikvarieämbetet för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 289 526 000 kronor respektive 292 372 000 kronor.

10.6.2 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tabell 10.5 Anslagsutveckling 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

2020	Utfall	273 266	Anslagssparande	-2 784
2021	Anslag	287 542 ¹	Utgiftsprognos	282 298
2022	Förslag	276 042		
2023	Beräknat	276 042		
2024	Beräknat	276 042		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kulturmiljövård. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till hembygds museer och ideella kulturarvsverksamheter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 10.6 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	267 542	267 542	267 542
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	8 500	8 500	8 500
varav BP22	8 500	8 500	8 500
– Finansiering	-1 500	-1 500	-1 500
– Stärkt stöd för vård av kulturmiljöer	10 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	276 042	276 042	276 042

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 10 000 000 kronor årligen för 2022–2024 för att stärka det statliga stödet för vård och utveckling av kulturmiljöer. Vidare minskas anslaget med 1 500 000 kronor per år för 2022–2024 för omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Regeringen föreslår att 276 042 000 kronor anvisas under anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 276 042 000 kronor respektive 276 042 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2023–2025.

Skälen för regeringens förslag: Projekt inom kulturmiljövårdsområdet sträcker sig ofta över flera kalenderår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2023–2025.

Tabell 10.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Förslag År 2023	Förslag År 2024	Förslag År 2025
Ingående åtaganden	70 280	67 553	89 617			
Nya åtaganden	62 096	81 850	70 000			
Infriade åtaganden	-64 823	-59 786	-69 617	-64 944	-15 761	-9 295
Utestående åtaganden	67 553	89 617	90 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	90 000	90 000	90 000			

10.6.3 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tabell 10.8 Anslagsutveckling 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tusental kronor

2020	Utfall	460 000	Anslagssparande	
2021	Anslag	460 000 ¹	Utgiftsprognos	460 000
2022	Förslag	460 000		
2023	Beräknat	460 000		
2024	Beräknat	460 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för kyrkoantikvarisk ersättning enligt kulturmiljölagen (1988:950) i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Den kyrkoantikvariska ersättningen får användas till kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser och ska fördelas av Svenska kyrkan efter samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 10.9 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	460 000	460 000	460 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	460 000	460 000	460 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 460 000 000 kronor anvisas under anslaget 7:3 *Kyrkoantikvarisk ersättning* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 460 000 000 kronor respektive 460 000 000 kronor.

10.6.4 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tabell 10.10 Anslagsutveckling 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tusental kronor

2020	Utfall	8 000	Anslagssparande	
2021	Anslag	8 000 ¹	Utgiftsprognos	7 931
2022	Förslag	8 000		
2023	Beräknat	8 000		
2024	Beräknat	8 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till arbetslivsmuseer.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 10.11 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	8 000	8 000	8 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 000	8 000	8 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 8 000 000 kronor anvisas under anslaget 7:4 *Bidrag till arbetslivsmuseer* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 8 000 000 kronor respektive 8 000 000 kronor.

11 Museer och utställningar

11.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken.

11.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom museer och utställningar utgår från följande bedömningsgrunder:

- besöksutveckling
- tillgänglighetsarbete i publik verksamhet
- samlingarnas tillstånd och insatser för bevarande
- insatser som främjar ny kunskap och förmedling av forskning
- internationellt utbyte och samverkan.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) är samtliga relevanta och ingår i resultatredovisningen. Konstnärlig förnyelse och utveckling av verksamheten redovisas genom bl.a. den forskning och kunskapsuppbyggnad som bedrivs.

11.3 Resultatredovisning

Drastiskt minskade fysiska besök och intäktsbortfall

Antalet registrerade besök 2020 till de centrala museerna, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetets besöksmål uppgick till 2 466 969 besök, en minskning med 72 procent jämfört med 2019. I de flesta fall har nedgången bland vuxna respektive barn och unga varit ungefär lika stor, men några smärre undantag finns. Resultatet är en effekt av pandemin och de restriktioner som inneburit att i stort sett samtliga dessa museer höll stängt under stora delar under året fr.o.m. slutet av mars. Även under de perioder under 2020 då vissa museer höll öppet var antalet besökare som gavs tillträde kraftigt reducerat. Det syns få tecken på någon allmänt förändrad ålderssammansättning bland museibesökarna.

Tabell 11.1 Besöksutveckling 2016–2020, avrundat till närmsta tusental

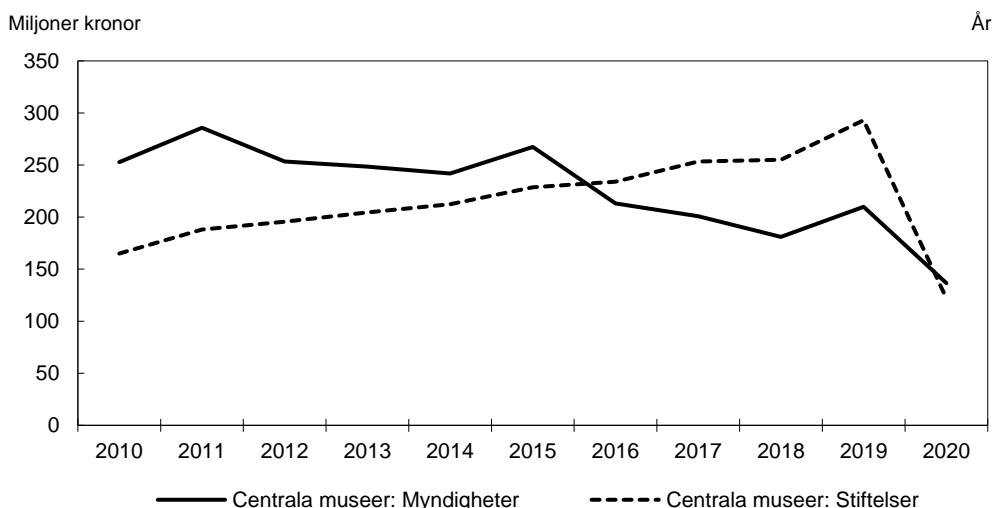
Antal besökare till de centrala museerna, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetets besöksmål

	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019	År 2020
Totalt antal besök ¹	7 900 000	7 781 000	7 445 000	8 977 000	2 466 000

¹ Beräkningarna av totalt antal besök utgörs av antalet anläggningsbesök och om anläggningsbesök inte rapporterats används verksamhetsbesök.

Källa: Myndigheten för kulturanalys.

Könsfördelningen bland besökarna på dessa museer var under 2020, precis som 2018 och 2019, till övervägande delen kvinnor, men skiljer sig åt mellan museerna. På museet med högst procentuell andel manliga besökare var fördelningen 60 procent män och 40 procent kvinnor.

Diagram 11.1 Diagram över avgiftsintäkter till 8:1 Centrala museer: Myndigheter och 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Anm.: I avgiftsintäkterna ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning, ev. sponsring och lokaluthyrning m.m. Avgiftsintäkter för Arkeologisk uppdragsverksamhet, Cosmonovas verksamhet och Vasamuseets verksamhet redovisas separat i detta avsnitt, se 11.7.

Som en följd av kraftigt reducerad verksamhet och minskat antal besökare redovisar de centrala museerna stora intäktsbortfall. Regeringen har under 2020 tillfört ett flertal statligt finansierade museer och kulturverksamheter krisstöd om totalt 284,4 miljoner kronor. Stödet har varit nödvändigt för att institutionerna ska kunna täcka fasta kostnader och för att i vissa fall, när det gäller institutioner som inte är myndigheter, undvika likvidation och konkurs.

Ökat digitalt tillgänglighetsarbete i den publika verksamheten

De statligt finansierade museerna har under större delen av 2020 inte kunnat visa planerade utställningar för publik i lokalerna på grund av pandemin. Även verksamhet som föreläsningar, offentliga visningar, skolvisningar och bokade gruppvisningar i respektive museums lokaler har sedan slutet av mars 2020 varit inställda. Däremot har museerna gjort stora insatser för att växla upp den digitala förmedlingsverksamheten. Genom bl.a. inspelade eller livesända visningar i digitala kanaler, utveckling och tillämpning av ny teknik och digitala verktyg, registreringar i Europeana och Digitalt museum har de centrala museerna stärkt tillgängligheten till samlingarna och de publika verksamheterna för flera olika målgrupper i hela landet. Ett resultat av insatserna för publik verksamhet under året är även utveckling mot en högre grad av interaktivitet i det digitala mötet.

Goda resultat inom samlingsvården men alltjämt stor eftersläpning

De centrala museerna har genomfört åtgärder för att säkerställa samlingarnas bevarande genom bl.a. konservering, inventering, säkerhetsåtgärder, klimatanpassning av lokaler och skadedjursbekämpning, vilket resulterat i förbättrad vård och ökad säkerhet för samlingarna. Under året har flertalet museer ställt om och kunnat intensifiera arbetet med digitalisering av samlingarna och sammantaget redovisas ett gott resultat på området. I stort sett samtliga centrala museer redovisar dock en stor eftersläpning i arbetet med att digitalt registrera samlingarna (dvs. digitisera dem), fotografera dem samt placera dem så att förflyttningar av föremål kan följas och inventeringar göras.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör bejaka varje museums särart utifrån dess samlingar och museernas uppgift att tillgängliggöra dessa (bet.

2016/17:KrU9 punkt 2, rskr. 2016/17:281). Regeringen har tillmötesgått detta genom att se över styrningen av de centrala museer som är myndigheter och vissa centrala museer som är stiftelser. Under 2017 sågs förordningarna med instruktioner för museimyndigheterna över och ett antal uppgifter om att beakta tvärgående perspektiv i verksamheten togs bort för att förtydliga varje museums särart (SFS 2017:1086–1091, 2017:1261 och 2017:1262). Motsvarande förändringar genomfördes under 2019 i de beslut om riktlinjer för statens bidrag till de centrala stiftelsemuseerna för budgetåret 2020 (Ku2019/02020). Regeringen har löpande varit i nära dialog med musei-myndigheter som mellan 2017 och 2019 inordnat uppgifter från andra myndigheter och museer, såsom Statens historiska museer som inordnat de uppgifter som myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet tidigare hade och Statens maritima och transporthistoriska museer som inordnat Järnvägsmuseet och de samlingar som Trafikverket tidigare ansvarat för. Dessa museimyndigheter har i olika sammanhang lyft fram att de, trots dessa organisationsförändringar, lyckats behålla och utveckla en tydlig profil och ett eget varumärke för vart och ett av museerna, utifrån museernas olika samlingsområden. Även Statskontorets myndighetsanalys av Statens historiska museer (rapport 2021:8) lyfter fram att museerna har fortsatt att fungera som egna varumärken efter organisationsförändringen 2018. Mot bakgrund av detta anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett. Regeringen anser med detta att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Fortsatt framväxt av ny kunskap och förmedlad forskning

Forskning och kunskapsuppbyggnad vid museerna har trots pandemin bedrivits, ofta i nära koppling till samlingsarbete, och utgjort ett led i att främja möjlighet till kulturupplevelser och bildning samt ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Forskning som fått stöd genom anslaget 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* har publicerats i vetenskapliga tidskrifter under året, varav vissa med öppen tillgång (se utg.omr. 16 avsnitt 7). Museernas forskning har bedrivits i samverkan med andra nationella och internationella institutioner och i hög grad med stöd av extern finansiering. Samlingar och arkiv har nyttjats av forskare och studenter.

Utvecklat internationellt utbyte och samarbete under förändrade förutsättningar

Pandemin har försvärat museernas arbete med internationellt utbyte och samverkan i enlighet med det kulturpolitiska målet, då planerade resor behövts ställas in och såväl utställningsprojekt som ut- och inlån av föremål fått skjutas på framtiden. Samtidigt har pandemin påskyndat etablerandet av internationellt samarbete och kommunikation utan resor i bl.a. internationella nätverk, besök och delegationer av forskare och museirepresentanter samt samarbeten inom utställningsverksamheterna. För att underlätta för svenska museer att låna in kulturföremål från utlandet tillsatte regeringen i september 2019 en utredning för att analysera och föreslå hur ett skydd mot processuella åtgärder för inlånade utländska kulturföremål ska utformas. Utredningen presenterade sitt betänkande *Immunitet för utställningsföremål* (SOU 2021:28) i april 2021. Betänkandet har skickats på remiss och förslagen bereds nu inom Regeringskansliet.

11.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen konstaterar att pandemin har haft en kraftigt negativ påverkan på museernas verksamhetsförutsättningar under 2020 och att effekterna troligen kommer att påverka verksamheterna under en längre period framöver. Trots detta är regeringens

sammantagna bedömning att de resultat som har åstadkommit under 2020 har bidragit positivt till måluppfyllelsen på området.

Besöksutvecklingen visar på en historisk minskning med stora intäktsbortfall som följd. De statligt finansierade museerna har visat att de snabbt och innovativt kunnat anpassa och ställa om sin verksamhet till de nya förutsättningar som pandemin medfört. Den utökade digitala tillgängligheten till verksamhet och samlingar, samt fortsatt prioriterat arbete för barns och ungas tillgång till kultur, har bidragit till att målen om allas möjlighet att delta i kulturlivet, allas möjlighet till kulturupplevelser och bildning samt att särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur i viss utsträckning uppfyllts.

Regeringen bedömer dock att när det gäller samlingarnas tillstånd och förutsättningar för bevarande, utgör eftersläpningen i digitisering av samlingarna en kritisk faktor. Detta påverkar dels spårbarheten och därmed möjligheterna att minska riskerna för stöld och förlust, dels förutsättningarna för samlingarna att bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad. Regeringens bedömning är att digitisering behöver prioriteras för att museerna ska kunna komma till rätta med samlingarnas tillstånd inom överskådlig tid.

11.5 Politikens inriktning

Inrättande av Sveriges museum om Förintelsen

Regeringen föreslår att Statens historiska museer tillförs medel för att inrätta ett museum om Förintelsen. Förintelsen är ett brott mot mänskligheten som saknar motstycke i historien. Nazisternas folk mord under andra världskriget är också en del av Sveriges historia och hågkomsten av Förintelsen är en angelägenhet för alla i hela landet. Nya generationer ska kunna lära av historien. I mars 2021 gav regeringen Statens historiska museer i uppdrag att lämna förslag till inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen inom myndigheten (Ku2021/00875). Myndigheten redovisade uppdraget i juni 2021 (Ku2021/01573). Regeringen avser, som nästa steg, att ge Statens historiska museer i uppdrag att inrätta museet inom myndigheten. Regeringen har ambitionen att museet ska vara inrättat och inleda en publik verksamhet den 1 juli 2022. Utvecklingen till en fullskalig museiverksamhet är ett långsiktigt flerårigt arbete. Regeringen avser att tillföra Statens historiska museer medel för det fortsatta arbetet med att inrätta museet och bygga upp verksamheten, genom en successiv ökning av anslaget. Regeringen föreslår vidare att Statens historiska museer tillförs medel för en bred treårig satsning på spridning av och utbildning om den svenskspråkiga versionen av Dimensions in Testimony (DiT) för skolor och museer i hela landet.

Inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen, inklusive den tillfälliga satsningen, är en del av Sveriges åtaganden, s.k. pledges, som ska presenteras på Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism i oktober 2021 (se utg.omr. 1 avsnitt 10.5).

Digitalisering av kulturarvet

Regeringen föreslår att medel tillförs de centrala museer som är myndigheter för att säkra digitalt tillgängliga och spårbara samlingar och för utveckling av digitala tjänster. Det övergripande målet för regeringens digitaliseringsstrategi är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Pandemin har tydliggjort betydelsen av att museernas samlingar finns digitalt tillgängliga med kvalitativa metadata. Det är dels en förutsättning för både nationell och internationell forskning och kunskapsutveckling, dels en fråga om tillgänglighet och allas lika tillgång till det

gemensamma kulturarvet. Att ordna upp och digitisera (konvertera information från analog till digital form) samlingarna är även nödvändigt för att kunna bedriva en säker och aktiv samlingsförvaltning (se även avsnitt 5.5).

Framtidssäkrad samlingsförvaltning och kunskapsuppbyggnad

Regeringen föreslår att Stiftelsen Skansen tillförs medel för förvaltnings- och underhållsbehov. Många av Skansens miljöer, anläggningar och museala byggnader har stora restaurerings- och renoveringsbehov. Regeringen föreslår vidare att medel tillförs Stiftelsen Skansen, Stiftelsen Tekniska museet, Stiftelsen Nordiska museet och Stiftelsen Arbetets museum för att stärka dessa verksamheter.

Regeringen föreslår att Föremålsvården i Kiruna tillförs medel för ökade kostnader i samband med flytt till nya lokaler på grund av samhällsomvandlingen i Kiruna. Föremålsvården i Kiruna arbetar för att kulturarvet ska bevaras och tillhandahållas åt nuvarande och kommande generationer. Verksamheten är av stor vikt för de nationella kulturarvsinstitutionerna då de erbjuder tjänster inom vård, konservering och digitalisering av svenskt kulturarv.

Långsiktig finansiering av pollenövervakningen i Sverige

Regeringen föreslår att Naturhistoriska riksmuseet tillförs medel för att ta ett heltäckande ansvar för pollenövervakningen i Sverige. Tillförlitliga pollenprognoser är en samhällsviktig verksamhet. Sveriges ca 2,5 miljoner pollenallergiker behöver tillförlitliga prognoser för att styra sin medicinering, hantera sin livssituation och mildra effekterna av sin allergi. Regeringen bedömer att ett utökat statligt åtagande för pollenprognoserna är angeläget och att det finns tydliga incitament för att skapa en hållbar och sammanhållen organisation för verksamheten med pollenmätningar på nationell nivå.

11.6 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen gör i revisionsberättelsen avseende Statens centrum för arkitektur och designs årsredovisning för 2020 en reservation. Grund för reservationen är att myndigheten i årsredovisningen inte redovisat en fördelning av myndighetens totala intäkter och kostnader. Det är inte förenligt med 3 kap. 2 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Myndigheten har senare inkommit med uppgifterna till regeringen och frågan har följts upp vid den årliga myndighetsdialogen.

Riksrevisionen gör i revisionsberättelsen avseende Nationalmuseums årsredovisning för 2020 en reservation. Myndigheten har under flera års tid ackumulerat ett allt större underskott för avgiftsområdet Försäljning av varor. Det ackumulerade underskottet uppgår till 6 479 000 kronor per den 31 december 2020. Det är inte förenligt med det ekonomiska målet för Försäljning av varor som enligt 5 § andra stycket avgiftsförordningen (1992:191) ska beräknas så att avgifterna helt täcker verksamhetens kostnader. Regeringen har för 2021 beslutat att låta Nationalmuseum täcka delar av det ackumulerade underskottet med anslagsmedel. Myndigheten har genomfört ett antal åtgärder under 2020 för att utveckla och effektivisera butikverksamheten framåt och frågan följdes upp vid den årliga myndighetsdialogen.

11.7 Budgetförslag

11.7.1 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tabell 11.2 Anslagsutveckling 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tusental

2020	Utfall	1 476 736	Anslagssparande	13 467
2021	Anslag	1 553 091 ¹	Utgiftsprognos	1 514 855
2022	Förslag	1 451 114		
2023	Beräknat	1 386 973 ²		
2024	Beräknat	1 391 993³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 369 762 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 360 533 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för förvaltningsutgifter för följande centrala museer som är myndigheter: Statens historiska museer, Nationalmuseum, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur, Statens maritima och transporthistoriska museer, Statens centrum för arkitektur och design, Statens försvarshistoriska museer och Moderna museet. Anslaget får även användas av nämnda myndigheter för utgifter för statsbidrag till ändamål inom museiområdet. Vidare får anslaget användas för utgifter vid avvecklingen av myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet.

Tabell 11.3 Sammanställning över medelstillelning till Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

Myndighet	2021 ¹	2022 ²
Statens historiska museer	183 354	202 057
Nationalmuseum	252 198	248 994
Naturhistoriska riksmuseet	204 499	211 233
Statens museer för världskultur	203 162	200 394
Statens maritima och transporthistoriska museer	311 580	197 845
Statens centrum för arkitektur och design	62 025	62 444
Statens försvarshistoriska museer	135 462	137 415
Moderna museet	200 811	171 732
Digitalisering av kulturarvet och utveckling av digitala tjänster		19 000 ³
Summa	1 553 091	1 451 114

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Fördelningen av medel 2022 är preliminär.

³ Fördelning av medel sker i beslut om regleringsbrev för 2022.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 11.4 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 400 991	1 400 991	1 400 991
Pris- och löneomräkning ²	11 325	29 073	43 980
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	38 798	-43 091	-52 979
<i>varav BP22³</i>	<i>64 000</i>	<i>79 000</i>	<i>70 000</i>
– Stärkt nationellt arbete för pollenprognoser	15 000	15 000	15 000
– Digitalisering av kulturarvet och utveckling av digitala tjänster	19 000	19 000	
– Inrättande av Sveriges museum om Förintelsen	30 000	45 000	55 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 451 114	1 386 973	1 391 993

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för att möjliggöra för Naturhistoriska riksmuseet att samordna pollenövervakningen i Sverige. Vidare ökas anslaget med 19 000 000 kronor årligen för 2022 och 2023 för en satsning på digitalisering av kulturarvet och utveckling av digitala tjänster (se avsnitt 5.5). Anslaget ökas med 30 000 000 kronor för 2022, 45 000 000 kronor för 2023 och 55 000 000 kronor fr.o.m. 2024 för att inrätta Sveriges museum om Förintelsen vid Statens historiska museer och bygga upp verksamheten inom myndigheten. Förslaget bedöms leda till ett ökat antal anställda vid Statens historiska museer. Av kostnaderna för det nya museet beräknas 3 000 000 kronor per år under perioden 2022–2024 för en satsning på spridning av och utbildning om den svenskspråkiga versionen av *Dimensions in Testimony*.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att tidsbegränsade medel för att öka Moderna museets förvärv av konst upphör.

Regeringen föreslår att 1 451 114 000 kronor anvisas under anslaget 8:1 *Centrala museer: Myndigheter* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 386 973 000 kronor respektive 1 391 993 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 11.5 Sammanställning över avgiftsintäkter till 8:1 Centrala museer: Myndigheter**

Tusental kronor		
Myndighet	2019	2020
Statens historiska museer ¹	20 709	9 853
Nationalmuseum	42 303	18 731
Naturhistoriska riksmuseet ²	37 720	36 508
Statens museer för världskultur	14 458	7 279
Statens maritima och transporthistoriska museer ³	37 349	24 796
Statens centrum för arkitektur och design	3 280	1 472
Statens försvarshistoriska museer	14 809	8 620
Moderna museet	39 095	29 342
Summa	209 723	136 601

Anm.: I myndigheternas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning, eventuell sponsring och lokaluthyrning m.m.

¹ Intäkterna för Arkeologisk uppdragsverksamhet redovisas separat i tabell 11.6.

² Intäkterna för Cosmonovas verksamhet redovisas separat i tabell 11.7.

³ Intäkterna för Vasamuseets verksamhet redovisas separat i tabell 11.8.

Tabell 11.6 Arkeologisk uppdragsverksamhet

Tusental kronor				
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020	153 621	143 700	9 921	-37 754
Prognos 2021	130 430	126 770	3 660	-34 094
Budget 2022	131 734	129 000	2 734	-31 360

Källa: Statens historiska museer.

Inom den arkeologiska uppdragsverksamheten vid Statens historiska museer pågår sedan flera år ett strategiskt utvecklingsarbete för att uppnå en ekonomi som på längre sikt är i balans. Under fem av de sex år som verksamheten har bedrivits inom Statens historiska museer har verksamheten uppvisat ett positivt resultat. Regeringen noterar det ackumulerade underskottet i den arkeologiska uppdragsverksamheten och följer myndighetens arbete med detta.

Tabell 11.7 Uppdragsverksamhet Cosmonova

Tusental kronor				
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020	5 104	3 659	1 444	3 747
Prognos 2021 ¹	12 000	12 200	-200	3 547
Budget 2022	12 750	17 000	-4 250	-703

¹ Inklusive förslag till ändringar i statens budget 2021 i samband med denna proposition.

Källa: Naturhistoriska riksmuseet.

Tabell 11.8 Uppdragsverksamhet Vasamuseet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020 ¹	138 099	145 978	-7 879	471
Prognos 2021 ²	141 000	134 896	6 104	6 575
Budget 2022 ³	123 000	147 000	-24 000	-17 425

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2020 för uppdragsverksamhet genom anslag.² Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.³ Budget för 2022 är preliminär.

Källa: Statens maritima och transporthistoriska museer.

11.7.2 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tabell 11.9 Anslagsutveckling 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

2020	Utfall	380 714	Anslagssparande	
2021	Anslag	296 714 ¹	Utgiftsprognos	296 714
2022	Förslag	288 714		
2023	Beräknat	273 714		
2024	Beräknat	273 714		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till följande centrala museer som är stiftelser: Nordiska museet, Skansen, Tekniska museet och Arbetets museum.

Tabell 11.10 Sammanställning över medelstildelningen till Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2021 ¹	2022 ²
Stiftelsen Nordiska museet	128 229	123 229
Stiftelsen Skansen	86 386	91 386
Stiftelsen Tekniska museer	63 192	50 192
Stiftelsen Arbetets museum	18 907	18 907
Förstärkning av de centrala museer som är stiftelser		5 000 ³
Summa	296 714	288 714

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Medelstildelningen för 2022 är preliminär.³ Fördelning av medel sker i beslut om regleringsbrev för 2022.

Tabell 11.11 Sammanställning över avgiftsintäkter till Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2020	2021
Stiftelsen Nordiska museet	52 078	26 031
Stiftelsen Skansen	180 420	69 642
Stiftelsen Tekniska museet	56 322	26 521
Stiftelsen Arbetets museum	4 165	2 024
Summa	292 985	124 218

Anm.: I stiftelsernas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning och lokaluthyrning.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 11.12 Förändring av anslagsnivån 2022–2024 för 8:2 Centrala museer: Stiftelser**

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	268 714	268 714	268 714
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	20 000	5 000	5 000
<i>varav BP22</i>	<i>20 000</i>	<i>5 000</i>	<i>5 000</i>
– Förvaltning av Skansens anläggningar och miljöer samt förstärkning av de centrala museer som är stiftelser	20 000	5 000	5 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	288 714	273 714	273 714

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 15 000 000 kronor för 2022 för förvaltningskostnader för Stiftelsen Skansens anläggningar och fastigheter. Vidare ökas anslaget med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för att stärka det statliga bidraget till de museer som finansieras från anslaget.

Regeringen föreslår att 288 714 000 kronor anvisas under anslaget 8:2 *Centrala museer: Stiftelser* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 273 714 000 kronor respektive 273 714 000 kronor.

11.7.3 8:3 Bidrag till vissa museer**Tabell 11.13 Anslagsutveckling 8:3 Bidrag till vissa museer**

Tusental kronor

2020	Utfall	106 919	Anslagssparande
2021	Anslag	100 619 ¹	Utgiftsprognos
2022	Förslag	79 718	
2023	Beräknat	79 718	
2024	Beräknat	79 718	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till museer och liknande institutioner.

Tabell 11.14 Sammanställning över medelstildelning för Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

	2021 ¹	2022 ²
Stiftelsen Dansmuseifonden för Dansmuseet	12 454	10 454
Sveriges Fängelsemuseum	1 500	1 500
Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem	7 589	4 189
Stiftelsen Thielska gallerier	7 844	6 144
Stiftelsen Föremålsvården i Kiruna	15 025	19 025
Nobelprismuseet	10 452	4 952
Föreningen Svensk Form	4 713	4 713
Röhsska museet	502	502
Riksförbundet Sveriges museer	1 500	1 500
Stiftelsen Strindbergsmuseet	581	581
Stiftelsen Judiska museet i Stockholm	4 102	3 601
Bildmuseet	743	743
Zornsamlingarna	2 204	204
Stiftelsen Prins Eugens Waldemarsudde	25 910	12 410
Åjtte, Svenskt fjäll- och samemuseum	2 500	1 500
Form/Design Center	3 000	3 000
Gamla Uppsala museum		4 700
Summa	100 619	79 718

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Medelstildelningen för 2022 är preliminär.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 11.15 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 8:3 Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	71 019	71 019	71 019
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	8 700	8 700	8 700
<i>varav BP22</i>	<i>8 700</i>	<i>8 700</i>	<i>8 700</i>
– Överlåtelse av ansvar för Gamla Uppsala museum	4 700	4 700	4 700
– Förstärkning av Föremålsvården i Kiruna	4 000	4 000	4 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	-1	-1	-1
Förslag/beräknat anslag	79 718	79 718	79 718

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 4 700 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att Riksantikvarieämbetet överlätit ansvaret för driften av besöksmålet Gamla Uppsala museum till Region Uppsala. För ändamålet kommer Region Uppsala att tilldelas 4 700 000 kronor från anslaget fr.o.m. 2022. Vidare ökas anslaget med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för att stärka det statliga bidraget till Föremålsvården i Kiruna.

Regeringen föreslår att 79 718 000 kronor anvisas under anslaget 8:3 *Bidrag till vissa museer* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 79 718 000 kronor respektive 79 718 000 kronor.

11.7.4 8:4 Forum för levande historia

Tabell 11.16 Anslagsutveckling 8:4 Forum för levande historia

Tusental kronor

2020	Utfall	49 774	Anslagssparande	156
2021	Anslag	59 785 ¹	Utgiftsprognos	59 427
2022	Förslag	50 175		
2023	Beräknat	50 774 ²		
2024	Beräknat	51 301³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 50 175 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 50 175 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Forum för levande historias förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för såväl prissumma som omkostnader för prisutdelning, avseende ett pris för humanitära och demokratifrämjande insatser. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till den fond som inrättats av Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance, fr.o.m. 2013 benämnt International Holocaust Remembrance Alliance.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 11.17 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 8:4 Forum för levande historia

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	59 785	59 785	59 785
Pris- och löneomräkning ²	468	1 187	1 820
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-10 078	-10 198	-10 304
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 175	50 774	51 301

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 10 000 000 kronor till följd av att en tillfällig förstärkning av anslaget upphör fr.o.m. 2022.

Regeringen föreslår att 50 175 000 kronor anvisas under anslaget 8:4 *Forum för levande historia* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 50 774 000 kronor respektive 51 301 000 kronor.

11.7.5 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tabell 11.18 Anslagsutveckling 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tusental kronor

År	Utfall	Anslagssparande	
2020			80
2021	Anslag	80 ¹	Utgiftsprognos 79
2022	Förslag	80	
2023	Beräknat	80	
2024	Beräknat	80	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för utställningsgarantier. Anslaget får även användas för utgifter för inköp av kulturföremål som har sådant konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de införlivas med offentliga samlingar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 11.19 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	80	80	80
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	80	80	80

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 80 000 kronor anvisas under anslaget 8:5 *Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 80 000 kronor respektive 80 000 kronor.

12 Trossamfund

12.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för trossamfundspolitiken.

12.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom Trossamfund utgår från följande bedömningsgrunder:

- antalet församlingar och antalet medlemmar som får statligt stöd
- insatser för att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv långsiktig religiös verksamhet.

12.3 Resultatredovisning

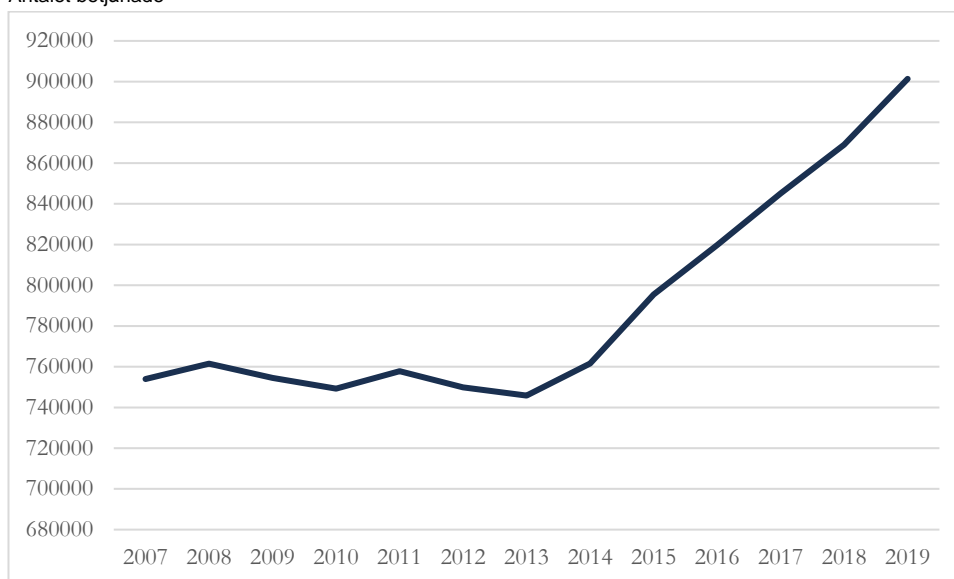
Det statliga stödet fortsätter att nå fler församlingar och medlemmar

Den 1 januari 2021 var 24 trossamfund och samverkansorgan statsbidragsberättigade enligt lagen (1999:932) om stöd till trossamfund och förordningen (1999:974) om statsbidrag till trossamfund. Under 2020 tillkom Mandéernas Trossamfundet i Sverige och Europa.

Enligt statistik från Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) fanns den 31 december 2019 totalt 901 352 betjänade personer inom de statsbidragsberättigade trossamfunden, en ökning med drygt 32 000 jämfört med 2018. Som visas i diagram 12.1 har andelen betjänade ökat kraftigt sedan 2014. De fem största statsbidragsberättigade trossamfunden var Romersk-katolska kyrkan, Equmeniakyrkan, Pingströrelsen, Evangeliska Frikyrkan och Evangeliska Fosterlandsstiftelsen.

Diagram 12.1 Antalet betjänade hos de statsbidragsberättigade trossamfunden

Antalet betjänade

Källa: SST:s budgetunderlag.

Från anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* utgick 2020 drygt 103 miljoner kronor som statligt bidrag till trossamfunden, vilket var drygt 25 miljoner mer än året innan. Spridningen av covid-19 medför negativa ekonomiska konsekvenser för de statsbidragsberättigade trossamfundens verksamhet, bl.a. i form av intäktsbortfall. Regeringen ansåg därför att det behövs insatser för att mildra dessa konsekvenser och anslaget ökades med 25 miljoner kronor.

Huvuddelen av stödet för 2020, drygt 81 miljoner kronor, fördelades liksom tidigare år till trossamfunden i form av organisationsbidrag. Stödet motsvarar ett bidrag på drygt 98 kronor per betjänad person, vilket är en ökning med drygt 28 kronor jämfört med föregående år.

Resterande del av stödet fördelades i form av verksamhetsbidrag respektive projektbidrag till trossamfunden.

Insatser för att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet

En grundläggande förutsättning för att trossamfunden ska kunna bedriva en religiös verksamhet är att de som deltar i samfundens verksamhet känner sig trygga. Nivån på det stöd som fördelas enligt förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhets- och höjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället minskade från 32 miljoner kronor 2019 till 22 miljoner kronor 2020 på anslag 6:1 *Allmänna val och demokrati* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Stödet riktar sig mot både trossamfund och andra organisationer som uppfyller förordningens krav. Kammarkollegiet beviljade 2020 ansökningar för 20 508 291 kronor. Huvuddelen av medlen gick till olika judiska organisationer (Ku2021/00998). Stödet går dels till skydd av byggnader, dels till bevakning av byggnader.

Utöver detta har satsningar gjorts av SST under året i syfte att stärka trossamfundens kapacitet. Det har rört sig bl.a. om insatser som varit kopplade till pandemin, så som att stödja samfunden i att kunna bedriva en religiös verksamhet trots de restriktioner som staten beslutat om, exempelvis kring begravingar.

12.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att de statliga insatserna i form av bl.a. stöd till trossamfund bidrar till att uppfylla målet för politikområdet genom att skapa förutsättningar för trossamfundens religiösa verksamhet.

Regeringen har under de senaste åren betonat att det är viktigt att stödet till trossamfunden måste upplevas legitimt både av samhället i stort och av trossamfunden själva. SST har publicerat en rapport där myndigheten visar att trossamfunden aktivt arbetar med frågor som rör samhällets grundläggande värderingar (Ku2021/00720). Regeringens bedömning är att myndighetens arbete stärker legitimiteten för stödet. Dock finns ett fortsatt behov av de utbildningsinsatser som SST bedriver för att stärka trossamfunden i frågor som rör samhällets grundläggande värderingar, demokrati och mänskliga rättigheter.

Regeringen bedömer vidare att utsattheten för många trossamfund fortsatt är hög och att statsbidraget för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället är betydelsefullt för att främja religionsfriheten i Sverige. År 2020 var första gången som söktrycket på statsbidraget var högre än tilldelade medel. Detta visar att bidraget är betydelsefullt för både trossamfunden och civilsamhället i stort.

12.5 Politikens inriktning

Förstärkning av säkerhetsbidrag till trossamfund

Regeringen föreslår att statsbidraget för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället tillförs ytterligare medel.

Utvecklingen när det gäller hot riktat mot religiösa byggnader och hat riktat mot religiösa funktionärer och utövare har ökat behovet av säkerhetshöjande åtgärder för trossamfund och andra organisationer inom det civila samhället. Efterfrågan på statligt stöd för att tillgodose olika skyddsbehov har ökat från trossamfunden. Det kan handla om stöd för skydd av byggnader, lokaler eller andra anläggningar och personella resurser eller tekniska lösningar för bevakning. Regeringen anser därför att det finns skäl att öka nivån på de medel som fördelas enligt förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället (utg.omr. 1 avsnitt 3.5 och 3.7). Åtgärden är en del av Sveriges åtaganden, s.k. pledges, som ska presenteras på Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism i oktober 2021 (utg. omr. 1 avsnitt 10.5).

Förstärkning av Myndigheten för stöd till trossamfund

Regeringen föreslår en ökning av anslaget till Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) för att myndigheten ska kunna förstärka sitt arbete med bidragshantering, bl.a. till följd av ett förtydligt demokrativillkor, kunskapsstöd i trossamfundsfrågor samt dialogen med andra myndigheter, kommuner, regioner, trossamfund och andra organisationer inom det civila samhället.

Sverige är ett av de mest sekulariserade länderna i världen och har samtidigt en av världens mest mångreligiösa befolkningar. Kunskap om religion och trossamfund vid myndigheter, kommuner och allmänhet bidrar till att förbättra dialogen mellan trossamfunden och samhällets övriga aktörer.

SST arbetar bl.a. med att bidra med kunskap om religion och samfundsliv i Sverige och har hand om frågor om trossamfundens roll i krisberedskapen. Myndigheten har märkt av en allt större efterfrågan från bl.a. kommuner och regioner på kunskapsstöd i dessa frågor. Under pandemin, när trossamfundens roll i krisberedskapen synliggjorts,

har efterfrågan ökat ytterligare. Regeringen bedömer att frågorna kommer att vara fortsatt aktuella inte minst under valåret 2022 och att efterfrågan på SST:s kunskapsstöd därmed kommer att vara fortsatt hög.

Regeringen avser att återkomma under mandatperioden med förslag om en, reformering av lagstiftningen avseende det statliga stödet till trossamfunden, bl.a. med ett förtydligt demokrativillkor (se avsnitt 16.5). En viktig del i arbetet är att säkerställa att statsbidrag lämnas till organisationer som i sin verksamhet respekterar demokratins idéer.

12.6 Budgetförslag

12.6.1 9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund

Tabell 12.1 Anslagsutveckling 9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund

Tusental kronor

2020	Utfall	12 643	Anslagssparande	437
2021	Anslag	13 212 ¹	Utgiftsprognos	13 488
2022	Förslag	16 327		
2023	Beräknat	16 510 ²		
2024	Beräknat	16 676 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 16 328 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 16 327 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för stöd till trossamfunds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 12.2 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	13 212	13 212	13 212
Pris- och löneomräkning ²	115	264	400
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	3 000	3 034	3 064
varav BP22 ³	3 000	3 000	3 000
– Förstärkning av Myndigheten för stöd till trossamfund (SST)	3 000	3 000	3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	16 327	16 510	16 676

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för att bl.a. förstärka arbetet med bidragshantering mot bakgrund av kommande lagstiftning med ett förtydligt demokrativillkor.

Regeringen föreslår att 16 327 000 kronor anvisas under anslaget 9:1 *Myndigheten för stöd till trossamfund* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 16 510 000 kronor respektive 16 676 000 kronor.

12.6.2 9:2 Stöd till trossamfund

Tabell 12.3 Anslagsutveckling 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

2020	Utfall	105 738	Anslagssparande	1 181
2021	Anslag	106 919 ¹	Utgiftsprognos	106 003
2022	Förslag	81 919		
2023	Beräknat	81 919		
2024	Beräknat	81 919		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till trossamfund. Anslaget får användas för utgifter för Skatteverkets avgiftshjälp.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 12.4 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	106 919	106 919	106 919
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-25 000	-25 000	-25 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	81 919	81 919	81 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att tidsbegränsade medel upphör.

Regeringen föreslår att 81 919 000 kronor anvisas under anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 81 919 000 kronor respektive 81 919 000 kronor.

13 Film

13.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken och för filmpolitiken.

13.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom film utgår från följande bedömningsgrunder:

- hur bidrag har fördelats med avseende på stöd till utveckling och produktion av svensk film
- insatser för att sprida och visa svensk film i hela Sverige och internationellt
- storleken på utbudet av svensk och utländsk film i olika visningsfönster
- publiksiffror för film i olika visningsfönster
- antalet filmer ur det svenska filmarvet som har digitaliserats och gjorts tillgängliga genom t.ex. visningar i Sverige och utomlands.

Bedömningen görs vidare utifrån de fyra gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet: barns och ungas tillgång till kultur, jämställdhet, tillgänglighet samt konstnärlig förnyelse och utveckling av verksamheten (se avsnitt 3.5).

Som grund för bedömningen ligger redovisningar och publikationer från Stiftelsen Svenska Filminstitutet (Filminstitutet), Konstnärsnämnden, Statens kulturråd, Myndigheten för kulturanalys och Nordicom.

13.3 Resultatredovisning

Covid-19-pandemin och filmområdet

Liksom inom andra kulturområden drabbades de aktörer inom film som direkt omfattas av publikrestriktionerna hårdast av pandemin, men effekterna spred sig i hela systemet. Finansiering av ny film är en komplicerad process som länge har varit starkt kopplad till en films intäkter från biografvisning. Affärsmodellen har allt mer ifrågasatts och försvagats i och med de digitala strömningstjänsternas tillväxt. Nedstängningen av biograferna resulterade i att processen accelererade akut.

För att motverka de negativa konsekvenserna av pandemin tillförde regeringen under 2020 totalt 425 miljoner kronor i krisstöd till filmområdet. Filminstitutet fördelade 56 procent av medlen till produktionsledet och resten till visningsområdet, varav den absolut största andelen till biograferna. I viss omfattning har aktörer på filmområdet också kunnat ta del av andra statliga krisstöd.

Kontinuitet i fokus för utveckling och produktion av ny svensk film

Filminspelningar omfattas inte av regleringen av allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, och fortsatte i större utsträckning än i andra länder. De jämförelsevis små svenska produktionsbolagen var dock ekonomiskt sårbara redan före pandemin. Produktionskostnaderna ökade avsevärt när flera projekt tvingades flytta till Sverige och den internationella finansieringen uteblev, samt på grund av kraven på smittsäkra inspelningar. De minskade biografintäkterna försvårade

finansiering och planering av kommande projekt, vilket i sin tur skapar problem med att upprätthålla kontinuerlig verksamhet och yrkesmässiga kompetens.

Under våren 2020 omfattades inte produktion av regeringens krisstöd, men Filminstitutet omfördelade efter samråd med berörda aktörer 70 miljoner kronor inom befintlig ram för att framför allt stötta pågående filmprojekt. Under hösten avsattes 235 miljoner kronor från regeringens krismedel till kompensation för utökade kostnader i produktion av film och dramaserier, samt stöd till produktionsbolag för kontinuitet i verksamheten. En treårig talangutvecklingssatsning på 50 miljoner kronor utformades tillsammans med regionala filmaktörer i syfte att stötta personer som har svårare att hitta vägar in i filmbranschen, i synnerhet i ett krisläge, t.ex. nyutexaminerade från filmutbildningar och andra som saknar jobberfarenhet och nätverk.

Det efterhandsstöd som baseras på biografbiljettintäkter reviderades för att ge extra stöd till de filmer som trots allt fick biopremiär. Sedan 2019 fördelas som komplement även ett efterhandsstöd baserat på filmens kvalitetsresultat, bl.a. festivaldeltagande.

Inom ramen för Konstnärsnämndens stödgivning fördelades under 2020 ca 13 miljoner kronor (12 miljoner kronor under 2019) till personer verksamma inom filmområdet i form av bl.a. arbetsstipendier, resebidrag och projektbidrag. (Konstnärsnämndens krisstöd redovisas i avsnitt 8.3)

Tabell 13.1 Nyckeltal för stöd till svensk filmproduktion (lång spelfilm)

	2016	2017	2018	2019	2020
Beviljade ansökningar (totalt antal) ¹	17 (325)	17 (385)	22 (370)	18 (473)	15 (405)
Andel, procent	5	4	6	4	4
Andel stöd av total budget (procent)	31,8	28,7	32,4	26,6	31,1
Genomsnitt budget (mnkr)	30,1	25,7	25,6	29,2	27,5

¹ Könsuppdelad statistik saknas på denna nivå, då det krävs en mer detaljerad genomgång av varje enskilt projekt för jämförbarhet.

Källa: Filminstitutet.

Spridning och visning av film i hela landet och internationellt

Biografsektorn tillhör den del av kulturlivet som drabbades hårdast av pandemin. Som följd av restriktionerna mot allmänna sammankomster och offentliga tillställningar var biograferna under stora delar av året mer eller mindre stängda. Samtidigt ökade tittandet på strömningstjänster för rörlig bild kraftigt. Under en genomsnittlig dag 2020 använde 56 procent av befolkningen (9 till 79 år) någon strömningstjänst för rörlig bild, vilket var en ökning med 9 procentenheter jämfört med 2019 (Mediebarometern 2019 och 2020. Nordicom, Göteborgs universitet). En stor osäkerhet för biograferna är i vilken omfattning publiken återvänder till biograferna när restriktionerna släpps.

Av de krisstöd som tillfördes aktörer som sprider och visar film gick 80 procent (148,8 miljoner kronor) till biografer. Övriga medel fördelades mellan distributörer och filmfestivaler. Inom ramen för ordinarie stödgivning gjordes omprioriteringar för att öka stödet till genomförda biografvisningar. Målgruppen för stödgivning förändrades när även de största biografägarna förlorade sina intäkter.

Tabell 13.2 Svensk film på biograf

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antal biografpremiärer svensk film	38	42	49	47	46	45	50	51	51	41 ¹
Antal premiärer totalt	240	219	249	248	273	307	286	284	293	217
Antal biografbesök svensk film (miljoner)	3,2	3,9	4,1	4,1	3,4	2,7	2,9	3,1	2,1	1,5
Antal biografbesök totalt (miljoner)	16,4	17,9	16,8	16,3	17,0	17,8	16,9	16,4	15,9	5,7
Svensk marknadsandel biograf (procent)	19,8	21,9	24,8	25,1	20,0	15,1	17,2	18,7	13,2	26,8

¹ Därutöver hade en lång spelfilm sin premiär på en digital strömningstjänst.

Källa: Filminstitutet. Könsuppdelad statistik saknas.

Under det första kvartalet gjordes 75 procent av 2020 års biografbesök. Det totala antalet besök sjönk med 64 procent (28 procent för svensk film) och intäkterna med 65 procent. Antalet premiärer minskade med 26 procent (20 procent för svensk film). De få biografier som höll öppet hade ett begränsat utbud av nya filmer, men visade samtidigt upp en stor idériedom i verksamheten. Minskad konkurrens från internationell film ledde till en dubbling av den svenska marknadsandelen på biograf jämfört med 2019. Samma tendens noterades i övriga nordiska länder.

Tiden mellan biografpremiär och visning i andra fönster förkortades kraftigt eller ersattes av simultana premiärer. En svensk långfilm hade enbart premiär digitalt. Intresset för att se svenska produktioner digitalt var stort, cirka 60 procent av de svenskar som sett minst en svensk film den senaste månaden uppgav att det skett via en abonnemangsbaserad strömningstjänst. Motsvarande andel för tv var 30 procent och för biograf 1 procent (Filminstitutets publikundersökning hösten 2020).

Svenska och internationella filmfestivaler tvingades till nytänkande och många genomfördes helt eller delvis digitalt. Tillgängligheten för publiken ökade, liksom möjligheterna att nå ut till nya grupper, men samtidigt tillkom kostnader för tekniska lösningar och svårigheter att planera på längre sikt. Svensk film var fortsatt väl representerad vid festivaler och utlandsförsäljningen höll en liknande nivå som 2019.

När det gäller de statliga medlen till filmkulturell verksamhet inom ramen för kultursamverkansmodellen avser Statens kulturråd att under 2021 se närmare på regionernas och Gotlands kommuns arbete på området, som en uppföljning av rapporten Främjas filmen - En översyn av filmområdet i kultursamverkansmodellen (Myndigheten för kulturanalys 2020:2).

Pandemin försvårar restaureringen av filmarvet

Det digitala restaureringsarbetet av filmer kunde inte genomföras som planerat som en följd av arbetsplatsrestriktioner. Visningar både i Sverige och internationellt ställdes in och fokus lades i stället på olika digitala lösningar. Användningen av digitalt material ökade markant liksom tillgängligheten till filmarvet via strömningstjänster eller tv.

Tabell 13.3 Digitalisering och tillgängliggörande av filmarvet

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Digitaliserade filmer	62	79	106	88	94	88	48
Biografvisningar (Filminstitutets distribution)		65	116	269	1 473	310	138
Tillgänglighet vod/bluray/dvd (procent) ¹				56	67	71	76

¹ Siffror är inte tillgängliga för åren 2014–2016.

Källa: Filminstitutet.

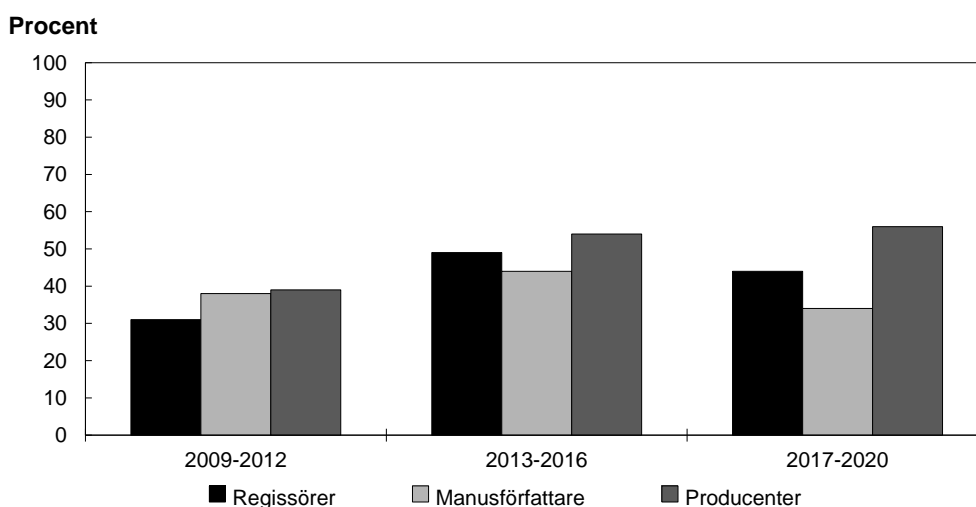
Fortsatt intresse för filmpedagogik

Fjärr- eller distansundervisning och publikrestriktioner för biografvisning försvårade arbetet med filmpedagogik både för elever och lärare. En särskild satsning ledde till att 165 skolklasser över hela landet kunde se filmen *And Then We Danced* utan kostnad (via strömning, även hemifrån) samt diskutera den utifrån en särskild handledning. Intresset från kommuner och kulturskolor för bidrag till skolbio och filmkurser etc. låg kvar på liknande nivå (81 ansökningar, 87 stycken 2019). Ett nationellt nätverk för film i kulturskolan startades av föreningen Filmregionerna och Filminstitutet för att stötta den filmpedagogiska utvecklingen.

Jämställdhet och breddad representation i fokus för filmdiskussioner

Slutåret för Filminstitutets handlingsplan för jämställdhet, 50/50 2020, inleddes positivt med att Göteborg Film Festival, som världens första filmfestival, genomfördes med ett helt jämställt program. Pandemin försvårade uppföljningen av handlingsplanen, men de digitala seminarier som genomfördes ledde till ett brett deltagande och genomslag både nationellt och internationellt.

Utvecklingen, mätt i fördelningen av produktionsstöd under perioden 2017–2020, visar att kategorierna producent och regissör kom närmast en jämn fördelning. Jämfört med tidigare mätperioder var det en fortsatt uppgång för andelen kvinnor på producentsidan, men en minskning när det gäller regissörer. För manusförfattare var tillbakagången ännu större.

Diagram 13.1 Jämställdhet på filmområdet 2009–2020 utifrån andel kvinnor på nyckelpositioner

Anm.: Nyckelpositioner i projekt som har fått produktionsstöd för lång spelfilm av konsulent, baserat på året då projektet fick stöd. Måluppfyllelsen mäts främst i fyraårsperioder för att se de långsiktiga trenderna, då varje enskilt år omfattar ett begränsat antal filmer och kan skapa stora fluktuationer.

Källa: Filminstitutet.

Filminstitutets årliga jämställdhetsrapport behandlade frågor om inkludering och diskriminering utifrån ålder och rasifiering (Vilka kvinnor? Filminstitutet 2020). Kvalitativ intervjustudie med 19 regissörer och skådespelare som identifierar sig som kvinnor, i åldrar mellan 27 och 66 år gamla). Där framkom att könsdiskriminering ofta samspelar med andra diskrimineringsgrunder och att den utpräglade utseende- och åldersfixeringen och de ojämlika ekonomiska strukturerna i filmbranschen särskilt drabbar äldre kvinnor och kvinnor som rasifieras.

För att främja tillgång till film på de nationella minoritetsspråken inrättades stöd till kommuner och regioner för insatser riktade till barn och unga, samt stöd för spridning och visning. Produktionssatsningen GLÖD lanserades tillsammans med Folkets Bio och Utbildningsradion. Projekt har även fått medel från ordinarie produktionsstöd.

Jämställdhet, breddad representation och andra frågor kopplade till deltagande och tillgänglighet på filmområdet fick mycket utrymme i samhällsdebatten under året. Intresset för Filminstitutets femton Filmrumsseminarier om aktuella frågor växte, mätt i ett ökat antalet besök både för live-strömmade evenemang och visningar i efterhand.

13.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

De extra statliga medel som tillförts med anledning av pandemin har, tillsammans med det ordinarie statliga bidraget till film, haft en avgörande betydelse för måluppfyllelsen inom filmpolitiken. Krisstöden bidrog till att rädda biografier, festivaler och produktionsbolag m.fl. från nedläggning och konkurs. Utveckling och produktion av svensk film och dramaserier kunde fortgå kontinuerligt. Måluppfyllelsen av svensk films kvalitet är mer svårbedömd på grund av minskad internationell spridning och biografernas nedstängning, men beräkningar visar att den genomsnittliga kvalitetspoängen låg något högre än 2019.

När det gäller spridning och visning av film i olika visningsformer i hela landet är måluppfyllelsen inte entydig. Utbudet av film och dramaserier var mycket stort och tillgängligheten ökade genom t.ex. filmfestivalernas omställning till digitala evenemang och det kraftigt växande antalet digitala visningstjänster. Samtidigt drabbades

biograferna hårt av publikrestriktionerna. Även om krisen hittills inte verkar ha orsakat konkurser bedömer regeringen att läget trots de statliga stödinsatserna är allvarligt.

De snabba förändringarna på området kopplade till affärsmodellen understryker vikten av löpande uppföljning för att förbättra måluppfyllelsen. Införandet av film som officiellt statistikområde i början av 2021 är ett viktigt steg för att få tillgång till förbättrade analysunderlag.

Övriga mål för filmpolitiken var svårare att uppfylla i samma utsträckning som normalt som följd av smittspridning och behovet av att fokusera på krishantering. Det gäller exempelvis arbetet med internationell verksamhet, filmpedagogik, digitalisering av filmarvet samt jämställdhet och breddad representation. Intresset för att diskutera film och filmpolitik, i kombination med en digital utveckling som stärker tillgänglighet och deltagande, bedöms positivt påverka uppfyllelsen av målet att filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

En viktig faktor för att den totala måluppfyllelsen, trots krisläget, bedöms som relativt god, är att krisstödet nådde ut snabbt, enkelt och träffsäkert. Detta möjliggjordes av ett tätt samarbete mellan regeringen, Filminstitutet och representanter från berörda aktörer. Som en följd av den nya filmpolitik som infördes 2017 förändrades formerna för samarbete på filmområdet. Under pandemin har de upparbetade kanalerna, som Filminstitutets råd med sakkunniga personer från filmområdet, utgjort grunden för ett effektivt utbyte av information, utformning av krisstöden och omprioriteringar av ordinarie medel. Ett annat exempel är översynen av stöden till spridning och visning, påbörjad före pandemin, som ledde till att stödformer som inte nått de avsedda målen förändrades, bl.a. för att bättre stödja publik- och marknadsföringsarbete. Under 2020 höll regeringen löpande möten med olika centrala aktörer om läget för svensk film. Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att skyndsamt utreda hur parts- och branschsamverkan inom filmområdet kan utvecklas sedan modellen med ett gemensamt filmavtal har slutat gälla (bet. 2015/16:KrU11 punkt 7, rskr. 2015/16:289 och bet. 2017/18:KrU1 punkt 10, rskr. 2017/18:91). Mot bakgrund av ovanstående redogörelse konstaterar regeringen att formerna för parts- och branschsamverkan på filmområdet har utvecklats i rätt riktning och fungerar tillfredsställande. Regeringen bedömer därför riksdagens tillkännagivanden som slutbehandlade.

13.5 Politikens inriktning

Återstart för kulturen – film

Regeringen föreslår att medel tillförs filmstödet, som ett led i regeringens återstart för kulturen. Finansiering av ny film har länge varit starkt kopplad till en films intäkter från biografvisning. Denna affärsmodell har dock blivit alltmer ifrågasatt i takt med de digitala strömningstjänsternas framväxt och publikens förväntningar på att ny film direkt görs digitalt tillgänglig via sådana tjänster. I och med pandemin, där biograferna hör till de aktörer som varit särskilt drabbade, har denna situation blivit ännu tydligare.

De ändrade förutsättningarna påverkar hela filmområdet och utan en fungerade affärsmodell blir de statliga stöden och stimulanserna till film ännu viktigare för att uppfylla de filmpolitiska målen. Regeringen bedömer därför att det behövs förstärkningar av anslaget för att kunna ha kvar en svensk filmbransch och för att stimulera den återstart samt utveckling som branschen behöver. Övriga insatser kopplade till återstart för kulturen redogörs det för i avsnitten 4.5, 5.5, 7.5 och 8.5.

13.6 Budgetförslag

13.6.1 10:1 Filmstöd

Tabell 13.4 Anslagsutveckling 10:1 Filmstöd

Tusental kronor

2020	Utfall	553 444	Anslagssparande	
2021	Anslag	949 444 ¹	Utgiftsprognos	949 444
2022	Förslag	608 444		
2023	Beräknat	553 444		
2024	Beräknat	553 444		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till utveckling, produktion, visning och spridning av film, samt till filmkulturell verksamhet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 13.5 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 10:1 Filmstöd

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	553 444	553 444	553 444
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	55 000		
<i>varav BP22</i>	55 000		
– <i>Filmstöd</i>	55 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	608 444	553 444	553 444

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 55 000 000 kronor för 2022 för att höja filmstödet.

Regeringen föreslår att 608 444 000 kronor anvisas under anslaget 10:1 *Filmstöd* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 553 444 000 kronor respektive 553 444 000 kronor.

14 Medier

14.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för medieområdet.

14.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom medier utgår från följande bedömningsgrunder:

- spridningen av press- och mediestöd över landet fördelat på antal nyhetsmedier eller insatser
- dagspressens ekonomiska resultat och övergripande utveckling
- granskningsnämnden för radio och tv:s bedömning av om programföretagen i allmänhetens tjänst har uppfyllt sina public service-uppdrag
- antalet taltidningar och prenumeranter samt kostnadsutveckling
- antalet tillstånd respektive registrering av icke tillståndspliktig sändningsverksamhet gällande radio och tv
- antalet ärenden i granskningsnämnden samt andelen fällande beslut
- insatser för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem mot skadlig mediepåverkan.

I resultatredovisningen redovisas även vissa resultat avseende verksamheten vid public service-företagen. Public service-verksamheten fyller en central funktion för att de mediepolitiska målen ska uppfyllas. Det är dock inte regeringen utan granskningsnämnden för radio och tv vid Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) som har i uppdrag att bedöma i vilken utsträckning företagen uppfyllt villkoren för sändningarna.

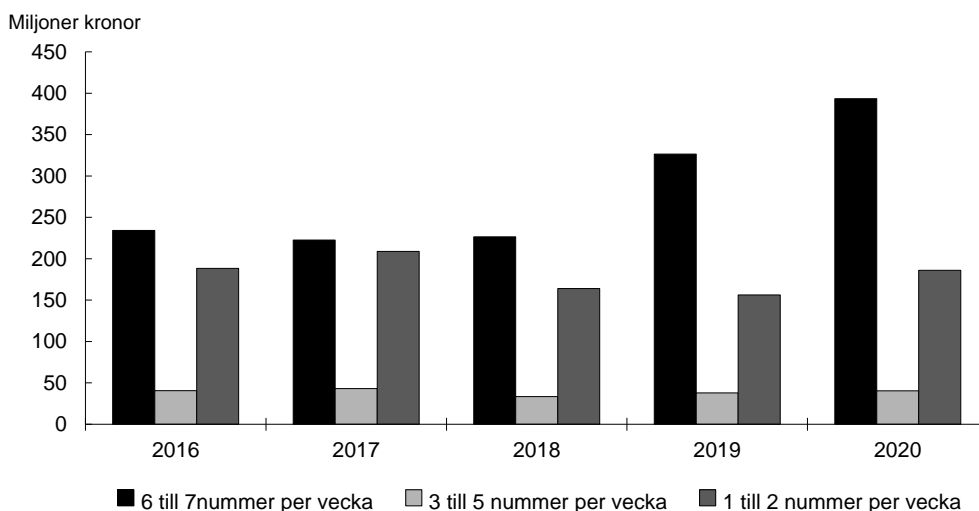
14.3 Resultatredovisning

Mer än en fördubbling av utbetalat press- och mediestöd

Under 2020 betalades sammanlagt ca 1 458 miljoner kronor ut i press- och mediestöd. Det är mer än en fördubbling (ca 127 procent) jämfört med 2019 då 639,2 miljoner kronor betalades ut. Ökningen beror främst på de nya stödformer och förordningsändringar som tillfälligt infördes 2020 med anledning av spridningen av covid-19.

Presstöd

Presstöd, som ges till abonnerade dagstidningar, består av driftsstöd och distributionsstöd. Under 2020 betalades 619,8 miljoner kronor i driftsstöd till 74 av totalt 144 dagstidningar, jämfört med 520,6 miljoner kronor till 77 tidningar året innan. Ökningen av utbetalat driftsstöd beror till största delen på att flera traditionella förstatidningar uppfyllt täckningsgradskravet för driftsstöd, till följd av fallande upplagor (se diagram 14.1). Därmed har dessa tidningar kommit in i systemet för driftsstöd under de senaste åren.

Diagram 14.1 Utbetalat driftsstöd per tidningskategori 2016–2020

Källa: Myndigheten för press, radio och tv:s årsredovisning.

Kostnaden för distributionsstödet minskade något 2020 till följd av generellt sjunkande upplagor och att något färre tidningar tog del av stödet. År 2020 betalades 50,2 miljoner kronor ut i distributionsstöd till 123 tidningar, jämfört med 54,1 miljoner kronor till 127 tidningar föregående år. Stödnivåerna har från 2021 höjts med ca 30 procent men täcker enbart ca 1–2 procent av tidningarnas distributionskostnader.

MPRT har lämnat förslag på nytt riktat stöd för att upprätthålla fortsatt distribution varje vardag i områden som påverkas av Postnords införande av varannandags-utdelning av post. Rapporten har remitterats.

Mediestöd till nyhetsmedier

Sedan 2019 finns ett mediestöd som kan fördelas till allmänna nyhetsmedier, oberoende av spridningsform. Mediestödet består av ett stöd för lokal journalistik i områden med svag bevakning, ett innovations- och utvecklingsstöd och sedan 2020 av ett stöd till redaktionell verksamhet.

Lokal journalistik

Under 2020 fördelades ca 121 miljoner kronor till 192 mottagare genom stöd till lokal journalistik. Under året höjde regeringen taket för hur mycket stöd som kan fördelas per område från en miljon kronor till två miljoner. Stödet fördelas för att journalistik ska nå svagt bevakade områden och nådde mottagare i 181 kommuner i 20 län. För 2019 fördelades drygt 30 miljoner kronor genom 64 ansökningar.

Innovations- och utvecklingsstöd

Innovations- och utvecklingsstöd kan gå till allmänna nyhetsmedier för utveckling av redaktionellt innehåll i digitala kanaler eller utveckling av digitala affärsmodeller. Stödet kan beviljas för upp till tre år. Under 2020 har 38 ansökningar från 32 tidningar beviljats ett totalt belopp på nästan 30 miljoner kronor. Inom ramen för stödet har 20,7 miljoner kronor betalats ut under 2020 inklusive redan beslutade belopp från tidigare år, vilket är 12,2 miljoner kronor mindre än utbetalat stöd för 2019.

Ett nytt redaktionsstöd

Regeringen beslutade i propositionen Extra ändringsbudget för 2020 – stöd till hälso- och sjukvården, utbildningsinsatser och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:167) att tillfälligt tillföra 500 miljoner kronor i stöd för

allmänna nyhetsmedier. Syftet var att stärka de ekonomiska förutsättningarna för den redaktionella verksamheten och delvis kompensera för de förlorade annonsintäkterna under pandemin för att säkra allmänhetens tillgång till nyheter. Ett nytt stöd för redaktionell verksamhet infördes i mediestödet för att inledningsvis fördela tillfälliga medel med anledning av pandemin. Under året beviljades 159 mottagare stöd. Under 2020 gällde vissa tillfälliga villkor och lättnader i mediestödsförordningen som möjliggjorde för fler allmänna nyhetsmedier att söka stöd till följd av pandemin. Framför allt var det under 2020 möjligt för tidningar som även är berättigade till driftstöd att söka stöd.

Tillfälligt utgivningsstöd

Tidningsbranschen drabbades under 2020 av kraftigt minskade annonsintäkter till följd av pandemin. Samtidigt ökade behovet av, och efterfrågan på, nyheter och information. I propositionen Vårändringsbudget för 2020 ökades mediestödet med 200 miljoner kronor varav 150 miljoner kronor avsattes för ett nytt tillfälligt utgivningsstöd för tryckta nyhetstidningar. Stödet fördelades till 217 tidningar. Genom stödet fick tidningarna i genomsnitt tillbaka 40 procent av förlorade annonsintäkter under den aktuella perioden. Sedan ett företag lämnat tillbaka sitt stöd fördelades totalt 147 miljoner kronor genom stödet.

Dagspressen står inför fortsatt stora ekonomiska utmaningar

Dagspressen tappade under 2019 ca en miljard kronor av sin försäljning, vilket innebär att de förlorat en fjärdedel av sina intäkter de senaste fem åren (Medieekonomi, Myndigheten för press, radio och tv och Göteborgs universitet (Nordicom), 2019). För 2019 sjönk dagspressens intäkter från tryckt reklam med 16 procent, en försämring med ytterligare 4 procentenheter jämfört med året före, till stor del till följd av konkurrens från globala digitala aktörer som Google och Facebook. Tidningsbranschen är därmed den mediegren som drabbats hårdast av den pågående förskjutningen av reklaminvesteringar från traditionella medier till internetbaserade reklamkanaler.

Preliminära siffror för första halvåret 2020 visar att spridningen av covid-19 snabbt har försämrat förutsättningarna för många tidningsföretags överlevnad. Annonsintäkterna sjönk kraftigt under året och även om viss återhämtning skedde under andra halvåret blev helårseffekten minus 23 procent (Institutet för reklam- och mediestatistik 2020). I takt med att tidningsföretagens intäkter har sjunkit har kostnadseffektiviseringar kunnat genomföras samtidigt vilket gjort att tidningsbranschen som helhet har upprätthållit ett överskott i verksamheten. År 2019 innebar dock för första gången ett trendbrott där det samlade rörelseresultatet för branschen blev negativt, -221 miljoner kronor.

Många lokaltidningskoncerner redovisar en tydlig ökning av antalet digitala prenumerationer. Samtidigt sjönk den samlade upplagan något för i stort sett samtliga av dessa koncerner. Av landsortstidningarnas 19 företag var det endast två som inte gick med förlust 2019. Samtidigt visade storstadstidningarna återigen ett positivt resultat 2019, som dock generellt var något lägre än året innan.

Minskat antal taltidningsprenumeranter

Under ett decennium har antalet taltidningsprenumeranter nära nog halverats. Minskningen var som störst åren efter taltidningsreformen och övergången till datorgenererad inläsning med talsyntes. Antalet prenumerationer ökade något 2019 men minskade återigen under 2020. Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) bedömer att minskningen främst beror på den pågående pandemin. Färre hembesök har kunnat

göras, vilket medfört att många potentiella prenumeranter inte kunnat påbörja en prenumeration med det användarstöd som behövts. Även myndighetens omlokalisering till Malmö har medfört att det utåtriktade arbetet med taltidningstjänsten haft en mindre omfattning än tidigare.

Tabell 14.1 Antal taltidningar och prenumeranter 2011–2020

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antal taltidningar	102	99	101	109	113	122	124	129	125	125
Antal prenumeranter	7 648	7 042	5 910	5 067	4 644	4 440	4 273	4 309	4 491	4 038
<i>Varav kvinnor</i>	<i>3 554</i>	<i>3 270</i>	<i>2 774</i>	<i>2 212</i>	<i>2 029</i>	<i>1 910</i>	<i>1 748</i>	<i>1 801</i>	<i>1 983</i>	<i>1 837</i>
<i>Varav män</i>	<i>3 719</i>	<i>3 416</i>	<i>2 788</i>	<i>2 500</i>	<i>2 290</i>	<i>2 150</i>	<i>2 076</i>	<i>2 030</i>	<i>2 080</i>	<i>1 854</i>
<i>Varav övriga</i>	<i>375</i>	<i>356</i>	<i>348</i>	<i>355</i>	<i>325</i>	<i>380</i>	<i>449</i>	<i>478</i>	<i>428</i>	<i>347</i>

Källa: Tal- och punktskriftsbibliotekets årsredovisningar 2011–2012, Myndigheten för tillgängliga mediers årsredovisningar 2013–2020.

MTM har på regeringens uppdrag sett över hur taltidningsverksamheten skulle kunna anpassas till det moderna medielandskapet. I rapporten En taltidning i takt med tiden (Ku2021/00658) har myndigheten analyserat förutsättningarna att bredda verksamheten så att fler innehålls- och spridningsformer för nyheter och samhällsinformation kan inkluderas. Frågan om taltidningsverksamhetens framtida inriktning bereds i Regeringskansliet.

Ny tillståndsperiod och ökad räckvidd för public service

År 2020 var det första året i en ny tillståndsperiod för Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). Tillståndsperioden gäller från den 1 januari 2020 t.o.m. den 31 december 2025.

Förändrat utbud och ökad räckvidd

Public service-företagen har ett särskilt ansvar när samhället befinner sig i kris. När spridningen av covid-19 drabbade samhället vidtog företagen en mängd åtgärder för att verksamheten skulle fungera säkert och stabilt, men också för att möta samhällets ökade behov av nyheter och information. Samtidigt gjordes stora satsningar för att erbjuda ett programutbud som gav sällskap och förströelse när en stor del av befolkningen tillbringade tiden i sina hem. Under året utvecklade SR och SVT även sitt utbud av levande kultur, vilket både bidrog till att tillgängliggöra denna för publiken och till att skapa arbetstillfällen för konstnärer och kulturskapare. Genom att upprätthålla en bred radio- och tv-produktion bidrog företagen till att externa produktionsföretag kunde fortsätta sin verksamhet under pandemin. UR ställde om en stor del av sin verksamhet och fokuserade dels på program och pedagogiska verktyg lämpade för skolans fjärr- eller distansundervisning, dels på program för att stärka den digitala kompetensen hos både barn och vuxna och för ökad medie- och informationskunnighet.

Fler tog del av företagens utbud under året. SVT:s totala räckvidd, mätt som andel av befolkningen som tar del av utbudet via traditionella sändningar eller online en vanlig vecka, ökade från 82 till 85 procent. Räckvidden har ökat i alla åldersgrupper utom den yngsta gruppen, 9–15 år. SR:s totala veckoräckvidd låg kvar på 80 procent under året. Under våren ökade dock den linjära radiolyssningen efter många år med en långsamt nedgående trend. Framför allt lyssnade fler på nyhetsprogram och kanalen P1. Fler lyssnade också på nyheter på minoritetsspråk som somaliska och romani.

Antalet starter av UR:s program på digitala plattformar, främst UR Play och UR Skola, ökade med 58 procent under året.

Även förtroendet för public service-företagen ökade. I Medieakademiens årliga Förtroendebarmeter ökade förtroendet för såväl SR som SVT med några procentenheter till 68 procent för SR och 65 procent för SVT. UR ingår inte i undersökningen men företaget mäter löpande bl.a. användarnas upplevelse av hur UR:s utbud bidrar till lärande. Under 2020 märktes tydligt förbättrade resultat såväl bland allmänheten som bland lärare men framför allt bland eleverna. 82 procent av eleverna uppgav att de lär sig av UR:s program, vilket är en ökning med 12 procentenheter från 2019.

Allt fler tar del av public service-företagens utbud via internetbaserade plattformar. I mars 2021 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att, med utgångspunkt i de förslag till ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen som 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté lämnat (SOU 2020:45), föreslå hur public service-innehåll på internet ska kunna omfattas av motsvarande villkor som gäller för sändningarna i marknätet. Utredaren ska också se över möjligheten att ändra ordningen för beslut vid så kallad förhandsprövning av nya tjänster hos public service-företagen (dir. 2021:19). Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen snarast ska tillsätta en utredning som ser över möjligheterna för en ordning för förhandsprövning där regeringen inte utgör den sista instansen (bet. 2019/20:KrU2 punkt 6, rskr. 2019/20:20). I samband med beslutet om uppdrag skrevs tillkännagivandet av. Tillkännagivandet är slutbehandlat.

Ökat utbud av nyheter och utbildningsprogram

SR sänder FM-radio i fyra rikstäckande programtjänster och 25 lokala kanaler. Totalt sändes 122 426 timmar i marknätet 2020, vilket är en minskning med knappt 9 procent, jämfört med 2019. Minskningen följer främst av att SR lade ner tre digitala kanaler (DAB). Därutöver tillhandahölls drygt 20 568 timmar webexklusivt material vilket är något mindre än föregående år, bl.a. till följd av ett minskat sportutbud. Andelen nyhets- och samhällsprogram har ökat de senaste åren.

Tabell 14.2 SR:s sändningar i marknätet per programkategori 2016–2020

Procent av total sändningstid

	2016	2017	2018	2019	2020
Nyheter	7,9	7,9	8	9	10
Samhälle	12,2	12,3	12	14	15
Livsstil	3,4	3,4	3	3	4
Kultur	7,5	7,4	8	8	8
Sport	1,9	1,9	2	2	2
Underhållning	4,8	4,8	5	5	5
Musik	60,9	61	61	57	54
Service	1,4	1,5	1	2	2
Total sändningstid i timmar	153 425	153 604	151 083	134 165	122 426

Källa: SR:s public service-redovisningar för perioden 2016–2020.

SVT sänder i fyra programtjänster som delas in i fem kanaler. Kanalerna sänds via marknät, satellit och internet och vidare sänds via kabel- och ip-tv. Totalt sändes 21 946 timmar i SVT:s kanaler i marknätet, vilket är något lägre än 2019. Därutöver tillhandahölls 3 001 timmar webexklusivt material varav 2 680 timmar var direkt-sändningar. Den andel av utbudet som består av nyheter, samhällsfakta och kultur ökade samtidigt som sportsändningarna minskade.

Tabell 14.3 SVT:s sändningar i marknätet per programkategori (exklusive barnprogram) 2016–2020

Procent av total sändningstid

	2016	2017	2018	2019	2020
Fiktion	14	15	16	16	18
Underhållning	10	9	10	10	8
Sport	9	9	10	11	7
Kultur och musik	9	8	9	9	10
Fakta	40	41	39	39	43
Nyheter	9	8	7	6	7
SVT Forum	9	10	9	9	8
Total sändningstid i timmar	16 950	16 273	16 463	16 886	16 297

Källa: SVT:s public service-redovisningar för perioden 2016–2020.

UR:s utbud i radio uppgick 2020 till 379 sändningstimmar, vilket är en minskning med 21 timmar jämfört med 2019, och programmen sändes primärt i P1 och P4 Riks. UR:s utbud i tv ökade från 3 380 sändningstimmar 2019 till 3 706 timmar 2020, varav över 80 procent sändes i Kunskapskanalen som sänds i samarbete med SVT. Ökningen består huvudsakligen av ett ökat utbud av program som är relaterade till pandemin och som sänts i Kunskapskanalen.

Nya villkor för tillståndsperioden

I medelsvillkoren för perioden 2020–2025 finns bl.a. ett nytt villkor om att SVT och SR i sin nyhetsverksamhet ska ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar, i syfte att värna en mångfald av perspektiv på en livskraftig mediemarknad. I sändningstillstånden förtydligas också att företagen ska stärka den journalistiska bevakningen av svagt bevakade områden. Både SR och SVT har tecknat avtal med ett flertal mediekoncerner gällande citeringar och fokuserar i allt högre grad sina verksamheter på ljud respektive rörlig bild. Andelen artiklar innehållande rörlig bild på SVT Nyheter har successivt ökat och är nu ungefär 60 procent. Ljudklipp eller program från SR är tillgängliga för andra medier att bädda in på de egna plattformarna.

SR har 51 fasta redaktioner och har därutöver haft drygt 40 s.k. popup-redaktioner runt om i hela landet under året. Företaget har infört en målsättning att minst ett inslag ska ha gjorts från varje svensk kommun varje tertiäl. Målet uppfylldes under 2020 med undantag från den tredje tertialen då inslag gjordes från 288 kommuner. SVT har under 2020 stärkt den lokala närvaron genom att etablera fast närvaro på ytterligare sex orter bl.a. Arvidsjaur, Norrtälje och Karlshamn. SVT har därmed redaktioner eller fast närvaro på 40 orter vilket är en ökning från 27 orter 2015.

Ökat fokus på nytt utbud på de nationella minoritetsspråken

I de nya sändningstillstånden har villkoren gällande sändningar på de nationella minoritetsspråken förändrats i syfte att fokusera på nytt utbud snarare än på total sändningstid. De s.k. förstasändningarna på vart och ett av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska ska öka under tillståndsperioden. Antalet förstasändningar på respektive språk har ökat något jämfört med 2019. Villkoret gäller även för sändningar på teckenspråk där en viss minskning kan noteras i jämförelse med 2019. Det är första gången som antalet förstasändningar redovisats.

Fortsatt ökat utbud av tillgänglighetstjänster

SVT och UR omfattas av särskilda krav på tillgänglighet till tv-sändningar genom textning, teckenspråkstolkning, uppläst text och syntolkning. Företagen ska bl.a. texta

samtliga förproducerade program och 70 procent av de direktsända programmen. Kraven har uppfyllts av företagen under 2020 och textningen av direktsända program hos SVT har ökat från 71 procent 2019 till 78 procent 2020. Även syntolkningen och teckenspråkstolkningen har ökat och 2020 uppfyllde både SVT och UR kravet om att 4,5 procent av de svenska programmen ska syn- respektive teckenspråkstolkas. I december 2020 beslutade regeringen även om särskilda krav på tillgänglighet till beställ-tv.

Granskningsnämndens bedömningar

Granskningsnämnden för radio och tv vid MPRT granskar årligen SR:s, SVT:s och UR:s public service-redovisningar. Utifrån dessa redovisningar bedömer nämnden om programföretagen har uppfyllt sina uppdrag i allmänhetens tjänst enligt sändningstillstånd, medelsvillkor och beslut om tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Bedömningarna av public service-redovisningarna för 2020 är de första för tillståndsperioden 2020–2025.

Granskningsnämnden anser att UR har uppfyllt sitt public service-uppdrag under 2020. Det är tredje året i rad som nämnden bedömer att UR har uppfyllt uppdragets alla delar. SR och SVT anses i stort uppfyllt sina respektive public service-uppdrag under 2020. Nämnden bedömer också att UR och SVT har uppfyllt kraven avseende tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning (Ku2021/01568).

Granskningsnämnden anser att SR endast delvis har uppfyllt villkoret att redovisa nyckeltal som visar produktivitet. Vidare har företaget inte visat att kravet på att prioritera tillgängligheten till program för unga med funktionsnedsättning är uppfyllt. SVT har enligt nämnden endast delvis uppfyllt kravet på att redovisa det totala sponsringsbidraget som mottagits, då programföretaget inte fullt ut redovisat vilket sponsringsbidrag som mottagits vad avser den internationella sändningen av finalen av Melodifestivalen. Mot bakgrund av detta bedömer granskningsnämnden att företaget endast delvis har uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för intäkter vid sidan av avgiftsmedel.

En av nyheterna i tillstånden är krav på att SR och SVT ska ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar. I denna del bedömer granskningsnämnden att SR och SVT får anses huvudsakligen ha uppfyllt kravet. I kommande redovisningar bör SR och SVT enligt nämnden redovisa fler indikatorer på hur programföretagen arbetar för att i sin nyhetsverksamhet ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar. Granskningsnämnden kommer under tillståndsperioden att särskilt följa hur företagen redovisar att kraven uppfylls.

Övriga tv-sändningar och beställ-tv-tjänster

Svensk kommersiell tv har klarat sig relativt sett bättre än andra grenar av mediemarknaden trots en viss nedgång (2 procent) i reklaminvesteringar under 2019, en nedgång som dock accelererade kraftigt som en följd av pandemin under 2020.

Vid sidan av SVT och UR hade 17 (22) programföretag tillstånd att sända 47 (50) programtjänster (tv-kanaler) i marknätet 2020. MPRT beslutade i februari 2020 om 47 nationella och ett regionalt tillstånd att sända marksänd tv. De nya tillstånden gäller t.o.m. den 31 december 2025.

Sändningstillstånd för kommersiell radio

Sedan den 1 augusti 2018 gäller sändningstillstånd för analog kommersiell radio som löper t.o.m. 31 juli 2026. MPRT utfärdade då för första gången tre nationella tillstånd och 35 regionala och lokala tillstånd.

Under 2020 hade sex programbolag tillstånd att sända digital kommersiell radio i 21 nationella och fyra lokala eller regionala programtjänster. Tillstånden gäller t.o.m. den 30 september 2022.

MPRT har utrett frågan om synkronisering av tillståndsperioderna för analog och digital kommersiell radio och rapport med förslag har remitterats.

Registrering av icke-tillståndspliktig verksamhet

Satellitsändningar, trådsändningar och beställ-tv-tjänster kräver inte tillstånd men ska registreras hos MPRT. Utvecklingen av icke-tillståndspliktig sändningsverksamhet och beställ-tv-tjänster framgår av tabellen nedan. Den stora ökningen av registrerade trådsändningar beror på att en större andel av exempelvis föreläsningar, gudstjänster och begravningar har live-sänts via webb-tv till följd av restriktioner under pandemin.

Tabell 14.4 Registrerad icke-tillståndspliktig sändningsverksamhet och beställ-tv-tjänster 2015–2020

Antal	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Programtjänster, satellit	68	66	59	47	39	46
Trådsändningar	-	-	418	402	412	1120
Kabel-tv	84	77	-	-	-	-
Lokala kabel-sändarorganisationer	21	20	19	15	14	15
Beställ-tv	52	59	64	63	60	67

Anm: från och med 2017 görs ingen uppdelning mellan kabel-tv och annan trådsändning, utan all trådsändning – både radio och tv – redovisas samlat.

Källa: Myndigheten för press, radio och tv:s årsredovisning.

Tillsyn enligt radio- och tv-lagen

Granskningsnämnden för radio och tv prövar om innehållet i radio- och tv-sändningar följer de regler som finns i sändningstillstånden och i radio- och tv-lagen (2010:696). Antalet anmälningar till granskningsnämnden för radio och tv uppgick 2020 till 2774, vilket var klart färre än föregående års 3 787 anmälningar. Antalet anmälningar är därmed tillbaka på de nivåer som var utfallet för åren 2012–2017. Den stora variationen i antalet anmälningar beror oftast på många anmälningar mot vissa enskilda program och det är därmed svårt att bedöma om den nedåtgående trenden kommer hålla i sig.

Tabell 14.5 Antal diarieförda granskningsärenden 2014–2020

Antal ärenden fördelade på ärendetyp	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Granskningsärenden totalt (kan avse flera anmälningar)	1 403	1 446	1 472	1 560	1 934	1 870	1 751
varav anmälningar	1 379	1 413	1 432	1 543	1 919	1 861	1 750
varav egna initiativ	24	33	30	17	15	9	0
Ärenden avseende, SR, SVT och UR	1 163	1 222	1 214	1 233	1 515	1 590	1 477

Källa: Myndigheten för press, radio och tv:s årsredovisning 2020.

Av det totala antalet granskningsärenden avsåg knappt 85 procent de tre public serviceföretagen, vilket är samma andel som föregående år.

Under 2020 avgjordes 1 732 ärenden, vilket är ca 10 procent färre än de två föregående åren. Av de ärenden som prövades friades programföretagen i 33 procent av fallen (samma som föregående år). I ca 2 procent av ärendena fälldes företagen, vilket är en knapp procentenhet färre än föregående år.

MPRT har även granskat om leverantörer av medietjänster har uppfyllt kraven att tillgängliggöra program för personer med funktionsnedsättning. Uppföljningen för perioden 1 juli 2019–30 juni 2020 har denna gång gjorts endast av ett urval av leverantörer med generella krav på tillgänglighet. Av dessa leverantörer uppfyllde fem leverantörer kraven avseende tio programtjänster, samtidigt som sju leverantörer inte uppfyllde kraven avseende sju programtjänster. TV4 AB har uppfyllt de särskilda tillgänglighetskrav som gäller för tre av deras programtjänster.

Skydd av barn och unga mot skadlig mediepåverkan

Statens medieråd publicerade under 2020 rapporten Unga, medier och psykisk ohälsa. Rapporten är den första undersökningen av sambanden mellan medieanvändning och psykisk hälsa som har ett representativt urval av barn och unga i den aktuella åldersgruppen 13–18 år i Sverige. Rapporten visar på ett visst samband mellan hög medieanvändning och nedsatt psykiskt välbefinnande, även om studien inte kan isolera vad som är orsak respektive verkan. Ungdomar med psykiska funktionsnedsättningar är i högre grad än andra ungdomar utsatta på internet och via mobilen. Flickor med psykiska funktionsnedsättningar är den grupp som i störst utsträckning lider av nedsatt psykiskt välbefinnande.

Inom ramen för ett regeringsuppdrag (Ku2019/01659) etablerade myndigheten under 2020 MIK Sverige, ett nationellt nätverk bestående av 21 myndigheter och aktörer. Nätverket syftar till att förbättra samordningen av åtgärder för ökad medie- och informationskunnighet (MIK).

Statens medieråd fastställer även åldersgränser för film enligt lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt. En tydlig nedgång i antal filmgranskningsärenden noterades tidigt till följd av restriktionerna avseende inomhusarrangemang med anvisade sittplatser. Under 2020 hade myndigheten sammanlagt 531 granskningsärenden vad gäller långfilmer, kortfilmer och trailrar, vilket är en stor minskning jämfört med 2019 då myndigheten hade 891 granskningsärenden.

14.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens samlade bedömning är att de statliga insatser som gjorts på medieområdet på olika sätt har bidragit till att målen för mediepolitiken i stort uppnås. Spridningen av covid-19 har dock förvärrat den redan problematiska ekonomiska situation som många tidningsföretag befunnit sig i under flera år, med fortsatt fallande annonsintäkter. Satsningarna på press- och mediestöd under 2020 har bidragit till att stödja nyhetsmedier och kompensera för en del av annonsbortfallet. Samtidigt är efterfrågan på nyheter och journalistik stor och de digitala läsartäkterna har ökat, vilket främjas av reducerad mervärdesskattesats på digitala publikationer.

En kraftig ökning av stödet för lokal journalistik i svagt bevakade områden (s.k. vita fläckar) har bidragit till att antalet lokalredaktioner inte längre minskar. Fler så kallade ”vita fläckar” har fått reportrar på plats (Institutet för mediastudiers årsbok 2020). Efterfrågan på press- och mediestöd är fortsatt hög. Ökat distributionsstöd och medel för lösning för att fortsatt upprätthålla distribution av tryckta tidningar varje vardag i

områden som påverkas av varannandagsutdelning av post bidrar till spridning av tidningar i hela landet. Kostnaderna för driftsstödet fortsätter öka genom att nya aktörer kommer in i systemet, vilket innebär att utrymmet för övriga stödformer inom mediestödet minskar. Press- och mediestödet har bidragit till att uppfylla målen för mediepolitiken om yttrandefrihet och mångfald. Samtidigt finns det behov av förändringar för att stöden i högre grad ska vara anpassade till dagens mediesituation och bidra till långsiktiga och förutsägbara förutsättningar för nyhetsmedier.

Taltidningsverksamheten har fortsatt bedrivits i enlighet med den inriktning som riksdagen godkänt, dvs. att personer med sådana funktionsnedsättningar som innebär att de inte kan ta del av en vanlig dagstidning ska få god tillgång till dessa tidningar genom taltidningar (rskr 2012/13:111, 2012/13:KrU1, prop. 2012/13:1, se UO17 avsnitt 13.6). Regeringen bedömer att målet för verksamheten utifrån denna inriktning får anses uppfyllt.

I sändningstillstånd, medelsvillkor och beslut om tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning ställs grundläggande villkor och krav på public service-företagens verksamhet. Utifrån dessa public service-uppdrag bidrar SR, SVT och UR till att uppfylla de mediepolitiska målen. Regeringen bedömer, utifrån granskningsnämnden för radio och tv:s beslut, att UR uppfyllt sitt uppdrag i allmänhetens tjänst 2020 och att SR och SVT i stort bedöms ha uppfyllt sina uppdrag i allmänhetens tjänst 2020. Regeringen konstaterar att nämnden framhåller att företagen tillsammans gjort ett antal positiva förändringar i sina redovisningar för 2020 som är de första gällande tillståndsperioden 2020–2025.

14.5 Politikens inriktning

Nyhetsmedier fyller en avgörande funktion i ett demokratiskt samhälle och efterfrågan på nyheter och samhällsbevakning är stor. Regeringen föreslår en ökning av anslaget till mediestöd från 2022 för det nya stödet för tidningsdistribution för att möjliggöra fortsatt daglig distribution av dagstidningar i områden som påverkas av övergången till varannandagsutdelning av post. I många delar av landet är tidningsdistribution via ordinarie postgång en förutsättning för att läsare ska få sin tidning, särskilt i glesbygd och utanför tätbebyggda områden. Varannandagsutdelning av post införs nu successivt i hela landet, vilket påverkar tidningarnas möjligheter att nå sina abonnenter i sådana områden samt därmed även mediernas möjlighet att finansiera sin journalistik. Regeringen har i propositionen Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2021/21:99, avsnitt 5.1) ökat anslaget till mediestöd för detta ändamål för innevarande år.

Nuvarande press- och mediestöd är godkända av Europeiska kommissionen t.o.m. 2023. Det finns behov av en uppföljning av press- och mediestödet så att systemet i högre grad anpassas till dagens mediesituation och bidrar till långsiktiga och förutsägbara förutsättningar för nyhetsmedier. Regeringen avser därför att tillsätta en utredare som ska se över befintliga stödformer och senast i juni 2022 återkomma till regeringen. Förslagen ska ha en bred parlamentarisk förankring.

14.6 Budgetförslag

14.6.1 11:1 Sändningar av TV Finland

Tabell 14.6 Anslagsutveckling 11:1 Sändningar av TV Finland

Tusental kronor

2020	Utfall	9 721	Anslagssparande	
2021	Anslag	8 721 ¹	Utgiftsprognos	8 646
2022	Förslag	9 721		
2023	Beräknat	9 873 ²		
2024	Beräknat	9 984 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 9 721 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 9 721 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Sverigefinska Riksförbundet för sändningar av TV Finland.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.7 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 11:1 Sändningar av TV Finland

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	8 721	8 721	8 721
Pris- och löneomräkning ²		136	236
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 000	1 016	1 027
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 721	9 873	9 984

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att en tidsbegränsad omprioritering gjordes från anslaget för 2021.

Regeringen föreslår att 9 721 000 kronor anvisas under anslaget 11:1 *Sändningar av TV Finland* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 9 873 000 kronor respektive 9 984 000 kronor.

14.6.2 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tabell 14.8 Anslagsutveckling 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tusental kronor

2020	Utfall	3 392	Anslagssparande	
2021	Anslag	3 434 ¹	Utgiftsprognos	3 434
2022	Förslag	3 471		
2023	Beräknat	3 510 ²		
2024	Beräknat	3 545 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 3 471 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 3 471 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för förmedling av forskningsresultat om svensk och internationell medieutveckling, för sammanställning av mediestatistik och för dokumentation av ägar- och marknadsförhållanden på den svenska mediemarknaden av Nordiskt informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning (Nordicom).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.9 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	3 434	3 434	3 434
Pris- och löneomräkning ²	37	76	111
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 471	3 510	3 545

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 3 471 000 kronor anvisas under anslaget 11:2 *Forskning och dokumentation om medieutvecklingen* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 3 510 000 kronor respektive 3 545 000 kronor.

14.6.3 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tabell 14.10 Anslagsutveckling 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tusental kronor

2020	Utfall	426	Anslagssparande	57
2021	Anslag	483 ¹	Utgiftsprognos	479
2022	Förslag	483		
2023	Beräknat	483		
2024	Beräknat	483		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Europeiska audiovisuella observatoriet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.11 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	483	483	483
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	483	483	483

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 483 000 kronor anvisas under anslaget 11:3 *Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 483 000 kronor respektive 483 000 kronor.

14.6.4 11:4 Statens medieråd

Tabell 14.12 Anslagsutveckling 11:4 Statens medieråd

Tusental kronor

2020	Utfall	23 571	Anslagssparande	425
2021	Anslag	23 722 ¹	Utgiftsprognos	23 940
2022	Förslag	24 144		
2023	Beräknat	24 415 ²		
2024	Beräknat	24 663 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 24 144 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 24 144 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens medieråds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.13 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 11:4 Statens medieråd

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	23 722	23 722	23 722
Pris- och löneomräkning ²	322	592	839
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	100	101	102
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	24 144	24 415	24 663

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 100 000 kronor fr.o.m. 2022 för myndighetens utökade uppgifter till följd av EU:s direktiv om audiovisuella medietjänster (AV-direktivet).

Regeringen föreslår att 24 144 000 kronor anvisas under anslaget 11:4 *Statens medieråd* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 24 415 000 kronor respektive 24 663 000 kronor.

14.6.5 11:5 Stöd till taltidningar

Tabell 14.14 Anslagsutveckling 11:5 Stöd till taltidningar

Tusental kronor

2020	Utfall	34 177	Anslagssparande	14 679
2021	Anslag	45 481 ¹	Utgiftsprognos	45 091
2022	Förslag	47 856		
2023	Beräknat	48 456		
2024	Beräknat	51 556		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till taltidningar. Anslaget får även användas för vissa förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.15 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 11:5 Stöd till taltidningar

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	45 481	45 481	45 481
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 375	2 975	6 075
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	47 856	48 456	51 556

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 2 375 000 kronor för 2022, 2 975 000 kronor för 2023 och med 6 075 000 kronor fr.o.m. 2024 till följd av att tidigare omprioriteringar från anslaget upphör.

Regeringen föreslår att 47 856 000 kronor anvisas under anslaget 11:5 *Stöd till taltidningar* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 48 456 000 kronor respektive 51 556 000 kronor.

14.6.6 Public service

Medelstildelning 2022

Regeringens förslag: Medelstildelningen för 2022 från public service-kontot till Sveriges Radio AB med 3 201 400 000 kronor, till Sveriges Television AB med 5 244 900 000 kronor och till Sveriges Utbildningsradio AB med 463 100 000 kronor godkänns.

Tabell 14.16 Medelstildelning för SR, SVT och UR 2022

Kronor

Sveriges Radio	3 201 400 000
Sveriges Television	5 244 900 000
Sveriges Utbildningsradio	463 100 000
Summa	8 909 400 000

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska riksdagens beslut om tilldelning av avgiftsmedel införa att ett sändningstillstånd meddelas avse hela den period som tillståndet gäller. Riksdagen beslutade i oktober 2019 om tilldelning av medel till public service-företagen för tillståndsperioden 2020–2025 (prop. 2018/19:136, bet. 2019/20:KrU2, rskr. 2019/20:20). I enlighet med riksdagens beslut om tilldelning av medel för tillståndsperioden 2020–2025 tilldelas Sveriges Radio AB 3 201 400 000 kronor, Sveriges Television AB 5 244 900 000 kronor och Sveriges Utbildningsradio 463 100 000 kronor för 2022 från public service-kontot.

Public service-avgiften sänks

Ärendet och dess beredning: I Kammarkollegiets årliga återrapportering av utvecklingen på public service-kontot (Ku2021/00738) framkommer att det vid årets slut kommer att vara ett överskott på kontot. Förslaget att sänka public service-avgiften är en del i den löpande förvaltningen av kontot och regeringen har inte ansett det nödvändigt att inhämta ytterligare upplysningar i ärendet. Den föreslagna sänkningen

förutsätter en ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Förslag till lag om sådan ändring redovisas under avsnitt 2.1 Lagförslag. Förslaget är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Regeringens förslag: Public service-avgift ska betalas med 1 procent av den beskattningsbara förvärvsinkomsten, upp till en inkomst som motsvarar 1,870 inkomstbasbelopp för beskattningsåret.

Skälen för regeringens förslag: Public service-avgift betalas av alla som är över 18 år och som har en beskattningsbar förvärvsinkomst. Avgiftens storlek regleras i lag (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Avgiften 2021 är 1 procent av den beskattningsbara inkomsten upp till en inkomst som motsvarar 1,950 inkomstbasbelopp för beskattningsåret. Avgiftens koppling till inkomstbasbeloppet innebär att taket i avgiften i normalfallet räknas upp varje år. År 2020 var taket 1 397 kronor per person och år. Innevarande år är taket 1 329 kronor. Att avgiften sjönk 2021 beror på att avgiften sänktes som en följd av förslag i budgetpropositionen 2021. Avgiftsintäkterna samlas in av Skatteverket och förs över till public service-kontot i Riksgäldskontoret. Public service-kontot förvaltas av Kammarkollegiet som betalar ut medel till public service-företagen.

När det nya finansieringssystemet infördes konstaterade regeringen att avgiftsintäkterna från public service-avgiften i så hög grad som möjligt bör följa riksdagens beslut om tilldelning av medel till public service-företagen (prop. 2017/18:261 s. 36). Avgiften bör därför justeras om det blir stora skillnader mellan hur mycket medel som kommer in i systemet och tilldelningen till public service-företagen.

I Kammarkollegiets återrapportering av utvecklingen på public service-kontot (Ku2021/00738) framkommer att det vid årets slut kommer att vara ett överskott på public service-kontot. Överskottet beror delvis på att den sänkning som gjordes av avgiften 2021 ännu inte slagit igenom på kontot. Det är inte heller känt hur stor effekt konsekvenserna av pandemin haft på avgiftsintäkterna under 2020. Överskottet förväntas av dessa skäl minska i samband med den avräkning som genomförs senast i mars 2022. Trots detta bör en ytterligare sänkning av avgiften genomföras för att avgiftsintäkterna bättre ska motsvara medelstillelningen och för att undvika ett alltför stort överskott på kontot. Regeringen föreslår att taket för full avgift sänks till 1,870 inkomstbasbelopp. I förslaget har hänsyn tagits till den osäkerhet som råder gällande hur mycket överskottet på kontot kommer att sjunka i samband med avräkningen i början av 2022.

15 Ungdomspolitik

15.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för ungdomspolitiken.

15.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom Ungdomspolitik utgår från följande bedömningsgrunder:

- unga som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra i åldern 16–24 år
- unga som anger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest i åldern 16–24 år
- unga som inte studerar och som inte genomfört en gymnasial utbildning
- unga som varken arbetar eller studerar i åldern 15–24 år, efter kön och inrikes- och utrikes född
- mediantid i arbetslöshet i åldern 18–24 år
- unga som bor kvar i föräldrahemmet i åldern 20–24 år
- unga som besöker fritidsgård eller ungdomens hus varje månad i åldern 16–25 år
- unga som är medlemmar i en förening i åldern 16–25 år
- unga som anger att de är medlemmar i ett politiskt parti eller förbund
- unga som vill och kan påverka lokalt.

15.3 Resultatredovisning

Den 23 mars 2021 överlämnade regeringen skrivelsen Ungdomspolitisk skrivelse (skr. 2020/21:105) till riksdagen med en samlad redovisning av utvecklingen i förhållande till det ungdomspolitiska målet och ett handlingsprogram med insatser som ska bidra till att målet uppfylls.

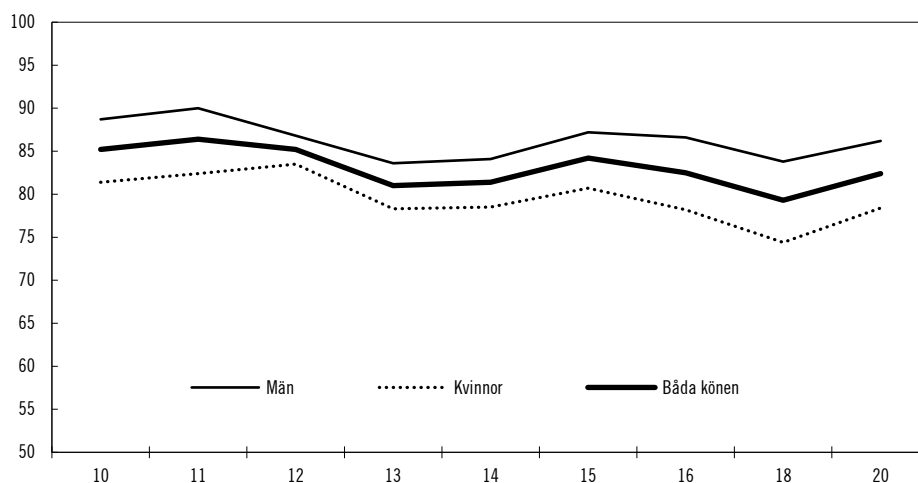
Goda levnadsvillkor och makt att forma sina liv

Unga bedömer sin hälsa som bättre än övriga grupper

En god fysisk och psykisk hälsa utgör en grundförutsättning för att uppnå det ungdomspolitiska målet. Ungdomar bedömer sin hälsa som överlag bättre än övriga grupper, men det finns tydliga tecken på att den psykiska ohälsan bland unga ökar. Andelen unga i åldersgruppen 16–24 år som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra har minskat något från 85 till 82 procent mellan 2010 och 2020. Andelen har dock ökat från 2018 då den var 79 procent. Skillnaden mellan könen har varit stabil över tid och är statistiskt säkerhetsställd för de flesta år sedan 2010. I åldersgruppen uppger 2,6 procent av de unga kvinnorna och 2,9 procent av de unga männen att de har en dålig hälsa. Bland unga hbtq-personer och unga med funktionsnedsättning uppger en lägre andel att de upplever sin hälsa som god jämfört med andra unga.

Diagram 15.1 Indikator: Andel som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra i åldern 16–24 år, efter kön

Procent av befolkningen

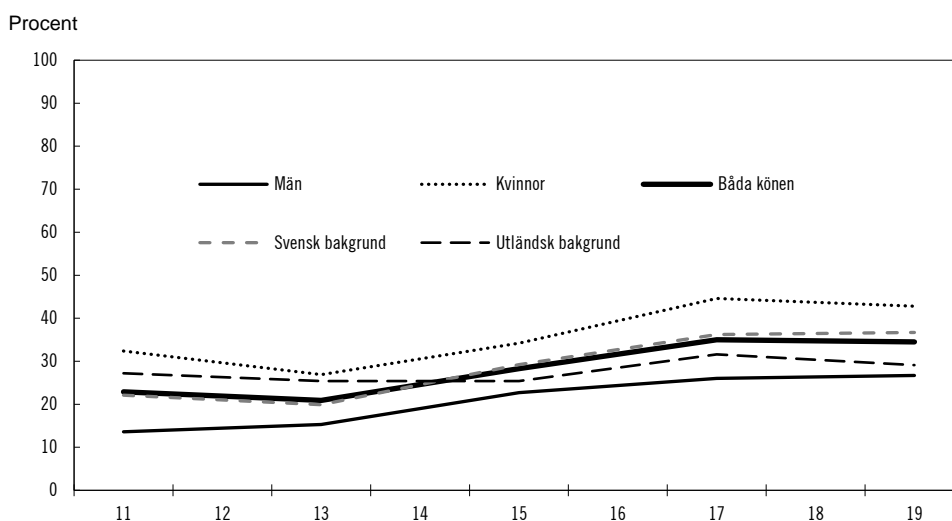
Anm.: Mellan 2010 och 2016 utförde Folkhälsomyndigheten enkäten varje år. Därefter utförs den vartannat år.

Källa: Folkhälsomyndigheten.

Ungas självskattade psykiska ohälsa är högre än hos äldre

Bland gruppen unga är den självskattade psykiska ohälsan hög. Det är vanligt med ångslan, oro eller ångest i hela befolkningen, men andelen som upplever dessa besvär är högre bland unga i åldern 16–24 år än i andra åldersgrupper. Statistiska centralbyråns undersökning av levnadsförhållanden visar att andelen unga i åldern 16–24 år med psykiska symtom i form av ångslan, oro eller ångest ökade från 21 procent åren 2008 och 2009 till 35 procent åren 2016 och 2017. Ökningen avstannade därefter och åren 2018 och 2019 låg andelen unga med ångslan, oro eller ångest kvar på samma nivå. För 2020 är andelen som upplever dessa symtom 36,7 procent. Ökningen över tid har skett för såväl unga kvinnor som unga män. Däremot är andelen som upplever psykiska symtom högre bland unga kvinnor än bland unga män, 47,1 respektive 27,3 procent.

För att få en bättre förståelse för pandemins konsekvenser för unga har regeringen gett Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) i uppdrag att genomföra en kartläggning av forskning som kan bidra till kunskap om detta, särskilt avseende ojämlikhetsaspekter (Ku2020/02624). Uppdraget ska redovisas den 31 mars 2022.

Diagram 15.2 Indikator: Andel som anger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest, i åldern 16–24 år

Källa: Statistiska centralbyrån.

Ungas utsatthet för brott

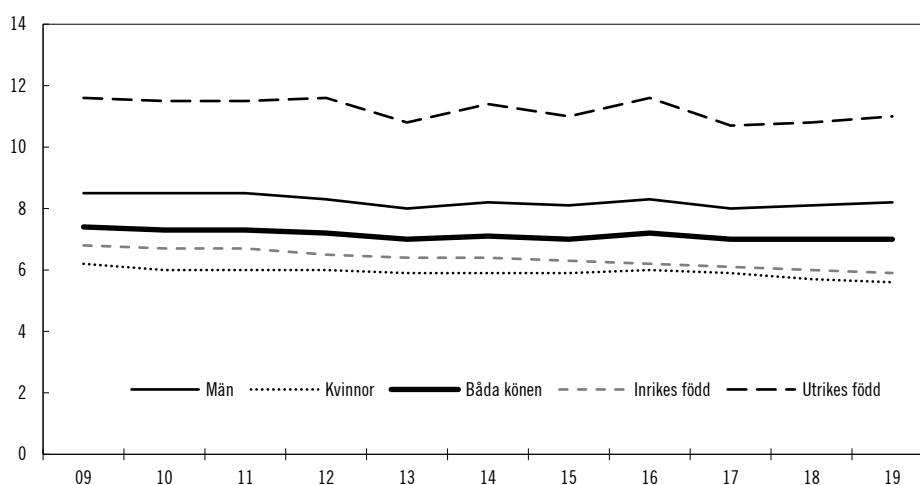
Ungdomars utsatthet för brott är ett hinder för goda levnadsvillkor. Resultaten från Skolundersökningen om brott, en undersökning från Brottsförebyggande rådet (Brå) som riktar sig till elever i årskurs 9, visade 2019 att nästan hälften (48 procent) av eleverna uppger att de utsatts för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott minst en gång under de senaste tolv månaderna. Flickor och pojkar uppger utsatthet för brott i ungefär lika stor utsträckning, men strukturen skiljer sig åt. Bland flickor är det vanligast att ha utsatts för stöldbrott, följt av sexualbrott, och bland pojkar är stöldbrott vanligast, följt av misshandel. Unga som blivit utsatt för trakasserier i sin utbildningsmiljö uppger i högre utsträckning symptom på psykisk ohälsa (MUCF, Fokus 20). Den nationella trygghetsundersökningen som Brå genomför årligen visar att unga män i åldern 16–19 år är den grupp som i störst utsträckning uppger att de utsattes för misshandel (13,6 procent) och personrån (5,9 procent). Kvinnor i åldern 20–24 år är den grupp som i störst utsträckning uppger att de utsattes för sexualbrott (31,6 procent) medan unga kvinnor i åldern 16–19 år är den grupp som hade störst andel utsatta för trakasserier (15,2 procent).

Andelen unga utan gymnasieutbildning har minskat

Andelen unga som har lämnat utbildningsväsendet utan att ha uppnått en motsvarande minst två års gymnasieutbildning har haft en svagt nedgående trend de senaste tio åren. År 2019 var det 7 procent av unga i åldern 16–24 år som saknade en gymnasieutbildning och som inte studerade jämfört med 7,8 procent 2008. Under hela perioden har andelen varit större bland unga män än bland unga kvinnor. För unga män var andelen 8,2 procent 2019, respektive 5,6 procent för unga kvinnor. Rapporter från Skolverket och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering påtalar riskerna för långvariga konsekvenser för ungas kunskapsresultat i grund- och gymnasieskolan till följd av pandemin, varför det är viktigt att följa utvecklingen för unga. (Se vidare utg.omr. 16 avsnitt 4 och utg.omr. 13 avsnitt 3).

Diagram 15.3 Indikator: Andel unga som inte studerar och som inte har en fullföljd gymnasieutbildning

Procent av befolkningen

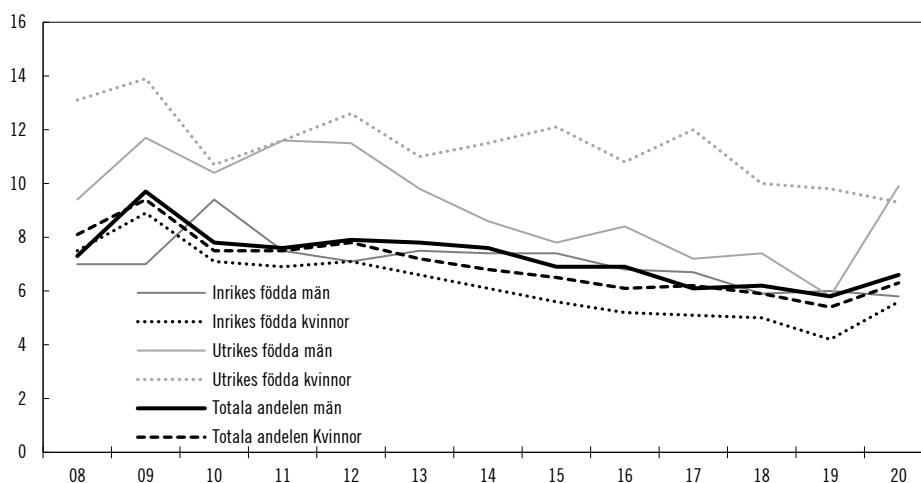
Källa: Statistiska centralbyrån.

Unga som varken arbetar eller studerar är en särskilt utsatt grupp

I relation till befolkningen har unga som varken arbetar eller studerar (uvas) nästan halverats mellan 2009 och 2019. Det är framför allt andelen arbetslösa som har minskat samtidigt som den inaktiva gruppen, det vill säga de som inte söker arbete, har varit relativt oförändrad. Det är ännu inte möjligt att genom statistiken följa hur andelen unga som varken arbetar eller studerar har påverkats av pandemin men under 2020 ökade andelen i åldern 15-24 år från 5,6 procent till 6,5 procent och i åldern 20-24 år har andelen ökat från 8 procent till 9,7 procent (SCB). Andelen utrikes födda i den aktuella åldersgruppen 15–24 uppgår till 9,9 procent för unga män (att jämföra med 5,6 procent inrikes födda) och 9,3 procent för unga kvinnor (att jämföra med 5,6 procent inrikes födda) enligt SCB. Den totala andelen utrikesfödda har ökat från 7,6 procent 2019 till 9,6 procent 2020, att jämföra med inrikes födda 5,1 procent 2019 och 5,6 procent 2020 (SCB 2020). MUCF fick 2020 i uppdrag att tillsammans med Arbetsförmedlingen, Delegationen mot segregation, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse analysera och utveckla ett nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar (Ku2020/01216). Rapporteringen av uppdraget visar bland annat att gruppen är heterogen, med en överrepresentation av exempelvis unga med funktionsnedsättning. En betydande andel är i behov av tvärsektoriella insatser för att etablera sig i arbete eller studier och det krävs individanpassade och flexibla stöd som ställer krav på samverkan av offentliga aktörers insatser (Nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar, MUCF 2021).

Diagram 15.4 Indikator: Andel i åldern 15–24 år som varken arbetar eller studerar efter kön och inrikes/utrikes född

Procent av befolkningen

Källa: Statistiska centralbyrån.

Arbetslösheten bland unga har ökat i pandemins spår

Ungas arbetsmarknad har påverkats av pandemin (se vidare utg. omr. 14, Arbetsmarknad). Många unga arbetar inom branscher som drabbats av restriktioner och har också ofta tillfälliga anställningar. Under 2020 var 11,4 procent i åldern 16–24 år inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen. Bland unga utrikes födda uppgick andelen till 24,8 procent och inrikes födda 8,6 procent. Andelen inskrivna ungdomar har tidigare minskat under lång tid och var 8,4 procent 2019, en minskning som har skett oavsett kön, födelseland eller åldersgrupp. På samma sätt har ökningen under 2020 drabbat unga brett men bland unga män har andelen arbetslösa ökat, vilken även tidigare varit något högre än bland unga kvinnor (MUCF, Ung Idag 2021). För ungdomarna som redan innan stod längre från arbetsmarknaden, t.ex. unga utan en fullständig gymnasieutbildning eller unga med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, är situationen särskilt svår (MUCF, Ung Idag 2021). Dessa grupper bedöms ha svårare att återfå en anställning efter en kris. Möjligheten för unga att få jobb direkt efter gymnasieskolan försämrades under sommaren 2020. Kommunerna hade sämre möjligheter att tillhandahålla feriejobb och praktikplatser inom exempelvis vård och omsorg på grund av pandemin. Forskning har visat att ett misslyckat arbetsmarknadsinträde direkt efter avslutad gymnasieutbildning försämrar arbetsmarknadsutfallet under flera år (IFAU rapport 2004:13).

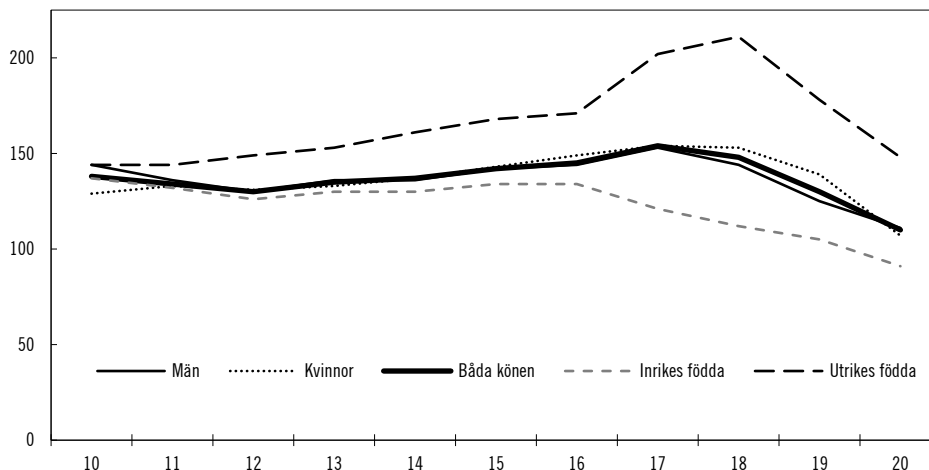
Unga utrikes födda har en svagare position på arbetsmarknaden och är arbetslösa längre perioder

MUCF:s rapport Unga utrikes födda kvinnors etablering i arbetslivet – En analys av hinder och möjligheter (2021) visar att gruppen har en svagare position på arbetsmarknaden i Sverige jämfört med andra unga. Det finns också skillnader inom gruppen utifrån födelseland och utbildningsnivå. Färre av de utrikes födda kvinnorna arbetar och fler har lägre inkomster än andra unga. Många upplever att de har svårt att matcha arbetsgivares krav på kvalifikationer, t.ex. avseende språkkunskaper, utbildning och arbetslivserfarenhet. Det är betydligt vanligare bland unga utrikes födda kvinnor att vara föräldralediga jämfört med andra unga kvinnor. Av rapporten framgår vidare att unga utrikes födda kvinnor upplever att de är utsatta för diskriminering och fördomsfullt bemötande i svenskt arbetsliv (MUCF, 2021). Generellt sett har andelen ungdomar (16–24 år) som är arbetslösa i mer än tre månader minskat under många år. Andelen ökade dock från 5,1 procent 2019 till 6,3 procent 2020. Ökningen omfattar

bara unga inrikes födda, från 3,1 procent 2019 till 4,4 procent 2020. Bland utrikes födda unga kvinnor och män ligger andelen kvar på ungefär samma nivå som 2019 och den är betydligt högre sedan många år (15,8 procent 2020). Skillnaderna mellan ungdomar i olika åldrar eller kön är små.

Diagram 15.5 Indikator: Mediantid i arbetslöshet bland inskrivna arbetslösa i åldern 16–24 år, antal dagar, efter kön samt inrikes och utrikes född

Antal dagar

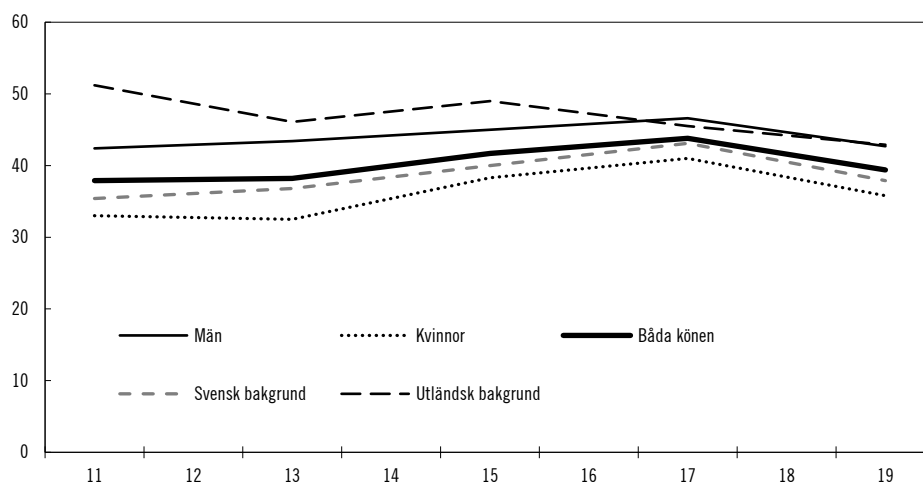
Källa: Arbetsförmedlingen.

Det är skillnader i bostadssituationen mellan olika grupper unga och deras hemvist

Goda boendeförhållanden är en förutsättning för goda levnadsvillkor men också för att kunna studera eller arbeta på annan ort. De flesta ungdomar bor bra, men det finns grupper som har en svårare boendesituation med t.ex. trångboddhet eller avsaknad av egen bostad. Bland de unga som har flyttat hemifrån 2020 bor cirka åtta av tio i åldern 20–24 år i hyresrätt. Det är en större andel unga kvinnor som bor hyresrätt (88 procent), än unga män (77 procent). Det är mindre vanligt att unga bor i en bostadsrätt (10 procent). Det är något vanligare att unga män bor i bostadsrätt än att unga kvinnor gör det (SCB, Hushållens boendeutgifter, 2021). Ungdomar i storstadsområdena flyttar i genomsnitt hemifrån senare än ungdomar i andra typer av kommuner. Många ungdomar som flyttat hemifrån har dock en osäker bostadssituation med t.ex. tidsbegränsade hyreskontrakt eller boenden utan skrivet kontrakt. Cirka 24 procent av alla unga är oroliga för att bli bostadslösa. Andelen som oroar sig för bostadslöshet är störst bland unga med behovsanställning och unga arbetslösa. Det är vanligare att känna oro bland unga kvinnor än bland unga män (MUCF, Redovisning uppdrag analys till regeringens ungdomspolitik, 2019). Antalet unga i åldern 18–24 år som hotas av vräkning har minskat med nästan hälften under en tioårsperiod. Detsamma gäller antalet vräkta (Barn och unga med utsatt situation på bostadsmarknaden – Kort analys av Barnombudsmannen BO och MUCF, 2020). Det är betydligt vanligare att unga män vräks än unga kvinnor. År 2020 vräktes 122 unga män och 42 unga kvinnor (MUCF 2021).

Diagram 15.6 Indikator: Andel som bor kvar i föräldrahemmet i åldern 20–24 år, efter kön samt svensk och utländsk bakgrund

Procent av befolkningen

Varje redovisat år består av sammanslagning av data från två årliga undersökningar.

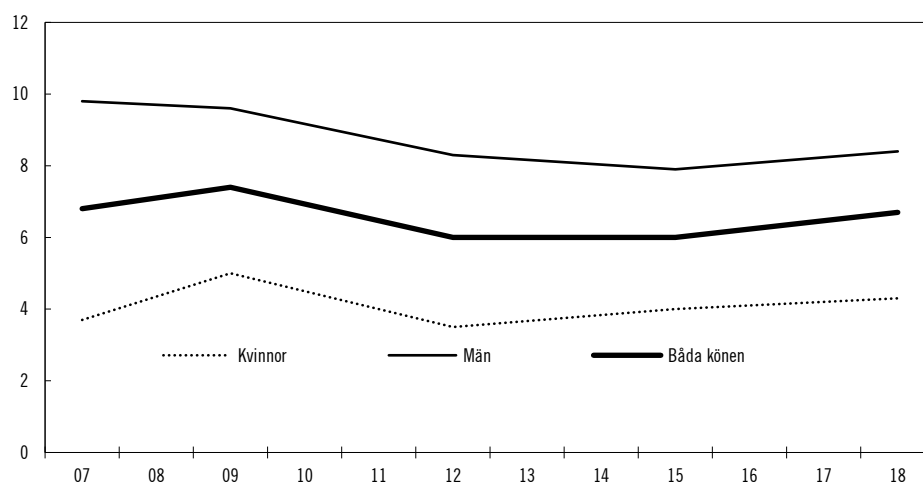
Källa: Statistiska centralbyrån.

Unga har olika stor tillgång till fritidsaktiviteter

Alla unga har inte lika stor tillgång till fritidsaktiviteter och det finns grupper av unga som i större utsträckning än andra upplever hinder för sin fritid. Unga anger att de vanligaste hindren för att delta i fritidsaktiviteter är tidsbrist på grund av skola eller arbete samt att kostnader för aktiviteter är för höga. Det finns även unga som avstår från att delta i aktiviteter på grund av rädsla för dåligt bemötande, där andelen är särskilt stor bland unga med funktionsnedsättning och unga hbtqi-personer. Öppen fritidsverksamhet är viktig för unga som i mindre utsträckning deltar i föreningslivet. Andelen unga som besöker en fritidsgård har endast varierat marginellt det senaste decenniet. Att besöka den öppna fritidsverksamheten är vanligare inom vissa grupper av unga. Det är framför allt unga utrikes födda, unga i åldersgruppen 16–19 år och pojkar som besöker fritidsgårdar eller ungdomens hus regelbundet. (MUCF 2021, Ung idag).

Diagram 15.7 Indikator: Andel som besöker fritidsgård eller ungdomens hus varje månad i åldern 16–25 år, efter kön

Procent

Enkätundersökningen genomförs vart tredje år.

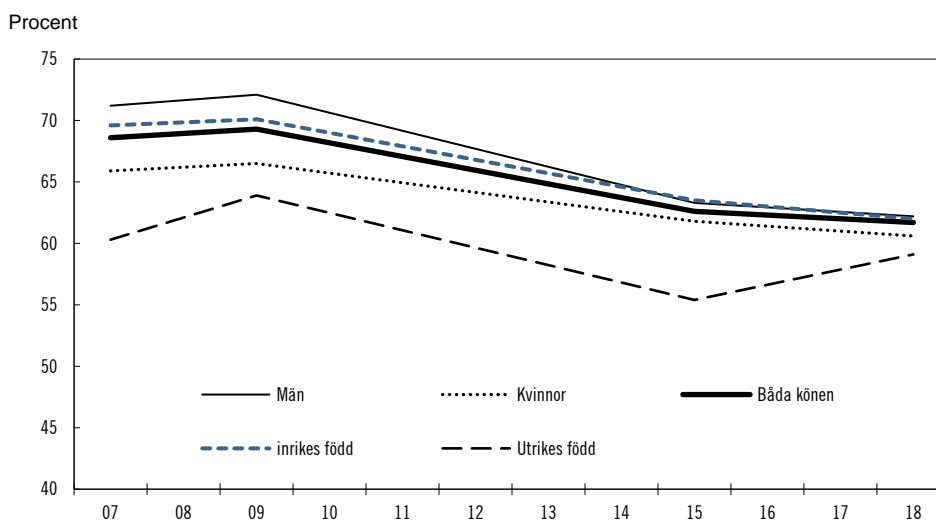
Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Inflytande över samhällsutvecklingen

Digital omställning av ungas engagemang

Andelen unga i åldern 16–25 år som är medlemmar i en förening har minskat sedan 2009. Ungas delaktighet och möjlighet till inflytande har påverkats både negativt och positivt av pandemin. Enligt Sveriges ungdomsorganisationer (LSU) har möjligheten till organisering på vissa sätt försvagats, samtidigt som möjligheten att möta personer i beslutande positioner har förstärkts tack vare ökade möjligheter till digitala möten. I en undersökning av pandemins påverkan på civilsamhällets aktörer (MUCF, 2020) framkommer vidare att pandemin har gjort det svårare för ungdomsrörelsen att nå unga som inte redan är engagerade i föreningar. Det finns en risk för att organisationerna kan komma att tappa många ungas engagemang bl.a. på grund av rekryteringssvårigheter. Det gäller inte minst nya grupper av unga, vilket har medfört att rekryteringen blivit mer homogen. Den digitala omställningen påverkar ungas möjlighet till delaktighet på olika sätt där unga som besitter digital kompetens och har tillgång till lämpliga verktyg gynnas av möjligheten att kunna delta på distans. Samtidigt har unga som saknar digital kompetens eller tillgång till digitala verktyg missgynnats, till exempel unga med vissa funktionsnedsättningar och socioekonomiskt utsatta unga. Frånvaron av fysiska möten lyfts av organisationerna som en långsiktig utmaning för ungas inflytande över samhällsutvecklingen (Ku2020/02666).

Diagram 15.8 Indikator: Andel som är medlemmar i en förening i åldern 16–25 år, efter kön samt inrikes och utrikes född

Anm.: Enkäten genomförs av MUCF vart tredje år.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Stödet till barn- och ungdomsorganisationerna har ökat

Ungas demokratiska organisering är en viktig del i att öka ungas inflytande och delaktighet. MUCF fördelar statsbidrag enligt förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Syftet med statsbidraget är att stödja barns och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället. Antalet unga som är medlemmar i en barn- och ungdomsorganisation har varierat under de senaste åren, och MUCF bedömer att runt 654 000 medlemmar i åldern 6–25 år tog del av bidraget 2020. Fördelningen mellan flickor och unga kvinnor respektive pojkar och unga män i medlemsbasen har legat inom spannet 40–60 procent över tid. Mot bakgrund av att pandemin medfört svårigheter för organisationerna att genomföra sin ordinarie verksamhet förstärkte regeringen anslaget med 50 miljoner kronor för 2020–2022. MUCF disponerade därmed 262 miljoner kronor för organisationsbidrag och 18,4 miljoner kronor för projektbidrag under 2020. Totalt fördelades organisationsbidrag

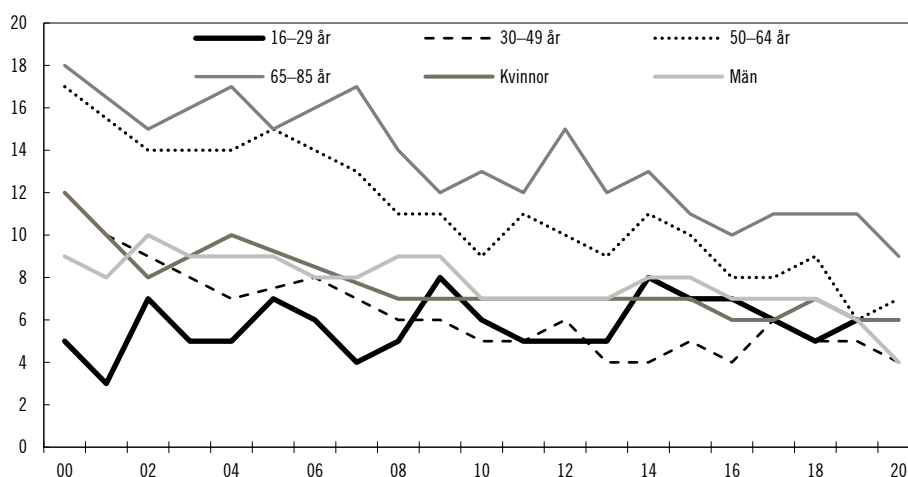
till 104 barn- och ungdomsorganisationer (110 år 2019) samt projektbidrag till 26 barn- och ungdomsorganisationer (30 år 2019) under 2020 (Ku2021/00555).

Ungdomars politiska engagemang tar sig nya uttryck

Andelen unga som uppger att de är medlemmar i ett politiskt parti är något lägre än för övriga åldersgrupper. Bland unga i åldern 16–29 år uppger fyra procent att de är medlemmar i ett politiskt parti medan motsvarande siffra för hela befolkningen är sex procent. Detta är den lägsta siffran för unga sedan 2007. Unga män nomineras och väljs i något högre utsträckning än unga kvinnor på alla politiska nivåer, trots att unga kvinnor och unga män är medlemmar i politiska partier i samma utsträckning. På vilket sätt unga deltar i politiska handlingar har delvis förändrats över tid. Över hälften av de unga uppger att de stöttat en åsikt på nätet, vilket i dag är den vanligaste formen av politisk handling bland unga. Den näst vanligaste handlingen är medveten konsumtion där 35 procent uppger att de under det senaste året köpt vissa produkter av politiska skäl. Statistiken visar att betydligt fler unga kvinnor än unga män stödjer en åsikt på internet (62 respektive 41 procent) och har en medveten konsumtion (42 respektive 28 procent) 2018. Det är också vanligare att inrikes födda ägnar sig åt medveten konsumtion jämfört med utrikes födda (37 jämfört med 21 procent) och stödjer en åsikt på internet (53 respektive 41 procent) (MUCF, Ung Idag 2021).

Diagram 15.9 Indikator: Andel som anger att de är medlemmar i ett politiskt parti eller förbund, efter ålder och kön

Procentuell andel

Anm.: Undersökningen gjordes vartannat år mellan 1986–1994. Könsuppdelad statistik finns endast för den totala befolkningen 16–85 år.

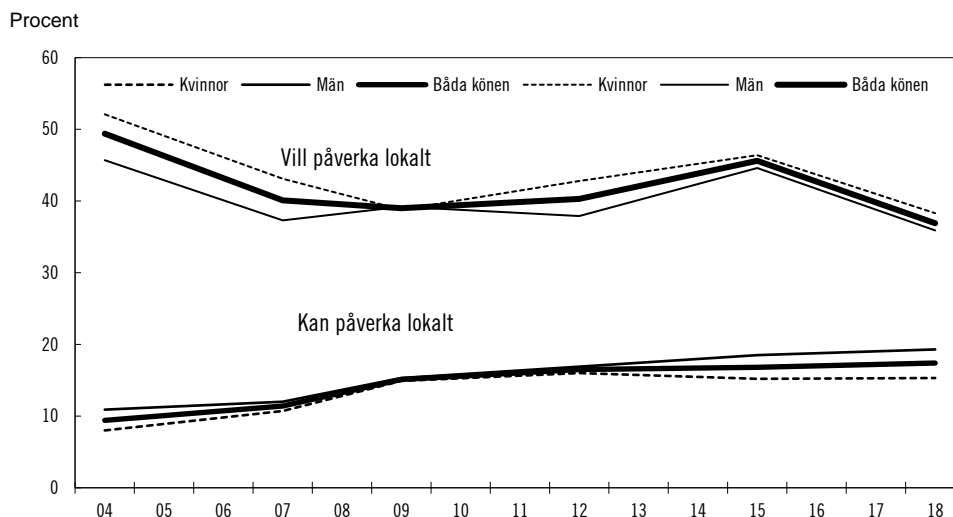
Källa: SOM-institutet.

Unga intresserade av att påverka lokala beslut men upplever hinder

Ungefär fyra av tio unga säger sig vilja påverka i frågor som rör deras kommun, vilket är en minskning från 2015. Det finns ingen statistiskt signifikant skillnad mellan unga kvinnor och unga män (Ung idag 2021). Det är en större andel utrikes födda unga som vill påverka lokalt jämfört med inrikes födda. Det finns emellertid ingen skillnad mellan andelen i dessa grupper som upplever att de faktiskt kan påverka lokala beslut. En högre andel unga i den yngre åldersgruppen 16–19 år känner att de kan påverka, jämfört med unga i åldern 20–25 år. Bland de som inte vill påverka är inte bristande intresse den främsta anledningen utan olika hinder som bristande kunskap, tid och tilltro till möjligheter att påverka. I den yngre åldersgruppen är det en högre andel unga män än unga kvinnor som upplever att de kan påverka lokala beslut. För hela åldersgruppen 16–25 år finns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan unga män och unga kvinnor. För att främja ungas förutsättningar att delta i demokratin gav

regeringen MUCF i uppdrag att under 2020 ta fram och sprida modeller för hur kommuner kan arbeta strategiskt med att stärka ungas kunskap och deltagande i den lokala demokratin. Under 2020 har myndigheten etablerat överenskommelser om långsiktig samverkan för perioden 2020–2025 med sex kommuner och en region (Ku2021/00271).

Diagram 15.10 Indikator: Andel i åldern 16–25 år som vill och kan påverka lokalt

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

15.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Ungdomspolitikens utveckling påverkas av insatser som genomförs inom flera olika utgiftsområden. Det ungdomspolitiska målet är delvis uppfyllt. Regeringen presenterade 2021 en ungdomspolitisk skrivelse med ett handlingsprogram för åren 2021–2024 som innehåller insatser som ska främja utvecklingen mot det ungdomspolitiska målet. Skrivelsen lyfter prioriteringar för att främja målet: att den psykiska hälsan bland unga ska öka, att social inkludering och etablering på arbetsmarknaden ska öka, att alla unga ska ha en meningsfull fritid samt att alla unga ska vara delaktiga i samhällsbygget. Regeringen bedömer att dessa prioriteringar samt de insatser som presenteras i handlingsprogrammet har positiva effekter på måluppfyllelsen av det ungdomspolitiska målet. Utmaningar kvarstår dock i spåren av pandemin då unga har drabbats särskilt hårt inom vissa områden och inte minst inom skolan och på arbetsmarknaden. Konsekvenserna i det korta perspektivet har tagit sig uttryck i form av en ökad arbetslöshet och fler unga som varken arbetar eller studerar, men det är i dagsläget svårt att uttala sig om de långsiktiga konsekvenserna. För att stärka gruppen unga som varken arbetar eller studerar, där måluppfyllelsen riskerar att få en negativ utveckling på grund av pandemins konsekvenser, har regeringen vidtagit flertalet åtgärder för att stärka ungas möjligheter inom skolan och på arbetsmarknaden. Detta har bl.a. skett i form av ett uppdrag till MUCF och en rad andra myndigheter att analysera och utveckla ett nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar.

Den självupplevda hälsan är generellt bättre bland ungdomar jämfört med andra åldersgrupper, men det finns skillnader inom ungdomsgruppen. Ungas självupplevda psykiska hälsa har försämrats över tid. Flera insatser inom området ungas psykiska hälsa har genomförts. Regeringen bedömer dock att mycket arbete kvarstår inom området för att alla unga ska ha goda levnadsvillkor och följer utvecklingen noga. Som en del av detta gav regeringen MUCF i uppdrag att, i nära samverkan med Folkhälso-

myndigheten, genomföra en kartläggning av ungdomars upplevda psykiska hälsa och ohälsa (se vidare utg. omr. 9 avsnitt 5).

De flesta ungdomar bor bra, men det finns grupper som har en svårare boende-situation med t.ex. trångboddhet eller avsaknad av egen bostad. För att minska bostadsbristen och utöka byggandet av bostäder som fler hushåll har möjlighet att betala har regeringen infört ett investeringsstöd. Regeringen bedömer att investeringsstödet har bidragit till att det finns fler lägenheter som unga vuxna kan efterfråga.

Två av tre unga är nöjda med sin fritid, unga män är något mer nöjda än unga kvinnor. Pandemin har dock medfört begränsningar för ungas möjligheter att delta i fritidsaktiviteter och unga med funktionsnedsättningar har drabbats särskilt vilket riskerar att påverka måluppfyllelsen negativt. En stor andel av unga har makt att forma sina liv, men det finns grupper som har betydligt sämre levnadsvillkor än andra. Ungdomar i områden med socioekonomiska utmaningar har generellt sett ofta sämre uppväxtvillkor och livschanser än andra ungdomar. Regeringen bedömer att det finns utmaningar för att nå målet att alla unga ska ha makt att forma sina liv. Flera av regeringens insatser syftar till att motverka dessa förhållanden. Barn- och ungdomsorganisationerna bidrar till att ge unga makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen genom att möjliggöra ungas organisering. De har lyckats engagera medlemmar trots pandemins påverkan vilket tydliggör vikten av att stödja organisationerna och främja deras möjligheter till verksamhet. Regeringen har därför stärkt stödet till barn- och ungdomsorganisationer med 50 miljoner kronor under 2020 och 2021. Regeringen bedömer att bidraget har bidragit till måluppfyllelsen av ungdomspolitikerna och syftet med förordningen att stödja barns och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället. Genom att skapa nya mötesplatser och nätverk bidrar det även till att ge unga en meningsfull och utvecklande fritid.

15.5 Politikens inriktning

Regeringen prioriterar följande områden inom ungdomspolitikerna: den psykiska hälsan bland unga ska öka, social inkludering och etablering på arbetsmarknaden ska öka, alla unga ska ha en meningsfull fritid samt alla unga ska vara delaktiga i samhällsbygget (skr. 2020/21:105). Därför föreslår regeringen i denna budgetproposition följande åtgärder.

Förstärkning av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

Regeringen föreslår att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) tillförs medel för arbetet med statsbidrag till följd av kommande lagstiftning med ett förtydligt demokrativillkor (se avsnitt 16.5). MUCF:s arbete med bidragsgivning har ökat inte minst under pandemin och bedöms till följd av bl.a. kommande ny lagstiftning kräva ytterligare resurser. Det handlar om såväl fördelning som uppföljning av statsbidrag inom olika områden.

Fortsatta insatser för ungas delaktighet och organisering

Ungas inflytande och delaktighet är en central del av ungdomspolitikerna. I en levande och jämlik demokrati är det viktigt att alla unga har de kunskaper, verktyg och förmågor som krävs för att aktivt kunna föra sin talan och delta i demokratins processer. Det är också viktigt att unga har förutsättningar att organisera sig. Statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer bidrar till det på ett betydelsefullt

sätt. Det har varit viktigt att tillföra bidraget medel för 2021–2022 i syfte att mildra pandemins negativa ekonomiska konsekvenser.

Fortsatt stöd till unga som varken arbetar eller studerar

Pandemin har slagit hårt mot vissa grupper av unga, inte minst inom skolan och på arbetsmarknaden. Framförallt unga som varken arbetar eller studerar riskerar att hamna i långvarigt utanförskap. Regeringen stödjer därför MUCF:s arbete i att inrätta ett stöd för myndigheter som arbetar med unga som varken arbetar eller studerar.

Insatser för att främja psykisk hälsa och motverka psykisk ohälsa och suicid bland unga

Den självskattade psykiska ohälsan bland unga är hög. Regeringen ser på denna utveckling med oro, och följer utvecklingen när det gäller psykisk ohälsa bland unga, bl.a. till följd av pandemin. Regeringen genomför insatser inom flera olika områden för att motverka psykisk ohälsa bland barn och unga, kvinnor och män (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 4 Hälso- och sjukvårdspolitik respektive 5 Folkhälsopolitik).

15.6 Budgetförslag

15.6.1 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tabell 15.1 Anslagsutveckling 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tusental kronor

2020	Utfall	48 757	Anslagssparande	2 288
2021	Anslag	51 639 ¹	Utgiftsprognos	52 733
2022	Förslag	59 053		
2023	Beräknat	59 722 ²		
2024	Beräknat	60 334 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 59 054 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 59 053 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 15.2 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	51 639	51 639	51 639
Pris- och löneomräkning ²	414	1 004	1 543
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	7 000	7 079	7 152
varav BP22 ³	7 000	7 000	7 000
– Förstärkning av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	7 000	7 000	7 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	59 053	59 722	60 334

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 7 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för att förstärka arbetet med bidragshantering, bl.a. mot bakgrund av kommande lagstiftning med ett förtydligt demokrativillkor.

Regeringen föreslår att 59 053 000 kronor anvisas under anslaget 12:1 *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 59 722 000 kronor respektive 60 334 000 kronor.

15.6.2 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tabell 15.3 Anslagsutveckling 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

2020	Utfall	286 526	Anslagssparande	4 154
2021	Anslag	290 680 ¹	Utgiftsprognos	287 722
2022	Förslag	290 680		
2023	Beräknat	240 680		
2024	Beräknat	240 680		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till ungdomsorganisationer. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och visst övrigt stöd till nationell och internationell ungdomsverksamhet för ungdomspolitikens genomförande. Anslaget får användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 15.4 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	290 680	290 680	290 680
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer		-50 000	-50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	290 680	240 680	240 680

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 50 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel upphör.

Regeringen föreslår att 290 680 000 kronor anvisas under anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 240 680 000 kronor respektive 240 680 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 212 000 000 kronor 2023.

Skälen för regeringens förslag: För att nå en ökad förutsägbarhet i medelstillelningen som avser statsbidrag i form av organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer bör MUCF under 2022 kunna fatta beslut om stödets fördelning 2023. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 212 000 000 kronor 2023.

Tabell 15.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023
Ingående åtaganden	212 000	0	262 000	
Nya åtaganden	0	262 000	212 000	
Infriade åtaganden	-212 000	0	-262 000	-212 000
Utestående åtaganden	0	262 000	212 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	212 000	262 000	212 000	

15.6.3 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tabell 15.6 Anslagsutveckling 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tusental kronor

2020	Utfall	2 000	Anslagssparande	
2021	Anslag	2 000 ¹	Utgiftsprognos	1 982
2022	Förslag	2 000		
2023	Beräknat	2 000		
2024	Beräknat	2 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom ungdomspolitiken. Anslaget får användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 15.7 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	2 000	2 000	2 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 000	2 000	2 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 2 000 000 kronor anvisas under anslaget 12:3 *Särskilda insatser inom ungdomspolitiken* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 2 000 000 kronor respektive 2 000 000 kronor.

16 Politik för det civila samhället

16.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för politiken för det civila samhället.

16.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom Politik för det civila samhället utgår från följande bedömningsgrunder:

- hur de statliga bidragen har fördelats med avseende på det civila samhällets självständighet och oberoende
- insatser för att besluts- och beredningsprocesser inom olika områden ska omfatta dialog med det civila samhället
- insatser för att det civila samhället ska kunna verka i rollen som utförare och ingå partnerskap med det offentliga, samt insatser för att öka kunskap om det civila samhället hos offentliga aktörer
- insatser för att stärka stabilitet, enhetlighet och förutsebarhet i villkor och bidrag
- insatser för öppenhet och tillvaratagande av det civila samhällets kunskaper i frågor som rör dem, exempelvis genom remisser, sakråd och möten
- tillstånd och utveckling som gäller befolkningens deltagande i det civila samhället, förutsättningar för civilsamhällets aktörer att verka inom olika samhällsområden och hur det civila samhället speglar den mångfald som finns i befolkningen.

16.3 Resultatredovisning

I det civila samhället ingår allt från nätverk, tillfälliga sammanslutningar och frivilliga insatser till ideella föreningar, registrerade trossamfund, stiftelser och kooperativ. En rad faktorer påverkar villkoren för det civila samhällets organisationer. De effekter som insatser inom politiken för det civila samhället har på dessa villkor är svåra att avgränsa från effekterna av insatser som görs inom andra verksamhetsområden. Redovisning av resultat sker mot denna bakgrund.

Covid-19-pandemin och dess konsekvenser har påverkat det civila samhällets förutsättningar och villkor. Ett antal åtgärder har vidtagits under 2020 och 2021 för att stödja och underlätta för civilsamhället i hanteringen av pandemins konsekvenser. Insatser har skett inom både verksamhetsområdet politiken för det civila samhället och andra områden. Flera av de stödåtgärder som regeringen tagit fram för företag och arbetsgivare har även kunnat komma civilsamhällets organisationer till del.

Resultat utifrån principen om självständighet och oberoende

Principen om självständighet och oberoende speglar det civila samhällets centrala betydelse för demokratin och tydliggör vikten av organisationernas självständighet.

Fördelning av statsbidrag

Statsbidrag om sammanlagt cirka 24,3 miljarder kronor (varav 10,6 miljarder kronor till biståndsverksamheter) fördelades till det civila samhällets organisationer under 2020, vilket är cirka 3,6 miljarder kronor mer än 2019. Av statsbidragen har cirka 2,2 miljarder kronor tillförts mot bakgrund av pandemin. Under 2020 uppgick andelen generella bidrag till 93,5 procent, vilket kan jämföras med 94 procent 2019. En hög andel generella bidrag är i linje med regeringens ambition om självständighet och oberoende med stort utrymme för egna initiativ.

Statsbidrag till det civila samhällets organisationer fördelas inom flera politikområden. Inom området Politik för det civila samhället ligger stöd till idrotten, bidrag till allmänna samlingslokaler, stöd till friluftorganisationer och bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer. I avsnitt 16.6 respektive 16.7 redogörs det närmare för stödet till idrotten och bidraget till friluftorganisationerna.

Bidrag till allmänna samlingslokaler

Antalet ansökningar till Boverket om statsbidrag till allmänna samlingslokaler ökade från 2019 till 2020. Under 2020 beviljades 90 av 270 ansökningar om investeringsbidrag respektive 14 av 70 ansökningar om verksamhetsutvecklingsbidrag. Vidare beviljades 236 av 354 ansökningar om det nya organisationsbidrag som infördes i samband med en förstärkning för att mildra de ekonomiska konsekvenserna till följd av spridningen av covid-19. De tre samlingslokalorganisationerna Bygdegårdarnas riksförbund, Folkets Hus och Parker samt riksorganisationen Våra gårdar förmedlade medel till sina medlemsorganisationer.

Uppföljning av det civila samhällets villkor

På uppdrag av regeringen tar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) årligen fram en rapport om det civila samhällets villkor. Rapporten 2021 belyser pandemiåret 2020. Resultaten visar att pandemin har haft negativa konsekvenser för de flesta föreningar, främst gällande deras möjligheter att bedriva verksamhet och påverkansarbete, medlemsantal och ekonomiska situation. Trots det är det inte fler föreningar som under 2020 fört diskussioner om att lägga ner verksamheten jämfört med 2016 då samma fråga ställdes (Ku2021/01380). Resultaten bekräftar den bild som MUCF gav i en särskild studie under hösten 2020 som följde upp hur covid-19-pandemin påverkat det civila samhället och dess förutsättningar (Ku2020/02666).

Resultat utifrån principen om dialog

Principen om dialog karaktäriserar förhållandet mellan regeringen och det civila samhället och ska bl.a. bidra till att bredda och fördjupa underlag för offentligt beslutsfattande och kompletterar remissförfarandet.

Under 2020 fanns i Regeringskansliet 32 fasta forum för samråd med det civila samhällets organisationer. Utöver dessa fasta forum anordnade Regeringskansliet under 2020 129 möten för samråd med det civila samhällets organisationer i specifika frågor. Av dessa möten var 27 sakråd varav 9 EU-sakråd. Med anledning av pandemin har Regeringskansliet arrangerat ett 30-tal större dialogmöten med deltagande från en stor bredd av civilsamhällets organisationer. Av 2021 års rapport från MUCF om det civila samhällets villkor framgår att andelen föreningar som haft kontakt med offentliga aktörer på statlig och regional nivå varit stabil under året medan andelen föreningar som har kontakter på kommunal nivå minskat något. Andelen föreningar

som upplever att företrädare för det offentliga lyssnar till dem har minskat från 63 procent 2018 till 57 procent 2020.

Partsgemensamt forum

Partsgemensamt forum (PGF), som är en plattform för dialog mellan regeringen och det civila samhällets organisationer, ska bl.a. följa upp och bidra till att utveckla politiken för det civila samhället. Under de dialogmöten som genomförts 2020 har över 20 organisationer varit representerade. Dialogerna har utifrån olika teman gett ökad kunskap om civilsamhällets förutsättningar och bidragit till att utveckla de generella villkoren för det civila samhället. En beskrivning av den genomförda verksamheten finns i årsskriften Partsgemensamt forum 2020 som tas fram av Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD).

Nationellt organ för dialog mellan regeringen och det civila samhället

Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD) har under 2020 varit en resurs för regeringen och civilsamhället i hanteringen av pandemin. NOD har bistått med samlade lägesbilder av verksamheter och behov i civilsamhället samt gett stöd i dialog och samverkan mellan myndigheter och civilsamhället kring olika frågor med koppling till pandemin. Enligt en delrapport från pågående forskning om NOD vid Luleå Tekniska Högskola visar den snabba omställningen av organet under pandemin hur en etablerad struktur för samverkan på ett innovativt sätt kan användas för att möta en aktuell samhällsutmaning. Rapporten visar också att arbetet under pandemin stärkt NOD:s relevans i både det offentliga och det civila samhället (Årsrapport i NOD:s följeforskning 2020, Luleå Tekniska Universitet). Antalet anslutna organisationer har ökat från 13 under 2019 till 17 under 2020. NOD har även bistått Miljödepartementet i att anordna ungdomsråd om miljö och klimat, vilket är en del i förberedelserna för högnivåmötet Stockholm+50 som Sverige erbjudit sig att stå värd för 2022, samt samordnat civilsamhället i firandet av Demokratin 100 år och administrerat PGF.

Resultat utifrån principen om kvalitet

Principen om kvalitet handlar framför allt om civilsamhällets organisationer i rollen som utförare och när de ingår i partnerskap med det offentliga. Principen förutsätter också en god kunskap om det civila samhället hos bl.a. det offentliga. Ökad kunskap bidrar till att målet om att förbättra villkoren för det civila samhället kan nås.

Idéburna aktörer i välfärden

Utredningen om idéburna aktörer i välfärdens betänkande (SOU 2019:56) har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet. Av 2021 års rapport från MUCF om det civila samhällets villkor framgår att andelen ideella föreningar som anger att de utför verksamhet på uppdrag av offentlig aktör har minskat med 7 procentenheter, från 28 procent 2018 till 21 procent 2020.

Civila samhällets roll i samhällsekonomin

Det civila samhället bidrog under 2018 med verksamheter till ett värde (förädlingsvärde) av 155 miljarder kronor (146 miljarder kronor 2017), vilket utgjorde 3,2 procent av Sveriges totala BNP (3,2 procent 2017). Den totala produktionen för det civila samhället 2018 var 267 miljarder kronor (251 miljarder 2017), vilket utgjorde 3,0 procent av Sveriges totala produktion (3,0 procent 2017). Av detta utgjorde 40 miljarder kronor betalningar från offentlig förvaltning och de fasta

bruttoinvesteringarna uppgick till 85 miljarder kronor (Det civila samhället 2018, Statistiska centralbyrån SCB, 2020). År 2019 fanns det 257 000 organisationer i det civila samhället (263 000 år 2018) varav 99 000 var ekonomiskt aktiva (100 000 år 2018). Totalt sett förvärvsarbetade 199 000 personer inom det civila samhället år 2019 (192 000 år 2018), med fördelningen 60,5 procent kvinnor och 39,5 procent män (Det civila samhället 2019 – delrapport, SCB 2021).

Kunskap om civila samhället i offentlig sektor

I syfte att förbättra det civila samhällets villkor och förbättra samverkan mellan civilsamhället och offentlig sektor har MUCF under 2020 tagit fram en modell för samverkan mellan den offentliga sektorn och det civila samhället samt genomfört särskilda nätverksträffar för regionerna. Fokus inom MUCF:s myndighetsnätverk har legat på stärkande av civilsamhällets förutsättningar under pandemin. MUCF har även upprättat kontakter med myndigheter som svarar för att utforma krisstöd för civilsamhällets organisationer. MUCF:s insatser för ökad kunskap har stärkts till följd av det kunskaps- och informationsuppdrag som myndigheten fick med anledning av pandemin (Ku2020/00914).

Forskning för kunskap på lång sikt

Vetenskapsrådet ansvarar för ett flervetenskapligt forskningsprogram om det civila samhället. Beslut om nya forskningsprojekt kommer att tas under hösten 2021. MUCF har i en utlysning under 2021 fått 26 ansökningar till studier inom identifierade behovsområden avseende det civila samhället. Syftet är att öka kunskapen om det civila samhället i Sverige, dess utveckling, organisering och interaktion med samhället i övrigt.

Resultat utifrån principen om långsiktighet

Principen om långsiktighet handlar om att det civila samhällets organisationer ska ha goda och stabila förutsättningar för sin verksamhet och att civilsamhällets villkor ska vara långsiktiga och förutsebara.

Cirka en femtedel av de statsbidrag som delas ut till det civila samhällets organisationer beviljas för två år eller mer. Detta är en något lägre andel än 2019, till stor del på grund av de särskilda stöd som fördelats under 2020 med anledning av pandemin. MUCF:s rapport år 2020 om villkoren för det civila samhället visar att andelen föreningar som uppger att de har haft ekonomiska förutsättningar att bedriva kärnverksamhet är oförändrad trots pandemin. En majoritet av föreningarna tror sig även ha goda möjligheter att bedriva verksamheten de kommande åren.

Resultat utifrån principen om öppenhet och insyn

Principen om öppenhet och insyn handlar om civilsamhällets inflytande i processer för beslutsfattande.

Synpunkter inhämtas från det civila samhällets organisationer

I samrådsformen remissförfarande ingår ofta att inhämta synpunkter från det civila samhällets organisationer. Regeringskansliets uppföljning visar att totalt 162 remisser har skickats ut till drygt 2 400 organisationer inom det civila samhället under 2020. Drygt 60 procent av organisationerna svarade på remisserna. Som komplement till remissförfarandet har synpunkter och perspektiv från det civila samhällets organisationer även inhämtats genom t.ex. sakråd.

Spridande av kod som främjar civilsamhällets medverkan i beslutsprocesser

Europeiska koden för främjande av idéburna organisationers medverkan i offentliga beslutsprocesser (Europarådet 2019) reviderades 2019 och har under 2020 översatts av NOD. Koden stödjer samverkan mellan det offentliga och det civila samhället och har under året använts och spridits av MUCF och NOD.

Resultat utifrån principen om mångfald

Principen om mångfald handlar bl.a. om att det civila samhället bör rymma en mångfald av verksamheter samt spegla och omfatta människor från olika delar av befolkningen. Uppföljning av principen inbegriper att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas inkluderat vilket även omfattar en jämn representation mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

Deltagande i det civila samhället

Den långsiktiga tendensen sedan 1990-talet är att andelen av befolkningen som är medlemmar i minst en förening minskar medan andelen aktiva medlemmar består. Enligt en undersökning av Göteborgs universitet (SOM-institutet) (Ku2021/01504) var 68 procent av Sveriges befolkning i åldern 16–85 medlemmar i en förening 2020, en minskning med 2 procentenheter sedan 2019 och 10 procentenheter sedan mätningarna inleddes 1998. För män var andelen som är medlemmar i en förening 69 procent och för kvinnor 68 procent. För personer med högre utbildning var andelen 80 procent och för personer med lägre utbildning 46 procent. Med högre utbildning avses personer som studerat på högskolenivå och med lägre utbildning avses personer som inte avslutat grundskolestudier eller motsvarande. Personer som bor på landsbygden är i något högre grad medlemmar i föreningar än personer som bor i storstäder, 71 jämfört med 69 procent. Andelen i befolkningen som deltar aktivt i en förening uppgår enligt samma undersökning till 24 procent. Att vara aktiv i en förening är något vanligare bland män än bland kvinnor, 25 procent jämfört med 23 procent.

SCB:s undersökning av levnadsförhållanden (ULF/SILC) genomförs med ett roterande system som innebär att alla tematiska avsnitt inte är med vid varje tillfälle. Under 2018–2019 var cirka 30 procent medlemmar i en idrotts- eller friluftsförening och 11 procent i en kultur-, dans-, musik- eller teaterförening. Bland personer över 65 år var 35 procent medlemmar i en pensionärsförening. Ersta Sköndal Bräcke högskola inkom under hösten 2020 till regeringen med 2019 års befolkningsstudie (Ku2019/01831). Studien, som genomförs vart femte år, visar att över hälften av befolkningen genomför ideella insatser och att ideella insatser har ökat de senaste fem åren från 15 till 18 timmar i månaden. Engagemangsnivån är stabil över tid och hög i en internationell jämförelse. Studien visar också att det finns en stark koppling mellan att arbeta ideellt och uppväxtmiljö med föreningsaktiva föräldrar, samt att de som exponeras för ideella organisationer är föreningsaktiva i högre grad.

Enligt 2021 års rapport från MUCF om det civila samhällets villkor uppger ungefär hälften av föreningarna att pandemin haft en negativ påverkan på antalet medlemmar i föreningen.

Utsatthet av olika slag begränsar deltagandet i det civila samhället. 20,5 miljoner kronor har fördelats under 2020 enligt förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället (se vidare avsnitt 12).

Ofrivillig ensamhet bland äldre

Socialstyrelsen har 2020 fördelat 67 miljoner kronor till totalt 129 organisationer, både pensionärsorganisationer och andra organisationer med verksamhet som vänder sig till äldre, för insatser som bidrar till att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer. Av dessa medel var 48 miljoner kronor en särskild satsning med anledning av pandemin. Bidraget har bl.a. möjliggjort nya mötesplatser för äldre, aktiviteter utomhus, digitaliserade kurser, kurser i digital teknik samt uppsökande verksamhet genom hemtjänst och boenden.

Stöd till organisationer som arbetar mot hemlöshet bland unga

Regeringen har under tre år fördelat 120 miljoner kronor till ideella organisationer i deras arbete mot hemlöshet bland unga vuxna, där psykisk ohälsa kan vara en bidragande orsak till hemlösheten. Organisationernas huvudsakliga aktiviteter har varit boendeförmedling, fadderhemsboende och psykosocialt stöd. Bidraget har enligt Kammarkollegiets rapportering möjliggjort att organisationernas insatser har ökat i omfattning och varit av betydelse för målgruppen. Redovisningen ger också kunskap om att organisationerna ser fortsatta behov för målgruppen (Ku2021/1273).

Stöd till organisationer som arbetar med socialt särskilt utsatta

Covid-19-pandemin har medfört ökade behov av civilsamhällets insatser för samhällets mest utsatta. I en extra ändringsbudget i juni 2020 (prop. 2019/20:167, bet. 2019/20:FiU60, rskr 2019/20:297) tillfördes 50 miljoner kronor till organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig mot människor i socialt särskilt utsatta situationer. I en delrapport (Ku2020/02682) bedömer MUCF att bidraget varit av stor betydelse för de beviljade organisationernas verksamhet. För samma ändamål har det 2021 tillförts 60 miljoner kronor i en extra ändringsbudget i februari (prop. 2020/21:84, bet. 2020/21:FiU43, rskr 2020/21:204), 50 miljoner kronor i propositionen Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99, bet. 2020/21:FiU21, rskr. 2020/21:385) och 40 miljoner kronor i en extra ändringsbudget i juni (prop. 2020/21:208, bet. 2020/21:FiU52, rskr. 2020/21:420).

16.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att de statliga insatserna bidrar till att uppfylla målet inom politiken för det civila samhället. Det finns samtidigt behov av fortsatt utveckling av det civila samhällets möjlighet till delaktighet i samhällsutvecklingen, av stärkta och långsiktiga förutsättningar och av att fördjupa och sprida kunskap om det civila samhället.

Andelen generella bidrag ligger alltså på en hög nivå, vilket bl.a. bidrar till att upprätthålla civilsamhällets självständighet och oberoende som en central del av demokratin.

Pandemin har påverkat det civila samhällets villkor negativt. De stödåtgärder som beslutats och den dialog som skett med civilsamhället bedöms ha stärkt civilsamhällets förutsättningar och dess möjlighet att ta aktiv del i de samhällsutmaningar som pandemin fört med sig. Det är dock angeläget att fortsätta följa utvecklingen.

Regeringen bedömer att forskningsprogrammet för det civila samhället som bedrivs av Vetenskapsrådet samt SCB:s statistikuppdrag om det civila samhället bidragit till relevant kunskap och långsiktigt stärkt det civila samhällets villkor.

Regeringen bedömer vidare att organisationerna i det civila samhället ger värdefulla bidrag till fördjupning och breddning av underlag för offentligt beslutsfattande och att

dialog och samråd är viktigt även i fortsättningen. De statliga medel som avsatts inom ramen för NOD har varit betydelsefulla för att stärka dialogen med det civila samhället, inklusive dialogen i PGF.

16.5 Politikens inriktning

Det civila samhället är en omistlig del av Sveriges demokrati. En utgångspunkt för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras.

Nytt demokrativillkor

Regeringen fortsätter arbetet med att säkerställa att statsbidragen till det civila samhällets organisationer lämnas till organisationer som i sin verksamhet respekterar demokratis idéer. Betänkandet Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35) har remissbehandlats och utgör underlag för det fortsatta arbetet. Delbetänkande av utredningen om granskning av stöd till civilsamhället (SOU 2021:66) har remitterats och utgör även det underlag för det fortsatta arbetet. Regeringen avser återkomma under mandatperioden med förslag om bl.a. ett nytt demokrativillkor.

16.6 Idrottspolitiken

16.6.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för idrottspolitiken.

16.6.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom idrottspolitiken utgår bland annat från bedömningsgrunder och resultatindikatorer som har formulerats med utgångspunkt i de indikatorer som anges i regeringens uppdrag till Centrum för idrottsforskning om att följa upp statens stöd till idrotten. Bedömningsgrunderna är följande:

- antal medlemmar inom idrottsrörelsen fördelat mellan olika specialidrottsförbund inom Riksidrottsförbundet
- antal ideella ledare inom idrottsrörelsen
- fördelning av lokalt aktivitetsstöd
- antal personer som idrottar på fritiden
- andel kvinnor och män på ledande positioner på förbunds nivå
- deltagande i ledarutbildning
- insatser inom arbetet mot dopning
- antal medaljer i internationella mästerskap.

16.6.3 Resultatredovisning

Resultat utifrån idrotten som folkrörelse

Antal medlemmar inom idrottsrörelsen

Sveriges Riksidrottsförbund (RF) har 2021 sammanlagt 72 specialidrottsförbund som medlemmar, med över 19 000 föreningar spridda över hela landet, och 3,3 miljoner personer anger i en enkätstudie att de är medlemmar i en idrottsförening. Könsfördelningen bland medlemmar 2019 var 44 procent flickor och kvinnor och 56 procent pojkar och män. Skillnaden i könstilldelningen är i princip oförändrad över tid. Antalet aktiva medlemmar har varit förhållandevis konstant sedan 2002.

Antal medlemmar inom specialidrottsförbund inom Riksidrottsförbundet

Inom RF finns både stora och små förbund. Störst är fotboll, följt av friidrott och golf och minst är landhockey, racerbåt och källksport. Dessa uppgifter för 2019 bygger på redovisning i verktyget ”IdrottOnline”.

Könsfördelningen bland medlemmar är ojämn i många idrotter. Andelen män över 80 procent fanns i tio olika idrotter, varav högst i cricket, flygsport och biljard med 89 procent vardera. Andelen kvinnor över 80 procent fanns i cheerleading, ridsport och konståkning med 98, 92 respektive 82 procent.

Antal ideella ledare inom idrottsrörelsen

Ett av flera kännetecken på idrottsrörelsen som en folkrörelse är förekomsten av ett omfattande frivilligt och oavlönat föreningsarbete. I enkätstudien Svenska folkets relation till motion och idrott (SCB/RF 2019) framgår att 882 000 personer i åldern 6–80 år hade ett sådant uppdrag 2019, varav 39 procent kvinnor och 61 procent män. 2018 hade 890 000 personer, varav 47 procent kvinnor och 53 procent män, och 2017 hade 841 000 personer, varav 43 procent kvinnor och 57 procent män, ett sådant uppdrag. Uppgifterna visar tydligt att män i större utsträckning än kvinnor är aktiva som ideella ledare inom idrotten.

Resultat utifrån idrottens betydelse för folkhälsan

Fördelning av lokalt aktivitetsstöd

Statistiken för lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) är en tydlig indikator på aktivitetsnivån i svensk barn- och ungdomsidrott. Detta då den inkluderar samtliga beviljade bidrag, vilket eliminerar den risk för felkällor och bristande precision som kan uppstå vid uppskattningar och urvalsstudier. LOK-stödet utgår för idrottsverksamhet för barn och ungdomar i åldern 7–25 år och ledare i åldern 13–25 år. För deltagare och ledare inom idrott för personer med funktionsnedsättning finns ingen övre åldersgräns. Lokala idrottsföreningar beviljades 2019 stöd för 58 148 153 deltagartillfällen, varav den största andelen avsåg barn och ungdomar mellan 7 och 16 år. Fördelat jämnt över ett helår och antalet individer innebär det att drygt 159 000 barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning oavsett ålder dagligen deltog i en bidragsberättigad idrottsaktivitet. Uppgifter över antalet deltagartillfällen 2019 visar att flickor svarade för 40 procent och pojkar för 60 procent.

Fördelningen av LOK-stödet har varit förhållandevis konstant sedan 2002, vilket innebär att pojkars idrottande får väsentligt större stöd än flickors idrottande. Under 2009–2019 har idrottande i alla åldrar minskat påtagligt när det gäller antalet deltagartillfällen i förhållande till populationen. LOK-stödet har i större utsträckning fördelats till föreningar i områden med goda socioekonomiska förutsättningar än till föreningar i områden med socioekonomiska utmaningar. Pandemin har haft en negativ effekt under 2020 och 2021 med sjunkande aktivitetstal inom den stödberättigade verksamheten.

Antal personer som idrottar på fritiden

Av en enkätstudie från RF (Svenska folkets relation till motion och idrott 2019) över deltagande i organiserade motionsaktiviteter framgår att 49 procent av de tillfrågade i åldern 6–80 år deltog i minst tre motionsaktiviteter i veckan och att ytterligare 27 procent deltog i minst en till två motionsaktiviteter i veckan. Nivån har varit i princip konstant sedan 2002. Kvinnor, barn och ungdomar motionerar i högre utsträckning än män och äldre.

Resultat utifrån alla flickors och pojkars, kvinnors och mäns lika förutsättningar till deltagande

Andel kvinnor och män på ledande positioner på förbunds nivå

Under 2019 hade 43 av RF:s 71 specialidrottsförbund (SF) en jämställd förbundsstyrelse, dvs. att både andelen kvinnor och andelen män uppgick till minst 40 procent av ledamöterna. Andelen män var mindre än 40 procent i sex förbund, medan andelen kvinnor var mindre än 40 procent i 22 förbund. Det kan jämföras med 2018 då motsvarande fördelning förekom i 1 respektive 29 förbund. Sammantaget var förbundsstyrelserna mer jämställda i sin sammansättning 2019 än tidigare år. Styrelserna i RF och distriktsidrottsförbunden har en jämställd representation, vilket är ett krav enligt RF:s stadgar. Det finns dock en tydlig övervikt av män både som ordförande och generalsekreterare i idrottsrörelsens specialidrottsförbund. Under 2019 fanns det 19 kvinnor och 53 män som ordförande. På positionen som generalsekreterare eller motsvarande fanns 24 kvinnor och 48 män.

Resultat av insatser för skolning i demokrati, ansvarstagande och etik

Deltagande i ledarutbildning

Under 2019 ökade SISU Idrottsutbildarnas verksamhet med ledarutbildning, räknat i såväl antal arrangemang som deltagare och utbildningstimmar, efter några år med sjunkande verksamhetsvolym (se vidare avsnitt 17).

Insatser inom arbetet mot dopning

Att minska bruket av dopningspreparat är en del av målet för folkhälsopolitiken. Bruket finns inom både idrotten och samhället i stort. Bruket är olagligt i Sverige, strider mot medicinsk etik och är förenat med stora hälsorisker för individen.

RF har fram t.o.m. 2020 ansvarat för antidopningsarbetet inom idrottsrörelsen. Världsantidopningsbyrån (WADA) har tydliggjort att den tidigare ordningen i svensk idrott strider mot det oberoende som krävs i antidopningsarbetet i enlighet med den nya världsantidopningskoden som trädde i kraft den 1 januari 2021. Koden innehåller ett detaljerat regelverk för idrottens antidopningsarbete. Från och med 2021 har ansvaret som nationell antidopningsorganisation i Sverige övergått till Antidoping Sverige AB, som ägs av Antidopingstiftelsen till vilken regeringen 2021 fördelat statens bidrag till antidopningsverksamhet inom idrotten.

Dopning utanför idrotten förekommer framför allt bland unga män i gymmiljöer. Folkhälsomyndigheten fördelar på regeringens uppdrag medel till verksamhet inom nätverket PRODIS (Prevention av dopning i Sverige) och antidopningsprojektet 100 procent ren hårdträning, som bland andra omfattar gym- och träningsanläggningar över hela landet. Därigenom bedrivs ett kvalitativt arbete som skyddar tränande och idrottarens hälsa.

Idrottsrörelsens arbete med styrning, öppenhet och demokratiska funktionssätt

Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik- och idrottshögskolan (CIF) har på uppdrag av regeringen gjort en fördjupad analys av hur idrottsrörelsen kan arbeta med styrning, öppenhet och demokratiska funktionssätt (Statens stöd till idrotten – uppföljning 2020).

I rapporten analyseras bl.a. idrottsrörelsens agerande och engagemang i frågor som rör styrning, transparens och demokratiska beslutsprocesser. CIF pekar på att idrottsrörelsens självständighet inrymmer potentiella intressekonflikter. Brister i insyn och öppenhet kan leda till att en tystnadskultur uppstår vilket riskerar att försvåra idrottsrörelsens möjlighet att förebygga, upptäcka och åtgärda olika former av missförhållanden. CIF menar att idrottsrörelsen måste bli bättre på att identifiera,

erkänna och tala om idrottens riskzoner, särskilt när det gäller situationer i en etisk eller juridisk gråzon. Enligt CIF:s analys kan idrottsrörelsen försvara sin trovärdighet och därmed även sin framtida självständighet genom insatser för ”good governance”. CIF konstaterar att idrottspolitiken är uppbyggd på tillit och att staten medvetet har valt att begränsa sin styrning med hänvisning till att idrottsrörelsen har kapacitet att självmant agera ansvarsfullt och samhällsnyttigt.

Resultat av idrottens internationella konkurrenskraft

Antal medaljer i internationella mästerskap

År 2019 deltog 168 av landets 230 landslagstrupper i ett världsmästerskap (VM) eller motsvarande mästerskap. Totalt vanns 224 medaljer, varav 73 guld, 76 silver och 75 brons. Det är svårt att jämföra idrottsliga prestationer såväl mellan nationer som mellan idrotter. Många idrotter anordnar inte VM eller motsvarande mästerskap varje år. Möjligheten att tävla och utmärka sig varierar därmed över tid.

16.6.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att de statliga insatserna i form av stöd till idrotten bidrar till att uppnå mål och syften för idrottspolitiken, även om mycket återstår att göra inom flera områden, t.ex. när det gäller jämställdhet och barns och ungdomars deltagande i beslutande församlingar. Stödet bidrar till en god folkhälsa genom möjlighet för många i Sverige att motionera och idrotta i social gemenskap.

Regeringen anser att det är angeläget att RF påskyndar förändringen av kriterier i fördelning av statens stöd till idrotten i syfte att fördela stödet mer rättvist och därigenom motverka den nuvarande påvisade ojämlika fördelningen av stödet. I det arbetet ingår även att stödet till barn- och ungdomsverksamheten tydligare bör bidra till att grundlägga ett hälsosamt och långvarigt förhållningssätt till fysisk aktivitet. Regeringen noterar att få personer med funktionsnedsättning deltar i den organiserade idrottsverksamheten och anser att det är angeläget att den delen av verksamheten får högre prioritet. Detsamma gäller möjligheten till idrott för barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar.

Regeringen konstaterar att det är svårt att bedöma resultatet av idrottens internationella konkurrenskraft eftersom resultatet till stor del påverkas av omständigheter utanför statens stöd till idrotten.

De insatser som genomförts i arbetet mot dopning med statligt stöd inom idrotten och i samhället i övrigt bedöms vara av betydelse för en god folkhälsa. Bildandet av en fristående nationell antidopningsorganisation bedöms vara viktigt för att idrottens antidopningsarbete även framöver ska vara förenligt med Sveriges åtaganden enligt internationella antidopningskonventionerna i Europarådet och Unesco samt världsantidopningskoden. Därutöver kan en ökad samordning av statens insatser mot dopning inom idrott och inom gym- och träningsverksamhet i övrigt sannolikt leda till bättre resursanvändning och ökad effektivitet.

Pandemin har påverkat idrottsrörelsens förutsättningar. Regering och riksdag har vid flera tillfällen under 2020 och 2021 anslagit betydande belopp främst som krisstöd. RF har redovisat medlens användning under 2020 och de beslutade stöden och den dialog som skett med idrottsrörelsen bedöms ha underlättat idrottsföreningars och idrottsförbunds överlevnad. Dessa föreningar och förbund har också bidragit själva genom att ta aktiv del i de samhällsutmaningar som pandemin fört med sig.

16.6.5 Politikens inriktning

Idrott

En viktig utgångspunkt för statens idrottspolitik är en fri och självständig idrottsrörelse, en folkrörelse som engagerar många och är en betydelsefull del av vår gemensamma välfärd. Det är även viktigt att idrotten är inkluderande och öppen för alla, oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religions- eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder eller socioekonomiska och utbildningsmässiga förutsättningar i hela landet.

Uppstart av och ökat deltagande i idrott främst för barn och unga

Regeringen föreslår att medel tillförs för att underlätta uppstart av idrott och ökat deltagande i idrott främst för barn och unga.

Aktivitetsnivån för barn och ungdomar inom idrotten har minskat med omkring 20 procent 2020 jämfört med 2019 och insatser behövs därför för en uppstart av och ökat deltagande. Det kan handla om att nå barn och ungdomar som finns utanför den organiserade idrotten och barn och ungdomar som bor i områden med socioekonomiska utmaningar eller andra områden där idrottsverksamhet är mindre vanligt förekommande. Deltagandet i idrottsverksamhet för personer med funktionsnedsättning har påverkats särskilt negativt under pandemin. Detta då många bl.a. tillhör en riskgrupp eller har behov av idrottsanläggningar som varit stängda. I uppstarten är det därför även viktigt att inkludera åtgärder som underlättar och uppmuntrar idrottsverksamhet för personer med funktionsnedsättning.

Fortsatt arbete med en god etik inom idrotten

I den frihet som idrottsrörelsen har att fördela statens stöd till idrotten ingår ett betydande ansvar att utforma bidragsreglerna så att de medverkar till att statens mål med stödet förverkligas. RF genomför ett viktigt förändringsarbete av sina bidragsregler.

Nuvarande bidragsregler som RF beslutat om har medfört en bidragsfördelning som bekräftar och stärker ojämlikhet och ojämställdhet i samhället till förmån för socioekonomiskt starka områden på bekostnad av områden med socioekonomiska utmaningar samt till förmån för pojkars idrottande på bekostnad av flickors idrottande. Regeringen avser därför föra nära dialog med RF för att förändringar av bidragsreglerna som medför ökad jämlikhet och jämställdhet inom idrotten kan komma till stånd.

Idrotten ska vara en trygg plats för alla, oavsett bakgrund, funktionsnedsättning, ambitionsnivå och andra förutsättningar. Regeringen kommer att föra en dialog med RF om ”good governance”-frågor, dvs. om inkludering, öppenhet och styrning, och betona vikten av att idrottsrörelsen prioriterar arbetet med dessa frågor framöver.

16.7 Friluftslivspolitik

16.7.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges målen för friluftslivspolitik.

16.7.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Regeringens tio friluftslivsmål och deras preciseringar följdes upp av Naturvårdsverket 2019 och redovisades i budgetpropositionen för 2021. I år är underlaget för

regeringens bedömning främst Naturvårdsverkets rapport Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd och åtgärder för värdefull natur 2018–2020 (Naturvårdsverkets rapport 6980) då en särskild redovisning av friluftsmålen görs nästa gång 2023.

16.7.3 Resultatredovisning

Många människor har sökt sig ut i naturen under pandemin. Naturvårdsverket har bemött det ökade antalet besökare med kampanjen Ta hand om varandra. Kampanjen informerar om allemansrätten, regler i skyddad natur och rekommendationer för minskad smittspridning. Myndigheten har också gett stöd och råd till förvaltare av natur. En enkät till olika friluftsktörer visade att cirka hälften hade använt kommunikationsmaterialet helt eller delvis. Naturvårdsverkets uppföljning har genomförts tillsammans med Boverket, Folkhälsomyndigheten, Tillväxtverket, Skolverket och Skogsstyrelsen.

Naturvårdsverket har gett stöd till Svenskt Friluftsliv för genomförandet av Friluftslivets år 2021. Stödet har gått till planering, deltagande i styrgruppen, samordning av länsstyrelsernas och myndigheternas bidrag i projektet, kommunikation och uppföljning av projektet.

Tillgänglig natur, samverkan och allemansrätt

Naturvårdsverket har kartlagt målgrupper och deras behov av information om friluftsliv. Kartläggningen visar att allmänheten, areella näringar och besöksnäringen såväl som aktörer inom olika samhällsbyggnadsprocesser har ett stort behov av digital friluftslivsinformation.

Naturvårdsverkets vägledning om tillgänglighet uppmuntrar länsstyrelserna till att ta fram tillgänglighetsplaner. Under 2020 tog två länsstyrelser fram nya tillgänglighetsplaner vilket innebär att det nu finns tillgänglighetsplaner för nio länsstyrelser. Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet färdigställde vid årsskiftet 2019/20 en webbutbildning som ska öka kunskapen om hur man tillgängliggör natur- och kulturområden. Drygt 200 personer har hittills genomfört hela eller utvalda delar av utbildningen.

Naturvårdsverket har stimulerat samverkan mellan friluftslivets aktörer och spridit kunskap om friluftsliv, bl.a. genom Tankesmedjan för friluftsliv som 2020 genomfördes digitalt. Deltagarna fick bl.a. information om hur man kan värdera friluftsliv och hur man kan använda friluftsliv för bättre hälsa och i rehabilitering.

År 2020 fördelade Naturvårdsverket 3 miljoner kronor till åtta ideella föreningar och organisationer som arbetar med att öka kunskapen om allemansrätten. Bidrag delades ut till informations- och kommunikationssatsningar som riktar sig till prioriterade målgrupper, barn och unga, nyanlända och grupper som utövar aktiviteter med risk för störning och skador på mark. Uppföljning visar att insatserna når människor som i dag saknar eller har väldigt liten kännedom om allemansrätten och är ovana vid friluftsliv.

Tillgång till natur, tätortsnära natur och hållbar regional tillväxt

År 2020 beviljades bidrag till friluftslivsprojekt inom ramen för Lokala naturvårds-satsningar (Lona) till 386 åtgärder med inriktning på människa och friluftsliv. De fyra vanligaste friluftsmålen som åtgärderna syftar till är Tillgänglig natur för alla, Attraktiv tätortsnära natur, Tillgång till natur för friluftsliv samt Friluftsliv för god folkhälsa.

Stöden går till åtgärder som underlättar utövandet av friluftsliv och får fler människor att vistas i naturen. Det handlar t.ex. om att anlägga stigar och leder för vandring eller kanot, underlätta framkomligheten för rullstol och barnvagn samt uppföra vindskydd och grillplatser. Några åtgärder höjer kunskapen om friluftsliv och områden genom t.ex. vägvisning och informationssatsningar. Ett antal naturskolor har också beviljats stöd för att undervisa om naturen och allemansrätten.

Det statliga ledsystemet i fjällen har fortsatt att rustats upp med bl.a. nya och renoverade broar, rastskydd och spänger. Storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö har fortsatt att arbeta med sina program om skydd av tätortsnära natur.

Naturen har varit extra betydelsefull för många människor under 2020, och det har märkts i de skyddade områdena. Länsstyrelserna har anpassat aktiviteterna i landets naturreservat och nationalparker till rådande restriktioner. Många aktiviteter har fått ställas in med anledning av pandemin, men en hel del har ändå gått att genomföra med ett förändrat upplägg.

Antalet besök i Sveriges nationalparker uppskattas ha ökat med drygt 300 000 under 2020 till 3,1 miljoner besök. Besöken ökade som mest i Färnebofjärdens nationalpark som hade en fördubbling av antalet besökare jämfört med 2019. Nationalparkerna Sonfjället, Tyresta, Garphyttan och Dalby Söderskog har också stått för en stor del av ökningen.

Tabell 16.1 Antal besök i Sveriges nationalparker och på sverigesnationalparker.se 2018–2020

	2018	2019	2020
Besök i nationalparker	2,74 miljoner	2,78 miljoner	3,13 miljoner
Besök på sverigesnationalparker.se	0,83 miljoner	1,08 miljoner	1,70 miljoner

Källa: Nationalparksförvaltarna.

Enligt en studie från Havs- och vattenmyndigheten (Fritidsfisket i Sverige 2020) har fritidsfisket ökat. Under 2020 ägnade sig ungefär 1,7 miljoner personer åt fritidsfiske i svenska vatten minst en gång, varav 1,2 miljoner män och 0,5 miljoner kvinnor. Antalet fiskedagar i Sverige har ökat under 2020 med 32 procent jämfört med föregående år. Detta gäller personer som är folkbokförda i Sverige, i åldern 16–80 år.

Statsbidrag till friluftsgesamisationer

År 2020 fördelade Svenskt Friluftsliv statsbidrag till friluftsgesamisationer som bedriver verksamhet för att främja långsiktigt hållbart friluftsliv. Av bidraget om 50,8 miljoner kronor gick 26,8 miljoner kronor till organisationsbidrag och 21 miljoner kronor till verksamhetsbidrag.

Återrapporteringen från Svenskt Friluftsliv visar att flera av friluftsgesamisationerna som har fått stöd har genomfört aktiviteter som bidragit till att många människor fått möjlighet att komma ut i naturen, fått ökad kunskap om naturen eller om allemansrätten. Enligt Sifo har åtta procent av invånarna i Sverige inspirerats till friluftsliv genom Friluftsfremjandet under det gångna året. Några organisationer har ställt om och fokuserat på utbildning och kompetensutveckling för att lägga grund för framtida verksamhet medan en del organisationer har ställt om genom att möjliggöra projekt bl.a. genom digitala kanaler eller genom mindre grupper. Utifrån det underlag regeringen har fått från Svenskt Friluftsliv görs bedömningen att syftet med bidragen fallit väl ut trots de utmaningar som pandemin inneburit.

16.7.4 Regeringens bedömning av målpuffyllelsen

Regeringens bedömning är att Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas arbete med tillgänglig natur, samverkan och allemansrätt har bidragit till ökad kunskap, ökad tillgänglighet till olika miljöer och större genomslag för friluftslivsfrågorna.

Regeringens bedömning är att stöden som beviljats inom ramen för Lokala naturvårdssatsningar (Lona) har underlättat utövandet av friluftsliv och fått fler människor ut i naturen. Upprustningen av det statliga ledssystemet i fjällen har bidragit till att fler kan vandra i fjällen och till regional tillväxt.

Regeringen bedömer att stödet till länsstyrelsernas förvaltning och upprustning i skyddade områden har bidragit till att dessa områden har kunnat ta emot ett stort antal besökare.

Regeringen bedömer att stödet till friluftorganisationerna bidrar till att fler barn, ungdomar och vuxna i alla samhällsgrupper kommer ut i naturen.

16.7.5 Politikens inriktning

Friluftsliv är en hörnsten i naturvårdspolitiken. Oavsett förutsättningar ska alla människor, däribland barn och unga, ha möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Regeringen anser att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv ska fortsätta att utvecklas i alla delar av landet. Under spridningen av sjukdomen covid-19 har friluftslivets betydelse blivit särskilt tydlig då många människor har sökt sig ut i naturen. Arbetet med att underlätta friluftslivet genom tillgänglighet till skyddade natur- och kulturområden, tillgång till information om friluftsliv samt upprustning av det statliga ledssystemet i fjällen ska fortsätta. Regeringen föreslår därför en satsning om 50 miljoner kronor per år 2022–2027 på anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, för att bland annat rusta upp ledssystemet med nya och renoverade spänger, broar, ledmarkeringar och vindskydd. Information och kunskap om allemansrätten är viktig och behöver upprätthållas kontinuerligt av Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter och organisationer.

Regeringen bedömer att statsbidraget till friluftorganisationer, som fördelas av organisationen Svenskt Friluftsliv, ger goda effekter för samhället och för folkhälsan. Regeringen föreslår därför att anslaget 13:3 *Stöd till friluftorganisationer* ökas med 50 miljoner kronor per år fr.o.m. 2022.

Nationalparker och natur- och kulturresevat är viktiga för friluftslivet och lockar miljoner besökare varje år. De är också betydelsefulla för landsbygdsutveckling och för både lokal och regional utveckling. Den fortsatta utvecklingen av natur- och kulturbaserad turism är en betydelsefull del av en hållbar turism och besöksnäring genom den sysselsättning och de bidrag till den lokala ekonomin som denna turism skapar. Landets många naturreservat spelar en mycket stor roll för utövande av alla sorters friluftsliv som vandring, ridning, cykling, svamplockning, fiske, paddling m.m. Regeringen föreslår därför en satsning om 100 miljoner kronor per år 2022–2024 på anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, för skötsel av naturreservat. Regeringen anser att den tätortsnära naturen är av stor betydelse. En stor del av friluftslivet utövas nära bostaden eller tätorten. Därför är det mycket viktigt att bevara en grön infrastruktur i och omkring städer och tätorter, inte minst i kommuner med stark bebyggelseutveckling. Ansvaret för att se till att friluftslivet har goda förutsättningar är delat mellan stat och kommun och mellan många myndigheter. En fortsatt god samordning är därför viktig.

Regeringen anser att det behövs en fortsatt hög ambitionsnivå för att nå friluftslivsmålen och avser att aktivt fortsätta att utveckla friluftslivspolitikerna.

16.8 Budgetförslag

16.8.1 13:1 Stöd till idrotten

Tabell 16.2 Anslagsutveckling 13:1 Stöd till idrotten

Tusental kronor

2020	Utfall	3 474 281	Anslagssparande	30
2021	Anslag	3 921 811 ¹	Utgiftsprognos	3 921 811
2022	Förslag	2 366 811		
2023	Beräknat	1 966 811		
2024	Beräknat	1 966 811		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till idrotten. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till specialidrott inom gymnasieskolan, kunskapsstöd och forskning samt insatser mot dopning.

Ändamålet ändras så anslaget även får användas för kunskapsstöd inom idrotten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.3 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 13:1 Stöd till idrotten

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 966 811	1 966 811	1 966 811
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	400 000		
<i>varav BP22</i>	<i>400 000</i>		
– <i>Stöd till idrotten</i>	<i>400 000</i>		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 366 811	1 966 811	1 966 811

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 400 000 000 kronor för 2022 för uppstart av idrott och för ökat deltagande i idrott främst för barn och unga samt personer med funktionsnedsättning.

Regeringen föreslår att 2 366 811 000 kronor anvisas under anslaget 13:1 *Stöd till idrotten* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 966 811 000 kronor respektive 1 966 811 000 kronor.

16.8.2 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tabell 16.4 Anslagsutveckling 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

2020	Utfall	124 836	Anslagssparande	2 328
2021	Anslag	102 164 ¹	Utgiftsprognos	101 289
2022	Förslag	52 164		
2023	Beräknat	52 164		
2024	Beräknat	52 164		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmänna samlingslokaler. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Bygdegårdarnas Riksförbund, Folkets Hus och Parker och Riksföreningen Våra Gårdar för organisationernas information, rådgivning, utvecklingsarbete och arbete gällande ansökningar om statligt stöd.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.5 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	102 164	102 164	102 164
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-50 000	-50 000	-50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	52 164	52 164	52 164

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 50 000 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att tidsbegränsade medel upphör.

Regeringen föreslår att 52 164 000 kronor anvisas under anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 52 164 000 kronor respektive 52 164 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2023–2025.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för investeringsbidrag till fleråriga projekt. Detta innebär att bidragen betalas ut ett eller flera år efter det år då projektbidrag beslutats. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2023–2025.

Tabell 16.6 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025
Ingående åtaganden	41 480	37 309	40 000			
Nya åtaganden	28 731	30 691	28 000			
Infriade åtaganden	-32 902	-28 000	-28 000	-23 000	-13 000	-4 000
Utestående åtaganden	37 309	40 000	40 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	40 000	40 000	40 000			

16.8.3 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tabell 16.7 Anslagsutveckling 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tusental kronor

År	Utfall	50 785 Anslagssparande
2020	Utfall	50 785 Anslagssparande
2021	Anslag	47 785 ¹ Utgiftsprognos
2022	Förslag	97 785
2023	Beräknat	97 785
2024	Beräknat	97 785

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till friluftorganisationer.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.8 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 20211	47 785	47 785	47 785
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	50 000	50 000	50 000
<i>varav BP22</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>
– Statligt bidrag till friluftorganisationer	50 000	50 000	50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	97 785	97 785	97 785

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen bedömer att statsbidraget till friluftorganisationer behöver förstärkas. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 50 miljoner kronor 2022. Från och med 2023 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 97 785 000 kronor anvisas under anslaget 13:3 *Stöd till friluftorganisationer* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 97 785 000 kronor respektive 97 785 000 kronor.

16.8.4 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tabell 16.9 Anslagsutveckling 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

2020	Utfall	15 000	Anslagssparande
2021	Anslag	15 000 ¹	Utgiftsprognos 15 000
2022	Förslag	15 000	
2023	Beräknat	15 000	
2024	Beräknat	15 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer i enlighet med lagen (2010:473) om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.10 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	15 000	15 000	15 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	15 000	15 000	15 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 15 000 000 kronor anvisas under anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 15 000 000 kronor respektive 15 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2023.

Skälen för regeringens förslag: För att Partibidragsnämndens administration ska kunna bedrivas effektivt bör stödet till riksdagspartiers kvinnoorganisationer handläggas samtidigt som stödet till de politiska partierna enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier. Detta innebär att åtaganden om stöd till riksdagspartiers kvinnoorganisationer beslutas under hösten för det kommande året och därmed medför behov om framtida anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2023.

Tabell 16.11 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023
Ingående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Nya åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Infriade åtaganden	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Utestående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	15 000	15 000	15 000	

16.8.5 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tabell 16.12 Anslagsutveckling 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

År	Utfall	Anslagssparande	Beräknat
2020	293 293		3 465
2021	221 758 ¹	Utgiftsprognos	219 858
2022	Förslag	23 758	
2023	Beräknat	23 758	
2024	Beräknat	23 758	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till forskning samt annan kunskapsutveckling som avser det civila samhället. Anslaget får även användas för utgifter för uppföljning och annan verksamhet för genomförandet av politiken för det civila samhället samt för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.13 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	71 758	71 758	71 758
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-48 000	-48 000	-48 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	23 758	23 758	23 758

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 48 000 000 kronor fr.o.m. 2022 till följd av att tidsbegränsade medel upphör, bl.a. bidrag för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre respektive bidrag för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av Covid-19 för Svenska kyrkans verksamhet.

Regeringen föreslår att 23 758 000 kronor anvisas under anslaget 13:5 *Insatser för den ideella sektorn* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 23 758 000 kronor respektive 23 758 000 kronor.

17 Folkbildning

17.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för politiken för folkbildning.

17.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Statens stöd till folkbildningen uppgick 2020 sammantaget till ca 4,85 miljarder kronor. Folkbildningens verksamhet följs i första hand upp i förhållande till de fyra syften som gäller för statsbidraget för folkbildningen. Dessa fyra syften presenteras nedan och ligger till grund för resultatindikatorerna. De resultatindikatorer som används för folkbildningens område är i huvudsak kvantitativa och beskriver främst den verksamhet som genomförts.

Underlag för uppföljningen har hämtats i redovisningar från Folkbildningsrådet, SISU Idrottsutbildarna, Myndigheten för yrkeshögskolan, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Statistiska centralbyrån.

17.3 Resultatredovisning

17.3.1 Resultat

Syfte: Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Indikator: Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet

Det finns 155 folkhögskolor och 11 studieförbund (inklusive SISU Idrottsutbildarna) som får statsbidrag enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen. Under 2020 har även två försöksverksamheter för folkhögskolor tagit emot statsbidrag. Enligt den senaste statistiken från 2020 finns det därutöver 178 filialer till folkhögskolor, vilket är en minskning med fyra filialer sedan 2018.

Indikator: Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i hela landet

Landets folkhögskolor och studieförbund har stor geografisk spridning. Folkhögskolorna erbjöd under 2020 långa folkhögskolekurser i 151 kommuner, vilket är en minskning med fem kommuner sedan föregående år. Studieförbunden har sedan flera år tillbaka varit verksamma i alla landets kommuner.

Den största delen av deltagarna inom folkhögskolans allmänna och särskilda kurs återfanns 2020, likt föregående år, i storstäder, större städer med tillhörande pendlingskommuner och mindre stad eller tätort. För studieförbundens studiecirklar återfanns likt föregående år största delen av deltagarna i storstäder och större städer med tillhörande pendlingskommuner. I relation till antalet kommuninvånare var antalet deltagare i allmän och särskild kurs samt studiecirklar dock störst i landsbygdskommuner, mindre städer och tätorter samt de kommuner som omger mindre städer.

Med anledning av pandemin genomfördes under 2020 en större del av verksamheten på distans. Inom folkhögskolan studerade ca 55 procent av deltagarna i allmän kurs och ca 64 procent av deltagarna i särskild kurs på distans 2020. Detta är en ökning

med 50 procentenheter inom allmän kurs och 27 procentenheter inom särskild kurs, jämfört med 2019.

SISU Idrottsutbildarna

SISU Idrottsutbildarna hade under 2020, i likhet med föregående år, verksamhet i alla Sveriges kommuner. Under 2020 samverkade SISU Idrottsutbildarna med knappt 8 600 föreningar i landet. Det är en minskning med 900 föreningar sedan 2019.

Syfte: Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Indikator: Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön

Under 2020 deltog nästan 59 100 deltagare i folkhögskolans allmänna och särskilda kurser, vilket är en minskning med ca 300 deltagare jämfört med föregående år. Av deltagarna i allmän kurs var 55 procent kvinnor och 45 procent män. Inom särskild kurs var 68 procent kvinnor och 32 procent män. Könsfördelningen inom såväl allmän som särskild kurs var i princip i linje med föregående år. Under 2020 var medelåldern bland deltagarna i allmän kurs 29 år, i likhet med föregående år, och 38 år bland deltagarna i särskild kurs. I särskild kurs har deltagarnas medelålder sjunkit med 1 år jämfört med 2019.

Indikator: Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön

Under 2020 deltog ca 421 300 unika deltagare i en studiecirkel, vilket är en minskning med ca 178 100 deltagare från föregående år. Totalt hölls ca 153 200 studiecirkelar, vilket är ca 88 600 färre än 2019. Av deltagarna var 62 procent kvinnor och 38 procent män, vilket är oförändrat jämfört med 2019. De stora minskningarna i antalet deltagare och antalet studiecirkelar bedöms bero på covid-19-pandemin, som för studieförbunden innebar att de bl.a. ställde in och sköt upp planerad verksamhet.

Av studieförbundens studiecirkeldeltagare 2020 hade 38 procent fyllt 65 år, jämfört med 2019 då 41 procent hade fyllt 65 år. Vidare var 49 procent av deltagarna i åldern 25–64 år, vilket är en ökning med tre procentenheter jämfört med 2019. Av deltagarna 2020 var 13 procent under 25 år, vilket är oförändrat från föregående år.

Under 2020 hade SISU Idrottsutbildarna 366 700 deltagare i distriktens verksamheter (lärgrupp, kurs och processarbete), vilket är en minskning med ca 74 300 deltagare jämfört med föregående år. Enligt SISU Idrottsutbildarna beror minskningen på de utmaningar som följt av pandemin. Av deltagarna i lärgrupp, kurs och processarbete var 46 procent kvinnor och 54 procent män, vilket är en ökning av andelen kvinnor med två procentenheter jämfört med föregående år. 50 procent av deltagarna 2020 var yngre än 25 år, 44 procent var 25–65 år och 6 procent var äldre än 65 år. Åldersfördelningen har endast förändrats marginellt jämfört med 2019.

Indikator: Andel utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser och i studiecirkelar

I folkhögskolans allmänna kurs var 48 procent av deltagarna utrikes födda 2020, vilket är oförändrat sedan 2019. Av de utrikes födda inom allmän kurs var 58 procent kvinnor och 42 procent män. I de särskilda kurserna utgjorde utrikes födda 17 procent av deltagarna, vilket även det är oförändrat sedan 2019. Av de utrikes födda inom särskild kurs var 64 procent kvinnor och 36 procent män.

Andelen utrikes födda deltagare i studieförbundens studiecirkelar förändrades endast marginellt under 2020 jämfört med 2019. Bland studiecirkeldeltagarna var andelen utrikes födda deltagare 21 procent. Av de utrikes födda deltagarna var 42 procent

kvinnor och 58 procent män. Utbildning i Svenska från dag ett ingår inte i denna redovisning.

SISU Idrottsutbildarna redovisar att 7 procent av deltagarna var utrikes födda, vilket är oförändrat sedan 2019.

Indikator: Andel deltagare med funktionsnedsättning i folkhögskolornas långa kurser respektive i studieförbundens studiecirklar

Under 2020 hade 35 procent av deltagarna i allmän kurs en funktionsnedsättning, vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Inom särskild kurs utgjorde deltagare med funktionsnedsättning 13 procent, vilket även detta är oförändrat jämfört med 2019. Metoden för insamling av uppgifter om funktionsnedsättning för deltagare på folkhögskola förändrades 2018. Statistiken samlas fr.o.m. 2018 in på individnivå och per helår. Förändringar mellan åren bör därför enligt Folkbildningsrådet tolkas med viss försiktighet. Inom studiecirkelarna hade fyra procent av deltagarna en funktionsnedsättning 2020, vilket är en minskning med två procentenheter sedan 2019.

SISU Idrottsutbildarna redovisar inte uppgifter om deltagare med funktionsnedsättning. Under 2020 genomförde SISU Idrottsutbildarna 568 arrangemang med 3 166 deltagare tillsammans med Svenska parasportförbundet, vilket är en minskning med 68 arrangemang sedan 2019.

Indikator: Antal asylsökande och nyanlända som bor i anläggningsboende som deltagit i särskilda folkbildningsinsatser

Regeringens satsning Svenska från dag ett är en verksamhet för asylsökande och nyanlända, som fått uppehållstillstånd men som bor i anläggningsboende. Sammantaget beräknas ca 11 845 personer ha tagit del av verksamheten 2020, vilket är en minskning med 6 255 deltagare jämfört med 2019. Insatserna beräknas ha nått ca 33 procent av den totala målgruppen, vilket är en procentenhet mindre än 2019. Verksamheten har under 2020 bedrivits i 141 kommuner, vilket är 25 färre kommuner än under föregående år. Bland de som deltagit i studieförbundens respektive folkhögskolornas verksamhet med Svenska från dag ett 2020 uppgick andelen kvinnor och män till 47 procent respektive 53 procent. Andelen kvinnor som deltog i verksamheten utgjorde en större andel än i målgruppen som helhet, där andelen kvinnor uppskattas till 37 procent.

Inom ramen för Svenska från dag ett genomförde SISU Idrottsutbildarna 555 arrangemang i 51 kommuner 2020, vilket är en ökning med 180 arrangemang och 17 kommuner jämfört med 2019.

Syfte: Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Indikator: Andel deltagare utan gymnasieutbildning

Deltagarna i folkhögskolans allmänna kurs har kortare utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt. Andelen deltagare i allmän kurs som hade högst förgymnasial utbildning var 58 procent under 2020, vilket är oförändrat sedan 2019. Av deltagarna med högst förgymnasial utbildning var 56 procent kvinnor och 44 procent män. I befolkningen som helhet var andelen med högst förgymnasial utbildning 19 procent. På de särskilda kurserna var andelen deltagare som hade förgymnasial utbildning 15 procent, vilket är oförändrat jämfört med 2019. Av deltagarna på särskild kurs med högst förgymnasial utbildning var 61 procent kvinnor och 39 procent män. Av studieförbundens cirkeldeltagare hade 17 procent högst förgymnasial utbildning, vilket är 2 procentenheter lägre än föregående år. Av

studieförbundens cirkeldeltagare med högst förgymnasial utbildning var 59 procent kvinnor och 41 procent män.

Indikator: Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolans allmänna kurs

Under våren 2020 utfärdades 1 730 intyg om grundläggande behörighet från folkhögskolans allmänna kurs, vilket är en marginell minskning jämfört med våren 2019. Hösten 2020 sökte 6 255 personer som studerat vid folkhögskola till utbildning vid universitet och högskolor, varav 3 732 personer antogs till studier.

Bland de deltagare som fick grundläggande behörighet från allmän kurs läsåret 2017/18 hade 45 procent läst vidare på en eftergymnasial utbildning inom ett år, vilket är en ökning med ca 5 procentenheter jämfört med tidigare år. Detta är den senaste tillgängliga statistiken på området.

Indikator: Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs

Folkhögskolorna utfärdade under 2020 totalt 1 329 intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs, vilket är en ökning med 234 intyg jämfört med 2019.

Syfte: Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Indikator: Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram

Studieförbunden anordnade ca 146 200 kulturprogram 2020, vilket är en minskning med ca 219 300 arrangemang jämfört med föregående år. Studieförbundens kulturprogram samlade totalt drygt 6 miljoner (ej unika) deltagare, vilket är en minskning med ca 13 miljoner deltagare jämfört med 2019.

Folkhögskolorna anordnade ca 1 860 kulturprogram 2020, vilket är 490 färre än 2019. Kulturprogrammen samlade ca 62 600 (ej unika) deltagare, vilket innebär en minskning med ca 122 000 deltagare jämfört med 2019.

SISU Idrottsutbildarnas distrikt arrangerade under 2020 sammanlagt ca 1 265 kulturprogram med ca 51 850 (ej unika) deltagare. Det är 3 150 färre kulturprogram än föregående år, och en minskning med ca 246 575 deltagare.

Minskningarna i antalet genomförda kulturprogram och antalet deltagare bedöms huvudsakligen bero på pandemin.

Indikator: Andel kvinnor respektive män i kulturprogram

Av deltagarna i studieförbundens kulturprogram var 55 procent kvinnor och 45 procent män, vilket är en marginell ökning av andelen män från föregående år. Inom folkhögskolans kulturprogram var 55 procent kvinnor och 45 procent män, vilket är en marginell ökning av andelen kvinnor i jämförelse med 2019. Av deltagarna i SISU Idrottsutbildarnas kulturprogram var 58 procent kvinnor och 42 procent män, vilket är en minskning av andelen män med 6 procentenheter i jämförelse med 2019.

Övriga insatser

Folkbildning om mänskliga rättigheter

Folkbildningsrådet har under 2020 fördelat bidrag till åtta projekt som anordnas av folkhögskolor och studieförbund som syftar till att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter i folkbildningen. Projekten har huvudsakligen riktats till deltagargrupper med särskilt behov av kunskaper för att hävda sina rättigheter samt till deltagare som i

sin yrkesroll eller föreningsverksamhet kan skydda och främja mänskliga rättigheter (se även utg.omr. 1 avsnitt 10).

Demokratin 100 år

Folkbildningsrådet har tilldelats extra medel inom satsningen Demokratin 100 år för demokratistärkande insatser under perioden 2020–2021. Under 2020 beviljades organisationen Studieförbunden i samverkan tillsammans med Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation och Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation medel för projektet #ViMåstePrata.

Förstärkningsbidrag och särskilt utbildningsstöd

Folkbildningsrådet avsatte under 2020 sammantaget ca 237 miljoner kronor i förstärkningsbidrag till deltagare med funktionsnedsättning samt med behov av extra stöd i svenska språket, vilket i princip är oförändrat från föregående år. Under 2020 avsatte regeringen ca 193 miljoner kronor i särskilt utbildningsstöd. Bidraget fördelas av Specialpedagogiska skolmyndigheten och syftar till att underlätta studier på folkhögskola för personer med funktionsnedsättning. En mindre del av stödet får lämnas till universitet och högskolor respektive Synskadades Riksförbund. Sedan 2019 har bidraget ökat med ca 3 miljoner kronor.

Studiemotiverande folkhögskolekurs

Studemotiverande folkhögskolekurs (SMF) är en arbetsmarknadspolitisk insats för arbetssökande som varken har grundläggande behörighet till högskoleutbildning eller gymnasieexamen. Kursen genomfördes under 2020 av 93 folkhögskolor, vilket är ett oförändrat antal folkhögskolor jämfört med 2019. Under 2020 deltog ca 4 300 personer i kursen. Det är ca 600 fler personer än föregående år. Andelen utrikes födda deltagare uppgick till 71 procent, vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Personer äldre än 25 år utgjorde 61 procent av deltagarna, vilket är en minskning med 5 procentenheter på ett år. Av deltagarna äldre än 25 år var 59 procent kvinnor och 41 procent män. Bland deltagarna som var 24 år och yngre var 41 procent kvinnor och 59 procent män. Av de deltagare som studerade på en studiemotiverande folkhögskolekurs 2019 studerade 29 procent vidare på allmän eller särskild kurs fram t.o.m. december 2020. Totalt gick 54 procent vidare till fortsatta studier oavsett utbildningsform.

Etableringskurs på folkhögskola

Etableringskurs på folkhögskola är en arbetsmarknadspolitisk insats som riktar sig till personer som omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag. Kursen genomfördes 2020 av 66 folkhögskolor, vilket är en minskning med 20 skolor jämfört med 2019. Under 2020 deltog totalt ca 1 800 personer i kursen, vilket är en minskning med ca 1 000 personer sedan 2019. Av deltagarna var 62 procent kvinnor och 38 procent män. Folkbildningsrådet rapporterar att den stora minskningen i antalet deltagare framför allt beror på färre personer som omfattas av etableringsprogrammet.

Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser

Mellan åren 2018–2020 fördelade Folkbildningsrådet särskilda medel till studieförbunden för Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser riktat till utrikes födda kvinnor. Insatsen har under 2020 haft ca 7 000 deltagare i 147 kommuner. Det är en minskning med ca 400 deltagare och 47 kommuner sedan 2019.

Svenska för föräldralediga

Med start 2020 fördelar Folkbildningsrådet särskilda medel för insatsen Svenska för föräldralediga, som framför allt riktar sig till utrikes födda kvinnor med barn som har svaga kunskaper i det svenska språket. Under 2020 deltog 1 100 personer i insatsen,

som genomfördes i 61 kommuner. Av deltagarna var 93 procent kvinnor och 7 procent var män.

Arbetsmarknadsnära insatser på distans

Under andra halvåret 2020 tillfördes studieförbunden 30 miljoner kronor för att genomföra arbetsmarknadsnära insatser på distans, i syftet att möta ett ökat behov av kompetensutveckling och andra utbildningsinsatser hos vuxna. Under 2020 samlade insatserna ca 4 020 deltagare, varav 76 procent var kvinnor och 24 procent var män.

Jämställdhet inom folkbildningen

Folkbildningsrådet ingår sedan 2016 i nätverket för jämställdhetsintegrering för myndigheter (JiM) i syfte att utveckla jämställdhetsarbetet inom folkbildningen. Folkbildningsrådet har utarbetat en handlingsplan för arbetet med jämställdhetsintegrering. Under 2020 har Folkbildningsrådet fortsatt sitt arbete med att anpassa villkorsdokument för statsbidrag och uppföljningsrutiner så att de styr mot en ökad jämställdhet.

Tolkutbildning inom folkbildningen

Utbildning till tolk för personer med dövhet, hörselnedsättning och dövblindhet, skrivtolk och kontakttolk bedrivs vid folkhögskolor och studieförbund. Teckenspråks- och dövblindtolkutbildning bedrevs 2020 på tre folkhögskolor. Antalet deltagare som 2020 påbörjade en utbildning till teckenspråkstolk uppgick till 46 personer, varav ca 90 procent var kvinnor. Det är en viss ökning jämfört med 2019 då antalet som påbörjade en utbildning var 32 personer. 2020 slutförde 16 deltagare utbildningen med godkänt resultat, vilket är en minskning jämfört med 2019 då 31 deltagare slutförde utbildningen med godkänt resultat. Minskningen bedöms bl.a. bero på ett minskat antal deltagare som påbörjade utbildningen 2016, och som därmed väntades avsluta sin utbildning 2020. Skrivtolkutbildning bedrevs på 1 folkhögskola 2020. 17 deltagare påbörjade skrivtolkutbildningen 2020, varav en övervägande majoritet var kvinnor. Totalt har 34 deltagare slutfört utbildningen med godkänt resultat under perioden 2018–2020. Den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk bedrivs av tre folkhögskolor och sex studieförbund. Under 2020 slutförde 176 deltagare en utbildning till kontakttolk med godkänt resultat, varav 64 procent kvinnor och 36 procent män. Detta kan jämföras med 2019 då 196 deltagare slutförde utbildningen med godkänt resultat. Det var dock färre deltagare som påbörjat de utbildningar som avslutades 2020 jämfört med föregående år. Under 2020 fick vidare 50 personer utbildningsbevis genom validering, vilket är en minskning med 32 personer jämfört med 2019. Det innebär att sammantaget 226 personer fått utbildningsbevis som kontakttolk under 2020, jämfört med 278 personer 2019.

I december 2018 lämnade Tolkutredningen sitt slutbetänkande Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk (SOU 2018:83). Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

17.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att syftena med statsbidraget till folkbildningen uppfylls. Det bekräftas även av Statskontorets utvärdering av folkbildningen som presenterades i april 2018. Regeringen kan samtidigt konstatera att pandemin har fått stor påverkan på folkbildningens verksamheter 2020, med bl.a. minskat antal deltagare. Under 2020 och inledningen av 2021 har folkbildningens verksamheter ifrågasatts, efter att studieförbunden upptäckt fusk och felaktigheter i verksamheten. Folkbildningsrådet och studieförbunden har vidtagit och planerar att vidta ett antal åtgärder för att komma till rätta med problemen samt säkerställa att statsbidraget uteslutande går till verksamhet

som uppfyller statens syften med bidraget. Regeringen följer denna fråga noga och utesluter inte att ytterligare åtgärder behöver vidtas från regeringens sida.

Folkbildningen stödjer verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningen har spelat en viktig roll i demokratins framväxt och fortsätter att spela en viktig roll i dess utveckling. Folkbildningen bidrar till att ge fler människor förutsättningar att aktivt delta i demokratin och i det demokratiska samtalet. Folkbildningen står samtidigt inför en utmaning när det gäller att säkra att verksamheten som finansieras av statsbidraget i alla led uppfyller demokratisyftet och överensstämmer med det demokratiska samhällets principer.

Pandemin och de restriktioner som vidtagits för att förhindra smittspridning har medfört att antalet deltagare i folkbildningen har minskat betydligt under 2020. Studieförbunden och folkhögskolorna har trots pandemin tillsammans samlat ungefär ca 900 000 deltagare i sina verksamheter. Utöver detta samlar SISU Idrottsutbildarna ett stort antal deltagare i sina verksamheter.

Centralt för folkbildningens bidrag till att stärka och utveckla demokratin är att erbjuda mötesplatser för människor med olika erfarenheter och intressen. En framtida utmaning för folkbildningen är att såväl studieförbund som folkhögskolor i dag har många homogena miljöer där möten inte skapas naturligt, t.ex. folkhögskolornas filialer och studieförbundens studiecirkelar inom musik och hantverk.

Folkbildningen bidrar till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkbildningen är en mötesplats för människor med olika bakgrund och förutsättningar. Folkbildningen är en växande aktör för utbildning av utrikes födda personer, personer med någon form av funktionsnedsättning och personer med kort tidigare utbildningsbakgrund. Folkhögskolans särskilda miljö och arbetssätt bidrar till att stärka deltagarnas självförtroende och ger personer nya perspektiv samt bättre studieresultat än de har uppnått tidigare. Pandemin har samtidigt gjort det svårare för folkbildningen att nå vissa grupper, bl.a. personer som står långt ifrån utbildning och arbete.

Det särskilda statsbidraget för folkbildningens verksamhet för asylsökande och nyanlända har fortsatt ge goda resultat, även om antalet deltagare har minskat mot bakgrund av framför allt färre antal asylsökande. Verksamheten har bidragit till att öka kunskaperna i svenska och har givit deltagarna en meningsfull sysselsättning under asyltiden. Verksamheten har sannolikt påskyndat etableringen för de som beviljats uppehållstillstånd.

Även under 2020 har andelen utrikes födda deltagare i SISU Idrottsutbildarnas ordinarie verksamhet fortsatt varit lågt. Efter beslut av regeringen har SISU Idrottsutbildarna tagit fram en handlingsplan för ökad mångfald i SISU Idrottsutbildarnas folkbildningsverksamhet 2021–2025, i vilken utrikes födda är en prioriterad målgrupp. Regeringen fortsätter att noga att följa studieförbundets arbete med dessa frågor. SISU Idrottsutbildarna har sedan 2017 ökat sin verksamhet för asylsökande inom ramen för Svenska från dag ett.

Folkbildningen bidrar till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkbildningen har sedan sin framväxt genomfört verksamhet för personer som av olika skäl har kortare formell utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt och som står långt ifrån arbetsmarknaden. Folkbildningen spelar därigenom en viktig roll för att utjämna de utbildningsklyftor som finns i samhället. Folkbildningen bidrar också i arbetet med att ge stöd och vägledning till unga som varken arbetar eller studerar. Under en följd av år har andelen utrikes födda, personer med funktionsnedsättning och lågutbildade ökat bland folkhögskolans deltagare. Den stora omställningen till verksamhet på distans med anledning av pandemin har ofta haft större negativ påverkan på lärandet hos deltagare i behov av särskilt stöd eller med svaga kunskaper i det svenska språket. Konsekvenserna av detta behöver följas framöver.

Uppföljningar av studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs på folkhögskola har visat goda resultat. I rådande arbetsmarknadsläge har studiemotiverande folkhögskolekurs haft ett stort antal deltagare, varav många är unga eller utrikes födda. Deltagandet i etableringskursen och antalet folkhögskolor som erbjuder kursen har dock minskat över tid. Den fortsatta utvecklingen behöver följas.

Folkbildningen bidrar till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Folkhögskolor och studieförbund fungerar som lokala och regionala arenor där deltagare får möjlighet att delta i kulturlivet både som konsumenter och som skapare av kultur. Studieförbund och folkhögskolor spelar en viktig roll för att fler ska kunna bli professionella konstnärer och erbjuder även en arbetsmarknad för professionella konstnärer och andra yrken inom kulturområdet. Under 2020 har antalet deltagare i folkbildningens kulturprogram minskat betydligt med anledning av pandemin och de restriktioner som infördes för att minska smittspridningen. Konsekvenserna av detta behöver följas. Särskilt studieförbundens verksamhet skapar möjligheter till kultur i hela landet. Inom de flesta studieförbund är kulturen den största verksamheten. Genom studieförbundens kulturinriktade studiecirklar breddas deltagarnas intresse för kulturlivet. Deltagande i studiecirklar kan öka förståelsen för både den egna kulturen och andras kultur.

Folkbildningen behöver även fortsättningsvis arbeta för att göra verksamheten inom kulturområdet tillgänglig för nya deltagare samt bredda kulturverksamheten till nya inriktningar.

Samhällets tolkförsörjning

Skrivtolk-, teckenspråks- och dövblindtolkutbildningarna har ett begränsat deltagarantal. Andelen deltagare som slutför dessa utbildningar är fortsatt låg och könsfördelningen är ojämn. Behovet av kontakttolkar i offentlig sektor bedöms även fortsatt vara omfattande.

17.5 Politikens inriktning

Folkbildningen i Sverige har en särställning som en bred arena för utbildning, bildning och delaktighet. Folkbildningen är viktig i arbetet med att möta en rad samhällsutmaningar, till exempel att stärka ett aktivt deltagande i samhället för alla människor, att ge människor fler möjligheter att utbilda sig eller att byta yrkesinriktning mitt i livet, att ge nyanlända och andra utrikes födda möjlighet till

etablering i arbetsliv och samhälle samt att tillhandahålla ett rikt, tillgängligt och inkluderande kulturliv i alla delar av landet.

Fler platser på folkhögskolan

Folkhögskolan är som utbildningsform unik eftersom den når deltagare som andra utbildningsformer inte når och stödjer deltagarna att komma vidare till arbete och fortsatta studier. Folkhögskolan erbjuder därmed en andra och en annan chans till utbildning. Regeringen har under flera år byggt ut folkhögskolan inom ramen för kunskapslyftet.

Utbildningsbehoven bland vuxna är fortsatt stora och det behöver finnas olika utbildningsalternativ för t.ex. unga vuxna, utrikes födda och personer som inte har uppnått målen för en gymnasieutbildning. Mot bakgrund av pandemin har dessutom tillfälliga utbyggnader av folkhögskolan inletts under 2020 och fortsatt 2021. Regeringen föreslår att den tillfälliga utbyggnaden av folkhögskolan förlängs ytterligare ett år. Satsningen beräknas under 2022, utöver befintliga satsningar, motsvara ca 3 000 årsplatser på folkhögskolans allmänna och särskilda kurs.

Finansieringsansvaret för folkbildningen är delat mellan stat, regioner, kommuner och huvudmän. Regeringen bedömer att principen om delat finansieringsansvar är viktig att upprätthålla. För de nya utbildningsplatser som tillförs för 2022 föreslås dock staten stå för hela kostnaden.

Folkhögskolorna erbjuder också studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs på folkhögskola i samarbete med Arbetsförmedlingen. Regeringen bedömer att dessa kurser utgör ett viktigt steg på vägen till vidare studier, inom t.ex. allmän kurs och till etablering på arbetsmarknaden.

17.6 Budgetförslag

17.6.1 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tabell 17.1 Anslagsutveckling 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tusental kronor

2020	Utfall	4 461 683	Anslagssparande	
2021	Anslag	4 769 683 ¹	Utgiftsprognos	4 769 683
2022	Förslag	4 829 783		
2023	Beräknat	4 337 783		
2024	Beräknat	4 337 783		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till folkbildningen. Anslaget får även användas för statsbidrag till Föreningen Nordiska Folkhögskolan i Genève samt för utgifter för statsbidrag i form av det särskilda verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna. Vidare får anslaget användas för utgifter för utvärdering av folkbildningen samt för utgifter avseende bidrag till teckenspråkstolkutbildning.

Kompletterande information

I förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om statsbidrag till folkbildningen.

Skälen till regeringens förslag

Tabell 17.2 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	4 559 683	4 559 683	4 559 683
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	270 100	-221 900	-221 900
<i>varav BP22</i>	<i>340 000</i>		
– Flytt av medel för Svenska för föräldralediga	40 000		
– Platser på folkhögskolan	300 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 829 783	4 337 783	4 337 783

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Den tillfälliga utbyggnaden av folkhögskolan som inleddes 2020 till följd av pandemin bör fortsätta ytterligare ett år. Anslaget bör därför tillföras 300 000 000 kronor för 2022.

Under 2021 har satsningen på svenska för föräldralediga flyttats mellan två anslag och denna flytt bör gälla även fortsättningsvis. Anslaget 14:1 *Bidrag till folkbildningen* bör därför ökas med 40 000 000 kronor för 2022. Finansiering sker genom att anslaget 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 4 829 783 000 kronor anvisas under anslaget 14:1 *Bidrag till folkbildningen* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 4 337 783 000 kronor respektive 4 337 783 000 kronor.

17.6.2 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tabell 17.3 Anslagsutveckling 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

2020	Utfall	46 414	Anslagssparande	12 917
2021	Anslag	55 331 ¹	Utgiftsprognos	42 830
2022	Förslag	60 331		
2023	Beräknat	51 831		
2024	Beräknat	54 831		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till tolkutbildning. Anslaget får i begränsad omfattning även användas för utgifter för administration, utveckling, validering, utvärdering och rekryteringsfrämjande insatser.

Kompletterande information

I förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk finns bestämmelser om bidrag till kontakttolkutbildning och om bidrag till teckenspråkstolkutbildning.

Skälen till regeringens förslag

Tabell 17.4 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	55 331	55 331	55 331
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	5 000	-3 500	-500
<i>varav BP22</i>	<i>2 000</i>	<i>-3 000</i>	
– Uppskjuten reform tolkutredningen	2 000	-3 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	60 331	51 831	54 831

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen har tidigare aviserat en proposition med förslag som bl.a. innebär förbättrad kvalitet i tolktjänster. På grund av pandemin har regeringen dock tvingats skjuta upp denna proposition, vilket innebär att de ekonomiska konsekvenserna förskjuts. Anslaget bör därför tillföras 2 000 000 kronor för 2022. För 2023 beräknas anslaget minskas med 3 000 000 kronor av samma skäl.

Regeringen föreslår att 60 331 000 kronor anvisas under anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 51 831 000 kronor respektive 54 831 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2023–2027.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan fördelar bidrag till tolkutbildningar som genomförs vid folkhögskolor och studieförbund. Kontakttolkutbildningarna är ettåriga och tvååriga medan teckenspråkstolkutbildningarna är treåriga och fyraåriga. Detta innebär att Myndigheten för yrkeshögskolan behöver fatta beslut om bidrag för flera kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor för 2023–2027.

Beställningsbemyndigande för anslaget 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	Utfall 2020	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025–2027
Ingående åtaganden	79 250	75 263	80 200			
Nya åtaganden	57 500	69 700	100 131			
Infriade åtaganden	-61 487	-64 763	-60 331	-51 831	-54 831	-13 338
Utestående åtaganden	75 263	80 200	120 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	140 000	120 000	120 000			

17.6.3 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen**Tabell 17.5 Anslagsutveckling 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen**

Tusental kronor

År	Utfall	Anslagssparande	Utgiftsprognos
2020	140 000		
2021	Anslag	100 000 ¹	100 000
2022	Förslag	60 000	
2023	Beräknat	0	
2024	Beräknat	0	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.**Ändamål**

Anslaget får användas för utgifter för att genomföra insatser för att stärka kunskaper i svenska, om samhället och främja deltagande i samhällslivet för asylsökande och personer som fått uppehållstillstånd men bor kvar i anläggningsboende.

Kompletterande information

I förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare finns bestämmelser om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

Skälen till regeringens förslag**Tabell 17.6 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen**

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	140 000	140 000	140 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-80 000	-140 000	-140 000
varav BP22	-40 000		
– Flytt av medel för svenska föräldralediga	-40 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	60 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Under 2021 har satsningen på svenska för föräldralediga flyttats mellan två anslag och denna flytt bör gälla även fortsättningsvis. Anslaget 14:3 *Särskilda insatser inom*

folkbildningen bör därför minskas med 40 000 000 kronor. Anslaget 14:1 *Bidrag till folkbildningen* bör ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 60 000 000 kronor anvisas under anslaget 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 0 kronor respektive 0 kronor.

17.6.4 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tabell 17.7 Anslagsutveckling 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tusental kronor

2020	Utfall	192 679	Anslagssparande	-15
2021	Anslag	193 158 ¹	Utgiftsprognos	191 488
2022	Förslag	202 158		
2023	Beräknat	202 158		
2024	Beräknat	202 158		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilt utbildningsstöd som ges till folkhögskolor och universitet och högskolor samt för analyser av och utveckling av folkhögskolornas och lärosätenas lärmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag för teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och dövblinda.

Kompletterande information

I förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd finns bestämmelser om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd och särskilda utbildningsinsatser.

Skälen till regeringens förslag

Tabell 17.8 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	193 158	193 158	193 158
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	9 000	9 000	9 000
<i>varav BP22</i>	<i>9 000</i>	<i>9 000</i>	<i>9 000</i>
– <i>Särskilt utbildningsstöd UH och folkhögskolan</i>	<i>9 000</i>	<i>9 000</i>	<i>9 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	202 158	202 158	202 158

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

På grund av det ökade antalet platser inom folkhögskolan och högskolan har också behovet av det särskilda utbildningsstödet för att underlätta studier för personer med funktionsnedsättning ökat. Anslaget bör därför ökas med 9 000 000 kronor för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget ökas med 9 000 000 kronor årligen.

Regeringen föreslår att 202 158 000 kronor anvisas under anslaget 14:4 *Särskilt utbildningsstöd* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 202 158 000 kronor respektive 202 158 000 kronor.

18 Spelmarknaden

18.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för spelmarknadsområdet.

18.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Följande indikatorer används för att bedöma resultatet för området:

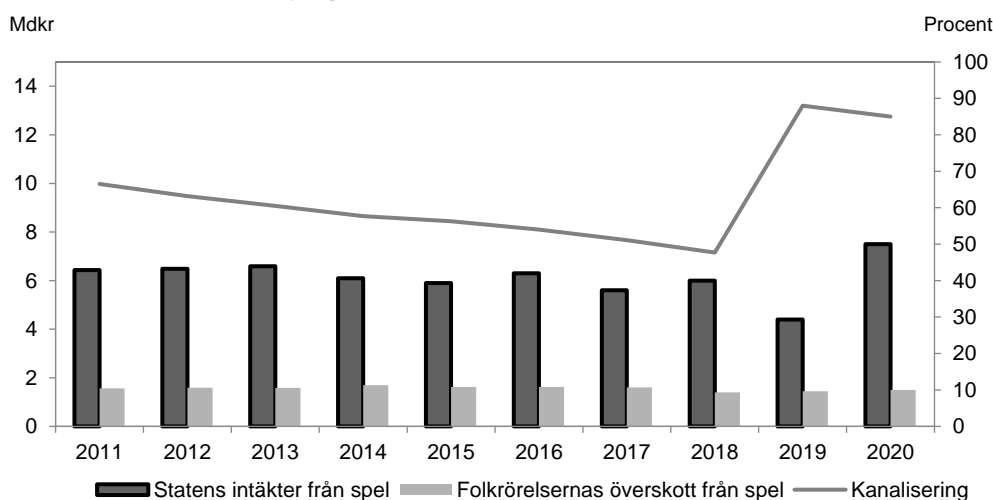
- kanaliseringsgraden (dvs. hur stor del av spelandet på den konkurrensutsatta marknaden som sker hos aktörer med licens i Sverige)
- statens intäkter från spel
- folkrörelsernas överskott från spel
- antal avstängda på spelpaus.se.

Indikatorerna visar vissa centrala aspekter av spelmarknaden utifrån målet. För en rättvisande resultatbedömning används även rapporter och undersökningar från exempelvis Statskontoret och Spelinspektionen, där Statskontorets utvärdering av omregleringen av spelmarknaden – delrapport 4 Andra året med den nya spelregleringen (Statskontoret 2021:5) har en central roll.

18.3 Resultatredovisning

Omregleringen värnar intäkterna och ökar kontrollen

Diagram 18.1 Kanaliseringsgraden samt intäkter från spel till det allmänna och allmännyttig verksamhet

Källa: Skatteverket, Spelinspektionen och H2 Gambling Capital.

Efter omregleringen av spelmarknaden den 1 januari 2019 har andelen av det totala spelandet som sker hos aktörer med svensk licens ökat kraftigt, och den tidigare långsamt nedåtgående trenden brutits (se diagram 18.1). Kanaliseringsgraden beräknas 2020 ha uppgått till 85 procent, vilket var något lägre än 2019. Beräkningarna bör dock på grund av vissa osäkerhetsfaktorer tolkas med försiktighet. Statskontoret

bedömer att kanaliseringsgraden 2018, dvs. före omregleringen, var lägre än 50 procent.

I Spelinspektionens årliga undersökning Allmänheten om spel 2020 svarade 80 procent av spelarna att de under 2020 inte hade spelat hos olicensierade aktörer, medan 3 procent svarade att de hade det och 17 procent uppgav att de inte visste om de hade det. Svarsfördelningen är oförändrad jämfört med 2019 års undersökning, vilket tyder på att spelarnas kunskap om bolag som har svensk licens inte ökat. I undersökningen svarade även 59 respektive 25 procent av spelarna att de inte anser att spelmarknaden är sund respektive säker. För att förbättra konsumenters kunskap, exempelvis om hur man ser om ett bolag har licens, deltar sedan den 1 april 2020 Spelinspektionen som informationsansvarig myndighet i Konsumentverkets upplysningstjänst Hallå konsument.

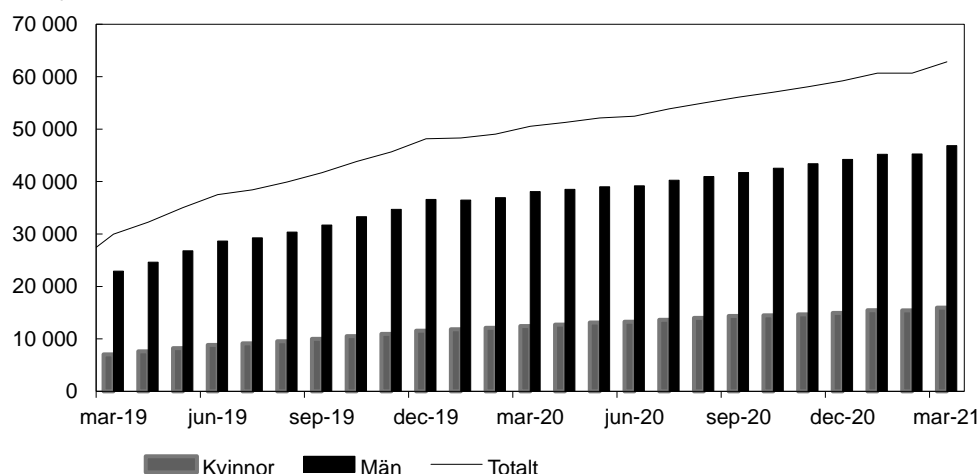
Statens intäkter från spel sjönk från ca 6 miljarder kronor före omregleringen 2018 till 4,4 miljarder kronor 2019, men ökade till 7,5 miljarder kronor 2020 (se diagram 18.1). Minskningen 2019 berodde bl.a. på utebliven aktieutdelning från AB Svenska Spel (Svenska Spel) på grund av osäkerheter kopplade till effekterna av spridningen av sjukdomen covid-19. Inkomsterna från punktskatt på spel ökade dock från 1,5 miljarder kronor 2018 till 3,8 miljarder kronor både 2019 och 2020. Svenska Spels styrelse har beslutat att utdelningen för 2020 ska uppgå till 3,2 miljarder kronor. Svenska Spels utdelning har minskat kraftigt jämfört med tiden före omregleringen, och påverkas framför allt av att bolaget numera betalar spelskatt och bolagsskatt.

De allmännyttiga organisationernas intäkter från spel ökade från omkring 1,4 miljarder kronor 2018, dvs. före omregleringen, till omkring 1,5 miljarder kronor 2020. Att intäkterna är desamma eller något högre efter omregleringen är enligt Statskontoret ett tecken på att omregleringen inte har haft någon avgörande betydelse för föreningslivets intäkter.

Över 60 000 personer har stängt av sig från spel

Diagram 18.2 Antal avstängda på spelpaus.se

Antal personer

Källa: Spelinspektionen.

Tjänsten spelpaus.se lanserades i samband med omregleringen av spelmarknaden och innebär att individer kan stänga av sig från allt spel under tidsperioder från en månad till tills vidare (med möjlighet att bryta avstängningen var tolfte månad). I mars 2021 var 62 800 personer avstängda och av dessa var ca 68 procent avstängda tills vidare. Baserat på intervjuer med forskare har ett betydande antal individer skyddats från

överdrivet spelande genom spelpaus.se (Statskontoret 2020:8). Enligt Stödlinjen är införandet av spelpaus.se en trolig förklaring till att antalet personer som kontaktat linjen har minskat fr.o.m. 2019 och framåt (Stödlinjens årsrapport 2020). En majoritet, 75 procent, av de som använder tjänsten är män (se diagram 18.2). Allt fler kvinnor använder dock tjänsten.

Svenskar över 18 år spelade i genomsnitt för 3 000 kronor per person 2020. Det motsvarade i genomsnitt 1,0 procent av den disponibla inkomsten. Enligt Spelinspektionens årliga undersökning minskade andelen som spelar 2013–2019, medan den ökade något under 2020. De sociala skadeverkningarna av spel behandlas vidare under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Uppdrag om tillsynsåtgärder och utvärdering

Med anledning av spridningen av covid-19 gav regeringen i april 2020 Spelinspektionen i uppdrag att följa utvecklingen på spelmarknaden och redovisa vilka åtgärder som i det uppkomna läget behövdes för att hindra olicensierat spel från att riktas online mot den svenska marknaden, och överväga behovet av andra åtgärder på spelområdet mot bakgrund av den rådande situationen (Fi2020/01922). Spelinspektionen slutredovisade uppdraget i augusti 2020. Av redovisningen framgår bl.a. att omsättningen för kommersiellt onlinespel och vadhållning var 5 procent högre i juni 2020 än i juni 2019.

I juni 2020 beslutade regeringen förordningen (2020:495) om tillfälliga spelansvarsåtgärder med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19. Förordningen trädde i kraft i juli 2020. Den tillfälliga förordningen innehåller bl.a. skärpta regler i fråga om insättnings- och förlustgränser samt inloggningstider. Förordningen är tidsbegränsad och gällde ursprungligen t.o.m. juni 2021, men har förlängts för att fortsätta gälla t.o.m. mitten av november 2021.

Folkhälsomyndigheten fick i juni 2020 i uppdrag att göra en fördjupad analys av utvecklingen av spelproblem kopplat till spridningen av covid-19. Myndigheten återrapporerade uppdraget i februari 2021. Uppdraget kompletterade Spelinspektionens uppdrag (Fi2020/01922) att bl.a. följa utvecklingen på spelmarknaden. Resultaten av rapporterna är inte entydiga. Omfattningen av spelproblemen och behovet av stöd har enligt Spelinspektionen varit densamma under pandemin, men det kan ha skett förändringar vad gäller bakomliggande orsaker och vilka spelformer som i störst utsträckning ger upphov till problem. Trots att vissa av smittskyddsåtgärderna inneburit en minskad tillgång till olika spelformer är andelen personer med spelproblem oförändrad. Problemen för personer med överdrivet spelande kan dock ha förvärrats.

Spelmarknadsutredningen lämnade sitt slutbetänkande (SOU 2020:77) till regeringen i december 2020. Betänkandet innehåller förslag på åtgärder för att förhindra olicensierat spel på den svenska marknaden, ett förvaltningsrättsligt främjandeförbud och ett utvidgat reklamförbud. Vidare föreslås bl.a. åtgärder för att minska skadeverkningar av spel och en möjlighet för Spelinspektionen att undanta spel med allmännyttiga ändamål från krav på certifiering och förbudet mot lojalitetsbonusar.

I november 2020 fick en utredare i uppdrag att lämna förslag för att ytterligare stärka arbetet mot matchfixning och olicensierad spelverksamhet (Fi2020/04771). Uppdraget ska redovisas i september 2021.

Konsumentverket fick i februari 2020 i uppdrag att göra en analys av situationen på marknaden för konsumentkrediter och risker för överskuldssättning (Fi2020/00664). I rapporten konstateras att ekonomiska svårigheter är ett stort problem kopplat till

spelberoende och överdrivet spelande (Konsumentverket 2021:1). En undersökning som Kronofogdemyndigheten genomförde i juni 2020 visar att spel angavs som orsak till ansökan om skuldsanering i 35 av 150 ansökningar (Kronofogdemyndigheten 2021:1).

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att fram t.o.m. 2022 följa upp och utvärdera omregleringen av spelmarknaden. Myndigheten konstaterar i sin fjärde delrapport (Statskontoret 2021:5) att kanaliseringsgraden legat omkring 85 procent alla fyra kvartal 2020. Detta innebär att den offentliga kontrollen är betydligt större än före omregleringen, då kanaliseringen var under 50 procent. Spelinspektionen och rättsväsendet har emellertid svårt att motverka att personer bosatta i Sverige spelar på webbplatser utan svensk licens, vilket innebär att det kommer att krävas fortsatta åtgärder för att öka kanaliseringsgraden. Statskontoret konstaterar vidare att spelpaus.se fyller en viktig funktion för att skydda konsumenten samt att tillståndshavarnas omsorgsplikt är central och behöver vidareutvecklas.

18.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

I och med omregleringen av spelmarknaden har kanaliseringsgraden ökat betydligt. Regeringen bedömer att spelmarknaden är under större offentlig kontroll än före omregleringen. Även om statistiken kring kanaliseringsgraden tydligt visar på en hög andel spel på licensierade aktörer, behöver informationen till konsumenterna om licensierade aktörer förbättras. Regeringen bedömer att konsumenters kunskap om spelmarknaden har ökat till följd av Spelinspektionens informationsarbete under 2020.

Till följd av den ökade offentliga kontrollen över spelmarknaden har också förutsättningarna för en sund och säker spelmarknad stärkts. Införandet av tillfälliga spelansvarsåtgärder med anledning av spridningen av covid-19 har syftat till att förebygga och minska spelproblem i gruppen med risker kopplat till spel om pengar. Spelinspektionen och Konsumentverket har bedrivit en aktiv tillsyn, vilket bidragit till att konsumentskyddet har stärkts och olicensierade aktörer stängts ute, särskilt beträffande spel på onlinekasino, som före omregleringen skedde utanför den svenska statens kontroll.

Viktiga steg har tagits för att förhindra att spel missbrukas för kriminell verksamhet. Exempelvis har den skärpta lagstiftningen och inrättandet av ett särskilt råd mot matchfixning skapat förutsättningar för ett ökat skydd för idrottens integritet på spelmarknaden. Utredningen om förstärkta åtgärder mot matchfixning och olicensierat spel kommer, tillsammans med de förslag som Spelmarknadsutredningen har lämnat, att ytterligare förbättra möjligheterna att uppnå en sund och säker spelmarknad.

Bortsett från minskningen till följd av utebliven utdelning från Svenska Spel har ingen minskning skett av statens eller folkrörelsernas intäkter från spel. Detta innebär att ytterligare ett av målen med omregleringen verkar ha uppnåtts. Dessutom är den ökade möjligheten att få sponsring från spelföretag, som omregleringen också innebar, en positiv effekt som ger tillskott till framför allt idrottsrörelsen.

Den ökade registreringen av spelare på hemsidan spelpaus.se visar att fler upptäcker och använder möjligheten att stänga av sig från spel. Även om det i dagsläget inte med säkerhet går att säga varför individerna väljer att stänga av sig tyder tillgängliga fakta på att avstängningsregistret har haft en avhållande effekt på problemspelande. Den konstanta ökningen av registreringar tyder också på att tjänsten spelpaus.se har blivit mer känd.

18.5 Politikens inriktning

Efter omregleringen av spelmarknaden har statens möjligheter att kontrollera det spel som riktas till svenska konsumenter ökat avsevärt. För att uppnå målen med regeringens politik är en effektiv och ändamålsenlig tillsyn avgörande. Arbetet för att stänga ute olicensierat spel är fortsatt prioriterat. Möjligheterna för allmännyttig ideell verksamhet att erhålla finansiering genom intäkter från spel är fortsatt en prioriterad fråga. Effekterna av omregleringen behöver kontinuerligt följas upp och åtgärder vidtas om målen inte uppnås.

Regeringen avser att fortsätta arbetet med att säkerställa ett starkt konsumentskydd och se över behoven av ytterligare begränsningar för marknadsföringen av spel. Arbetet för att stänga ute olicensierat spel och minska skadeverkningarna av spel fortsätter. Spelmarknadsutredningens slutbetänkande och promemorian med förslag om införande av ett krav på särskild måttfullhet vid marknadsföring av spel kommer att utgöra viktiga underlag för regeringens fortsatta arbete för en välfungerande spelmarknad. I samband med detta arbete kommer förslagen i promemorian Vissa följändringar med anledning av spellagen (Ds 2019:30) att hanteras.

Regeringen avser att fortsätta följa hur spridningen av covid-19 påverkar spelmarknaden. Det förebyggande arbetet mot spelproblem har utvecklats och spel om pengar ingår sedan mars 2021 i regeringens strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, doping, tobak och nikotin samt spel om pengar.

Regeringen föreslår att Spelinspektionens anslag fr.o.m. 2022 ökas för stärkt samverkan med andra myndigheter och ökad tillsyn på området bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism.

Manipulation av idrottsresultat, s.k. matchfixning, är ett allvarligt hot mot idrotten. I samband med omregleringen av spelmarknaden stärktes arbetet mot matchfixning. Ytterligare åtgärder kan dock behövas. Mot denna bakgrund tillsattes den ovan nämnda utredningen om effektivare tillsyn av illegalt spel och stärkt arbete mot matchfixning, som kommer att lämna sina förslag i september 2021.

18.6 Budgetförslag

18.6.1 15:1 Spelinspektionen

Tabell 18.1 Anslagsutveckling 15:1 Spelinspektionen

Tusental kronor

2020	Utfall	80 602	Anslagssparande	-2 127
2021	Anslag	76 218 ¹	Utgiftsprognos	73 456
2022	Förslag	77 376		
2023	Beräknat	78 250 ²		
2024	Beräknat	79 046 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 77 376 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 77 377 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Spelinspektionens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 18.2 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 15:1 Spelinspektionen

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	76 218	76 218	76 218
Pris- och löneomräkning ²	658	1 526	2 317
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	500	506	511
varav BP22 ³	500	500	500
– Motverka penningtvätt och finansiering av terrorism	500	500	500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	77 376	78 250	79 046

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget föreslås ökas med 500 000 kronor permanent fr.o.m. 2022 för att stärka Spelinspektionens samverkan med andra myndigheter och för ökad tillsyn på området bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism.

Regeringen föreslår att 77 376 000 kronor anvisas under anslaget 15:1 *Spelinspektionen* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 78 250 000 kronor respektive 79 046 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 18.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020	73 525	20	54 512	19 013	96 596
Prognos 2021	65 000	20	55 000	10 000	106 596
Budget 2022	57 000	20	57 000	0	106 596

Källa: Spelinspektionen

Avgifterna som redovisas mot inkomsttitel 9455 *lotteriavgifter* motsvarar endast delvis den aktuella verksamhetens kostnader. De åtgärder som är att betrakta som rättsvårdande är sedan 2007 anslagsfinansierade.